

I. PARLAMENT PARLAMENTARISM

A. Sinteze introductive

B. 1928-1931. Dezbateri parlamentare

[LD: 2 apr. 2007:

Parlamentul -laboratorul de istorie națională

Fără nici o îndoială, dintre toate "puterile în stat" ale României interbelice, cel mai mare respect îl port Parlamentului, și cel mai mare credit îl acord dezbaterilor parlamentare.

Monarhia a avut neșansa de a-și pierde regele "întregitor", Ferdinand, și, începând cu 1927, a fost mereu -într-un fel sau altul - sub zodia nestatornicului și imprevizibilului Carol II, datorită căruia a recurs la domnia minorului Mihai (1927-1930), la o restaurație aventuroasă (1930), la un regim dictatorial (1938-1940) și la o abdicare catastrofală.

Guvernele perindate în cei 22 de ani postbelici (1918-1941), cu prevedere constituțională de schimbare (prin convocarea corpului electoral) din patru în patru ani, în loc de 6, maxim 7-8 garnituri, ajungând la halucinantă cifră de 36

Puterea judecătorească, pe care o consider (recunosc, fără a-i fi cercetat toate mecanismele și tribulațiile) veriga cea mai slabă a României moderne (de la 1859 până la 1944).

Presă (manifestându-se nu metaforic, ci efectiv, ca a patra putere în stat!) -luxuriantă, aborescentă, haotică, atotputernică, formativă și manipulatorie, ținând loc de opinie publică, și, în terminologie actuală, de societate civilă, de instanță critică.

Această succintă prezentare este valabilă numai dacă raportarea se face la epoca în sine, la reflectarea ei de către contemporani, la percepția ce se degajă din memoria colectivă sau individuală.

Pentru că -și asta face parte din "misterele istoriei" -doresc să subliniez faptul că "**generația interbelică**", cu toate că a fost **autoarea unei Români ajunsa la apogeul istoriei sale**, nu s-a simțit nici eroică, nici glorioasă, nici împlinită, nici prosperă, nici democrată, nici emancipată, nici mulțumită, necum fericită.

Și acest lucru - cu explicații, argumente, confruntări, bătălii, înfrângeri și victorii - l-am aflat cu precădere din **dezbaterile parlamentare**, pe care o consider cel mai **autentic teatru politic**, în care **viața** ține loc de subiect și intrigă, **clasa politică** formează corpul actoricesc, iar **dialogul** este forma predilectă de exprimare.

O precizare metodologică, pe cât de banală, pe atât de importantă: toată această zestre, strânsă între copertile "**Monitorului Oficial**" (partea a III-a), alcătuiesc o bibliotecă deloc ispititoare, copleșitoare prin volum, anostă prin forma de proces-verbal stenografiat, comparabilă (ca travaliu) cu munca căutătorului de aur într-o mină. Dar numai cunoașterea, înțelegerea, decantarea și concluziile legate de Parlament, dau posibilitatea de a pătrunde în **laboratorul regimului democratic**, cu dubla sa funcțiune: **controlul guvernării și elaborarea normelor legislative**.

Felul cum o națiune își exercită suveranitatea, prin reprezentanții săi, într-o anumită perioadă, dă cu adevărat **măsura gradului de democrație atins**.

[LD: să văd acum cum intru direct în subiect:

-De ce am ales ca teren de cercetare parlamentul 1928-1940?

-Continuitate și discontinuitate parlamentară, în funcție de cele două Constituții (1923, 1938), raportate la prima Constituție modernă (1866)

-Ce caracteristici comune și deosebitoare au cele "**patru tipuri**" de parlamente, din al doilea deceniu al României Mari: **național-liberal** (1927-'28; 1933-'37); **național țărănist** (1928-'30; 1932-'33); **tehnician iorghist** (1931-'32); **FRN-ist -carlist** (1939-'40)

-Factori și conjuncturi **interne** (criza economică, instabilitatea guvernamentală, Carol

II ,sistem de partide, personalități) și **externe** (curente europene, regimurile dictatoriale, preludiul de război)care și-au pus amprenta pe **regimul parlamentar democratic românesc** ,înainte ca el să se fi consolidat,să fi atins maturitatea.

[LD:13 apr.2007:

Dezbaterile la Mesajul Regal

a)Prof. N.Corodeanu

Vorbind despre tradiția dezbaterilor la Mesaj,**prof.Corodeanu spunea** că ea trebuia să fie purtată "de două gînduri precise ,răspunzînd la două nevoi de viață parlamentară "Pe primul loc ,trebuia să stea "**examinarea momentului politic și economic al țării**",nevoia de a se discuta "**metodele politice de guvernare** "și a se analiza "**necesitățile economice în care se zbate țara.**"

În al doilea rînd - considera el-,era "**imperioasa nevoie parlamentară ca partidele să-și spună [...] cuvîntul lor ideologic,să-și desfășure doctrina lor,care să le motiveze atitudinea programatică.**"

Am găsit definiții,argumente,studii comparatiste -pro și contra -privind instituția parlamentară.Printre metehnele de care a fost (și este) acuzată activitatea parlamentară ,pe primul loc i se reproșează :vorbăria gălăgia,scandalul,tensiunea,can-canul,calomnia, minciuna ,în detrimentul "fabricării legilor ".

Ca cercetător care am studiat dezbaterile parlamentare cu multă cerbicie ,depun o modestă mărturie că această **apreciere este eronată și superficială** .

Din toate pledoariile exprimate ,mi-a plăcut în mod deosebit metafora folosită de prof. Corodeanu :"**Opinia publică face cîteodată o confuziune** :fiindcă în Parlament se întîlnesc **discuțiunile cele mai pasionate** , pentru că în Parlament **se țipă nevoile țării**,fiindcă în Parlament **se aud întotdeauna strigăte divergente**,**se crede că suprimînd Parlamentul ,suprimi și nevoiele țării și faci și liniște în țară,după cum ai strica termometrul ca să nu mai ai temperatură.**"

(Cf.prof. N.Corodeanu (PNT) ,**Senat**,discurs la mesaj, 23 aug.'32.

(D.S. , MO 9, șed. din 23 aug.'32, pag. 181- 188)

[LD:14 apr.2007:

Valoarea parlamentului

Prelucrează, citează,parafrazează,valorifică ,dialogul (nu polemica!) dintre **prof.I.Botez** (ultimul "generos" din generația liberală) și **M.Manoilescu** (fost elev)

despre misiunea și valoarea **parlamentarismului** reieșit pe bază de **vot universal** .

Comentînd cu spirit academic teoria parlamentului corporatist lansată de Manoilescu în sesiunea 1932,între cei doi se produce următorul dialog :

a)"generosul" I.Botez :

"... dar mă ridic împotriva d-lui Manoilescu și îi reproșez - nu cu aversiunea de luptă ,ci **cu regret** .D.Manoilescu să fie convins că,**fără suflet generos**, nici cea mai profundă inteligență nu poate fi fecundă în politică.

Nu cu pumnul tare [...].poți intra în istoria unui neam ,ci numai cu suflet mare .
DI Manoilescu,ceea ce mă mîhneșe , **vorbește cu o sfidare castelană de < apele stătătoare ale votului universal.>**

Ei, nu ! Nu sunt apele stătătoare ,**sunt apele vii , care desrobesc un popor.**

Nu trebuie d.**Manoilescu să sfideze votul universal** ,ci să se înscrie cu toată puterea și **cu tot sufletul în apărarea lui.**" [.....]

b)prof.M.Manoiescu :

Îmi dați voie ,d-le senator Botez ?Dvs **sunteți singurul coleg care mă**

intimidează ,fiindcă sunteți singurul - fac o destăinuire care poate nu vă va fi plăcută -care **mi-ați fost profesor**.[.....]

[LD:în parlament,Manoilescu nu și-a argumentat amplu opinia, ceea ce a șocat , desigur, pe cei care considerau votul universal ca o axiomă a regimului democratic Este tot atât de adevărat că și în epocă , și acum (2007) parlamentarismul democrat (sau nu) este suspectat de diletantism,demagogie,incompetență și neprofesionalism]

-Manoilescu : "Eu nu am vorbit împotriva votului universal.

Știți foarte bine,că eu am foarte mult curaj în politică, și mai ales ,**afortiori,am curaj în afirmarea ideilor mele doctrinare și teoretice.**

Eu m-am ridicat împotriva votului universal egal,și aici este mai mult decât o nuanță.Votul universal egal ,este votul de astăzi.Așa cum îl prevede Constituția,vot care este ca o **<apă stătătoare >** ,în care **se amestecă și generalul** de corp de armată ,care a comandat bătălia în fața inamicului,și **savantul** cu renume mondial,și **omul care reprezintă** , din p.d.v.intelectual ,**abia o licărire de conștiință și de inteligență.**

Contra acestui vot universal egal m-am ridicat eu.

[LD: este ceea ce va încerca să introducă Constituția din '38]

-Manoilescu :Sistemul corporativ , care nu trebuie confundat - cum am spus - cu sistemul fascist ,sistemul corporativ se bazează tot pe voința exprimată a națiunii , tot pe votul universal ,dar nu pe votul universal egal,ci pe votul universal diferențiat, împărțit pe colegii speciale, profesionale.Și cred că,**între a condamna votul universal în bloc,** și între a vrea o corectare, o atenuare,- recunosc, radicală - a votului universal, pe calea colegiilor diferențiate,**este o mare diferență**.[.....]

-I.Botez : "Tocmai am să răspund d-lui Manoilescu că am și eu mulțumirea mea sufltească ,că, avîndu-l elev,între noi doi,profesorul bătrîn este mai înaintat în idei decât tînărul elev senator.Eu aprob ideea statului corporativ , care trebuie să crească aici, în Senat, -o aprob -dar nu aprob ciuntirea votului universal așa cum este,**fără distinguo de intelectualitate și capacitate,ci prin expresia poporului întreg ,bazat pe instinctele și intuiția lui primară,**care totdeauna a dovedit că **simte în mod vag ,dacă nu cu luciditatea inteligenței, ce trebuie să facă.**

Îmi place să văd acest **instinct turbure , această intuițiune ; să se exprime și ea în sfatul țării și să ținem seama de această expresie** ,alături de intelectuali și de cei care își dau seama cu mintea diabetică .

De multe ori în istoria popoarelor, **mintea poate greși ,dar instinctul de conservare al mulțimii nu greșește niciodată.**

Iată de ce trebuie aceste ambe elemente amestecate. De aceea mă diferențiez profund de d-voastră,care, **admițînd aristocratismul intelectual, prin aceasta m-ați clarificat.**

-Manoilescu : "Diferențierea funcțională a reprezentării "

-I.Botez : "Dvs ați mai spus ceva ,care iarăși mă face să privesc în cutele sufletului dvs. Mă faceți să admir inteligența d-voastră. Dar, de multe ori,**omul nu-și dă seama de ce are ascuns în sufletul său,și d-voastră, prin cîteva cuvinte,arătați că suferiți de junismul din trecut ,care deși era intelectualicește deasupra țării,nu-i bătea inima cu această talpă a țării ,și anume :ați împărțit pe cetățenii unei țări ,cu oarecare ironie sarcastică, în oameni care alimentează și oameni care se alimentează ."**

" Ei, d-lor, într-un stat ,toți cetățenii muncesc. Mi-a venit în minte , atunci, un cuvînt rostit de **Constantin Arion** , cînd noi luptam pentru împămîntenirea țăranilor,pentru pulverizarea latifundiarilor , care prea mult întîrziaseră. Atunci ne-a aruncat în față : **< Dar ce sunteți voi ? Voi sunteți proprietarii de idei ? >** -ca și cum ideea și dezvoltarea minții nu înseamnă nimic în evoluția unui popor."

[LD:de ce ,oare ,îndemnul generosului Botez nu pare patriotard,demagogic,ipocrit ? De ce îndemnul lui înmoaie inimile tuturor , și, în sfârșit ,aplauzele sunt unanime și generale ?]

"De aceea cred că **ideologia d-voastră este posibil să mai sufere schimbări.**

Îmbrățișați cu inima caldă ,fără nici o rezervă,această clasă primară și încă brutală a Țării Românești ,și să o ridicăm noi, care am învățat pe banii ei,ca să o facem culturală " (apaluze prelungite, generale) (p. 201-202) [...]

(Cf.prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj,Senat,Ses.extraord.,24 aug.'32

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

[LD:17 apr.2007:

Parlamentul -catedră de Istorie

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții- replici în discursul -concluzie a lui V Rădulescu la Mesaj

**Inculeț, Mihalache, IZCodreanu ,IGDuca, CIC.Brătianu , Gh.Brătianu
M.Popovici ,Socor .**

[LD:am adus această discuție la introducerea în capitolul despre Parlament , dar am lăsat-o și la Parlament III .

1914-1918:războiul-exproprierea-votul universal

[LD :această **polemică** s-a desfășurat pe parcursul **întregului interbelic**.Ea nu s-a stins decât o dată cu lichidarea acestei clase politice de către comuniști, după 1944,iar istoriografia comunistă s-a "hrănit " copios din aceste reciproce acuze, negări, injurii, calomnii pentru a le nega vreun merit față de țărănime.

Este foarte greu - și nu știu cui ar mai ajuta - să încerc să restabilesc eu adevărul .

Pentru adevărul istoric,răul a fost făcut și trebuie explicat nuanțat.

LD:Chiar așa ! Oare au renunțat vreodată țărâniștii la aceste negațiuni ?vezi dacă găsești ceva în memorialistica gulagului comunist.Dar în epocă.... aceste negări reciproce au provocat o mare derută în ochii tineretului , privind partidele politice]]

LD :Negarea rolului PNL ,pentru reforme, pentru război, pentru Unire,a fost **leit -motivul atacurilor PNȚ**.Psihologic, trebuie să am în vedere ,accentul subiectiv fatal,pus de șefii PNȚ , pe atunci **simpli ofițeri** în armatele adverse - **Maniu** ,în armata austro-ungară ; **Mihalache**, în armata Vechiului Regat.Pe acest substrat , s-a adăugat **nevoia articulării ideologiei țărăniste** (la Mihalache) și a **dezideratelor regionalist -ardelenești** (la Maniu)astfel explicându-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

-V.Rădulescu:S-a mărginit partidul Liberal, ca totdeauna ,**să facă o serie de învinuiri și să afirme trecutul său politic.**

A spus ieri [31 aug.] d.Duca o **axiomă :sufragiul universal și exproprierea sunt opere exclusive ale PNL-**

"Îi răspundem că nu este adevărat,că axioma este aceasta :exproprierea n-a pornit din inițiativa P.L ,a fost impusă prin presiunea evenimentelor

(aplauze la PNȚ, LANC ; întreruperi ,zgomot, la PNL)

"Tot trecutul Partidului Liberal dovedește că **votul universal a fost o ficțiune** .

Acest adevăr trebuie rostit și nu erați dvs datori să stăruiti așa de mult asupra acestui trecut "

a)Inculeț:PNL a dat reformele

-I.Inculeț :"**Și votul universal și exproprierea erau curente populare**-a spus-o și d.Maniu.Este incontestabil [...] erau curente populare care **trebuiau înfăptuite**.

După cum știți,**eu sunt din Rusia** ...

-Voci PNȚ :Din Basarabia ...

-Inculeț :...și în Rusia ,înainte de revoluție,erau aceste curente populare .Or, tocmai în această privință ,**ne miram noi cei din Rusia**, mai ales **minoritarii,cum regimul țarist , în frunte cu țarul și nobilimea,mergeau orbește în prăpastie ,ținându-se de privilegiile lor**, izvorâte dinproprietăți asupra pământului și a votului restîns.[.....]

"Vă mărturisesc că, **ieșit din revoluția rusească** ,am fost **profund impresionat** cînd am constatat că în România Veche, într-o țară mică, **aceleași chestiuni** [...]

au fost rezolvate de un partid ,care pe atunci era reprezentantul burgheziei mari de la sate și orașe.Tocmai acest fapt m-a impresionat mult **și am admirat poporul acesta românesc** din România Veche ,care ,prin **conducătorii lui**, la momentul oportun,**nu au așteptat ca aceste drepturi ale poporului să fie luate prin revoluție ,ci le-au dat din proprie inițiativă , renunțînd din propria inițiativă la privilegiile lor "** (aplauze la PNL)

Dacă dvs ați fost organizați într-un partid, atunci, firește, [...] poate dvs ați fi avut cumînțenia și ați fi dat aceste drepturi.Însă, **în orice caz, P.L a fost acela care era la cîrma țării înainte de război** și,pricepînd curente populare ,**a luat-o înainte și a dat ceea ce trebuia să fie dat.**

...

Acum **pro domo** .Dacă a fost ceva care **m-a determinat ca să intru în Partidul Liberal, a fost tocmai lucrul acesta**.Nu am obiceiul ca să divulg conversațiile personale ,însă aici

este ceva ,care se poate spune.În ziua aceea cînd a vorbit d.Maniu ,i-am expus d-lui Vaida ,aceleași considerațiuni.Mi-a răspuns :< **Dle lanculeț , ai dreptate , într-adevăr conducătorii României dinainte de război au înfăptuit aceste revendicări, din proprie inițiativă și la vreme .>** (aplauze la PNL)

b)I.Zelea Codreanu:Regele Ferdinand a dat reformele

"Dle Inculeț, **știi și eu** ceea înainte de ce știai d-ta.Uite ce știu eu cu precizie ,că **marele suflet , care a fost Regele Ferdinand I** ,iubitor de țărănime și de libertatea popului românesc, **fără să întrebe guvernul**,a venit la noi **pe front și a spus cuvîntul său pentru pămînt și pentru vot universal "** (aplauze la PNȚ)

-II Mirescu : "O legendă !"

-I-Z.Codreanu :"Asupra acestui adevăr s-au pronunțat destui oameni politici în țara aceasta.S-a pronunțat și d.general Averescu la timpul său,și **diferiți fruntași politici au afirmat același lucru**.Știi precis că atunci cînd a venit **Regele Ferdinand** la noi pe front și ne-a făgăduit nouă și tuturor ostașilor aceste două lucruri...

-G.Ștefănescu -Goiceanu (PT) : " Prin ordin de zi ."

-IZCodreanu :"Prin ordin de zi, așa este .**Atunci guvernul nu știa nimic și pe guvern l-a pus în fața faptului împlinit.**

-C Radovici (Un .Agrară) : "**Reformele anunțate în 1914, de ce au fost făcute ? "**

-IZCodreanu : " Dacă este vorba de reformele enunțate la 1914,eu vă spun :

aceste reforme le-am enunțat noi la 23 aprilie 1910."

-C.Radovici : "Să dăm Cezarului ce e acezarului !"

-IZCodreanu : "Apoi Cezarul este Regele Ferdinand "

-Inculeț :"Cu toții știm că **tot ce se face ,se face în numele Majestății Sale Regelui** Incontestabil că **și reforma agrară și votul auniversal s-au făcut nu numai cu consimțămîntul ,dar și cu inspirația marelui Rege Ferdinand**.Însă d-le Codreanu ,vezi d-ta,și **Regele trebuie să-și găsească un perfect instrument** pentru a le introduce în viață,și acest instrument **a fost tocmai Ionel Brătianu cu Partidul Liberal** ,gîndul căruia coincidea cu gîndul Regelui Ferdinand " (apaluze la PNL)

c)Emil Socor:De ce nu s-au făcut în 1907 ?

-Emil Socor (dir."Dimineața"):"**de ce nu a făcut aceste reforme după 1907** , după ce **țărani s-au răscolat** și după ce s-a văzut și de către orbi **necesitatea de a se da țăranilor pămînt și vot ? "**

d)I.Mihalache:Reformele s-au făcut sub presiunea evenimentelor

[LD : la ce i-a putut aduce orbirea negării de merite ! Mi s-a făcut lehamite !]

-I Mihalache (ministr.de Interne):" Dle președinte să-mi dea voie d.Inculeț să mă bucur ,ca **"regățean"** ,de progresele pe care d-sa le-a făcut ,pentru că ,**în timpul cînd PNL a venit cu votul universal** d-sa ,în Sfatul Țării,împreună cu alți prieteni de ai noștri, neîncrezători în reformele < *burgheziei* >române ,**au discutat luni de zile dacă trebuie să se unească < cu sau fără condiții > ,cu Vechiul Regat "** (aplauze la PNȚ)

-I.Inculeț :"Era guvern Marghiloman, atunci "

-I.Mihalache :"Motivul real era :**neîncrederea în reformele și făgăduelile < burgheziei > române**."Mi se pare că **d.lanculeț a făcut mari progrese**,și aceasta este îmbucurător ! Dar eu am impresia că **d-sa este mai catolic decît Papa "**

" Partidul Liberal bate mereu monedă că a dat votul universal și exproprierea .

Să-mi dați voie să-l întreb :astăzi, de la război încoace,**mai este vreo țară în Europa în care să nu existe votul universal ? De ce se laudă** atunci , liberalii, cu această **reformă care a fost o cucerire generală**, pentru toate țările înapoiate ,operă realizată în timpul războiului, **sub presiunea evenimentelor ?**

...1913.exemplul Bulgariei

Adevărul este că **liberalii au ținut înscris în programul lor , timp de 20-30 de ani votul universal,și a trebui să vină expediția din 1913 în Bulgaria**, pentru ca ostașul român să ia contact **cu o țară în care votul univesal era o realitate de 30 de ani, și Ionel Brătianu**, a cărui inteligență și al cărui patriotism îl recunoaștem cu toții,**a trebuit să înțeleagă** că ceea ce nu s-a putut refuza cetățenilor bulgari ,cu 30 de ani în urmă,**nu se va mai putea refuza nici românilor.**

Și astfel a recunoscut că trebuie să se introducă în România -**nu votul universal** ,pe care îl avea în program de 30 de ani -**ci colegiul unic** ,adică **vechile colegii cenzitare** , strînse într-un singur colegiu,plus **cel mult știutorii de carte** ,căci aceștia se discuta

dacă să intre sau nu."

...1914.Reformele reduse

"Iar în ce privește **exproprierea**, a fost într-adevăr vorba de expropriere, **dar numai pentru 1 milion de ha**, nu de exproprierea care a venit în timpul războiului .

În 1914, a fost convocată **Constituanta**, **anume ca să se facă aceste reforme cu totul reduse**. Și atunci mă întreb :dacă ele erau în domeniul sufletesc general al PL ,**ce dar mai bun** ar fi putut să facă țărănimii și națiunii române , **în momentul pornirii la război, decît votul universal și exproprierea ?**

Adevărul este că **a trebuit să vină acea puternică presiune**, în fața căreia nimeni n-ar fi putut să se sustrgă ,și **să dea votul universal și exproprierea**, mult **mai largă** decît trecuse prin mintea oricăruia din oamenii politici , inclusiv șeful PNL " (aplauze la PNT)
"Să nu se invoce aici guvernul Marghiloman. Știm cu toții că Marghiloman a guvernat într-o epocă scurtă de recrudescență reacționară, cînd se credea în victoria Germaniei.[.....]
 Dar însuși **Marghiloman [...]** sub **presiunea revoluției rusești [...]** ar fi dat **votul universal "**
...PNL să înceteze cu laudele !

[...]"Partidul liberal avea două garnituri înlăuntrul lui :la stînga,tineretul democrat ;la dreapta, marea proprietate, tot așa de conservatoare ca și P.Conservator.

"Tactica lui era :**reforme înaintate pe hîrtie,în "program"** ca să le agite **pentru elementul democrat din stînga,și practici reacționare**, la fel cu ale P.Conservator, ca să liniștească **elementul reacționar din dreapta "**(aplauze la PNT)

Aceasta este trista realitate . **Să încetați o dată ,d-lor liberali, cu exploatarea unor reforme în care nu ați crezut** nici chiar după ce le-ați scris ,pentru că **ați căutat să le falsificați în toate dispozițiunile lor."**(aplauze , strigăte " Așa e ! " , la PNT)

e)I.G.Duca:adevărul istoric despre reforme

[**LD : IGDuca citează din **Notițele sale** ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu,apoi ca membru al guvernului pe timpul neutralității .**]

"D-lor deputați, discuția de astăzi nu are nici măcar meritul originalității ,fiindcă **sunt 13 ani** - de la 1919, din Parlamentul de la Atheneu -**de cînd d.Mihalache** și prietenii d-sale **susțin mereu că noi nu am avut nici un merit în înfăptuirea reformelor democratice**, în înfăptuirea votului obștesc și a exproprierii ."

-I **Mihalache** :Meritul fatalității de a le subscrie .

-**IGDuca** :Știu că aceasta este chestiunea care pe d-ta, **pătimaș cum ești, te doare mai rău**.Cu ce **nu te poți împăca** este că **nu sunteți d-voastră decît beneficiarii** ,

iar **nu autorii reformelor democratice."**(aplauze la PNL)Eu respect aceste simțăminte numai dintr-un p.d.v: din cauza tenacității lor.Dar, dă-mi voie să-ți spun ,**este așa groaznic de nedrept ceea ce spui** în această privință, așa de dezmințit de realitatea însăși a faptelor ,încît,crede-mă ,**are să vină în curînd o vreme** în care **chiar d-ta ai să recunoști nedreptatea afirmațiunilor pe cari le tot repeți de 13 ani** .Eu te urmăresc cu foarte mult interes,**te-am cunoscut de cînd erai un modest învățător...**

-**Voce PNT** :Este un mare merit !

-**Duca** :"**Am asistat la ascensiunea d-tale** și am văzut cu mare bucurie pentru țară - ți-am mai spus-o odată în Camera trecută - cum **în foarte multe chestiuni vorbești astăzi cu discernămîntul** pe care trebuie să-l aibă un om cu răspundere , iar nu numai cu pasiunea cu care vorbeai cînd erai un simplu opozant.

De aceea, **dă-mi voie să sper că va veni o zi** în care **și d-ta îți vei da seama că greșești cînd prezinți chestiunea sub o formă atît de pătimașă.**

▣Adevărul istoric despre reforme

Care este adevărul ? **Adevărul istoric este următorul**

...Ambianța epocii

Întîiu ,**eu nu contest evidența.Reformele nu sunt numai produsul oamenilor cari le realizează în mod practic :ele sunt și rezultatul ambianței unei epoci.**

-I**Mirescu** :"**Cascada tronurilor și revoluția din Rusia.**"

-**GDuca** :"**Este evident acest lucru.**

...Reformele=bază de realizare imediată a României Mari

Dar care este **meritul istoric al PNL**,pe care orice ați spune d-vs nu îl veți putea distruge ? Este că **PNL a pus ca o problemă imediată ,de realizare a României Mari , problema reformei agrare și electorale ."**

...Meritul lui Ionel Brătianu

Cînd ? Aici dați-mi voie să vă spun că , după mine,**meritul nepieritor al lui Ionel Brătianu**(aplauze prelungite la PNL)**Atunci cînd** , în Țara Românească ,Partidul

Conservator ,care **era potrivit acestei idei**, avea o putere și o autoritate mare, și , în al doilea rând,**atunci când în Europa** - și mai ales în Europa ce ne înconjoară - **era cu totul altă atmosferă** decât aceea prielnică unor atari reforme.

Să vii astăzi să aperi chestiunea exproprierii , nu este un merit pentru nimeni, când toată lumea a realizat-o,**dar să vii să formulezi ideea exproprierii** atunci când **nici o țară din Europa** , nici chiar în cele mai democratice ,**nici un partid de guvernământ nu îndrăznește să o propue** ca o soluție practică și de imediată înfăptuire ,**aici este marele merit al lui Ionel Brătianu** .(aplauze prelungite la PNL)

Și încă o dată,când **într-o Românie Mică** ,care în momentul acela era înconjurată ,pe de o parte ,**de monarhia reacționară a Habsburgilor** ,pe de altă parte,**de puternica împărăție țaristă**.Aceasta va rămîne **un merit al lui Ionel Brătianu** nu numai pentru politica românească, dar **pentru politica europeană**,căci a dovedit atunci că **el are o viziune clară a destinelor** ,care într-un viitor apropiat **așteptau Europa întregă.**"

(aplauze la PNL)

"Credeți dvs că acest merit istoric al PNL **îl puteți dărîma prin patimele d-voastre trecătoare și vremelnice ?Nu,d-le Mihalache** ,d-ta cel dintîi vei ajunge , când vei avea peri albi ,**să regreti cuvintele pe care le rostesti astăzi.**"

[LD 17 apr.2007.dacă aș fi om politic sau istoric al PNL aș specula această "**previziune a lui Duca** ca adevărindu-se curând,când Mihalache a aflat despre **asasinarea lui Duca** de către legionari ,și,foarte sigur,când ,aflat în pușcăriile comuniste ,**s-o fi gândit la această pățimașă și nefolositoare "competiție"** între cele două partide democratice .] IG Duca / 1 sept.'32

[Replică lui I.Z.Codreanu]

[LD : IG Duca citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu]

...Meritele regilor Carol I și Ferdinand I

A auzit că onorabilul domn **Zelea Codreanu** ,căruiua nu-i aduce nici o imputare,pentrucă erau probleme pe care nu putea să le cunoască.

-**Voci PNȚ** : Auzi domnule ? !

-**Duca** : "Nu, fără răutate, iindcă **d-ta , d-le Zelea Codreanu, nu erai pe atunci în secretele zeilor** -am auzit, zic, că **d.Zelea Codreanu a vorbit de rolul MSR Ferdinand** , în înfăptuirea reformelor."Marea fericire a României ,în epoca în care reformele s-au impus ca o necesitate politică și socială,a fost tocmai că **Regele Ferdinand a înțeles** , ca nimeni altul, **necesitatea acestor reforme** și guvernul Național-Liberal de pe atunci- din care eu am avut onoarea să fac part -n-a avut **sprijin mai mare,mai înțelegător și mai deplin** ,în fiecare clipă, **pe chestiunile democratice de tot felul,pînă și pe chestiunea exproprierii subsolului**,decît din partea MSR Regelui Ferdinand I ."

[**Dar....**] "**Dacă regele Ferdinand** ar fi însă printre noi, cu simțul de dreptate care l-a caracterizat,**El,cel dintîi, ar protesta cînd i s-ar atribui numai lui meritul reformelor** , și aceasta din două motive :întîi, **pentru că Regele Ferdinand** știa că în momentul în care reformele au fost aduse de Brătianu,**nu El era Regele României** ,era unchiul Său, **Regele Carol I .Bătălia cea mare** , pe care Ionel Brătianu a trebuit să o dea pentru a pune reformele pe terenul realizărilor practice,**nu a dat-o cu Regele Ferdinand, ci cu Regele Carol** , și aici iarăși sunt dator să aduc un omagiu bătrînului suveran ,care,**la sfîrșitul glorioasei sale domnii ,după ce ani de zile s-a opus acestor reforme, n-a voit să închidă ochii înainte de a le fi văzut realizate.**

Știi ,dle Mihalache,care era formula Regelui **Carol ?Zicea :<da, m-am opus acestor reforme ani de zile,dar astăzi nu sunt destul de lipsit de simțul realităților ca să nu văd că aceste reforme se vor impune în curînd [...]** **nu vreau să las succesoriului Meu această chestiune deschisă**, fiindcă este o chestiune prea gravă pentru un început de domnie.**Prefer ca eu, cît voi trăi,cîtiva ani, fiindcă sunt de peste 75 de ani,să o rezolv și să iau o atare grijă moștenitorului meu.>**

Regele Carol,în septembrie 1913 :<Guvernul conservator, compus din două ramuri , care nu se înțeleg între ele,nu va putea merge înainte și va trebui să veniți dvs, liberalii, la putere.>

Ionel Brătianu i-a răspuns :< **Sire, nu vin la guvern decît cu o singură condiție : ca să pot înfăptui reformele .Altminteri nu iau puterea. >**

Bătrînul Rege ,care era un om foarte cumpănit în gîndurile lui, a cerut să mai reflecteze și în noiembrie sau decembrie - în notele mele aș putea găsi data exactă - bolnav fiind, l-a chemat pe Brătianu și i-a spus :<**M-am gîndit, îți acord reformele , pregătește-te să vii peste cîteva săptămîni la guvern .**> [.....] "Prin urmare,**Regele Ferdinand nu**

putea să tăgăduiască meritul nostru, fiindcă știa că chestiunea fusese hotărâtă înainte de venirea sa la Tron, de către predecesorul său." (p. 590)

[Replică lui Vaida]

...1914. Grijă pentru aredeleni (Tratatul cu Puterile Centrale)

[LD : IG Duca citează din **Notițele sale** ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu .

"Și tot atunci [nov. sau dec. 1913] ,și aceasta ,onorabile domn Vaida, pentru dvs, tot atunci s-a pus o altă chestiune - fac aici o mică digresiune - chestiunea **tratatului de alianță cu Puterile Centrale** (Conrad von Hoetzendorf venise la București și reînnoie tratatul de alianță ,în toamna anului 1913)

-**Carol** :<Trebuie să te vestesc că **am reînnoit tratatul de alianță cu Puterile Centrale.**>

-**Brătianu** :< **Obținut-a Majestatea Voastră garanții pentru situația românilor din Ardeal , sau chestiunea a rămas în același stadiu în care era înainte ?>**

-**Carol** :< **Nu, nu am obținut nimic decât făgădueli vagi .>**

-**Brătianu** :<**Atunci, eu nu pot să iau guvernul, Sire , decât vestind pe reprezentanții Puterilor Centrale că în asemenea condiții , eu nu iau asupra mea răspunderea aplicării acestui tratat .>**

"Dealtminteri **consultați acum și memoriile contelui Czernin** , și corespondențele de la Ministerul de Externe din Berlin, și veți vedea că **și ministrul Germaniei , și ministrul Austriei, de la București, au raportat în acel moment , acest lucru guvernelor respective**"(p. 590)

IG Duca / 1 sept. '32

[Replică lui Socor, Mihalache ș.a]

...1918. Parlamentul de la Iași și reformele

-**Mihalache** : "Vorbiți de colegiul unic ? [...] Dar pentru Dumnezeu, este un lucru important .În ajunul războiului, **nu aveți curajul să vorbiți de votul universal !** Este un lucru important ! "

-**Duca** : "**Le-am amînat ,fiindcă conservatorii ne-au amenințat** că , dacă vom veni cu aceste reforme, profitînd de apropiata perspectivă a războiului, **vor dezlănțui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil** " (exclamații ironice la PNȚ)

A IVă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi.

(" lupta sălbatecă " dusă de Nicu Filipescu ; "deslănțuirile violente" ale lui PPCarp, Alex. Marghiloman, Titu Maiorescu)

Brătianu și-a zis :<Cum am să intru eu în război, cu o țară în răzvrătire politică, pe chestiuni interne de această însemnătate? Mai bine amîn reformele cîtăva vreme, pentru că ele se vor impune, mai mult încă, sub presiunea războiului și voi putea astfel să le realizez într-o măsură mai largă >

...Mesajul Regal scris de Duca

"Am venit la Iași ,și acolo **s-a deschis Parlamentul**, în decembrie ,**cîteva zile după căderea Bucureștiului**. S-a discutat **Mesajul Regal**. **Ciorna acestui Mesaj a fost redactată de mine**. Prin urmare, eu nu vorbesc din auzite ,vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaș.

În textul acestui Mesaj **am pus această frază** -a fost scrisă de mîna mea -că, **astăzi ,mai mult decît oricînd, se impune ca să realizăm reformele anunțate la 1914 , și pe temeiul cărora a fost convocată Constituanta "**

-**Em. Socor** : Dar s-au anunțat în 1914 ?

-**Duca** : "... am pus această frază în Mesaj, și cînd **s-a dus Brătianu cu Mesajul la Regele Ferdinand** , spre a-l supune Înaltei Sale aprobări, **Regele s-a grăbit să primească și să subscrie fraza** aceasta înscrisă de noi, lată de ce ,iarăși, **Regele Ferdinand** , nu putea să conteste meritul și inițiativa noastră în această chestiune.

Dar, mai departe, **cînd regele Ferdinand a rostit discursul său de la Răcăciuni** -să-ți mai dau încă un amănunt , d-le Mihalache, e bine să-l știi ! -a fost **discuțiune violentă în Consiliul de Miniștri** .

Take Ionescu a protestat și a spus :<**...cum și-a însușit Majestatea Sa dreptul să angajeze guvernul pe chestia reformelor ,căci noi nu suntem un guvern Național-Liberal suntem un guvern național, și dacă dvs, liberalii, sunteți pentru reforme și le vreți largi, noi, Partidul Conservator, avem concepțiile noastre și , oricare ar fi evenimentele, nu putem renunța așa de ușor la ele. Încă odată, cum a putut Majestatea Sa să-și ia acest angajament ,fără să ne fi consultat și pe noi , în prealabil ?>**

Și atunci, știți ce a răspuns **Brătianu** ? :< **Dar d-le Ionescu, Majestatea Sa n-a făcut, în discursul de la Răcăciuni, decît să parafrazeze fraza care era în Mesajul Tronului** , pe

care **d-ta l-ai iscălit alături de mine.**>Și astfel, Take Ionescu a trebuit să renunțe la acțiunea pe care o începuse ,și **s-a convins și el că nu se mai pot amîna reformele . Acesta este adevărul istoric.**Încă o dată vă spun :**ar fi bine să nu mai veniți cu această chestiune ,și n-o mai tratați** ,pentru respectul cuvenit adevărului istoric ,**cu atîta violență și patimă. "**(p. 591)

f.)I.Mihalache:Duca eludează, minte etc

[**Replică la replica lui Duca**]

...Duca eludează răspunsurile

-I.Mihalache : " Dlor deputați, din amănuntele pe care ni le-a dat d.Duca ,**am constatat** mai întîi,că **d-lui n-a vorbit de ce nu a fost dat votul universal și exproprierea largă** a celor 2.600.000 ,adică a celor două reforme venite după război,**ci a arătat de ce nu a putut fi realizat colegiul unic și exproprierea îngustă** , care fusese promisă prin scrisoarea lui Ioan Brătianu ,din 1913,iar că acestea nu au putut fi date,din pricină că PNL nu a avut libertatea de acțiune :**s-a temut de Partidul Conservator."**

-IGDuca : "**Aceasta era o concepțiune mare,de om de stat ,d-le Mihalache, ridică-te mai sus, pentru Dumnezeu !** " (aplauze la PNL)

-Mihalache : "Dle Duca,**eu sunt convins că, dacă** PL exista o profundă și sinceră convingere ,**dacă** era omogenitate de vederi, **dacă** era unanimitate de vederi, pe aceste mari chestiuni,PL, care nu s-a împiedicat de Partidul Conservator în alte împrejurări, nu era să se împiedice tocmai pe aceste mari probleme,și cînd avea atîtea sute de mii de țărani în spatele său.(aplauze la PNT) ,pe care-i putea porni ,cu și mai mare entuziasm la război.**Dvs trebuia să ne fi arătat de ce PL nu a realizat** ,nu colegiul unic,ci **sufragiul universal**,pe care-l avea înscris de aproape 30 de ani, **în program și exproprierea largă** , cu care se laudă acum,**decît după război.**Aceasta să o facă istoricii dvs.

...Iorga are altă versiune

Pîna atunci ,noi știm un lucru :**unul dintre istoricii noștri de astăzi, d.Iorga,a făcut altfel povestea acestor evenimente**,fiind față și d-voastră .(aplauze prelungite la PNT)

...Regele Ferdinand i-a spus lui Mihalache

" Și pentru că aici este vorba de **amintiri istorice** și de omagiul care s-a adus **Regelui Ferdinand** ,omagiul la care și noi ne alăturăm, țin de datoria mea să vă spun **ce mie mi-a spus Regele Ferdinand ,într-o audiență textual :< reforma votului universal și a exproprierii ,Eu, Regele Ferdinand , le-am făcut >** (aplauze la PNT)

"Dle Duca,**voi fi fericit ca istoricii d-voastră să mă convingă că am fost înșelat .**

Deocamdată, pîna acum ,tare nu știu de ce ați pus în program votul universal și l-ați ținut 30 de ani nerealizat.Ca reprezentant al clasei țărănești , știu că în realitatea zilei și în realitățile noastre sociale ,**această clasă țărănească nu a avut nici o deosebire de tratament** în raporturile cu clasa conducătoare din trecut și cu viața politică ,**între Partidul Liberal și Partidul Conservator "** (aplauze la PNT)

Și, ca să punem punct :știm că ,1907 și 1916,adică așa cum ne-ați dus pregătiți de război,o fi aparținînd și Partidului Conservator, dar în proporția în care a guvernat țara;

restul vă aparține d-voastră " (aplauze prelungite și îndelung repetate la PNT) (p. 591)

g)IGDuca:unanimitatea ptr reforme în PNL

[**Replică la replica lui Mihalache**]

[LD :Negarea rolului PNL pentru război, pentru Unire a fost **leit -motivul atacurilor PNT**.Psihologic, trebuie să am în vedere ,accentul subiectiv fatal,pus de șefii PNT ,pe atunci **simpli ofițeri** în armatele adverse - **Maniu** , în armata austro-ungară ;**Mihalache**, în armata Vechiului Regat -astfel explicîndu-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

"Voi răspunde d-lui Mihalache ,pe larg, în **chestiunea pregătirii militare** și unul din motivele pentru care **am anunțat ieri [LD : lipsă doc.] că voi interpela în chestiunea armatei**,este nu numai spre a stabili care este astăzi situațiunea apărării noastre naționale ,dar ,**pentru a răspunde totdeodată și la acuzațiunile** pe care ,**cu atîta ușurință, le aruncați și al cărui ecou v-ați făcut dvs.**[Mihalache] , **de la această tribună**, în privința pregătirii noastre militare ,la intrarea noastră în rzboi ."

(înteruperi, zgomot la PNT)

Vă declar, d-lor, de pe acum, nu numai că **nu avem să roșim de rolul pe care l-am**

jucat în aceste împrejurări istorice, dar că , **dacă mai aveți o fărîmă de dreptate în sufletul d-voastră, veți fi obligați să aduceți omagiul d-voastră eforturilor pe care noi le-am făcut atunci.**"(aplauze prelungite la PNL)(p. 591)

IGDuca / 1 sept.'32

...1913.PNL:unanimitate ptr reforme

Mihalache a spus că PNL nu a făcut reformele, **nu din cauza opoziției PC, ci din cauza existenței a mai multe curente în PNL.** El se simte obligat ca, din acest p.d.v., să aducă **un omagiu PNL ,pentru momentul 1913. "Ionel Brătianu a convocat partidul ,după ce a scris istorica sa scrisoare , și a spus membrilor lui de toate categoriile ,și celor bătrîni, și proprietarilor de zeci de mii de pogoane, și tineretului generos : < acesta este programul meu cu acest program guvernez, dacă mă ajutați , dacă nu, să mi-o spuneți categoric și eu mă retrag din viața publică.>**(aplauze la PNL)

-Mihalache :I-am adus omagiul pentru aceasta .

-Duca :"De unde vine mîndria mea ? Eu nu m-am mirat atunci ,că **tinerimea generoasă și-a dat aprobarea ei acestui program înaintat de reforme** ;mîndria mea provine din faptul că am văzut ,cu o spontanietate admirabilă, **pe toți bătrîni partidului,** de la bătrînul Costescu-Comăneanu ,care avea aproape 80 de ani, pînă la Alexandru Filipescu de la Vlașca ,care avea 45.000 de pogoane de pămînt, pînă la Ionel Dinu Mihail, care avea 80.000 de pogoane de pămînt, **i-am văzut pe toți , în unanimitate ,** fără să fie nevoie de nici o presiune asupra lor -vă afirm în mod solemn :de nici o presiune -pe toți aceștia i-am văzut **dînd adeziunea lor întregă lui Brătianu și fiind susținătorii reformelor , tot atît de hotărît ca și tinerimea generoasă. "** (aplauze prelungite la PNL)

Și ,ca să conchidem .D.Mihalache crede că este foarte abil cînd mereu repetă :**ați vrut colegiul unic, nu vot universal .**

"De sigur,era vorba de **o problemă în plină evoluțiune** [...] ea își urma fatal drumul ei. **Omul de stat nu poate să realizeze dintr-odată toate concepțiile lui.**

Numai naivii , numai nepregătiții în politică , își închipuie asemenea lucruri și își fac asemenea iluzii ."(aplauze la PNL)

-I.Mihalache :"Timp de 30 de ani ,votul obștesc a fost numai în programul naivilor din partidul d-voastră ? "

-IGDuca :"O asemenea concepție nu era permisă unui **om cu înțelepciunea și experiența politică a lui Ionel Brătianu** și nici regele Carol nu ar fi permis ca această chestiune să se rezolve în vremuri normale, fără o fatală evoluție. [...]

PNL a reprezentat întotdeauna **progresul,** nici o dată măsurile restrictive.

Dle Mihalache,de aceea **ai să te trudești** încă atîția ani ,cît vei mai trăi, **să ne iei acest merit "**

-Mihalache :Am ceva mai bun de făcut

-Duca : **Dar îți declar dinainte că nu vei reuși, fiindcă sunt adevăruri istorice mai puternice decît voința și de cît patimile d-tale** "(apaluze la PNL) (p. 592)

h)Gh.Brătianu:protest ptr negarea meritelor PL

[Replică lui Mihalache]

...Protest ptr negarea meritelor PNL

Vezi pe larg și context la **fișier PNL-1**

[LD:atitudinea lui este dramatică, paradoxală față de confruntarea dintre PNȚ și PNL-ducist.Ca și cu alte prilejuri, ocolește ,ignoră ,existența celui alt partid,vorbînd parcă în numele unuia singur !]

C.Toma a prezentat opera partidului Liberal. El nu va reveni. Nu se va pronunța nici asupra chestiunilor discutate , pînă în acel moment, în Cameră .

"Scopul meu este însă să **protestez cu toată vehemența și cu toată indignarea împotriva falsificărilor istorice** cari se încearcă atunci **cînd se contestă meritele Partidului Liberal,**și ale marilor săi conducători de altă dată ,în chestiunea ridicării morale și materiale a păturii țărănești din această țară.(aplauze la PNL)

...Părerile pătimașe ale lui Iorga

[LD:**17 apr.2007.**Doi istorici, două școli de istorie ,doi politicieni contemporani .Iorga și Gh.Brătianu .Pentru istoricul de astăzi "diletant"(sau ocazional)depinde de i-a căzut sub ochi ,sau ale cărui opinii vrea să acrediteze (reconfirme),sau ignore (combată)
Atît cît omenește este posibil - fără pretenția de a fi epuizat variantele - eu prefer să dau acest dialog la scenă deschisă , pentru a releva , mai ales, consecințele ce decurgeau pe planul luptelor politice]

"Dle ministru Mihalache, ați citat adineauri **păreră d-lui Iorga**.

"Însă , în această chestiune , ca și în altele mai recente, ca și în "**Doi ani de restaurație**", **d.Iorga** este stăpînit **de aceeași patimă** , de aceeași **vâltoare de luptă pătimașă** , care **întunecă vederile acestei Adunări "**

...Istoria se va pronunța cu obiectivitate

"Asupra acestei chestiuni, **nu din patimile care vă frămîntă , aici**, va ieși adevărul.

Istoria se va pronunța asupra ei , **cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează.**"

#Amenințările de știrbire a reformelor

"Dați-mi voie să conchid printr-o întrebare : **această discuție istorică , asupra unor fapte care stau deasupra îndoielii** și nici nu ar mai trebui să formeze obiectul preocupărilor Adunării , este oare **singurul obiect al dezbaterilor noastre ?**

D-lor, **reformele** de cari s-a vorbit și de care se vorbește mereu, reformele acestea care ne sunt scumpe, **ca și amintirea acelor din inițiativa cărora s-au înfăptuit , sunt amenințate** în cauzele , în efectele și esența lor, **de criza grozavă care ne apasă** . (aplauze prelungite la P NL) Ei bine, **preocuparea noastră** trebuie să se îndrepte în primul rînd **asupra prezentului și asupra viitorului**.

Opera noastră nu trebuie să fie o discuție zădarnică asupra trecutului, ci trebuie să fie o operă de restaurare , pentru a salva prezentul și a pregăti viitorul acestei țări.

Acestea am avut de spus."

i.)I.Mihalache:Apel la istorici

"Fac un apel la d.Brătianu , care este istoric, ca în preocupările d-sale de istoric -și fac un apel și la ceilalți istorici -atunci cînd vor judeca trecutul țării noastre și activitatea pe care au desfășurat-o **guvernanții noștri , pînă la Unire**, să rezerve un **capitol** prin care să **explice viitorului , cum se poate ca în România să existe pe un pămînt atît de bogat , cea mai săracă clasă țărănească ?** (aplauze, bravo , la PNȚ) **Cum se poate ca, după atîția ani , după atîtea decenii de fericită guvernare liberală, să avem în România cea mai mare mortalitate și cel mai mare analfabetism din Europa ? Atîta și nimic mai mult."** (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 592)

j.)V.Rădulescu:Adevărul istoric?=treaba istoricilor de mai târziu

(continuă concluziile la Mesaj)

...Adevărul istoric?=treaba istoricilor de mai târziu

[După replicile lui Duca și Gh.Brătianu ,contrate de Mihalache ,Șt.Cicio - Pop anunță că nu va mai îngădui întreruperi . Se ia o pauză .V.Rădulescu reia discursul -concluzie la Mesaj .Nu știu ce profesie avea acest Rădulescu -probabil jurist - dar măcar în ceea ce privește **Istoria** (ca știință) ,o nimereste.Și încă foarte bine]

-**V.Rădulescu** : "Dle președinte, d-lor deputați, **lunga incursiune în domeniul istoric**, pe care a făcut-o d.Duca, **nu m-a convins** în ceea ce privește **adevărurile istorice** , pentru că **chiar d-sa a recunoscut că** cele două reforme **au fost impuse de vreme**.

Mi-a mai dovedit această lungă incursiune un lucru, **că istoria nu trebuie scrisă de acei cari participă la evenimente** , **istoria este scrisă mai târziu** , cînd faptele vor putea fi privite sub o anumită perspectivă , **de acei oameni cari vor putea să aibă note de la toți cei ce au luptat între dînșii**.

...Votul universal-escamotat, falsificat de PNL

"În orice caz, d-lor, **dacă istoria va contesta paternitatea Partidului Liberal**, în ce privește cele două mari reforme, **un singur lucru este hotărît și lămurit** , și acest lucru **nu este nevoie să ni-l lămurească nici d.Duca, nici d.Brătianu** [.....]

că **votul universal a fost escamotat de Partidul Liberal** (aplauze la PNȚ)

că timp de **10 ani țara întregă a fost batjocorită** , că **nu au fost alegeri libere și că votul universal a fost un simulacru**. [!!!]

"**Nu avem nevoie** , pentru această chestiune , de **cunoștințele istorice ale d-lui Duca** **pentru că aceste lucruri le cunoaștem noi** , cari **am fost martori ai acestor scene**.

(apalauze la PNȚ)

-**Voce PNȚ** :Am fost victimele

-**V.Rădulescu** : "Oricare ar fi fost partea de contribuție , **ea a dispărut prin modul cum s-a comportat Partidul Liberal față de ele**. [...]" (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32 , retro'1913

[Replică la replici]

...Memoriile lui Titu Maiorescu

"Eu mai știu un amănunt istoric. Mi-au căzut în mână documente care contrazic spusele d-lui Duca Memoriile lui Maiorescu -dar regret că nu știam că acest lucru va fi adus în discuție publică. Din duelul care a fost zilele trecute între d. Maniu și Duca, d Duca a crezut că, provocându-l ,d. Maniu va veni să dea explicații , și a venit cu tot acest material documentar.

Spuneam că mi-a trecut prin mână o dată acest document și trebuie să existe acest document :am văzut o notiță a lui Maiorescu , după pacea de la București, prin care Maiorescu afirma următorul lucru :Majestatea Sa Regele Carol I , imediat după încheierea păcii de la București , a avut impresia că Ionel Brătianu a aruncat acele două reforme ca o digresiune [LD sic ! poate a vrut să spună "diversiune " ? !] pentru ca să întunece gloria lui Maiorescu, care făcuse războiul și pacea de la 1913." "Această constatare pe care o face Maiorescu, este în continuă concordanță cu toată atitudinea de ani de zile, de decenii, a Partidului Liberal, care a vrut ca orice reformă să fie considerată de opinia publică ca aparținând lui.

Este cunoscut în deobște acest sectarism, care a caracterizat întreaga operă a Partidului Liberal.

...Atacurile la adresa PNT

Dar nu s-au mărginit - de aici am plecat eu -cuvîntătorii PL să preamărească aceste reforme ale PL: Au dat și o serie de atacuri contra PNT, căruia i-au contestat orice participare în domeniul vieții publice a României.

"Aș putea să amintesc și eu o cunoștință a mea .Îmi aduc aminte de cuvintele lui Alexandru Constantinescu ,ministrul Domeniilor, care, atunci cînd a venit legea de expropriere a pădurilor , a spus aceste cuvinte ,auzite de mine :< Decît să o faci țărăniștii , mai bine o faci eu. >

"Aceasta ne face dovada că multe reforme cari se prezintă ca ale PNL, erau făcute sub presiunea evenimentelor și sub presiunea acestui tînăr partid , care amenința existența Partidului Liberal." (aplauze la PNT)

...Meritele lui Ion Mihalache

"D. Iamandi ne întreba : ce a căutat Cantacuzino alături de d. Mihalache ?

"I-am putea răspunde că acesta este marele merit al lui Ion Mihalache : nu a fost sectar, nu a fost exclusivist. Ieșit din straturile adînci ale poporului , fiind necontenit țăran, el nu a precupețit concursul nici unui român și a fost mîndru cînd în mișcarea începută de el , sub stindardul Partidului Țărănesc, a putut să grupeze toate valorile țării. (aplauze la PNT)

Mai degrabă am întreba : de ce oamenii mari ai țării au avut repulsie pentru PNL ?"

I-aș aminti d-lui Iamandi că în pleiada de oameni mari , cari s-au înregimentat sub drapelul lui Ion Mihalache, s-a găsit și ilustrul fiu al Moldovei, Matei Cantacuzino, care, deși profesor universitar ,s-a înregimentat sub învățătorul Ion Mihalache. "

"Adevărul este că acest partid a atras în rîndurile sale toți oamenii de seamă, toate figurile cari s-au ilustrat în viața publică de la război încoace. Acesta este adevărul , și așa se explică de ce oameni ca Matei Cantacuzino ,au fost în Partidul Țărănesc , alături de d. Mihalache ." (p. 593)

V. Rădulescu / 1 sept. '32

[LD:12 mai 2007:

Funcțiile parlamentului .Raportul parlament -guvern -partide

a)C. Petrescu-Ercea (PNL)

discurs la mesaj ,30 noiembrie '34

(DAD,MO 6 , șed. din 30 nov.'34 , p. 61)

[LD :atenție, pentru ideile avansate, am dus mari părți din acest discurs de la fișierul fișierul Parlament VI, pentru introducere .

≡Legitimarea și virtuțile parlamentarismului

"D-lor deputați, față de această stare de lucruri , natural, s-au formulat critici aspre **contra instituțiunii**. Au fost **personalități care au preconizat suprimarea Parlamentului, ca instituție inutilă**. Fără a intra în examinarea aprofundată și detaliată a acestei grave probleme, să vă expun anumite **considerațiuni** pe care eu le cred **concludente**.

"D-lor deputați, **forma de guvernare a popoarelor nu este o chestiune care depinde de voința unor persoane**, oricât de capabile, oricât de ambițioase ar fi aceste persoane. **Forma de guvernământ a popoarelor depinde de cauze mult mai profunde decât de anumite dorințe izolate la dictatură**. Forma de guvernământ a popoarelor **depinde de evoluția lor politică, depinde de starea lor culturală, de starea lor economică**. **Ce ni se propune în locul Parlamentului ?** "Formule învechite, formule perimate ; formule care au fost **bune pentru anumite timpuri , pentru timpuri apuse, care nu corespund însă timpurilor noastre**."

Astăzi, când educația democratică , face să pătrundă principiile de libertate până în colțurile cele mai îndepărtate ale poporului ; astăzi când trăim în veacul radiofoniei și a cinematografului vorbitor, nu se poate vorbi în mod serios de dictatură.

" În al doilea rând, trebuie să se facă o distincțiune între **o instituție în sine și cei ce temporal o servesc**. Se poate întâmpla ca o instituție , în mod temporar , **să fie rău servită. Aceasta nu trebuie să atragă , în mod necesar, suprimarea ei.**

Dacă biserica lui Christ , având drept doctrină cea mai perfectă regulă morală, regulă morală care realizează perfecțiunea , fiind de esență divină, este rău servită temporal, se poate cere oare suprimarea ei ?

"Apoi este de ajuns ca **o primenire să se facă în rândurile acelor cari compun Parlamentul, este de ajuns ca să se dea un nou ritm vieții parlamentare** de pe banca ministerială și de pe scaunul președințial, **ca să se producă o schimbare în mersul instituției**." [-----]

C.Petrescu-Ercea / 30 nov.'34

«Sistemul parlamentar = imperativ al regimului democratic.

-Parlamentul = instituție fundamentală a istoriei moderne românești

[LD: **o pledoarie exprimată sintetic și exemplar ; o demonstrație a paradoxului susținut de partidele pro-dictatoriale , care-și săpau , inclusiv ele, dreptul la existență și liberă exprimare. Pentru cine avea urechi de auzit și putere de rațiune !**]

"Se mai invocă, d-lor deputați, **exemple de aiurea**. Fără să insist prea mult , trebuie să vă spun că , **dacă cercetăm aceste exemple , ele se întorc în favoarea sistemului parlamentar.**

Sunt unele state cari, **după clipe tragice, se întorc rapid către instituția parlamentului**. Alte state care, este drept, au o **aparență de înflorire sub o guvernare dictatorială**, sunt încă **în timpul experienței**. Au o aparență de înflorire , d-lor deputați, fiindcă **ce putem ști noi , când vizităm o țară unde nu există libertate ? Ce putem ști noi despre ceea ce se întâmplă cu păturile de jos , cu raporturile sociale, cu starea economică a unei țări , unde nu există puțința de a ne orienta singuri ?**

De aceea considerăm , d-lor deputați, că **ceea ce se petrece aiurea , sunt simple experiențe.**

"Și atunci, **se pune întrebarea : este timpul acum**, în împrejurările în care ne găsim noi, **să încercăm aceste experiențe ?**

Se pot preconiza schimbări de sistem , **când trebuie să ne unim cu toții , pentru consolidarea României ! ?**

Este timpul acum ca să încercăm experiențe, când însăși în **trecutul nostru , avem probe care ne arată că sistemul parlamentar în țara noastră a dat rezultate excelente ? !**

"Este banal să vă reamintesc că **sistemul parlamentar a făcut România Mică , a pregătit România Mică ca să realizeze România Mare , că acest sistem a prezidat unirea tuturor românilor.**"

" D-lor deputați, în urma acestor considerațiuni , chestiunea ce se pune , **singura chestiune ce se poate pune, este aceea de a vedea cum se poate redresa sistemul parlamentar , cum se poate face din legiferare o adevărată operă legislativă, cum se poate ajunge la un control parlamentar serios.** "

C.Petrescu-Ercea / 30 nov.'34

-Parlamentarismul =rațiunea existenței partidelor

"Aceasta depinde numai de **patriotismul partidelor politice**.Partidele politice trebuie să-și spună că **existența lor se justifică numai în măsura în care ele sunt folositoare țării**.

Partidele politice care sunt **presupusul parlamentarismului și al democrației**,ele dând unitatea , coeziunea, directivele lucrărilor noastre ;

partidele politice care au **rolul de a activa de jos în sus**,în sensul de a face cunoscut conducătorilor care sunt **doleanțele și necesitățile masselor** ;

partidele politice care au **rolul de a activa de sus în jos**, în sensul de a imprima păturilor celor mai îndepărtate ale poporului **ideea de solidaritate , ideea de unitate, ideea națională** ;

partidele politice care **pot și trebuie să activeze în diferite moduri** ,fiind multe **căile care duc la înflorirea patriei** ;

partidele politice , însă , trebuie **să cadă de acord** ,în mod hotărât ,asupra unui punct : **acela de a face din legiferare și din control parlamentar ,o realitate."**

-Parlamentul =puterea majoră în stat

" Atunci când **puterea legiuitoare , putere majoră față de celelate puteri în stat** ,va funcționa în aceste condițiuni , **va putea imprima întregului aparat de Stat ,simțământul de dreptate, simțământul de legalitate, simțământul de moralitate**,și astfel **să putem să înfruntăm** cu succes nu numai **crizele pasagere interne,dar toate amenințările de afară** "(aplauze prelungite pe băncile majorității)
C.Petrescu -Ercea / 30 nov.'34

[LD:14 mai 2007:

Reformele timpului

(fost ministru,în guv.Averescu,fost președinte al Adunării Deputaților)

(Rev." Parlamentul românesc" , an V , 31 dec.'34 , p. 10-15)

[LD:Atenție ! acest doc- și comentariu este și la **fișier Parlament VI**.Evită repetarea

Revista a editat un număr ,ca **un memento de meditație, de reculegere , de retrospectivă, de sinteză**, la problemele acute cu care era confruntată societatea

românească .Directorul revistei i-a propus lui PPNegulescu să-și aducă contribuția .

Mărturisesc **admirația** pe care o am față de autorul "**Destinului omenirii** " la care, probabil, medita sau scria încă de pe atunci -și **marea influență** ce a exercitat-o asupra mea, încă din studenție, pentru **problematica doctrinelor politice**.

Prima mea carte de acest gen ,citită în separeul bibliotecii Facultății de Istorie,închisă cu lacătul la gratii,carte ce mi-a produs și **primele mari îndoieli, primele mari întrebări**, privind istoria oficială care ni se preda la facultate De atunci însă, știu cât de tare s-a iluzionat și PPNegulescu ! Acum îi consemnez gândurile din 1934]

a)PPNegulescu 31 dec.'34

#Criza parlamentarismului

"În adevăr,**vechea credință în virtuțile parlamentarismului ,nădejdele mari** ce se puneau

la început într-însul, **au scăzut treptat** , și nu mai au astăzi **tăria de altădată**.

Obiecții ,a căror valoare nu se poate nega, **se ridică cu zgomot împotriva-i** ;

fapte ,a căror realitate nu se poate contesta , **îl pun** , uneori cel puțin, **în situații grele**.

Edificiul ce adăpostește **viața politică a statelor constituționale** a început astfel să **trosnească** , în chip neliniștitor , din toate încheieturile.

"**Forme nouă de organizare își fac** ,cu grabă și cu îndrăzneală, **apariția** .

Și dacă îndoielile ,cu privire la așezămintele de până acum,**sunt desigur**

penibile,pentru **cei ce le-au mai păstrat** un grad de **încredere și de simpatie**,

temerile, cu privire la cele ce se îngrămădesc să le ia locul și care nu se vede încă bine unde vor duce omenirea, **nu sunt mai puțin chinuitoare ."**

...gânditorii ar trebui să se pronunțe

"În atmosfera turbure pe care o creează frământările din ce în ce mai accentuate ,de acest fel, **rostul gânditorilor se înțelege de la sine.**

Alături de oamenii de acțiune, dacă nu și mai mult decât ei, **oamenii de cugetare sunt datori să aducă un cuvânt de lămurire** , pe care faptul că nu iau parte , în mod direct, la luptele ce se dau în toate aceste privințe, cu atâta pasiune , **îl poate face mai dezinteresat și mai obiectiv. "**

"Că regimul parlamentar este **forma cea mai înaintată a democrației contimporane, nu mai satisface astăzi pe mulți** ,e un lucru prin care **nu câștigăm nimic** , să-l ascundem

"E mult mai util **să cercetăm ce voiesc cei ce sunt nemulțumiți de el.**"

PPNegulescu / 31 dec.'34

...Curente de reformare parlamentară

"Unii dintr-înșii **se mărginesc să reclame reforme capabile să înlăture neajunsurile** ,destul de numeroase și destul de mari ,**de care suferă acest regim.**

Alții, socotind că el n-a adus popoarelor mai nici unul din foloasele făgăduite ,**cer înlocuirea lui cu alte forme de viață politică.**

Nu puțini ,în sfârșit, **văzându-l deja înlocuit** în unele state europene, cu așa numite "**regimuri de autoritate** " ,**nu mai cred necesar nici măcar să-i cânte prohodul** , ocupați cum sunt **să ridice în slăvi noile așezăminte.**

"Ce valoare au aceste păreri, aceste atitudini ,**aceste încercări ?** Și unde pot ele să ducă popoarele ce, **cu o rezistență morală și materială redusă** considerabil de **grava criză economică** prin care trec, **ascultă, obosite și dezorientate** ,și par să fie **gata să se supună** , **cu resemnare ,la orice experiență ,oricât ar fi ea de riscantă ? "**

PPNegulescu / 31 dec.'34

▫Democrația ca autogovernare

"Ca concepție teoretică ,**democrația a inspirat doctrinarilor politici** ,când a apărut ,**o admirație fără margini.**

...desamăgiri și explicații

Când a devenit însă o realitate practică ,**încrederea în eficacitatea ei** ,care se presupunea , la început, că trebuie să fie miraculoasă , **a scăzut foarte repede.**

Și nu numai pentru că **asa au fost oamenii dintotdeauna.Ei n-au prețuit** ,în adevăr, nici o dată, , fără nici o rezervă,**decât numai lucrurile pe care nu le aveau .**

Era însă, în cazul de care vorbim.,ceva mai mult ;era faptul că **noul regim politic nu da rezultatele ce se așteptau de la el.**

"Numai că **cei ce aveau dreptate când făceau această constatare ,greșeau când socoteau că de vină era numai regimul politic** ce nu-i mulțumea.**Ei nu înțelegeau** că pricina ineficienței lui relative **trebuia căutată** , mai mult ,în **lipsa de pregătire a popoarelor** ,**ce nu se puteau servi de el așa cum se cuvenea."**

PPNegulescu / 31 dec.'34

...nepregătirea oamenilor de jos.

"Nu mai încapă ,în adevăr, nici o îndoială ,pentru oricine a studiat cu ceva mai multă luare aminte istoria ,că **democrația s-a născut pre devreme și a surprins marile mase ale națiunilor prea puțin pregătite ca s-o primească."**

Nici evoluția lor intelectuală ,nici evoluția lor morală,**nu erau destul de înaintate ,ca să le permită ca să se guverneze singure, în mod real și cu succes,** așa cum cerea noua formă de organizare a vieții lor politice.

Cum era să se guverneze singuri ,cu adevărat, micii plugari, micii meseriași, negustorii ambulnți, ciobanii, pescarii, salahorii, servitorii ,**care formau ,pretutindeni, marea majoritate a națiunilor** și care nu numai că **încă nu știau cu toții să citească și să scrie** ,

dar **nu cunoșteau nicidecum istoria și geografia țărilor** în care trăiau ,**nici legăturile cu țările vecine, nici interesele lor**, atât de numeroase și de variate ?

Cum puteau să se pronunțe asemenea oameni ,**prin voturile lor**, asupra celor mai bune soluții ale problemelor politice, economice și sociale ,care sunt , de obicei, **atât de complicate ?**

Și cum erau să reziste tentațiilor de a abuza de puterea publică, pe care le-o puneau la dispoziție noul regim, toți oamenii de jos, chemați să-o exercite ?

Unii dintre ei erau nu numai săraci, dar și cu totul nedezvoltați sufletește, din p.d.v.etic.

Ei aveau în sânge "foamea milenară" a numeroaselor generații de strămoși ce tânjiseră vecinic după o viață mai bună, fără să aibă, în același timp, disciplina morală pe care o dă o educație mai îngrijită, ca cea care se dă în păturile mai de sus ale popoarelor.

Englezii obișnuiesc să zică, încă și astăzi, că trebuie trei generații pentru a face "un gentleman". Lucrul era cu atât mai adevărat în veacul al XVII-lea, când a început în țara lor regimul constituțional, și rămânea adevărat și la celelalte popoare ce le-au urmat pe aceeași cale."

PPNegulescu / 31 dec.'34

▪Nașterea democrației constituționale

"Cum a putut dar să ia naștere democrația înainte de vreme și cum a putut să se impună popoarelor ce nu erau pregătite să-o primească ?

La originea mișcărilor politice care au dus, în cele din urmă, la instaurarea acestui regim,

au stat abuzurile absolutismului monarhic.

Fără ele, popoarele și-ar fi căutat în tihnă de nevoile lor, și nu s-ar fi apucat nicidecum de revoluții. Ele n-au cerut drepturi, așa, ca din senin, și numai pentru plăcerea sau pentru mândria de a le avea. Ele au fost silite să le reclame ca să scape de neacuzi și de suferințe.

...Revoluțiile engleze și franceze

"Se știe din istorie cât de mari au fost abuzurile monarhiei absolute engleze în veacul al XVII-lea, ce nemulțumiri adânci au provocat și la ce frământări primejdioase au dus, până la revoluția de la 1688, care le-a pus, în sfârșit capăt.

Se știe, de asemenea, cât de mari au fost abuzurile monarhiei absolute franceze, din aceleași veac, și din cel următor, ce suferințe au pricinuit, ce indignări au stârnit, și cum au făcut inevitabilă izbucnirea revoluției de la 1789.

"Din aceste revoluții, însă, n-a ieșit, la început, decât o primă formă, încă timidă, a democrației, adică regimul constituțional, în care drepturile maselor populare nu erau încă prea mari. Cu acel regim, poporul englez și cel francez, au putut realiza, totuși, progrese însemnate, fiindcă el le asigura, mai mult sau mai puțin, în contra abuzurilor de sus, fără să le arunce, încă, pradă abuzurilor de jos."

PPNegulescu / 31 dec.'34

▪Regimul parlamentar

...Votul censitar / votul universal

"Din regimul constituțional însă a ieșit, în cele din urmă, regimul parlamentar.

La început, dreptul cetățenilor de a lua parte, prin votul lor, la conducerea statului, era restrâns și inegal. Ei nu votau toți direct și erau împărțiți în colegii care nu trimiteau în adunările naționale același număr de reprezentanți.

"Unii oameni politici însă, și cu ei partidele mai înaintate -cel liberal, cel radical mai ales și, în sfârșit, cel social-democrat, au cerut neconținut votul direct și egal, adică sufragiul universal, care s-a introdus în cele din urmă, pretutindeni.

"Atunci puterea politică -pe care, în monarhia absolută, o deținea întregă, suveranul de sus-

a trecut întreagă în mâinile suveranului de jos, adică ale poporului.

"Într-adevăr, în regimul parlamentar - în cel ajuns la deplină dezvoltare, cum este cel francez - Parlamentul hotărăște totul în stat. Guvernele nu se pot constitui, nu pot lucra, nu pot dura, fără sprijinul lui. Puterea Parlamentului poate atinge chiar, în Franța cel puțin, și pe șeful Statului." [-----descrie cazuri și episoade ----]

PPNegulescu / 31 dec.'34

...Abuzurile democrației parlamentare=abuzurile de jos

"Este în natura oricărei puteri absolute să ducă la abuzuri. Locul abuzurilor de sus, de

pre vremea absolutismului monarhic, l-a luat astfel ,o dată cu întronarea regimului parlamentar , **abuzurile de jos**.Dându-și seama de puterea pe care ,prin voturile lor, o puneau în mâinile celor pe care îi trimiteau în Parlament,**alegătorii au căutat să profite și ei** de exercițiul acestei puteri ,
căreia nimic nu-i mai rezista în Stat."

"Ei au început să ceară ,celor pe care îi algeau, **diferite lucruri** de care aveau nevoie,**pentru interesele lor particulare** ,care nu se împăcau totdeauna cu interesele generale:**slujbe** (deși serviciile publice erau complete) ;**comenzi de materiale** , necesare diferitelor administrații (care să le mărească câștigurile) ;**concesii de lucrări publice** (cu contracte favorizante)

Așa s-a ajuns la **personalul numeros birocratic**,la **cheltuieli excesive din bugete**, la **risipa banului public** , la **jefuirea avuției publice**.

[----dă exemple și episoade de asemenea scandaluri din Franța ș.a. ----]

PPNegulescu / 31 dec.'34

«Dificultățile reformării regimului parlamentar

"Când dar **abuzurilor de sus**,ale despotismului monarhic, le-au luat locul **abuzurile de jos**,

ale regimului parlamentar,s-a ridicat întrebarea **dacă acest regim mai poate fi păstrat** .
Răspunsul negativ le-a părut unora de la sine înțeles .

Lucrul însă, oricât de firesc ar părea **nu e atât de ușor**.

Nu e vorba ,în acest caz ,**de înlăturarea pură și simplă a unei reforme oarecare** ,adică a unui **complex de măsuri** imaginat de oamenii politici și puse în aplicare ,de sus în jos, cum sunt atâtea reforme, introduse cu titlu de încercare .

...dezvoltarea intelectuală și morală a popoarelor

"În cazul regimului parlamentar **ne lovim de o mare dificultate** .

La temelia lui stă,incontestabil,un produs firesc al **evoluției sufletești a omenirii**,așa cum s-a manifestat la popoarele cele mai înaintate în civilizație.

E vorba ,anume,de **libertate în gândire și acțiune**, pe care o creează întotdeauna ,în mod inevitabil,**dezvoltarea intelectuală și morală a oamenilor**.E un fapt de observare elementară că **copiii nu se supun părinților**,în mod absolut, **decât în primii ani ai vieții**.Mai târziu, încep să discute hotărârile lor ;iar când ajung la majorat **nu le mai acceptă decât dacă se pot convinge că sunt bune**.

"O evoluție sufletească analogă au avut și popoarele.

Turmele inconștiente ale popoarelor primitive , de la începuturile timpurilor istorice,**se supuneau** ,în mod pasiv, **despotismului șefilor politici** .Așa a fost în antichitate, în marile despoții asiatice .**La greci și la romani**, însă care erau popoare mai inteligente și mai reflexive,

absolutismul n-a mai fost suportat așa de ușor ;

...Spiritul democratic+regimul constituțional=regim democratic

"Spiritul democratic **și-a făcut apariția de timpuriu în istorie**.

Năvălirile barbare[-----] evul mediu [-----] haosul etnic [-----] absolutismul monarhic [-----] un lung șir de veacuri [....] puterea absolută.

În **timpurile moderne** ,cu dezvoltarea sufletească crescândă a noilor popoare europene,**spiritul democratic a reapărut** . [-----]

Regimul constituțional ,când a reapărut,n-a fost decât manifestarea firească a acestei evoluții a popoarelor europene .

Iar **regimul democratic** a fost definit ca **formă de guvernământ** în care **cetățenii** ,supunându-se autorităților,**se supun în realitate ,propriei lor voințe**."

PPNegulescu / 31 dec.'34

«Cum poate fi înlocuită democrația ?

"Dacă,dar,la originea democrației **stă nevoia firească de libertate în gândire și acțiune**,

pe care a creat-o ,la mai toți oamenii , **dezvoltarea lor sufletească** ,atunci **înlăturarea ei nu va fi atât de ușoară** , cât par a crede unii .**Poate chiar nu va fi posibilă**.

...Dictaturile nu vor dura mult

Faptul că ea a fost înlocuită, în unele părți ,cu **așa -zise dictaturi**, nu este hotărâtor.
 Dictatura PT din Bulgaria - **nu a durat decât câțiva ani** ;
 Dictatura militară din Spania - **s-a sfârșit destul de repede** ;
 Dictatura P.Naționalist din Germania - **este greu suportată** ;
 Dictatura proletariatului din Rusia - **se zbate în mari greutăți** ;
 Scriitorul **Ludwig Bauer** în cartea "**Agonia uni lumi** " spune că **din cauza abuzurilor democratice**,care, în contextul **crizei economice** provoacă **reacții sufletești accentuate**, **dictaturile se vor generaliza** .
 Odată instalate ,însă, pretutindeni, **dictaturile vor aluneca și ele pe panta abuzurilor**, **reacțiunile se vor produce** atunci în contra lor, **vor provoca înăsprirea măsurilor restrictive și opresive** care alcătuiesc autoritarismul lor.
Bauer spune că omenirea se îndreaptă **spre un nou ev -mediu ,intolerant, brutal**, care ,
 tocmai de aceea, **nu va dura mult**. Dar ele vor arunca omenirea într-o **serie de convulsii violente ,revouții , războaie**, mai sângeroase ca în trecut .
 "E mai probabil,însă, că **viitorul nu va lua forme atât de îngrijorătoare** .
 Cu toate nebuniile ei de până acum, **omenirea nu poate fi considerată ca idioată** .
Experiențele care s-au făcut și se fac cu dictaturile , **o vor ajuta să să evite noul Ev mediu** pe care i-l prevestește Ludwig Bauer. **E mai probabil că ea va căuta ,încă de pe acum, să-și păstreze libertatea de care nu se mai poate lipsi** [-----] pentru înlăturarea neajunsurilor de care suferă astăzi omenirea , **mai necesară și mai urgentă decât o reformă instituțională ,ar fi o reformă a oamenilor ."**
 PPNegulescu / 31 dec.'34

[LD :20 mai.2007.

Hurmuz Aznavorian (raportor),discurs final la Mesaj,13 dec.'35
 (DAD, MO. 13, vineri, 13 dec.'35, pag. 228- 236)
Legislatura PNL,Ses.III-ordinară,'35-'36 .Fișier Parlament VII

Pedagogie politică :

Hurmuz Aznavorian,13 dec.'35

...disputa ,controversa, polemica

"**Partidul Liberal nu contestă,dimpotrivă ,recunoaște cu convingere ,necesitatea luptelor politice** ,dar a luptelor politice în înalta accepție a cuvântului ,**așa cum se justifică în regimul democratic,cu o finalitate socială sau națională -nu luptă pentru luptă**-ci luptă din interesul suprem al corpului social.

Însă ,și în război,sunt ore din zi și din noapte ,**când beligeranții se respectă câteva ore, fie pentru odihnă ,fie pentru alte îndeletniciri.**

Cu atât mai mult în **viața politică se cere respectul reciproc** ,oarece **elegantă**,oarece **noblețe** fiindcă **nu este posibilă viața publică,fără acest minim de respect** .(aplauze unanime)

Din nenorocire ,trebuie să constat că **se persistă prea mult în eroare** și vă declar că **nu am intenția agresivă de a dușmani pe cineva** ,pentru că **eu înțeleg adversari ,dar nu dușmani**.Recunosc și înțeleg buna credință a acelor care , la un moment dat,sunt pe poziții adverse.

Dați-mi voie să vă explic **mentalitatea și spiritul cu care mă apropii de această materie inflamabilă ,materia de gândire politică**;pentru că ,**dacă ași irita puțin și mi-ar scăpa un cuvânt necontrolat ,am asista la incidente regretabile , care compromit regimul parlamentar.**

-Voce :De teamă !

-**Aznavorian :Nu de teamă ,cu grija ca cel puțin acum să am un nivel mai ridicat** (aplauze prelungite la PNL) **Deși am obișnuința barei de multă vreme, discuția politică se face asupra unei materii foarte mult expusă ripostelor și replicilor ; toată materia politică este controversabilă deoarece ea e împărțită între partide politice** , și dacă avem controverse chiar în drept, cu atât mai mult avem în politică unde

se justifică **poziții și atitudini adverse, după interese morale sau materiale.**

Vă rog, **dacă vreți să faceți și o întrerupere, să o faceți acolo unde necesitatea cere o explicație**, dar **lăsați-mă măcar să dezvolt întreaga expunere** și veți vedea că în concluzia finală **nu voi ajunge la răutăți, nu voi avea concluzii de dușmănie.**

Eu sper să aduc în aceste debateri puțin mai multă bunătațe și indulgență.

-Voci : Și lumină !

-**Aznavorian** : Și lumină, dacă se poate .**Mă apropii de această materie inflamabilă** cu ceea ce prietenul și colegul meu de generație ,d-l George Fotino,spunea când a fost ales vicepreședinte al Camerei : <Numai cine nu are pasiunea **propriului cămin ,caldura propriei lui case ,nu simte toată valoarea morală a căminului și casei altuia .>**

Cu această stimă mă apropii de dvs , chiar dacă ,la început ,voi supune unei censuri severe întreaga activitate politică a partidelor politice ,care contribuie la coruperea regimului la care ținem noi,liberalii ,și care trebuie salvat .

Să nu credeți că fac această critică numai în vederea de a diminua pe adversari ,ci având grija acestui **respect pentru căminul altuia, voi reține contradicțiile gândirii dvs.**

Aznavorian / 13 dec.'35

...adversitate,dușmănie,calomnie,violență ,crimă .

[LD : un fenomen caracteristic în politica românească a epocii : intelectuali cultivați, școliți la înalte universități occidentale, de multe ori cu pegătiri profesionale multiple,poligloți și cu cariere profesionale strălucite,intrați în politică , deși susțin enunțativ necesitatea " consensului" pe temele majore ale societății românești,în bătaia pentru câștigarea electoratului , în dorința cuceririi sau păstrării puterii,nu reușeau să realizeze acest dialog

Aznavorian abordează această chestiune de etică politică.]

"Vreau să rețin atenția dvs asupra aspectelor luptelor politice.

Unde au ajuns aceste lupte ?Toată gama violențelor,toată claviatura liberă la dispoziția oamenilor politici , la dispoziția presei, de la calomnie până la asasinat ,și nu este o exagerare sau o frază retorică,ci este o tristă realitate , s-a ajuns până la profanare de morminte.

Este în amintirea dvs recentă faptul nemaiauzit ,când s-a luat o cruce de pe un mormânt și s-a asvârlit în curtea casei femeii îndoliate .Cum a fost posibilă atâta ură în sufletul omenesc ,**ca să se ajungă la asemenea mârșăvenii ?!**

-**Pamfil Șeicaru** : Aceasta nu este în spiritul poporului român !

-**Aznavorian** : Ne găsim în această **situațiune disperată.** De ce ?Nu vedem în aceasta nici interesul, nici vreo necesitate , în slujba luptelor politice.**Aici începe ieșirea din făgaș ,ieșirea din cadrul finalității**,pentru care și luptele politice și toate libertățile individuale sunt admise ,căci **libertățile sunt condiționate în vederea unui scop superior**,iar **nu pentru interese particulare ,cu o desfășurare pe o gamă anarhică."**

«Guvernul(acțiunea) și opoziția (critica)

...Presiunea :Jos guvernul !

"Toată lupta politică la noi se rezumă într-o expresiune necunoscută aiurea.

Peste tot, **cuvântul de ordine e să răstoarne guvernul**,deși în viața politică normală,**guvernul și opoziția formează o unitate politică** **Guvernul însemnează acțiune, opoziția înseamnă critică** ,deci tot pe planul ideilor ,tot pe planul discuției **teoretice se duce lupta .**

La noi ,cuvântul acesta de ordine se cuprinde în deviza:<Să răsturnăm Guvernul ! > **Răsturnarea guvernului devine un obiectiv, o obsesie**,și tocmai aceia care pledează stabilitatea în viața publică,tocmai aceia cu această formulă **diminuând autoritatea și prestigiul de guvernare de zi cu zi a guvernului , fatal introduc cea mai mare instabilitate în viața publică.** [vizează PNT, PNC]

"Nu numai atât,dar **se atribuie o semnificație politică și o misiune străină ,unor împrejurări accidentale** ,create în vederea unui cu totul alt scop și alte preocupări,cum sunt **întrunirile publice ,care sunt create în vederea scopului de a educa masele populare ,de a le exalta ,de a crede în instituțiile de Stat ,în optimismul lor,** se folosesc aceste manifestări politice ,pentru a exalta puterile de distrugere și de intimidare ,transformând pasiunile excitate , în **arme și mijloace hotărâtoare de răsturnare a guvernului "**[-----]

"Am împins prea departe spiritul de opoziție politică ,și am trecut dincolo de limitele îngăduite."

...Armistițiul politic

Este adevărat , nu pot contesta și am și afirmat-o personal, în *Răspunsul la Mesaj*, că sunt momente hotărâtoare în viața politică a Statului Român, când oamenii politici s-au înțeles ,au făcut un armistițiu, dar aici e toată nenorocirea, aici e tot păcatul, trebuie să vie momente de criză ,momente excepționale , ca această înțelegere să aibă loc, ceea ce însemnează că mecanismul nu funcționează normal.

"Încetarea violențelor este o condiție indispensabilă pentru normalizarea vieții publice ,și nu înțeleg prin violență numai acele agitațiuni personale, violență înseamnă orice refuz de a recunoaște continuitatea în activitatea politică a cuiva, prin manifestări de așa fel, încât să arunce un total discredit asupra activității ,zi de zi, a guvernării unui partid politic."

▫Libertatea: individuală /absolută /responsabilă /

...Disciplina socială și națională .

[LD : este cu totul remarcabil cum **Aznavorian** , **sfidând clișeele comune, reușește să argumenteze** - în pofida unui adevăr axiomatic pentru mulți teoreticeni-că **libertatea individuală nu este un principiu definitoriu pentru democrație** .]

"Iată cum făcând un bilanț sumar al acestor lupte politice și rezultatele nenorocite la care s-a ajuns, putem să ne apropiem și mai mult de materia de gândire politică , încă nestabilă, care circulă în lumea noastră politică.

Regimul politic de până astăzi este denunțat ,este considerat ca incapabil să mai realizeze funcțiunile esențiale ale Statului.

Această părere este unanimă ,divergențele încep la soluții.

"Regimul democrat este denunțat astăzi ca incapabil și trebuie corectat .

Și dvs ,ca și celelate grupări politice ,propuneți soluții de corectare **Nu se mai poate continua cu aceste procedee** , fiindcă s-a ajuns la extrema limită , într-o țară tânără cum este Țara Românească

▫Democrația = metodă politică .

[LD : iată un liberal care are curajul de a **rupe cu devizele și miturile sacrosante ale revoluției franceze**, cu **clamarea în deșert a "democrației"** , căutându-i alte resorturi, alte conotații. După dispariția lui IG Duca, la liberali nu se mai auziseră atari **abordări teoretice substanțiale**. Remarcabilă este **sinceritatea** , **lipsa demagogiei** , atât de sufocantă la **"democrații"** de carton, care măguleau **"poporul"**

Chiar dacă ești adversarul unei astfel de "metode" , ea este adusă pe terenul realității.]

"Ce este în adevăr democrația ?

"Am zis : democrația poate să creeze **climatul necesar pentru libertățile individuale**.

Dar nu aceasta este democrația, fiindcă libertățile individuale **au fost un mijloc ca regimul democratic să poată obține cât mai mari rezultate de la cetățeni**.

" Democrația , în ultimă expresiune, azi admisă unanim și care se verifică, **este o metodă politică** , prin care se creează **o ordine socială**, în așa chip încât această ordine socială **să asigure neîntrerupt succesiunea generațiilor politice**. Iată dar **o metodă care are această menire** ,să ne dea posibilitatea ca, creând **o ordine socială fără baraje ereditare** ,

să poată asigura o succesiune neîntreruptă , neforțată, nefalsificată, a generațiilor politice.

Un regim politic care, prin posibilitățile de realizare practică, **elimină libera circulațiune a elitelor** , **este sortit pierii** , fiindcă **nu mai dă posibilitatea însănătoșirii păturii conducătoare** , a înoirii păturii conducătoare. " [.....]

▫Partidul politic = pepiniera elitelor

[reluarea discursului , după întreruperea lui Șeicaru -

"Orice regim politic , să mă credeți, nu este o concepțiune aristocratică ,**este o concepțiune firească** -chiar **regimul proletar** , regimul în care mulțimea cea mare este interesată ,**se conduce prin elitele ei**. Nu se poate conduce altfel.

Când zici "reprezentant " , zici elită.

Chiar și dvs nu sunteți elita păturii pe care o reprezentați ? Necontestat .

Sunteți o diferențiere , fiindcă **o națiune nu se poate governa decât prin elitele ei .**

Elita nu înseamnă un aristocrat , nu înseamnă ereditate ,ci acea posibilitate sufletească cu care poți realiza misiunea ,interesul superior pe care îl reprezinti ,**ca elită , în interesul unei națiuni.**[.....]

" De aceea,**în regimul democrat , misiunea aceasta de a pregăti elitele ,de a garanta și de a asigura succesiunea generațiilor politice este încredințată partidelor politice.**[.....]

Sub acest raport, nu numai noi , dar toate partidele politice ,**ne-am făcut oare complet datoria ? Aceasta este întrebarea.**Veți vedea și răspunsul pe care îl voi da ,cu toată cuviința și cu observațiunea critică cuvenită.

"Nu d-lor ! Din păcate ,nu. Sunt pe cale **și azi partidele să greșescă din nou** ,din cauză că **nimeni nu vrea să dezarmeze** și din cauză că **o concepțiune** [electoralul] ,care joacă **un rol secundar** , dar cu totul secundar , **în democrația occidentală** ,de unde am împrumutat acest regim,**la noi joacă un rol capital ,dominant** ,absorbind întreaga viață publică în așa fel ,**încât am falsificat regimul ."**

☛Locul electoralului:

...Consultarea națiunii

...Stabilirea titularului puterii politice

[LD :la acest capitol , Aznavorian se împotmolește în propria-i argumentare.

Realitățile întreceau cu mult ceea ce el numea **abuz cu specific românesc.**

Presiunea "electoralului" este o consecință inevitabilă a votului universal , iar gradul de vicierie al raportului ales - alegător , este dat de standardul de viață al unui popor , cu toate componentele sale - material, cultural, moral - dar și de nerăbdarea de a ajunge la putere. .]

"Nu contest că **electoralul joacă un rol** , că are o anumită misiune , **în regimul democrat.**

În Occident, electoralul are o misiune limitată ,de procedură . Este procedura regimului democratic pentru **a stabili pe titularul puterii politice** :consultarea națiunii prin votul universal.

"Odată îndeplinită această misiune și stabilit titularul puterii politice,**electoralul trebuie să fie eliminat din dezbateri și din preocupările tuturor instituțiilor Statului ,să nu mai joace nici un rol.**La noi ,dimpotrivă , **abia atunci începe rolul efectiv al electoralului** [-----]

La noi electoralul **a invadat întreaga viață publică** ,a devenit obsesia partidele politice în așa chip , **încât lupta nu se mai dă decât pentru număr** , pentru cucerirea numărului.

Este o exagerare evidentă și aceasta este partea bolnavă a regimului."[.....]

...utopiile maselor populare

Dar ca să se obțină acest număr , **ce trebuie să se facă ?**

Trebuie să se accepte **toate utopiile maselor populare** care **n-au nici măsură , nici proporție** în pretențiile lor ?! Aici vine marea **răspundere a șefului de partid** ,măsura în care el **suferă sau nu de " tirania coeficientului "** în domenii în care el n-ar avea ce căuta.

...< Scoală-te tu să mă așez eu ! >

Lupta dintre partide a căpătat **un aspect ciudat** ,ceva din **cruzimea luptei pentru existență.**În loc de promovare de idei ,de curente, de metode, de competențe,

trăim sub formula **< Scoală-te tu , să mă așez eu ! >** ,și această formulă s-a repetat în așa chip , **încât a ieșit din cadrul și misiunea regimului democratic.**

Regimul democrat are misiunea să formeze **cadrele interne și externe ale unui Stat** , care formează **aparatură administrativă** ,până la **limita normală de suportabilitate a bugetului** pe care o națiune și-l poate îngădui.

[LD :se iscă imediat gâlceava :reproșuri reciproce privind schimbarea funcționarilor, plasarea partizanilor, înmulțirea funcțiilor, grevarea bugetelor cu înființări de posturi etc

etc, pe care le cunosc prea bine, și nu le mai notez]

[LD :4 iun.2007

«Categorii senatoriale:

senator de drept /membru de drept

-**Al.Lapedatu** explică instituția și valoarea "**senatorului de drept**" "

Membrii de drept" și "**senatorii de drept**", **erau categorii distincte** .

//**Membrii de drept** , **în număr de 28** ,sunt membri ai Senatului **în virtutea funcțiunii sau demnității pe care o ocupă în organizarea vieții de Stat** .

Ei sunt : **Moștenitorul Tronului** la vârsta de 18 ani ;**patriarhul** ; **mitropoliții și episcopii Biserici ortodoxe** (mădulari ai Sfaturilor Domnești, ai Adunării Obștești ale Regulamentului Organic, ai Divanurilor ad-hoc, ai Adunărilor legislative ale Convenției din 1858, ai Corpului ponderator de la 1864, și ai Senatului Constituției de la 1866)

Lor li s-au adăugat , în România întregită, **mitropoliții și episcopii Bisericii Române Unite** - ca măsură de dreptate și echitate - și **șefii confesiunilor ortodoxe -minoritare** . **Președintele Academiei Române**, ca cel mai înalt așezământ de cultură națională .

// **Senatorii de drept** instituită cf.Constituției , care a stabilit : **deputații aleși în 10 legislaturi ; miniștrii de externe ... , generalii de armată** ,etc etc ...

(Cf. DS, MO 40 ,9 mart. '37-***Fişier Parlament VIII***)

[LD:

1.)Constituția românească și revizuirile.

[LD: am tratat această chestiune la Constituționalism.Aici trebuie doar o frază care să introducă instituția Parlamentară]

1866 ,1879, 1884, 1914,1922/'23

("Parlamentul românesc", 8 , II , 1931, p 10-11)

I .Constituția din 1866

dată de poporul român, prin reprezentanții săi eminenți,**nu otcroiată de Domn sau Rege -a fost copiată aidoma după Constituția belgiană.Ea prevede și când și cum poate fi revizuită :când condițiile politice și istorice sunt de mult schimbate și nu se mai potrivesc cu dispoziții învechite**

III.Revizuirea din 1883: 25 articole

În 1882, după proclamarea **independenței('77)**și a **regatului('80)** ,din propriul impuls,**guvernul liberal s-a gândit la o revizuire de Constituție** (25 articole) .

După citiri și dezbateri , parlamentul a fost dizolvat și s-au făcut alegeri (apr.'83).

La 10 mai 1883, se deschide parlamentul constituțional "revizionist".

Au fost supuse revizuirii **13 art. privind legea electorală ;12 art. privind titlul de Regat; încorporarea Dobrogei ; libertatea presei ; desființarea gărzii naționale .**

IV.Revizuirea din 1914:amânată

La 4 ian.1914,**guvern liberal, condus de I.I.C.Brătianu, dizolvă parlamentul, alege un parlament revizionist, cu scopul de a introduce votul universal, exproprierea moșilor și o nouă împroprietărire.După 3 lecturi consecutive, prevăzute de Constituție, parlamentul se dizolvă și se alege unul constituant. Izbucnește războiul și totul se amână.**

V.Revizuirea din1919:votul universal,exproprierea, împrumutarea

În 1916, Parlamentul se mută la Iași;Se adoptă revizuirile pregătite în 1914.

După terminarea războiului și desăvârșirea unității naționale,în 1919 ,se convoacă primul parlament **cu vot universal**.

Datorită greutăților de integrare a noilor provincii la Vechiul Regat,a instabilității politice și guvernamentale,a participării la tratatele de pace care au consacrat configurația europeană postbelică și recunoașterea noilor hotare ,România Întregită nu definitivează Constituția .

VI.Constituția 1923

În alegerile din 1922, **gub.Brătianu**, transformă parlamentul în **constituantă**,și procedează la **revizuirea Constituției a României Mari** .

2.)Constituția 1923.

▫Puterea legislativă

Reforma electorală săvârșită după război, a conservat **compoziția bicaerală** a Corpurilor Legiuitoare,deși numeroase opinii erau potrivnice acestui sistem.

Puterea legislativă se exercita colectiv ,de către Rege și Corpurile Legiuitoare, dar fiecare lege trebuia să poarte consensul tuturor.În fapt,proiectele de lege erau elaborate de guvern și erau dezbătute și votate de Corpurile Legiuitoare .

Decisivă pentru legiferare era Adunarea Deputaților ,organism reprezentativ demoratic .

LD:Completează

3.)Ștefan Zeletin,"Burghezia română",1925

▫Începuturile parlamentarismului român

"La întemeierea **parlamentarismului român nu se afla în societatea noastră nici o clasă socială matură**.Erau sfârșimăturile **vechilor clase agrare :boieri și țărni** ,pe de o parte, **germenii sporadici ai noii clase :burghezia**.

...Burgheziile întârziate

...împrumută așezămintele burgheziilor înaintate

Pe această structură socială ,**România a dezvoltat un regim parlamentar** ,pentru că **"e în firea burgheziilor întârziate să-și înceapă dezvoltarea cu așezămintele la care burgheziile înaintate au ajuns în acel moment."**

Zeletin / '22 (pag.159-160)

4.)George Alexianu,"Regimul parlamentar în România ",1938

[Enciclopedia României] (p.245-264)

Alexianu / '38

▫Tradiția parlamentară

...separația puterilor în stat (principiu francez)

Parlamentul,în democrațiile moderne,este organul legislativ,una din aplicațiunile separațiilor puterilor în stat.

Acest principiu ,ca și acela care presidă la constituirea parlamentului -**votul universal și reprezentanța națională** -sau acela care-i legitimează funcțiunea -**principiul națiunii suverane** -au fost puse în lumină de **Revoluția franceză**.

(Primul Parlament francez modern -.1 oct.1791)

Alexianu / '38

...adunare legislativă (tradiție engleză)

Tradiția parlamentară, este de **origine anglo-saxonă**. Constă din alcătuirea unei **adunări legislative** (deputați ai orașelor și comitatelor + clerul + cei numiți de rege sau ereditari) Primul parlament "model" : Londra, **1295**

...**Camera lorzilor**

Separarea parlamentară a început în momentul când **clerul a renunțat** să fie reprezentat **ca un ordin aparte**, preferând să voteze subsidiile regale, într-o adunare separată .
"Magnum Concilium" (devenit **Camera Lorzilor**): voința regală, funcții juridice și eclesiastice și ereditatea

...**Camera Comunelor** .

▫**Sistemul bicameral**

Sistemul bicameral este în vigoare în statele cu **tradiție parlamentară** : Franța, SUA, Olanda, statele Scandinave, Belgia, Italia și Ungaria-înainte de război
 După război, au adoptat sistemul bicameral : Polonia, Cehoslovacia.

▫**Regimul parlamentar românesc**

(p.246-252)

-**1864.Statutul lui Cuza**

Sistemul bicameral s-a introdus prin Statutul lui Cuza, 1864, fiind **menținut și în constituțiile ulterioare**.

-**Constituția din 1866**

A fost copiată aidoma după Constituția belgiană

-**Constituția din 1923**

La dezbaterile dela **Constituția '23**, **Nicolae Iorga** s-a pronunțat cu mare autoritate **contra sistemului bicameral**, considerând că **noi nu avem lorzi și baroni pe care să-i ocrotim, nu avem o burghezie pe care s-o apărăm de masele populare, nu avem nici mase populare** (recurs istoric în evoluția ideii și regimului parlamentar ; analiza regimului parlamentar ,pe criteriul problematic și organizatoric, între 1864-1923-1937)
 Alexianu /

▫**Organizarea parlamentului**

-**Art.90.:durată,dizolvare,protocol**

Constituția 1866 :

Senatul pe o durată de **8 ani** ,cu împrăștiere parțială,

Ad.deput.,pe **4 ani**.

Constituția 1923 :Ambele camere ,durata de **4 ani**.

Parlamentul **poate fi dizolvat de rege** (art.90),cu **convocarea de noi alegeri**.

Durata sesiunilor :deschiderea la **15 oct.**,cu posibila prelungire de o lună.

Mesajul regal.Act care **emană dela rege**,nu conține o decizie legală,este doar o expunere de vederi,**o comunicare solemnă** făcută directivelor politice (art.90)

-**Organele Parlamentului**.

Biroul,în frunte cu președintele vicepreședinți, secretari,chestori,funcționari.Secțiunile ,Comisiile.

-**Procedurile parlamentare:**

-depunerea proiectelor de lege/examinarea /

-ordinea de zi / dezbaterea publică / votul /

-**Dreptul disciplinar parlamentar** .

Pedepse date de președinte

Pedepse ale Comisiei de disciplină

-Imunitățile parlamentare:

a) Iresponsabilitatea .

Parlamentarul **poate aduce la tribună acuzații oricât de grave**, la adresa miniștrilor, funcționarilor, etc. **care nu-l pot da în judecată, pentru a nu stînjeni controlul parlamentar.**

Dar această imunitate, **nu se referă decît la actele funcției parlamentare**, în discursuri, rapoarte, comisii. **Iresponsabilitatea este generală și perpetuă și se extinde și la presa care preia dezbaterile.**

b) Inviolabilitatea (art.55)

Are drept scop să apere pe parlamentar de orice urmărire penală , în timpul sesiunii parlamentare.

c) Scutirea

de anumite sarcini publice (juriul, tutela, serv. militar în timp de pace, ș.a.)

d) Indemnizația

(La englezi, camera lorzilor, gratuit.)

În România , **200 lei /zi + 700 lei/zi în sesiune** (cei din Capitală, 20%) , neimpozabilă, doar 10% pentru pensie.

e) Incompatibilități (art.45)

- **Pierderea mandatului** în momentul primirii unei **funcții publice retribuite.**

Sunt exceptați : miniștrii și subsecretarii de stat, comisarii ai guvernului.

- **Pierderea mandatului**, în momentul **dizolvării parlamentului.**

- **Pierderea mandatului individual** : **deces, demisie,**

- Excludere (la noi nu există instituția)

Alexianu / '38

5.) P.P. Negulescu, "Destinul omenirii ", 1938.

Bibl. de filozofie rom. Fundația pentru literatură și artă "Regele Carol II", 1938, Vol. I-IV
P.P. Negulescu/

▫ Democrația. Reformele democratice

(Vol. I, cap. III, p. 88-184)

[.....]

/ Democrația, a fost, în tot sec. XIX, în plină ascensiune, avînd punct culminant în R 1 m, cînd statele democratice au cîștigat războiul.

(războiul, pentru instituții, este ca focul pentru aur !)

/ Monarhiile absolutiste, au căzut sub loviturile democrației. Pretutindeni se preconizau, pe alocurea se realizau, la repezeală, **reforme democratice.**

PP Negulescu / '38

Criza regimului parlamentar .

Și totuși, la cîțiva ani , **democrația a intrat într-o perioadă critică.** Criza a fost , mai ales, a **regimului parlamentar.**

Regim parlamentar = formă a democrației în care guvernul depinde de parlament, care îi hotărăște **legislația, guvernarea, existența, înlăturarea.**

PP Negulescu / '38

Neajunsurile parlamentarismului.

...lentoarea hotărârilor parlamentare

Dificultatea guvernelor de a lua hotărîri rezezi și eficiente , în momente critice, datorată **dezbaterilor parlamentare lungi,** cu împărțirea voturilor, amînări , reveniri, **compromisuri, jumătăți de măsură.**

...răsturnări revoluționare (totalitare)

[LD:PPN se referă la ex Rusiei și Italiei .Oare ,teoretizarea sa ,nu poate fi aplicată și în cazul României, care a facilitat "lovitura de palat" a lui Carol II , în 1938 ?]

Așa s-a întâmplat cu **democrația rusă**,după căderea țarismului cu **Duma de stat , rev.bolșevică ,partidul comunist,totalitarism;**

Așa s-a întâmplat cu **democrația italiană**,după agitațiile comuniste,cu Parlamentul , **rev.fascistă,partidul fascist ,totalitarism;**

(explică mecanismul parlamentar distrus în fond de totalitarism)

...modul defectuos de aplicare

Neajunsurile regimului democratic -parlamentar sunt reale.

Întrebarea este dacă regimul **poartă în sine aceste deficiențe**,sau **ele se datorează modului defectuos de aplicare** a democrației?

Răspunsul nu este ușor de dat,dar de el depinde **cugetarea și orientarea în direcții foarte diferite** care pot marca viitorul și progresul statelor.

"Este regimul democratic rău,în sine,sau funcționează numai rău,din cauze care rămâne să le determinăm? " (Vezi **fișier Doctrine:democr./dict.**)

P.P.Negulescu/ 38

«Condițiile funcționării parlamentului.

"Democrația a apărut astfel ca **un produs spontan** al evoluției sufletești a omenirii civilizate.Ca atare ,**ea nu putea să aibă ,în sine ,nimic rău."**

Din nefericire,**regimul parlamentar** la care a recurs,ca formă de aplicare a principiului său fundamental ,**presupunerea** ,ca să poată funcționa mulțumitor ,**o sumă de condiții :**

...Electorat avizat

Popoarele,când își aleg reprezentanții pentru Parlamente (chemate să reguleze, prin legi,desfășurarea vieții lor)**să știe bine ce fac.Alegătorul care nu votează pentru un om,ci pentru o idee, pentru o concepție** politică,economică,socială.

Asta presupune ca **alegătorul să aibă o cultură mai întinsă,o informație bogată,o judecată sigură**. Dar alegătorul este sărac,muncește din greu,n-are timp și capacitatea să cunoască aceste probleme.

...Simț etic : binele public / binele personal

Din punct de vedere **etic**,alegătorul și alesul,**hotărăsc cum ar fi mai bine pentru ei,nu pentru țările respective**,punând **binele personal** înaintea **binelui public**.Căci libertatea nu înseamnă,peu mulți,decît **latitudinea de a face ce le convine,nu ceea ce trebuie**. În **revoluția bolșevică din Rusia [LD:P.P.N. se găsea în Rusia atunci!]**libertatea nu părea a fi ,peu ruși,**decît dreptul de a nu-și mai face datoria."**

#Insuficiența morală și etică

P.P.N. ,concluzie :

"Insuficiența intelectuală ,așa dar,și insuficiența morală, de care au suferit , și suferă încă,masele populare,au fost și sunt **cauzele de căpetenie** care au făcut și fac **ca regimul democr să nu funcționeze în chip mulțumitor. "**

P.P.Negulescu/

#Abuzurile democrației "de jos" ,

Vol.II,Cap.VII, **Direcția celei mai mici rezistențe.** (p.139 - 164)

[LD:**25 mart.2007 .Aceste reflecții ale lui PPN ,m-au ajutat enorm în perceperea virtuților și defectelor mecanismelor politice democratice .**

Din păcate , ele n-au guvernat conduita nici a clasei conducătoare ,și cu atât mai puțin ,percepția "maselor electorale" Atunci și acum.Pretutindeni și în totdeauna.]

"Cu întronarea regimului parlamentar,locul abuzurilor de sus a fost luat de **abuzurile de jos ("poporul suveran"!**).Ele nu sunt prea bine cunoscute,n-au intrat încă în istorie,ca cele ale monarhiei absolutiste."

..."Scandalurile" =Afacerile necurate

"Dar **în mai toate democrațiile europene,izbucnesc "scandaluri",afaceri necurate ale**

oamenilor politici care abuzează de puterile publice ,
în scopuri particulare.

Afacerea Stavisky, în Franța; **industr. de război** , în SUA, în scopuri personale ale diverșilor congresmeni, care fac presiuni la Conferința dezarmării de la Geneva ;
marile afaceri care s-au făcut în timpul războiului, cu armele și armamentul.

Abuzurile "oamenilor de jos" pot merge f. departe.

...Uzurparea, tirania, legislativului

În **formele excesive ale regimului parlamentar** (ex. cel francez), **puterea legislativă** tinde să se **substituiască puterii executive**, arogându-și prea multe drepturi, **exercitând o dictatură**, mai mult sau mai puțin deghizată.

André Tardieu ("La profession parlementaire", 1937?), apreciază că , în Franța, **puterea executivă este aproape inexistentă, funcțiile ei fiind uzurpate de legislativ, de tirania majorității parlamentare.** < **La președinția republicii, neputință, la președinția Consiliului precaritate.** >

...**Cazul președinților francezi, care au trebuit să demisioneze (8 din 13 !)**;

fiind ales de parlament.; Millerand, care a trebuit să demisioneze (1924);

...**Cazul președintelui american**, care are mai multă putere, fiind mandatarul poporului, care poate să se opună prin "veto" Congresului, care conduce guvernul.

...Cazul regelui Anliei, **care nu are nici o putere.**

...Parlamentarul discreționar

Parlamentarul, simțindu-se și comportându-se ca un stăpîn, la rîndu-i , **fiind la discreția alegătorilor**, care **au devenit conștienți de puterea lor , prin vot.**

...**Parlamentarul**, căruia nu i se pune altă condiție , decît **vîrsta , popularitatea și votul.**

P.P. Negulescu/

▫ **Reformarea selectării**

Dacă dictatura de jos se dovedește a fi **tot atît de rea ca tirania de sus**, și ea va trebui înfrîntă. Problema este **Cum? Cine?**

Șeful statului însărcinează o personalitate cu formarea **guvernului.**

a) **Restângerea eligibilității (condiționate de vîrstă, experiență, capacitate)**

Criteriul constituțional este popularitatea oamenilor politici.

Din nefericire, **popularitatea nu coincide cu capacitatea**, nici cu corectitudinea, **ci de multe ori cu demagogia.**

Șeful statului are nevoie de un discernămint special, de o înzestrare intelectuală și morală excepțională, ca să poată rezista asalturilor **demagogiei , servilismului, șantajului.** Aceasta este una din **problemele principale ale democrației.**

Șeful statului este unul, parlamentarii sunt mulți, alegătorii și mai mulți.

Unii reformatori politici, cred că ar trebui să se restrîngă eligibilitatea (urcarea vîrstei), să se mai adauge **alte criterii: capacitate, experiență, anumite studii, servicii în treburile publice, competențe profesionale.**

b) **Reprezentarea profesională**

Alți reformatori, propun reprezentarea profesională, pe toată linia.

c) **Educația politică**

Alții, perpetuarea votului universal, cu accentul pus pe educația politică a marilor mase electorale.

d) **Depline puteri executivului**

Alții, acordarea "deplinelor puteri", în chestiuni grave și urgente.

PP Negulescu / '38

▫ **Concluzii**

"Oricare vor fi modificările care se vor aduce, astăzi sau mai tîrziu, regimului constituțional, **valoarea rezultatelor va atîrni**, cu siguranță, **de valoarea intelectuală și morală a oamenilor** ce vor mînuia noile forme de viață politică. [...] **îndreptarea**

neajunsurilor va întâmpina **cele mai multe piedici din partea democrațiilor.**

Din nefericire, **sinceritatea** e departe de a fi, în lumea politică, ceva ce s-ar înțelege dela sine.[...] Talleyrand a lăsat a se înțelege că **regula ar fi ipocrizia.**[...]

faptele ce-i dau dreptate sunt, din nefericire, numeroase.

#Oportunismul/ Clientela politică / (vezi *fișier Etica*)

PPNegulescu / '38

6.) P.P. Negulescu, "Partidele politice", [1923], 1926

Cap. I. **Organele vieții constituționale** (p.23-31)

Negulescu/

▣Parlamentul.

În organizarea democratică a popoarelor moderne, suveranitatea națională nu se poate exercita direct, ci prin reprezentare. Poporul alege Parlamentul, indicînd șefului de stat (prin majoritate) cine este dorit la guvern.

PPNegulescu /

▣Alegerile

Actul esențial al democrației constituționale, îl constituie alegerile, care permit popoarelor **guvernarea prin ele însele, prin reprezentanți.**

...Alegătorii

Aceasta presupune ca **alegătorii să cunoască pe candidați**, ceea ce este anevoie de **îndeplinit**. Și nu numai atît. **Trebuie să dorească să înțeleagă, să cunoască.**

...Candidații :

independenți?

în partide?

[LD: atenție ! Vezi distanța pe care o parcurge teoreticianul constituționalist PPNegulescu, de la pledoaria făcută pentru importanța partidelor în mecanismul politic reprezentativ (în 1923/1926), la demolarea, diabolizarea, rolului nefast al partidelor (în 1938)]

Ex. la noi, pentru cei **cca 5-600 reprezentanți**, se pot prezenta **cîteva mii, zeci de mii chiar**, de candidați.

a) Dacă ei ar fi "independenți", adică în nume propriu, ce ar face alegătorii !?

Ar vota la întâmplare, bazîndu-se pe niște **manifeste electorale**, fără să cunoască **trecutul, meritele și opiniile politice ale candidatului.**

Un parlament **cu asemenea compoziție**, nu ar putea face nimic, ei nu se cunosc între ei, **nu au programe guvernamentale, comune, și nici personale, nu au țeluri comune.**

b) Dacă, însă, sunt înglobați în partide, al căror **program** s-a dezbătut în congrese, ziare, broșuri, întruniri ; **trecutul lor este cunoscut, la guvern și în opoziție; candidații sunt cu miile, partidele sunt doar cîteva.**

Ele se pot ocupa și de **educația civică a cetățenilor**, prin agenți.

Lupta dintre partide, ajută la înțelegerea mai bună.

Iată de ce **cetățenii s-au grupat spontan în partide, ca răspuns la necesitatea de a putea organiza regimul reprezentativ.**

"Odată apărute, **partidele au devenit organele esențiale ale vieții politice.**

În Anglia, regimul nici nu se mai cheamă "parlamentar", ci "**party - government**"

Negulescu/

...Circumscripția electorală

Capit. VI. **Doctrina constituțională și reprezentarea intereselor.** (p.183--)

Regimul democratic, întemeiat pe principiul suveranității naționale, pentru a evita dificultățile tehnice (națiunea modernă este formată din milioane de cetățeni), **a subdivizat națiunea în unități mai mici -circumscripția electorală**, cu dreptul de a-și alege reprezentanții.

Acești reprezentanți, însă, nu reprezintă circumscripțiile ce i-au ales, ci toată națiunea, prin care se exercită suveranitatea națională. (p.183)
PPNegulescu /

▣Art.42:Suveranitatea națională.

Constituția noastră (1866,1923)cuprinde aceste dispoziții (art.42),în virtutea cărora, reprezentanții exercită suveranitatea în numele întregii națiuni.

...excluce reprezentarea intereselor particulare

Sistemul exclude reprezentarea intereselor particulare și guvernarea în numele lor. Deputații nu pot fi aleși de Camerele de comerț,de sindicatele muncitorești,de agricultori sau meseriași.

...negarea sistemului de clasă, particular

[LD același PPNegulescu a pledat cu entuziasm pentru reprezentarea corporatistă, pentru a legitima Constituția Carol II]

Suveranitatea națională este negarea oricărui sistem de clasă. (p.184)

Scopul pentru care este trimis în Parlament nu este particular ci general.

(face un recurs istoric al sistemului parlamentar "consultativ"-Anglia,Franța și evoluția lui modernă)

Excluzînd reprezentarea intereselor particulare, democrația modernă nu poate admite ca legitime, ca putînd să guverneze, partide cu interese "speciale", a unor "categorii limitate" de cetățeni, cum sunt partidele confesionale, regionale, naționale și de clasă. Interesele speciale pot fi susținute f.bine de partidele generale. (p.193)

PPNegulescu / '23['26]

7.)A.P.Samson,amintiri despre Parlament ; portrete parlamentare

"Memoriile unui gazetar",1927-1937,Cartea Românească,1979

APSamson a fost reporter parlamentar la "Adevărul"

...Protocol parlamentar

[LD: el va ajunge parlamentar de-adevăratelea în regimul carlist ('38-'40)]

()AI.Brătescu-Voinești

I.AI.Brătescu Voinești,în calitate de secretar general al Camerei deputaților, avea de lucru o singură zi pe an.

...Cînd se deschideau Corpurile Legiuitoare,suveranul urca la tribună și citea "**Mesajul Regal**",vag program de guvernare pentru noul an parlamentar.

Brătescu Voinești avea rolul să anunțe cu solemnitate,"**Majestatea Sa Regele**", după care 364 de zile se putea ocupa de treburi literare

În oct.1927,în loc de trei cuvinte ,a rostit doar două:"**Înalta Regență**".(p.16)

Samson

...de-ale parlamentului

/Prin '27,încă mai erau pe alee statuia Lupoacei,cu Romulus și Remus,și alte statui.

În 1931,aleea afost modernizată,Lupoaița a fost dusă în Pța Dorobanți.

...Deputatul semna în condică- (semnătura folosea ptr.socotirea diurnei și controlul opoziției)și lua bilete pentru galerie,pe care le distribuia "*amicilor*".

Bufet,poștă,hollul cu fotografiile deputaților din legislaturile trecute.

"Majoritatea"-totdeauna în băncile din dreapta(pe partea băncii ministeriale) ;

în centru,liberalii (cînd erau în opoziție),în stînga,naț-țărăn.

O lojă era rezervată femeilor, pentru ședințele "mari".

Nic.Iorga,totdeauna citea și făcea corecturi;la plecare,pe culoare,îi plăcea să spună anecdote picante, chiar prea picante;

Totdeauna ,era goană pentru deputați,mai ales la vot;

...ziariștii

Ziarele aveau cîte 2 reprezentanți :unul redacta darea de seamă,altul lua contact cu oamenii politici,culegea informații.

De prin 1930,ziariștii au fost primiți "**jos**",**un fel de țarc**,de la intrare;

/Sala **bibliotecii**,dela subsol,cît o piață publică,era tapetată cu colecția **Monitorului Oficial** -ziduri de hîrtie în care era cuprinsă toată **istoria modernă a României**.[-----]
În legislatura lorga, foarte mulți **ziariști-deputați**:4 dela "**Cuvîntul**",în cap cu **Nae Ionescu**;3 dela "**Curentul**" ,în frunte cu **Șeicaru**;directori și redactori de la "**Neamul Românesc**",dela "**Universul**" etc,etc,

...oratorii

Marii oratori parlamentari : **Titu Maiorescu,Barbu Delavrancea,Take Ionescu,Alexandru Djuvara** ,înainte de război...

()Iorga

Nicolae Iorga ,**cel mai mare orator** (Dragomirescu îl considera "vorbitor" ,nu orator,dar recunoștea că "te ia ,te fură,și te cumpără pe nimic")

"Imensitatea cunoștințelor [...] **idei proprii,cu argumente,cu furii profetice**,

cu înduioșări,cu imprecății,cu elanuri,cu ironii,cu aluzii la evenimentele zilei[...]

fraze scurte și fraze foarte lungi,cu paranteze abundente. Trupul avea vibrația

frazei,vocea rula peste **r-urile graseiate**,iar **arătătorul drept** accentua și amenința cu

aceeași energie [...]**Puterea de improvizație ,uriașă**:[...]

Oratoria lui Nicolae Iorga era expresia unei **personalități complexe** în formula căreia intrau **istoricul,artistul,și omul politic**.Ea impresiona prin spontanietate."[.....]

[1934-'37] Ziariștii au pierdut privilegiul de a-l asculta pe **Iorga**,(absent în parlamentul Vaida ,senator de drept în cea liberală).Erau în cameră

Lupu,Goga,Iunian,Călinescu ,dar **toți la un loc nu făceau cît Iorga!**

()Titulescu

Nicolae Titulescu,mare **diplomat,mare jurist,pregătea discursul în amănunte**. "[...]

era un orator de dimensiuni excepționale.La Geneva,mulți diplomați îl socoteau chiar

cel mai mare orator al vremii .[...]**Textul avea forța dreptății** ,vocea -vibrația

sentimentului patriotic,privirea și gestul exprimau fermitate de neclintit,iar replica era

fulgerătoare [...]"

()Dr.Lupu

dr.Nic.Lupu,**"cel mai mare orator de masse"**,**mai convingător decît Iorga,vorbea "de**

la om la om",spunea lucrurile pe nume,pe "șleau",apropriate de ale simțului comun;știa

să laude,dar ,mai ales,să critice."Zvîrlea farzele ca niște ciomege sau expunea și perora

colorat,viu,la un nivel cert literar.Întreruperile îl inspirau,iar replicile lui anunțau

scandalul.Cele mai frumoase interpelări ,îi aparțineau.Mulți se luau la trîntă cu el,însă

nimeni nu-l ura,era **o glorie a tribunei și o slăbiciune a Camerei**,indiferent de cine era

pe banca ministerială.[...] era un **democrat cinstit și un om de inimă.**"

Fiu al unui preot din Arsura,s-a dus la **medicină** pentrucă a primit o bursă.

Medicina nu l-a pasionat (ca pe fratele său),dar a fost **medic de țară la Buzău** ;

s-a format în mediul dominat de **C.Stere și G.Ibrăileanu** .

În PȚ a intrat odată cu Stere ,la Iași ,și s-a impus ca conducător,mai radical decît

Mihalache.În 1927,prietenia lor s-a sfîrșit,Lupu negăsind aderență la PNTȚ.

Nu l-a agreat niciodată pe Carol.În 1934,**Lupu va reveni la PNTȚ**.dar "Nu se înțelegea cu Maniu și nu-l mai avea la inimă pe Mihalache".(p.137-138)

()Iamandi

Victor Iamandi făcea impresia unei **aparitii din timpul revoluției franceze** a unui

personaj care vine direct din **clubul iacobin**.Scund,îndesat,cap masiv,nas gros,un ochi

bolnav înecat în lacrimi,se plimba la tribună dela un cap la altul

Era **profesor de Istorie la Liceul național din Iași**,unde a ținut o singură lecție ,în

1922,după care ,absorbit de politică ,și-a luat "concediu "

Mulți ani **șef al Organizației liberale din Iași**,a urcat tîrziu la tribuna parlamentară.

Dar prin 1934,și-a rostit **discursurile teribile împotriva mișcărilor de extremă**

-dreapta,el s-a impus ,indiscutabil,**printre cei mai mari oratori ai țării**.

"Logica ,pasiunea și curajul se îmbinau permanent pentru a stabili ,fără reticențe, răspunderile unor politicieni ai vremii." [.....]

La guvern,singurul debater era **Victor Iamandi**.El a devenit **exponentul luptei împotriva extremei dreapta**.La început,Tătărescu l-a susținut,dar apoi Iamandi a devenit un "izolat",Ministrul Inculeț cîntînd pe alte strune.

(p.138-139)

Samson / :

(I)Istrate Micescu

"În ierarhia ilustrațiilor de tribună ,**locul al patrulea** îl văd ocupat de un personaj cu **chip de satană** ,combinație stranie de **însușiri extraordinare și defecte la fel**.

Cel mai mare avocat al vremii lui,prof.de drept civil la Univ.din Bucur."

Istrate Micescu a suferit toată viața lui din trei pricini :dorința de **a fi ministru**,faima lui **Titulescu**,fost coleg de studii la Paris,faimă ce trebuia ,după părerea lui,să-i revină lui .și ,în sfîrșit,**pasiunea pentru milioane**."

/ Pentru fotoliu ministerial,**a trecut din partid în partid,ajungînd la Goga**,ministru la apusul vieții...**pe Titulescu s-a răzbunat** cu răutăți risipite ...**milioanele le-a adunat ca avocat al marilor societăți**

Avea o **inteligență spectaculară** și o **cultură excepțională**.

Biblioteca lui avea dimensiunea unei biblioteci publice seara se plimba pe banda rulantă ,**trăind printre cărți**,mare cunoscător al **clasicilor greci și romani**,un discurs ținut în latină,la un congres internațional,a uluit,evocînd vremurile de strălucire oratorică ale antichității roman .**Discursul lui emblematic**,l-a ținut la **Legea înv.secundar** ,cînd a pledat pentru limbile clasice :în Cameră o tăcere ireală ;parcă rostea un poem,cu voce vag răgușită ,cu reliefuri și vibrații (ca Vraca!)(p.138-139)

(I)I.G.Duca

I-a plăcut să mediteze despre **arta oratorică,dar mare orator nu a fost**.

Mai curînd a fost un "**debater**",un "**leader**" (cum spun englezii),îndreptățit să vorbească în numele PNL. Cu **studii juridice temeinice**,cu o perfectă cunoaștere **a problemelor externe**,cu bogată **experiență** în viața publică,cititor la curent cu toate.

Citea mult,se pasiona pentru unii autori (ex.Andre Maurois)

Avea deci însușiri să ajungă mare orator...dar **Duca - politic** și **Duca -omul** au avut dimensiuni mai mari decît **Duca-oratorul**.(p.139-140)

Samson / ' 27-'37

8.)N.Carandino,despre parlamentari

"*De la o zi la alta*",Memorii,Cartea Românească,1979.

(I)Gr.Iunian

Un extraordinar **debater parlamentar**.Mic de statură,slab,agitat,cu ochelari imenși cu ramă groasă neagră,mustăți "a la Hitler",șireturi de panglică la pantofi,voce pițigăiată,ușor nazală.Tot acest aspect dispărea cînd începea să vorbească .De la tribună i se vedea doar capul,și, ca să nu provoace ilaritate,se plimba .Ca un "David" în luptă cu "Goliat" , **Iunian** lovea "ca un uriaș",cuvintele erau "ca ciocanele" (ex în polemicile cu Inculeț) (p.194-195)

(I)Madgearu

Mare om de **finanțe** și **profesor** la Academia Comercială.**Nu avea scînteia și talentul lui Iunian**,dar era un **f.bun și sistematic vorbitor**.

Expunerile lui **logice ,informate**,nu lăsau nici o cilpă impresia de improvizație.

La tribuan Camerei,ca și la catedră,Madgearu **preda ca un profesor și deputații ascultau ca niște simpli studenți**.Destul de înalt și de o construcție viguroasă,un pronunțat prognatism și mișcarea mîinilor,îi dădeau **impresia de cimpanzeu**.

Cînd se urca la tribună,parcă se urca în pom. (p.194-196)

(I)O.Goga .

A fost o mare deziluzie pentru N.C.Pînă și "neutrii" îi erau defavorabili.[...]m-am grăbit să-l urmăresc în Cameră.**Nici ca orator** nu mi s-a părut deosebit.[...]frazе goale și efecte de glas.Iar **atitudinea politică** nu lăsa nici urmă de îndoială.

Octavian Goga era **gata să servească monarhia,pe liberali,pe Aristide Blank** sau pe alții care l-ar fi angajat.[...] ceeace era frapant în atitudinea politică a lui Goga era **indiferența la adevăr**.Interesul tactic,dacă nu discret material, premergea.

Omul nu avea nici o credință,nici principii;era politician și în nici un fel om politic. Scriitorul,omul de carte ,**se socotea liber [...] de orice frînă morală**.

Iar **lipsa lui de scrupule,cobora uneori pînă la indelicateți mărunte "**

I-a văzut cu ochii lui cum îndemna pe Nichifor Robu,să bată pe deputații care îl întrerupeau)(p.197)

Carandino /

()Argetoianu .

Avea **ieșiri cinice,"stil Falstaff,de gentilom rustic,reaționar,abuziv**,dar,în mod categoric, și **seducător."**o dată,de pe banca ministerială, i-a spus lui Madgearu:

<Să mă pupi în c...>!

Omul era ,totuși **cultivat.Doctor în litere**(fusesе coleg cu d'Annunzio) **și medicină la Roma**,avea o **pană alertă** și un **spirit** care nu trebuia să recurgă,peutru a străluci,la expresii grosolane."**Replica ,brutală,neașteptată, depășea desigur ,prin trivialitate ,canoanele politeții parlamentare curente.,dar rezultatul a fost un rîs homeric,**

care a înecat și discursul lui Madgearu "Argetoianu era fermecător la bufet.

Știa să povestească și să asculte.Butade reușite.(p.197-188)

()Virgil Potîrcă.

Îl prețuia f mult pe **"apoplecticul" deputat de Craiova**.Foarte **gras și cu o imensă carură,"oratoria îi era de o nespusă finețe"**,Vorbea precum juca artistul Pauley ,analogul lui de proporții,pe scenele pariziene.

()Eduard Mirto

Deputat de Teleorman : absolut **stăpîn pe frază**,cu care se juca,făcea pauze,se juca cu propozițiile incidente.**Prețuite aluzii ,insinuări,subtexte."****Vorbea perfid** ,cu aparențe de naivitate .**Înfingea acul exact** și numai în punctul dureros.Credeai că ai de-a face cu un **bijutier**,și descopereai pînă la urmă că ai ascultat **mărturia vicleană ,meșteșugită și mincinoasă a unui asasin!"** (p.198-199)

Carandino /:

()Armand Călinescu

(vezi fișier Carol II și G de F)

"Avea **cultură juridică franceză și spirit parizian**,cu înclinații aparente spre scînteierile exterioare.**Oratoria lui era nuanțată** și avea drept primă caracteristică :**exactitatea**.[...] spunea **ce** trebuie,**unde** trebuie și **cînd** trebuie.

Vorbea într-un fel de pe banca ministerială,și în cu totul altul de la tribună,sau dela locul său de deputat."

"Era **mare maestru al întreruperii** -acordate de vorbitor - și se distingea prin **arta de a dărîma în cîteva fraze un discurs** desfășurat în cîteva ceasuri.

Puțini acordau ,la început, importanță acestui **Mickey Mause pudrat și cu monoclu negru.A fost de-ajuns** să rostească însă **un discurs** și să strice pe al altora,ca majoritatea ,ca și opoziția, să-și dea seama că **se născuse un leader."**

Oratoria lui ,era la **polul opus a lui Tătărescu**.Nu juca pe rezonanța glasului,nici pe efectul elocinței pregătite în oglindă,**se remarca prin substanță** ,deși cocheta cu superficialitatea.**Improvițațiile** sale erau **meditate,manevrele politice,îndelung pregătite**.(p.199-200)

Carandino / :

()dr.Lupu .

Avea toate **calitățile** și toate **defectele demagogului**."Discursurile lui îi curgeau din gură torențial,iar vocea lui tunătoare se potrivea [...]mai **curînd adunărilor populare decît mediului parlamentar**.**Combativ**,Nicolae Lupu se afirma și în luptă și,lipsit de stimulenta întreruperii,își **făurea singur interlocutori** pe care se grăbea să-i nimicească.

Nu era ,dealtfel,comod,să-i fii adversar. (p.200)

Ținea piept majorităților dezlănțuite,**împungea ca un taur**,și acoperea ,sub **avalanșa unor nemaipomenite ocări**,pe oricine îndrăzne să-i stea împotriva." (ex ,cum l-a amenințat pe Incuț,să potolească săptămînalul "Sfarmă Piatră" ,altfel va da în el !)
Carandino /:

()Victor Iamandi.

După moartea lui Georget Mărzescu,PNL nu mai avea **debateri parlamentari** redutabili.Singurul era ...Victor Iamandi. (p.200)
Carandino /:

()N.Iorga

" La glasul lui,**toată Camera aclama în picioare pe oratorul țării** ,nu pe cel dintîi,**ci pe singurul capabil să susție ceea ce toți simțeau,dincolo de dihonii politice și de interese materiale.Nicolae Iorga** vorbea atunci ca un **profet biblic,mesager al generațiilor trecute ,vestitor al celor de mîine**,așa cum ar fi vorbit **Ștefan cel Mare sau Miron Costin.**" [.....] dar ,altfel, **făcea jocul ,crea diversiuni salvatoare**
"Era de ajuns să i se joace **o piesă la Național**,sau să i se promită vreun **ajutor pentru școala dela Roma** sau cea de la **Fontenay-aux-Roses**,ca profesorul să-și schimbe dacă nu vederea ,în orice caz ochelarii.Nu din interes ci din **naivitate.**" (p.200-201)
Carandino /:

()N.Titulescu .

Talent de reduse proporții.A căpătat o platformă internațională,care "falsifica liberul joc al competiției pe plan național.""Devenind un **mare orator european**,unul din **așii tribunei geneveze ,Titulescu depășea clasificările de acasă.**

"Elocința lui,inițial de factură universitară, **s-a amplificat.Arta cuvîntului îl transfigura** pe acest om **foarte puțin plăcut la vedere.**

Carandino l-a evitat ,pentru că își făcuse faima de a tiraniza pe cei apropiați.Abia după căderea lui [1936] ,a fost acasă la el și a fost primit ca un "amic" ,pentru că scrisese bine de el... (p.201)

Carandino / figuri parlamentare / deceniul 4

9.)Tudor Teodorescu -Braniște , "Culisele camerei"

("Parlamentul", anI, nr.1 ,2nov.'27 , p.3)

▫Parlamentul = salon de conversație

Considera **culisele Camerei** ca ultim **salon** în care **arta conversației dăinuește**,
alungată din saloanele veritabile din criză de locuințe !

La Cameră - culoare, bufet, loja presei - **se vorbește , se glumește se rîde.**

Cînd prezidentul cheamă deputații la vot prin sonerii,**deputații se smulg alene din fotolii ;**

La bibliotecă, **deputații își fac corespondența ; la biroul PTT** ,și-o expediază ;

tot pe culoare **te poți întîlni cu miniștri** și acolo **se aranjează numirea de moașe**,
avansarea unui subcomisar, destituirea unui agent sanitar etc etc... (TT-B)

#"Parlamentarita "

Boală, simptom, cînd parlamentul vegetează, se plictisește sau macină în gol
T.T.Braniște , 1927

B.DEZBATERI PARLAMENTARE

[LD:28 martie 2007.Am dificultăți la "exploatarea " documentelor .

Prin specificul lor, la dezbaterile parlamemntare **gama subiectelor** abordate este

deosebit de variată ,din toate punctele de vedere,încât este dificilă disocierea lor.

Astfel:

-Evoluția cronologică sau temporală,**nu este liniară** ,ci deseori se dau explicații retro' pentru trecutul îndepărat sau apropiat ,care luminează prezentul ;

-Atât dezbaterile la Mesaj,cât și cele ocazionate de adoptarea legislației,relevă crâmpeli semnificative **din istoria generală a României** în anumite **conjuncturi**,din **opera de guvernare**,din **evoluția partidelor politice**.

-În confruntările parlamentare,se găsesc **argumente diversificate**(deseori contradictorii) privind **puterile în stat** - Monarhie-Guvern-Parlament-Magistratură -**instituțiile fundamentale** (naționale și locale) din mecanismul de stat:**Justiție ,Armată,Învățământ, Biserică,Cultură,Presă** ș.a.

-În dezbaterile parlamentare ,**partidele** își anunță **programele**;își susțin **doctrinile**;își dezvăluie **intențiile și strategiile** de viitor .

-Spre deosebire de alte documente expozitive (articol presă, discurs de club, jurnal, memorii etc etc)la tribuna parlamentului se practică frecvent **dialogul,controversa, polemica,replica ,intervenția**.

-Prin regulament și protocol,**tribuna parlamentului** este efectiv **o agora , o piață publică** ,în care viața politică se desfășoară la lumina zilei,în văzul și auzul tuturor,fiind cel mai important **for de realizare a funcției de control** prin care națiunea "suverană " , prin reprezentanții săi,ia act de **prestația miniștrilor și a partidelor**

-Prin urmărirea **prestațiilor parlamentare** ,se clarifică **biografiile ale politicienilor** ,se dezvăluie caractere,se evidențiază rolul (pozitiv sau negativ) al personalităților,se aduc la dimensiuni firești (sau se demontează) legendele, miturile, prejudecățile ș.a.

[LD:Dau toate aceste explicații pentru a ușura **citirea "în cheie"** a problematicii cărții mele care nu va putea evita aparente repetiții,reluări din alte unghiuri .Cam atât.

Ce pot declara după peste 40 de ani de cercetare istorică, este faptul că ,dintre toate documentele ce mi-au căzut sub ochi,consider ca fiind **cele mai importante , dezbaterile parlamentare .**

Să fie clar :dezbaterile parlamentare **în regim constituțional democratic]**

Guvern V.Brătianu .Legisl. I ,Ses.extr.,26 iul.'28

A.Guvern Ion I.C.Brătianu/Vint.Brătianu 21 iun.'27-3 nov.'28 .

⌘Componența guvernului

-**IICBrătianu** -președ. Consil de Min.,ad-int.la Afaceri Străine (Moare la 24 nov.'27)

-**Vintilă I.C.Brătianu** -Finanțe

(prim-ministru din 24 nov.'27;ad.int Afaceri Străine la demisia lui Titulescu)

-**Stelian Popescu** -Justiție

-**IGDuca** -Interne

-**Dr.Const.Angeescu** -Instrucțiune Publică

-**Alexandru Lapedatu**, Culte și Arte

-**G-ral Paul Angelescu** -Război

-**Const.Argetoianu** -Agricultură și Domenii (Afaceri Străine, 15 sept.'28)

-**Ludovic Mrazec**-Industrie și Comerț

-**Ion Nistor** -Lucrări Publice

-**Const.C-Dumitriu** -Comunicații

-**Dr.Nic.Lupu** , Muncă, Cooperatie, Asigurări Sociale

-**Ion Inculeț** -Sănătate și Ocrotiri Sociale

-**Gh.Tătărăscu** -subsecretar de Stat Interne

-**Richard Franasovici** -Subsecretar de Stat la Interne

-**Gheorge Cipăianu** - Subsecretar de Stat

-**Alex. Periteanu** -Subsecretar de Stat la Comunicații

-**Nicolae Titulescu** -Afaceri Străine (3 aug.'27-30 iul.'28 , demisionează)

-**C.Brătianu** (Bebe) -subsecretar de Stat la Președ. Consil.(3 aug.'27)

1.) Deschiderea ses. extraord., 26 iul. '28

Legislație: Guvern IIC Brătianu / Vint. Brătianu , 1927 -1928

-Lege - Împroprietărirea lupățătorilor din Basrabia, 31 mart. 1928

(C. Hamangiu, *Codul general al României* vol. XV-XVI , p. 1003)

-Lege - pentru extinderea în Basrabia a unor dispozițiuni din legislația Vechiului Regat .4 apr. 1928 (C. Hamangiu, *Codul general al României* vol. XIII - XVI , p. 1021)

-Lege pentru Ocrotirea muncii femeilor și minorilor , 13 apr. 1928

(C. Hamangiu, *Codul general al României* vol. XIII-XIV, p. 954-957)

-Legea "Vintilă Brătianu"- Pregătirea stabilizării monetare , 28 iulie 1928

-Lege - Emiterea unui împrumut ptr. Stabilizarea monetară , 28 iul. 1928

(C. Hamangiu, *Codul general al României* vol. XIII-XIV, p. 954-957)

2.) Ofensiva spre putere a PNȚ, 1928

2a.) 9 iulie '28. Iuliu Maniu (interviu)

("Curentul", 9 iul. '28)

#Criza de guvern

-I. Maniu : Viața politică a României **este în criză** de când defunctul I.I.C. Brătianu **a forțat mâna regelui Ferdinand** (pe patul de moarte) să înlăture gov. Știrbey **și să-i dea lui puterea ;**

după decesul lui Ferdinand, **criza latentă a devenit acută**, devenind **un guvern personal "al Regentei"**; decedând și IIC Brătianu, numindu-l pe **Vintilă Brătianu**, s-a intrat în **"criză de guvern"**, deoarece el, sub pretextul împrumutului și stabilizării, **se cramponează de guvernare**; [.....]

≡PNȚ: ședință separată parlamentară

[LD: boicot parlamentar precum făceau pe vremuri față de Parlamentul de la Budapesta ! Maniu repetă astfel gestul politic pe care l-a făcut și la Constituantă (1923), introducând în viața politică românească această formă de presiune politică]

-I.M: **PNȚ a opus rezistență**, pînă la proporțiile adunării de la Alba Iulia, va opune o acțiune și mai viguroasă ;

PNȚ își va ține separat ședințele cu parlamentarii săi.

2.b.) 21 sept. '28. Cluj. Maniu: Declarație

("Dimineața", 23 sept. '28)

/Criza latentă de guvern s-a pronunțat imediat **după moartea lui Ionel Brătianu ;** ea nu a fost "absolvită" prin venirea lui **Vintilă Brătianu**; s-a agravat prin **insuccesul împrumutului**; falimentul politicii liberale este evident ; **schimbarea de guvern** trebuie să se întîmple **curînd.**

≡Venirea PNȚ la guvern -necesitate de Stat

Venirea la guvern a PNȚ este o necesitate de stat ; PNȚ a continuat cu energie **lupta de răsturnare**, pentru a **stimula voința țării** și a nu lăsa loc intrigilor mărunte, dorința unora de a veni la guvernare, fără popularitate.

/ La Cluj, Maniu s-a întîlnit cu fruntașii organizației , iar seara s-a reîntors la București.

"**Chemăriștii**" , sub conducerea lui **V.V. Tilea** , **se pregătesc de acțiune.**

2.c.)26 sept.'28.București.Biroul PNȚ

("Dimineața", 27 sept.'28)

#Deschiderea parlamentului PNL=sfidare a Constituției

/La sediul partidului: **Maniu, Stere, Mihalache, Iunian, Madgearu, Mirto.**

Campania de "toamnă" a PNȚ poate fi considerată începută.

/ **Deschiderea parlamentului la 15 oct, este o sfidare a regulilor elementare constituționale ;PNȚ, probabil, va organiza în aceea zi, o mare demonstrație populară, aducând la București, 100 de mii de oameni.**

2.d.)28 sept.'28.București.Comitetul de direcție al PNȚ

("Dimineața", 30 sept.'28)

▪Expunerea lui Maniu.

▪Hotărâre:Adunarea reprezentanțilorPNȚ la București : 15 oct.

[LD: Mobilizarea manifestației PNȚ la București, în chiar ziua deschiderii Parlamentului , a însemnat opțiunea pentru practica politică a **folosirii maselor, pentru răsturnarea guvernului** . De ce **Maniu credea că lor ,ardelenilor, național-țărăniștilor, li se cuvenea, acest gen de luptă , în schimb adversarilor lor nu le era permis - fie ei naționaliști (înainte de '44) fie comuniști (după '44)**

Nu o spun cu răutate. Nici nu sunt convinsă că nu era o formă de luptă laudabilă.

Cert este că , în România , această manieră de luptă va contribui la tensionarea până la paroxism a scenei politice românești în deceniul următor]

"Considerând **situația extrem de gravă în care a fost adusă țara, prin prelungirea guvernării actuale și necesitatea națională de a se înlătura fără amânare acest guvern**

"A hotărît să pășească imediat la continuarea luptei pentru răsturnarea guvernului.

" În vederea **mobilizării cadrelor partidului din întreaga țară , se convoacă conferințe regionale la București, Cluj, Iași, Arad, Chișinău și Craiova,** la cari vor lua parte

delegații comitetului de direcție, pentru ca , împreună cu toți membrii comitetelor

județene , să pună în aplicare programul de acțiune și să ia ultimile măsuri pentru

pregătirea reprezentanților tuturor comunelor din țară la București, menită să pună capăt guvernării actuale."

2.e)Armd.Călinescu,Ofensiva PNȚ spre putere,din primăvară până-n toamnă

"*Însemnări politice*", 1916-1939, Humanitas, 1990

[LD: tânăr pe atunci, Călinescu notează evenimentele la care este martor , încât mărturiile sale are virtuțile de autenticitate ale jurnalelor . Și precizările sale –deși foarte laconice-reușesc să introducă în ecuația venirii la putere a PNȚ , o serie de episoade și personaje din tabăra național-țărănistă. El confirmă starea de spirit periculoasă ce se crease în Ardeal dar și rolul lui Maniu în temperarea avântului luat prin Jurământ .

Vezi pe larg la **fișier Guvern și PNȚ]]**

▪Ofensiva PNȚ spre putere .

Ianuarie:

-intern: **Maniu în Ardeal, Mihalache în regat, vizitează organizațiile , conferințe**

-extern: **Madgearu la Praga; Răducanu la Berlin ; Popovici, la Paris...**

-Februarie:Național-țărăniștii ardeleni se retrag din Parlament

Februarie. 9, 10, 13, 14, **discuții violente la Cameră. Vaida exclus pe 30 de zile.**

Național-țărăniștii ardeleni și bănățeni se retrag din Cameră.

...Maniu face planul campaniei de răsturnare

...Mihalache pune pe tapet "chestia Carol"

Martie:

-Mihalache îi spune că **planul de campanie este al lui Maniu. El , Mihalache, ar fi preconizat agitarea chestiunii Carol, deoarece Carol a dat termen pentru martie.**

-18 mart'28.Toți parlamentarii PNȚ se retrag din Parlament

Mare manifestație la București (cca 45-50.000). Maniu duce **Moțiunea la Regentă**, are impresia că vor să scape de liberali.

Reîntors la sala "Dacia", **anunță convocarea Ad. dela Alba Iulia.**

După amiaza, **toți parlamentarii național-tărăniști se retrag din parlament.**

≡6 mai'28. Adunarea PNȚ de la Alba Iulia

/6.mai. Adunarea dela Alba Iulia. (150.000 oameni)

-Votarea Moțiunii de răsturnare a guvernului.

[LD:PNL, **Vintilă Brătianu ,declarați "dușmani ai patriei"**

Oricâtă înțelegere s-ar da -peste timp - voinței PNȚ de a parveni la putere ,este greu de măsurat răspunderea pe care și-o lua Maniu în acel moment .]

"Congresul partidului și adunarea poporului votează **o Moțiune** prin care **guvernul Liberal condus de Vintilă Brătianu** ,este declarat **dușman al patriei** ,și se decide **lupta împotriva lui prin orice mijloace extralegale.**

-Jurământul :luptă până la victorie

Poporul prestează în fața protopopului de Alba Iulia **un jurământ** ,citit de Sever **Bocu**,prin care **hotărăște lupta pînă la capăt."**

-Maniu hotărăște neatăcarea Bucureștiului

Oamenii au voit să plece la București. Oamenii au ocupat găurile Teiuș și Sebeș. În urma dispozițiilor lui Maniu ,tărănimea pleacă acasă.

-Ardeal: stare de spirit periculoasă în Ardeal, sub sugestia jurământului prestat ,**s-a creat o stare de spirit periculoasă."** (p.82) **(Vezi fișier PNȚ și Etică)**

Armd. Călinescu / 1928

2.f) Scrisoarea lui Stere, retro'28, 30 aprilie'30

(rev. "Parlamentul românesc", 30 aprilie 1930, p. 13)

(Vezi pe larg la PȚD-Stere)

≡Venirea PNȚ la putere

"**Luptele politice** au luat în răstimp caracterul unui adevărat **război civil**.[....]

"PNȚ , reprezentînd interesele și aspirațiunile masselor populare ,**nu avea dreptul** să caute vreo **altă armă** de luptă **decît conștiința acestor masse** ,educația , organizarea și disciplina lor - fiindcă **altfel am risca să compromitem** interesele cele mai sacre ale națiunii și ale statului.

"**Și totuși**, conducerea partidului nostru **era gata** , de mai multe ori ,**să se arunce în niște aventuri nesocotite**, care ar fi putut avea urmări fatale - **ca nerecunoașterea Regentei și a Regelui Mihai ,< marșul asupra Bucureștiului >** din Alba Iulia , etc.

" **Toate aceste încercări** , care ar fi fost numai comice , dacă nu amenințau să implice în combinațiuni sinistre ,milioanele încrezătoare în conducătorii lor -**erau justificate de necesitatea < venirii la putere.>**

"**Setea de < a veni la putere > cu orice preț și în orice condiții** ,este la obîrșia **catastrofei morale și politice ce a urmat**.[.....]]

Stere / ? 1930

≡Regimul PNȚ

"Pentru toate aceste motive ,**PNȚ nu avea dreptul să solicite puterea în condițiuni care**, măcar în aparență , să fi lăsat vreo margine **pentru arbitrar și hațir.**

Conducerea PNȚ a preferat să primească conducerea în condițiile cunoscute și, în consecință ,**să formeze un guvern care n-a ținut seama nici de structura partidului**, nici de **caracterul unui stat** format prin reunirea recentă a mai multor provincii, nici de **echilibrul real de forțe din sînul parlamentului.** **Rezultatele au fost fatale** [.....]

Astfel se făureau toate armele necesare pentru **restaurarea regimului dictatorial."**

Stere / apr.'30

3.) Vintilă Brătianu (prim ministru) ,Audiență la Regență ,29 sept.'28

("Dimineața",30 sept.'28)

▫Rațiunile rămânerii la guvernare

-Împrumutul extern

-Bugetul '29/'30

-Modificarea legii electorale

În ultima sa audiență la Regență, V.B. a fost categoric: **nu poate pleca de la guvern, deoarece țara are nevoie de "împrumutul extern"**.Luînd tăcerea Regenței drept o confirmare,V.B. a început pregătirile pentru sesiunea de toamnă parlamentară.

Situația guvernului este lesne de apreciat :**V.B. șovăie, este prins în cleștele acțiunii opoziției** [PNT] și a necesităților superioare [împrumutul] .

Deși **decis să părăsească guvernarea** ,V.B. vrea totuși să deschidă Parlamentul, pentruca **să se voteze Bugetul '29 și modificarea Legii electorale** (revenirea la vechea lege, cu reprezentarea proporțională,cu **suprimarea "primei " guvernamentale**.

Guvernul V.Brătianu.Legislatura I .Ses.ord.I.,15 Oct.1928

4.)Deschiderea parlamentului PNL,16 oct.'28

("Dimineața", 17 oct. 1928)

▫Protocol

/La orele 11, un **tedum la Patriarhie**, cu participarea guvernului, demnitarilor de stat, generali din garnizoană.

/În palatul Camerei, **majoritatea liberală este în frac cu decorații.**

Generalii **Averescu și Prezan**(senatori de drept) , în mare ținută .

Deputații PNT, lipsesc ;lipsește Iorga;lipsesc și mulți majoritari.

/Loja diplomatică, plină ; lojele pentru public -aproape goale;

/Afară, fanfara intonează **imnul regal.**

/Apare **Regența**(principele **Nicolae, Miron Cristea și Buzdugan**)

apoi **miniștrii (Vint.Brătianu, IGDuca, C.Argetoianu)**

...**Brătescu Voinești** deschide solemnitatea .

/**Printul Nicolae** citește **Mesajul regal.**(vezi la Guvern)

Înmînează mesajul lui **Vintilă Brătianu**, care declară deschisă sesiunea.

/**Regența** părăsește incinta ,de afară se aude **imnul regal.**

/Lucrările se despart :**Camera și Senat** (urmînd consfătuiri ale grupurilor parlamentare, alegerea președinților,a biroului,etc.)

/La Camera, președ.,reales **N.N.Săveanu** ;la Senat , **C.Nicolaescu** .

▫Mesajul Regal

(citit de prințul regent ,Nicolae)(subtitlurile aparțin ziarului)

▫ **Tratativerile împrumutului și stabilizarea.**

▫ **Reforme de consolidare**

▫ **Politica externă.**

▫ **Reforme militare**

▫ **Politica minoritară**

Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.

/Tratatul de împrumut și stabilizarea.

/ Explicații pentru întârziere și criză;
/ Necesitatea votării legilor necesare stabilizării;
/ Bugetul pe 1929;

/Reforme de consolidare

/ Legea învățământului profesional și universitar;
/ Codul penal și Codul comercial;
/ Modificarea legii administrative ;
/ Legi pentru reorganizarea poliției și jandarmeriei ;
/ Legea drumurilor, a muncii, a pescăriilor, a viticulturii ;

/Politica externă.

/Tradițională :respectarea tratatelor ; Societatea națiunilor ;alianțele defensive ...

/Reforme militare

/Grijă pentru armată;
/Legea recrutării ;

/Politica minoritară

"O politică de reciprocă încredere și de hotărât liberalism "
Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.

5.)N.Iorga, discurs la mesaj, 1 nov. 1928

("Dimineața" , 3 nov. 1928)

[Era pentru a 9-a oară **deputat "singur" în parlament**. Avusese un "tovarăș"

[Argetoianu ?] pe care nu-l dorea nimănui! (ilaritate)

▣ Plîngerile minorităților .

▣ Parlamentul

▣ Monarhia.

▣ PNT

▣ PNL

▣ Ardealul.:PNR. Maniu

▣ Soluția momentului: guvern de concentrare .

▣Parlamentul-sprijin al Monarhiei.

Și ar fi nevoie de un astfel de Parlament, cîtă vreme pe **Tron** este un **Copil** ;
lîngă el este **o femeie modestă** [regina mamă Ileana] care îl crește ca pe o nădejde de viitor ;**Regența** , care-și cîștigă cu greu autoritatea pe care o merită .

Pe ce se sprijină țara ,în orele grele?

Iorga / 'nov. 28

/Vremea selecției oamenilor !

"Trebuie să vie vremea selecției oamenilor ! Oricum ar fi însă situația,**aici** [în Parlament]
trebuie să vină **acei** ce se cred **reprezentanți ai masselor**,**nu** să se ducă **la întruniri publice**.[...] știu că **mai rău decît orice parlament este adunarea anonimă**, în care
clocotesc **patimile** și se rostesc **vorbele cele mai primejdioase !"**

Iorga /nov.'28

#Brătianu și ardelenii

"Nu odată am avut ocazia în această Cameră ,să arăt **ce datorește țara bătrînilui Brătianu**,care **n-a fost om de coterie** ,om care **să refuze bunăvoințele** de oriunde ar fi venit ele.Păcatul este ,însă, că **n-a avut urmaș la fel."**

A venit momentul cînd **am ieșit dintr-o țară și am intrat în alta.**

Noi am înțeles Ardealul.Ardealul nu a înțeles însă **Vechiul Regat** pentru că **n-a lucrat cu dînsul și pentru că n-a suferit din suferințele lui"**.

" **La unire** ,trebuia făcut **un guvern de concentrare națională**.Nimeni n-ar fi refuzat

atunci această concentrare a partidelor.

Dvs, liberalii, n-ați înțeles însă momentulși n-ați făcut unirea partidelor.

Cauza :veșnica iluzie a mesianismului liberal.

Ion Brătianu mi-a propus mai târziu ,să intru în guvern ,din care să lipsească ardelenii.

Am refuzat.Nu voiam să merg contra ardelenilor."

Iorga / nov. 28

#Maniu și regățenii

/ "După mine,Ardealul trebuia să-și dea seama că aici, în regat,este o țară cu experiențe. Trebuia să vină Ardealul și să dea mâna cu cei din partidele idealiste, nu să stea de vorbă cu partidele care voiau să se învoiască! [în sensul "să se tocmească" D.Maniu mi-a spus , însă, că vrea să facă un partid regnicolar! (ilaritate)

<Crezi dta , dle Maniu, că Ion Brătianu se va înscrie în regnicolarul d-tale ? >

I-am întrebat (ilaritate)Iar eu voi muri ,fără să intru nici eu în regnicolarul dlui

Maniu !" (ilaritate)"PNȚ crede și el într-un mesianism -adică ardelenii din el cred că sunt chemați să salveze Vechiul Regat !

Dar nu e nici o acțiune de salvat în Vechiul Regat !

Nu cei cîțiva îmbogățiți de pe Calea Victoriei sunt vechiul regat ,ci mulțimile cinstite. "

" Cînd au fuzionat cu takistii ,ardelenii i-au transformat în oameni de după ușă ."

"Cînd am fuzionat eu cu partidul național, i-am oferit dlui Maniu șefia efectivă.

N-am prezidat nici o singură dată șefia comitetulă.Cînd veneam, scaunul era totdeauna ocupat." (ilaritate)

"Apoi, cînd am fost întrebat dacă vreau să iau conducerea viitorului guvern [1927]

am răspuns recomandînd Regelui Ferdinand pe d.Iuliu Maniu.

Și am declarat Regelui Ferdinand :< Nu sunt încă atît de bătrîn încît să nu sper că voi avea și eu cîndva posibilitatea de a mă împărtăși cu onoarea de a servi pe

Majestatea Voastră ! >

Iorga / nov.'28

«Soluția momentului: guvern de concentrare .

..."Am sfătuit pe gral Averescu [1927] , în momentul cunoscut, să nu se adreseze

fiecărui șef de partid , ci să-i cheme pe toți, laolaltă.

REPET SFATUL .Azi, aș vrea să văd cine ar refuza Regența ,dacă Regența ar face un apel la concentrarea tuturor forțelor politice?

Într-o țară bine organizată , pot governa și oameni mediocri,dar într-o țară

dezorganizată, e nevoie de organizatori.Culegeți-i unde sunt.Faceți un minister cu cine

vreți.Vă asigur că atunci cînd țara se va pronunța - ea se va pronunța pentru aceia care i-au dat puțința să lucreze."(aplauze vii)

Iorga,1nov.'28

Guvern de alegeri Maniu.3 nov.'28

1.)Alegeri 12 dec.'28

[Vezi la [fișier Alegeri](#)]

L.D. Cîteva concluzii ,la primă vedere, despre spectrul politic al României,

după 10 ani de exercițiu al votului universal , în ceea ce s-a chemat cea mai liberă

(sau prima liberă) confruntare electorală. (Vezi suportul statistic - la Alegeri)

A fost cea mai amplă , ofensivă, agresivă, mobilizare electorală . (vezi la PNȚ)

PNR, rămas în aceeași structură "națională ",ca înainte de 1918, neclarificat social sau doctrinar, percepe "Vechiul Regat" ca pe fostul stat impilator,

iar PNL, în loc de aliat firesc, principiulul său adversar.

c) Sigur pe șansele sale în Ardeal , PNR și-a asociat tot soiul de formațiuni în celelalte

zone, fără nici un criteriu doctrinar sau moral, cu scop exclusiv electoral, începînd cu **conservatorii** (absorbție în "22-'23) , **țărăniștii** (fuziunea din '26) , **minoritarii** ,afară de unguri (germani, ucraineni, bulgari, evrei) și **socialiștii** (cartel)
Aceasta , îi va crea **mari dificultăți în actul de guvernare.**

d) PNL și celelalte partide din regat (PP-Averescu, PND-Iorga, PȚ-Mihalache, naționaliștii cuziști) nu au înregistrat în noile provincii decît înregimentări minore,quasi-personale.

În Vechiul Regat, însă, trebuiesc avute în vedere mai multe considerente.

PȚ , partid de clasă, cu caracter de "mișcare", cu doctrină articulată în atmosfera exproprierii și împrumutării , **rămas fără "obiect de atac"** după realizarea lor, mărit prin adiționarea grupărilor similare din provinciile unite (Basarabia, Bucovina, Dobrogea , nu și Ardeal) , a făcut fuziunea cu PNR , din rațiuni antiliberale și din dorința pătrunderii în Ardeal .

Formațiunile naționaliste - fie **LANC-ul cuzist, fie ramura codrenistă** - cu doctrina fixată încă pe **spiritul art. 7 din vechea Constituție**, cu aderență doar în orașele în care evreimea era o entitate compactă , vizibilă (pătrunzînd și în provinciile unite , mai ales în Basarabia și Bucovina , din aceleași rațiuni) .Fără a fi un fenomen de masă, o mișcare, începîndu-și ascensiunea pe fundalul creizei economice .

PSD, partid "istoric" real, cu doctrină și program doar în Bucovina și Ardeal.

Cu ombilicul netăiat de la **social-democrația din imperiul austro-ungar**, avînd ca "**busolă**" **social-democrația austriacă**, contaminat și surescitat de **valul revoluționar bolșevic** (atît din Rusia cît și din Ungaria postbelică) , căutînd raliere și unificare cu organizațiile din Vechiul Regat.

Punînd miză pe cucerirea democrației prin luptă politică, inclusiv parlamentară , încheie cartel electoral cu PNT pe temeuri exclusiv electorale, deci trecătoare.

PCR (electoral **BMT**) , cu aderențe modeste (atestare prin vot, nu prin membrii înregimentați într-un partid) , în centre **industriale sau portuare, mai mult în Ardeal decît în Basarabia** (cum era receptat în epocă și preluat de istoriografia comunistă) .

Partidele minorităților, organizate pe **criteriu etnic, nu doctrinar**,

luptînd pentru perpetuarea unor **privilegii trecute** (maghiari, sași) ,

pentru găsirea unei **identități "naționale "** (sioniștii evrei) ,

pentru păstrarea unei **identități fragile** (ucraineni, bulgari,ș.a).

Preluînd drept etalon programatic "**Hotărîrile de la Alba Iulia "** (1918)

(document exclusiv românesc -ardelean) și **Tratatul pentru minorități** (1920)

(document impus și neagreat de statele succesoriale) , mereu nemulțumite, cu tendințe emoționale centrifuge.

Livia Dandara

▫Rezultate la alegerile din dec.'28 .

("Dimineața", 15 și 16 dec.'28)

[Tabele și sistematizare L.D]

-Votanții 2. 840.000.

PNT + PSD +PGerm +P.Evr + ucr.+ bulg	= 2. 208. 518 (77,76 %)
PNL + UER	= 185.514 (6,53%)
PP+PND (Averescu + Iorga)	= 70.654 (2,40 %)
PȚ-Lupu	= 71.196 (2,51%)
LANC (ACCuza+Codreanu)	= 32. 276 (1,15 %)
BMT și PCR	= 38. 343 (1,25 %)
Maghiarii	= 171.017 (6, 02 %)

-Aleșii

(DAD, M.O. 2/'29, șed. 22 dec.'28, p. 64- 76)

(validare)(**adnotări selective,pe județe, LD.**)

Parlamentul ales, socotit de presa democrată , al II-lea (după cel din nov.1919),

"liber ales". 500 parlamentari

[**LD**:Să vedem rezultatul acesta zdrobitor al PNT ,dincolo de cifre și procente .

A devenit parlamentul românesc mai "**democrat** ",pentru că **liberalii** au obținut doar **13 mandate** ?pentru că de la PP a reușit **doar Averescu** și de la PND **doar Iorga** , în

schimb **PSD a trimis 7?** A fost mai "*democratic*" că ,la remorca PNT, **minoritățile** ,mai "*subțiri*"ca pondere procentuală în populație ,au avut **peste 30 de reprezentanți**,în schimb unele partide ,reprezentând incomparabil mai mulți alegători,nu ?
A fost mai "*democratic* " că PNT a adus în parlament **câțiva ziarști** - din presa favorabilă - în schimb competențe legislative redutabile nu au putut pătrunde ?
Mă îndoiesc și o spun sfidând toate concluziile istoricilor de până acum .]

Alba : 5 PNT : Iuliu Maniu, Candin David, Ionel Rîșca, Alex.Baba, Ion Ionițiu
Arad : 8 PNT : Stefan Cicio Pop, Victor Hotăran, Iuliu Borneas, Beller Hans ș.a
1 PNM: Bela Parecz
Argeș : 6 PNT : N.Penescu, P.Petrescu, Marin Pițigoi, Il Rădulescu ș.a.
Bacău : 6 PNT : Văgăunescu, Nădejde, Venier, Nicolau (av.); Șt.Holban (gral.)
Bălți : 5 PNT : C.Leancă, Al.Mătă, Hoffmann Hirsch, T.Musteață, D.Moldoveanu
1.PT : Ion Buzdugan
Bihor : 8 PNT : Aurel Lazăr, Teodor Roxin, Victor Cădere, Iosif Jumanca,ș.a.
Teodor Fischer ș.a. 1PNM : Sandor Iosif
Botoșani : 5 PNT : Nec.Polizu-Micsunesti, ș.a ș.a
Brăila : 4 PNT : Virgil Grossu , etc. 1PNL : Leonte Moldovan 1.PND : Nic.Iorga
Brașov : 2 PNT : Voicu Nițescu , P.Debu. 1PNM : Szabo Beni
Buzău : 5 PNT : Pompiliu Ioanițescu, Homoriceanu, Oroveanu, ș.a
1PNL : dr. C.Angelescu
Cahul : 4 PNT : Gr.Câmpeanu, Ananie Ancov, Șt. Dumitriu, C.Crețu.
Caliacra : 4 PNT : C.Angelescu, Matei Ștefanov, D.Mironescu, V.Țipărescu
Caraș : 5 PNT : M.Gaspar, Max.Radovan, Virg.Cherciu, Eft.Gherman, Buracu
Cîmpulung : 2 PNT : Gavr.Alvirescu, I.Spînu
Cernăuți : 6 PNT : Teofil Sauciuc-Săveanu, Iacob Pistiner, C.Krakalia,
C.Iosipescu-Grecul, Gr.Andreisciuc, I.Iacoban,
Cetatea Albă 7PNT : C.Stere, M.Stratan, N.Germani, Daniel Haase, T.Iacobescu
Ciuc 1 PNT : George Moroian 2 PNM : Laszlo Dezideriu, Iosif Wiler
Cluj 5PNT : Emil Hațeganu, Aurel Socol, N.Ghiulea, VVTilea (tineret)
1PNM : I. Vasarhelyi
Constanța 4PNT : V.Lepădatu, Gh.Mantu, etc... 1PNL : V.P.Sassu
Covurlui 6PNT : I.Măgură, G.Simionescu, Vlad Dimitriu ș.a.1PNL : M.Gh.Orleanu.
Dîmbovița 6PNT : Cezar Spineanu, VVHaneș, pr.Ștefan cercel , ș.a.
Dolj 8 PNT : Virg.Potîrcă, N.Iovipale, Pamfil Șeicaru (ind.), ș.a.
1.PNL : C.Neamțu 1.PP : gral Averescu (optează Senat)
Dorohoi 4PNT : Al.Răutu, I.Țăranu , Gh.Dintovici , D.Ștefanovici
Durostor 4 PNT : I.Cămăreșescu, Șt.Pencof, D.Mezincescu, Hafuz Emil Omar Vehbi
Făgăraș 3PNT : Aurel Dobrescu, I.Clopoțel, Oct. Stoichiția
Fălciu 3PNT : M.Ralea, I.Mitache, Nestor Badea 1.PT : dr.Lupu
Fălticeni 4PNT : I.V.Blîndu, Gr.Gafencu, A.Pomîrleanu,I.Spiridon.
Hotin 5 PNT : Policarp Pețianu, Romulus Dan, Vi.Condac, N.Zabolotnii, A.Lazăr
Hunedoara 9PNT : A.Vlad, Horia Maniu, I.Flueraș, Aur.Birtolon, A.Mârza ș.a.
Ialomița 4PNT : I.Răducanu, P.V.Haneș, N.Țopescu ș.a.
1 PNL : C.Banu 1.PP : O.Goga
Iași 7 PNT : N.Costăchescu , V.Râșcanu, Gh.Zane, I.Rang, ș-a.
1.PNL:Gh.I.Brătianu
Ilfov 19 PNT : Iuliu Maniu ,Virg.Madgearu, DRIoanițescu, Dem.Dobrescu,
V.Toncescu, E.D.Fagure, Ilie Rădulescu, I.I.Mirescu, N.Popescu-Zorica,N.Șeitan ș.a.
1.PNL : Vintilă Brătianu
Ismail 4PNT : M.Ghelmegeanu, N.Necorschi ș.a.
Lăpușna 8PNT : Pant.Halippa, D.Bogos, Andr.Scobiola, M.Landau, ș.a.
Maramureș 4PNT : Ilie Iazăr, Iosef Fischer , V.Filipciuc, Bilițiu Dăncuș
Mehedinți 6 PNT : V.Rădulescu, Moise Nicoară, ș.a.
1 PNL : Richard Franasovici
Mureș 5PNT : Sever Dan, Gyorgy Iosif, ș.a.
Muscel 4 PNT : I.Mihalache, pr.I. Nicolescu , ș.a.
Năsăud 3 PNT : Leonida Pop, Artur Connerth , T.Dan
Neamț 4 PNT : G.V.Măcărescu, ș.a.
Odorhei 1.PNT : Virg.Solomon
3PNM : Gh.Bethlen, Laar Francisc, Abrudbanyai
Olt 4PNT : D.Căpățineanu, Milan Ionescu Berbecaru, I Vișoianu, Il.Ionescu
Orhei 6PNT : Ion Pelivan, M.Drăgan, N.Antonescu, Gh.Odobescu,M.Vasilescu, N.Bacat
Prahova 7PNT : I.Mihalache, IGPardos, C.Gongopol (ziarist) ș.a.
1PT : Cristel Ciaușoglu
Putna 5PNT : N.St.Graur (ziarist) , gral.M.Racoviță, ș.a.
Rădăuți 4 PNT : Șt.Larionescu, Șt.Percec, ș.a
R.Sărat 3PNT : Lupescu, Niculescu, Sotirescu
1PNL : Vict.Slăvescu
Roman 4PNT : C.Hoisescu, I.Iovanache-Vinea (ziarist) , I.Cosloschi
Romașni 5PNT : GGMironescu, Șt.Mihăilescu, ș.a.
1PNL : IG.Duca
Satu Mare 5PNT : M.Popovici, Al.Breban, ș.a.
1.PNM : Paal Arpad

Sălaj	5PNT : Maniu ș.a. 1.PNM : Ioan Josika
Severin	6PNT : I.Lugoșianu, ș.a.
Sibiu	5PNT : I.Boieriu, N.Bratu, Brandsch Rudolf, Simionetti P, IeronimStoichiță
Someș	5PNT: Al.Vaida Voevod, Gh.Popp, V.Pop ș.a
Soroca	6PNT :C.Stere, Ion Codreanu, Gh.Nastas, G.Lupașcu, V.Bivol
Storoinet	3PNT : Rusu D, A.Nichitovici, T.Roznovan
Suceava	3PNT : Ant.Gorcea, Gh.Jileriu, Alex.Pohoată
Tirnavă mare	4PNT : Dionisie Roman, Hans Otto Roth, P.Vlad, Traian Pop.
Tirnavă Mică :	3PNT : Ioan Coltor, Ilariu Holom, Hans Hedrich
Tecuci	4PNT : I.Beldie, N.Corodeanu, ș.a.
Teleorman	5PNT :Ed.Mirto, Fl.Drăghici, ș.a. 1.PT : Stan Ghițescu
Tighina	4 PNT : Vict.Bocancea, Zenovie Iancu, Solomon Rozenberg, I.Samoilă, 1.PT : I.P.Leon
Timiș -Torontal	10 PNT : Sever Bocu, Francisc Krauter, Aurel Leucutița, Emeric Reitter, Lotar Rădăceanu, N.Ilieșiu, Mișa Vasiescu ș.a.
Trei Scaune	1PNT : Voicu Nițescu 2PNM . Szentkereszty Bela , Elemer Iakabffy
Tulcea	4 PNT : N.georgescu-Tulcea, Eugen Crăciun, ș.a.
Turda	3 PNT : Valeriu Moldovan, Ionel Pop.,Iul.Căpîlneanu 1.PNM : Bella Barab
Tutova	5PNT : V.Georgescu-Birlad, M.Paleologu ș.a.
Vaslui	2PNT : Petru C Andrei, I.Zaharia 1.PNL:V.Sassu 1.PP : gral Rășcanu
Vâlcea	4 PNT : Dinu Simian, Grig.Graur, ș.a. 1PNL : IGDuca
Vlașca	6PNT : DR Ioanițescu, C.Cesianu, ș.a.

Senatul

Președinte : Tr.Bratu

Vicepreșed. : Romulus Boilă.

Senatori : Averescu (PP) , C.Argetoianu(PND) , Maniu (f.des) , foarte activi ;
Alții : dr.I.Costinescu, I.Inculeț, Romulus Boilă, Max Aușnit, VVSassu, NNSăveanu
[L.D. Din păcate, nu am studiat și senatul.]

*Notă:De ce ?

În pag. de debut al rev."Parlamentul",G.Hârsu spunea la un moment dat :

"Faptul că **la noi Parlamentele sunt o emanație a guvernelor**, și nu guvernele una parlamentară,nu dovedește decît că ,alături de **desăvîrșita libertate în exprimarea votului ,ne lipsește și o seroasă educațiune cetățenească "** Votul universal este introdus de prea puțină vreme în România.("Parlamentul", an I, nr 1 , 2 nov.1927)
/Parlamentul ales, socotit de presa democrată , al II-lea (după cel din nov.1919),
"liber ales" :500 parlamentari

[LD: am rezerve, pentru cel din '19 (Vaida), primul reieșit sub regimul votului universal, care fusese pulverizat ;cu o majoritate eclectică ;cu boicotarea alegerilor de către PP-Averescu, PCD-Take Ionescu, și P.bucovinean-Flondor ;cu pierderea nefirească suferită de PNL-partidul cu cele mai mari merite din perioadă .A fost epoca "democratizării impetuoase", care dorise ,parcă, să măture tot ce fusese până atunci.Iar aportul provinciilor "alipite" se dovedise destul de ingrat și nerecunoscător]]

Guvernul Maniu.Legislatura PNT,Sesiunea I-a , 1928/ 1929

1.)1921.Program al P.Ț,aprobat la Congresul din 20-21 nov.'21.

(Broșură apărută la editura "Viața Românească",1921)

[documentar ISISP,L.D.,p.303-333)

[LD:Proiectul trebuia să fie răspîndit în toate organizațiile prtidului,citit și explicat țăranilor,facut observații,dezbatut în județe,definitivat și votat la **Congresul din**

nov.1922.

☞Puterea legiuitoare=atotputernicia suveranității naționale

Ideea atotputerniciei suveranității naționale **va fi păzită cu tărie,și împinsă pînă la urmările trebuitoare.**

...Dreptul de vot ptr femei

Dreptul de vot este **un drept și o datorie sfîntă**, nedespărțite de cetățean,cum nu poate fi despărțită umbra de om.Acest drept **nu va face deosebire de sex** (bărbat ori femeie),de **religie,naționalitate,obîrșie.**

...O singură Adunare!

Delegațiunea națională,ca unealtă a **puterii legiuitoare**,va fi alcătuită **într-o singură Adunare** aleasă prin **vot obștesc,egal,secret,și obligator.**

...Toate Ideile [partidele] dreptul de a fi reprezentate

Toate **ideile [partidele]** vor avea dreptul să aibă **aleși în Adunare.**

...Referendum !

Pentru **unele nevoi**,anume arătate de Constituție,**legile** votate de Adunare, vor fi **supuse poporului întreg**, prin referendum

...Corp consultativ (bresle+sindicate)

Pentru a se garanta ajutorul oamenilor anume pregătiți,se va alcătui un **Corp consultativ**,cu delegați ai **asociațiilor de breslași și ai sindicatelor muncitorești.**
PȚ/ '21-'22

2.)1921.Programul Partidului Național Român,1921

("Patria",29 apr.1921) [Documentar ISISP,L.D.,p.327-333]

PNR își întinde organizația politică asupra **întregului teritoriu al României Mari**,avînd la bază **Hotărîrile dela Alba Iulia** și **ca postulat politic , desăvîrșirea unirii.**

PNR va lupta ca această realizare să se facă **prin legiferare,care va avea la temelie următoarele principii democratice,naționale și sociale** :[.....]

☞Revizuirea Constituției !

[LD:Spre deosebire de PȚ,PNR susținea menținerea **sistemului bicameral** ,considerând **Senatul** ca un corp ponderator necesar.Fiind dezavantajat însă la categoria senatorilor **"de drept"**(ca politicieni fără vechime în regimul parlamentar austro-ungar , în comparație cu regătenii ce ar fi fost reprezentați masiv),

Pornind dela principiul suveranității naționale,fixat în constituția statului român,în înțelesul căruia **toate puterile emană dela națiune**,

-PNR pretinde **revizuirea Constituției**, în conformitate cu stările de fapt,și în special **cu principiile adevăratului parlamentarism.**

-PNR cere **unificarea** treptată și sistematică **a întregii legislații din România, ținînd seama** de dezvoltarea istorică din diferite provincii

-PNR pretinde înființarea unei **Comisii speciale juridice** în acest scop.

...Programul de la Alba Iulia !

-În privința **minorităților** din țară,PNR pretinde **respectarea angajamentelor internaționale** depuse și în **programul dela Alba Iulia."**

-Romulus Boilă:

....1923.Principiile constituției noi

("Patria", [Cluj] V(1923),27 febr.;sau antologia *Noua Constituție a României*)

PNR susținea că **Proiectul guvernului liberal nu ținea seama** de conținutul **Rezoluției de la Alba Iulia (1 dec.1918)**,care și-a exprimat în mod imperativ dezideratele :votul

universal, pentru ambele sexe, de la 21 ani ;libertatea presei ,de asociere ,de întrunire ;reformă agrară radicală; dreptul minorităților de a se administra în limba națională.

PNR/1921

3)1926.Programul de fuziune PNȚ

LD:adu și completează

4.)Guvern Iuliu Maniu (10 nov.'28-7 iun.'30)

▣10 nov.'28.Departmente, portofolii, numiri ulterioare

Numele	Proveniența politică	Provincia	Funcția
Iuliu Maniu	ex-PNR	Ardeal	președ.Consil.
Ion Lugoșianu	exPNR	Ardeal	Subsecretar de Stat Președinție
Alexandru Vaida-Voevod-ex-PNR,		Ardeal	Interne
Dumitru R.Ionițescu	exPTȚ	Regat	Subsecretar de Stat Interne
Eduard Mirto	ex.PTȚ	Regat	Subsecretar de Stat Intene
Gheorghe Gh.Mironescu	exPC, exPNR	Regat	Externe
Mihai Popovici	ex-PNR	Ardeal	Finanțe
Grigore Iunian	ex.PTȚ	Regat	Justiție
Nic.Costăchescu	exPTȚ	Regat	Instrucțiune Publică
Aurel Vlad	exPNR	Ardeal	Culte și Arte
Ion Mihalache	exPTȚ	Regat	Agricultură și Domenii
Aurel Dobrescu	exPTȚ	Regat	Subsecretar de Stat ,Agricultură
Virgil Potârcă	ex.PTȚ	regat	Subsecretar de Stat,Agricultură
Virgil Madgearu	exPTȚ	Regat	Industrie și Comerț
Ion Răducanu	exPTȚ	Regat	Muncă,Cooperatie,Asigurări Sociale
Sever Dan	exPNR	Ardeal	Sănătate și Ocrotiri Sociale
[G-ralNicolae Alevra		Regat	Război]
LD:Alevra la Război? eroare la Mamina-Scurtu -este ad.int. la Comunicații,]			
Corect :G-ral Cihoschi]			
Sever Bocu	ex.PNR	Regat	Ministru de Stat (Banat)
Teofil Sauciuc Săveanu	ex-PTȚ	Bucovina	Ministru de Stat (Bucovina)
Voicu Nițescu	ex.PNR	Ardeal	Ministru de Stat (Ardeal)
Pantelimon Halippa	exPTȚ	Basarabia	Ministru de Stat (Basarabia)
ad.int Lucrări Publice			

5)1928-1931.Legislatura I-a PNȚ

(A.I.C, fond Ministerul Propagandei, dosar. Nr. 84 / 1930 f. 70)

▣Reprezentarea partidelor în Parlament

[LD:Lista era trimisă , la cerere ,"**Almanahului de la Gotha** " , spre publicare destul de superficial făcută,ceea ce îmi arată că de fapt, nu exista o evidență exactă]

Partidul	Senat : 243 membri	Adunarea deputaților : 387 membri
PNȚ	164	315
PNL	23(aleși și de drept)	12
P.Maghiar	6	11
P.German	3	9
PSD	0	9
P.Evreesc	0	4
P.Ț-Lupu	0	4
PP-Averescu	1-2(de drept)	4
PND-Iorga	0	1
LANC-Cuza	0	1
Senatori de drept	17	0

Înaltul cler	26.....	?
Generali	?.....	?
Independenți	0.....	3
Fără partid	0	

Senatori : pe partide, generali, cler ș.a. 15 nov.'30- 30 apr.'31

a)Senatori PNȚ la lucrările Senatului, sesiunea 15 nov.'30-1 apr.'31

(Tabloul lucrărilor în Senat)

[LD: discursuri nefișate, la nevoie pot fi consultate]

- Prof.Traian Bratu** ,reales președintele Senatului a treia oară (15 nov.'30)
Discurs la moartea lui Vint.Brătianu (23 dec.'30) ; la moartea mareșalului Joffre (19 ian.'31) ; la încetarea din viață a lui Berthelot (3 febr.'31) ; discurs la moartea senatorului DimitrieComșa (publicist și îndrumător cultural al Ardealului) (17 febr.'31)
- Ștefan Graur** (raportor la Răspunsul la mesaj) ; discurs la legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;
- Dr.I.Iacobovici** , diverse comunicări, inițiative, intervenții :propune desființarea vagoanelor ministeriale și automobilelor de turism , întreținute de stat (3 dec.'30)
Bugetul redus pentru Societatea pentru profilaxia tuberculozei (19 dec.'30) ;
Situția Universității din Cluj,neplata salariilor pentru profesori (5 mart.'31)
- Romul Boilă** , Comunicare : urgență în modificarea legilor privind funcționarea justiției (11 dec.'30) ; Comunicare: căile de comunicație pe uscat, ultimii 5 ani (13 febr.'31) ;
Comunicare :stările deplorabile ale șoselelor și administrația autonomă CFR (13 febr.'31) ;
- C.Rădulescu -Motru** , la mesaj (3, 4 dec-'30) ; discurs la moartea lui Vintilă Brătianu (23 dec.'30) ; discurs la moartea lui Berhelot (3 febr.'31) ; la Legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;la Legea de organizare a învățământului superior (28 mart.'31, noaptea)
- T. Simionovici** (vicepreșed.Senat)
- I.Răducanu** - numit ministru al Lucrărilor publice (6? Dec.'30)
- N.Cănănau(?)** , intervenții polemice la discursul lui Dori Popovici (PP) (20 dec.'30) ;
la Legea contra cametei (25 mart.'31)
- Dr.Aurel Dobrescu** , proclamat senator (5 febr.'31)
- Ștefan Cicio-Pop** , proclamat senator de drept , ca președinte la Adunarea de la Alba Iulia -1 dec'18, (11 febr.'30)
- Pompiliu Ionescu** (raportor la legea timbrului) (21 febr.'31) ;discurs la Legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;
- O.Jitianu** , comunicare : colonizarea macedonenilor în Dobrogea (7 mart.'31)
- V.Motogna(?)** , ales secretar general al Senatului (7 mart.'31)
.....votază , în regim "forte", pînă în noaptea de 1 apr.'31, legi după legi..

b)Senatori liberali , la lucrările Senatului , 15 nov.'30-1 apr.'31

[LD: Semnalări.Discursuri nexeroxate.La nevoie, se pot consulta DS respective)

- dr.C.Angelescu** , Declarație de revenire în Parlament (18 nov.'30)
- dr.I.Costinescu** , solicită dosarele privind ofertele unor grupuri financiare pentru cumpărarea societății de gaz și electricitate a municipiului București (2, 6 dec.'30)
- Al Gussi** , Declarație -discurs , la mesaj [Identică cu cea din Cameră] (16 dec.'30)
- Victor Antonescu** , la Legea privind reorganizarea M.A.Ext. (19 dec.'30)
- C.Argetoianu** , " " " " " "
- Omagiu la moartea lui Vintilă Brătianu (23 dec.'30)**
- Gh.Tătărescu** , cere dosarele cu incidentele muncitorești din 29 ian'31, 8 febr.'31
- I.Inculeț** , cuvînt omagial la moartea patriotului basarbean **Nicolae Alexandri** (fost vice-președ.a Senatului PNL)
- Tancred Constantinescu** , la Legea pentru valorificarea produselor agricole (26febr.'31)
- NNBotez** , la aplicarea Legii cooperăției (27 febr.'31)
- V.Sassu** ,în chestiuni de Regulament (27 febr.'31)
- Al.Lapedatu** , La proiectul de lege privind modificarea unui art. la Legea organizării cultului ortodox .din 6 mai 1925 .(5 martie'31)
- Tancred Constantinescu și I. Costinescu** , la Legea drumurilor (20,21 mart.'31)
- NNSăveanu, Ștefan Ion** , la Legea înv.superior (26 mart.'31, noaptea)

-I.Nistor , la Legea pentru reglementarea proprietății în Isamil (30 mart.'31)

---

c)Senatori clerici , discursuri la Mesaj ,intervenții , întrebări , 15 nov.'30 - 1 apr.'30

[LD: semnale, dar ne fișate]

- IPSS Patriarhul **Miron Cristea**, la mesaj, (29 nov.'30)
  - PSS Episcopul Gherlei, **Iuliu Hossu** , la (4 dec.'30)
  - IPSS Patriarhul **Miron Cristea** , cuvîntare la pomenirea a 10 ani de la uciderea episcopului Demetru Radu, în atentatul comunist de la Senat (6? dec.'30)
  - PSS Episcop **Alex.Makkai** , la mesaj (8 dec.'30)
  - Rabin -șef **I. Niemirower** , Declarație-protest împotriva atacurilor împotriva cultului mozaic , ale lui ACCuza în Cameră (16 dec.'30)
  - IPSS Mitropolitul **Gurie** al Basarabiei , comunicare , în legătură cu starea grea în care se zbate biserica basarabeană, prin reducerea personalului și desființarea unor instituții religioase. (18 dec.'30)
  - Dr.Alex.Russu**, confirmat senator (27 nov.'31)
  - Ș.a., șa, absenți de la lucrări.
-

d)Senatori de drept militari, la lucrările Senatului.

(DS, Tabloul Lucrărilor Senatului, sesiunea 15 nov'30- 1 apr.'31)

[LD: nu am xeroxat discursurile, pot fi consultate la nevoie]

-General N.Condeescu, ministrul Armatei

- gral **Art.Văitoianu** (PNL-2) , Declarație de revenire în Parlament (18 nov.'30)
  - gral **G.Mărdărescu** ,proclamat senator dedrept 8 18 nov.'30)
  - gral **Art.Văitoianu** (PNL-2) , discurs la Mesaj (26 nov.'31)
  - activ la toate legile în discuție, ca om politic, pe durata sesiunii.
  - gral **Ion Popovici** (?) , discurs la mesaj,(27 nov.'30)
  - gral **H.Cihoschi** (PNȚ) , i se retrage demnitatea de senator ales , prin demisia din funcția de ministru al Armatei (29 nov.'30)
  - gral **N.Alevra** cere lămuriri privind un consorțiu forestier din Ardeal, care vinde traverse la CFR . (va răspunde Virgil Madgearu)
  - mareșal **Al.Averescu** (PP) , omagiu la moartea lui Vint.Brătianu (23 dec.'31)
  - gral **N.Petala** , declarat senator de drept (19 ian.'31)
  - gral **N.Condeescu** ,cuvînt la omagierea generalului Mathias Berhelot
  - gral **A.Lupescu** , " " " " " " (3 febr.'31)
  - gral **N.Alevra** , **Interpelare** , privind **politica militară a guvernului**, și dacă corespunde **programului de guvernare a PNȚ ?**
(anunțată 13 febr.'31; susținută la 20 febr.'31)
  - Răspunde ministr.**Gral Condeescu** și ministrulInstrucț.publ., **N.Costăchescu**
  - Gral Gh.Mărdărescu,gral Traian Moșoiu, gral N.Alevra,gral N.Petala ,gral**
  - Al.Lupescu, gral I.Lupescu**, dezbaterei la **Legea asupra poziției ofițerilor**
[-raportor, col. M.Seinescu] .Participă ministr.Condeescu (16febr.- 29 mart,31)
  - Votat la 29 martie.
  - gral Tr.Moșoiu**, Interpelare, dotarea cu măști de gaze pentru armată (17 febr.'31)
  - Răspunde Ministrul **N.Condeescu** .Moșoiu satisfăcut.
  - Votarea **Legii privind înaintarea în Armată**.
  - Pledează **gralCondeescu** (1 apr.'31)
  - Votarea Creerii **fondului aviației** (noaptea , 1 apr.'31)
  - Senatori / partide, cler, generali
-

6.)Nae Ionescu "Între ziaristică și filosofie"

Editura Timpul, Iași, 1996

Texte publicate în "Cuvîntul", 15 aug.1926- 26martie 1938

[LD.:cuprinde faza **campaniile pro-PNȚ** combinată cu **campania pro-carlistă** – Nu pierde din vedere că va deveni "**creierul cenușiu**" al **guv.Iorga** ,că va deveni un **anti-carlist virulent** ;că va sfârși prin a fi "**creier cenușiu**" pentru **Garda de Fier**

Risc ,oare ,dacă găsesc în aceste tribulații **o consecvență la Nae Ionescu?**

Atracția (sau credința)lui în **răsturnarea prin forță, chiar cu revoluția**, a unui regim și orgoliul lui de a deveni "*om de taină*" al puternicilor zilei .

În orice caz, în '28 , a sprijinit lupta PNT (vrând chiar să fie doctrinarul său)și aducerea lui Carol.Nu știu pe care în primul rând știu cum i-a părăsit]

≃14 mai'29. Cuvântul +PNT = tovarășie de luptă.

Presa de opoziție susține că "*Cuvântul*" ar fi un "oficios" al guvernului ,al PNT ,a lui Maniu.

"Cuvântul " **nu a fost, nu va fi, oficiosul nici unui guvern.**

În lupta contra PNL, "*Cuvântul*" **s-a întâlnit pe același drum cu PNT.**

"O identitate de doctrină nu a fost niciodată."El este **exponentul unei mișcări, nu al unui partid.Puncte de contact și prietenie există cu partidul :** "[...]de mai bine de doi ani, de când datează **această tovarășie de luptă**, nu am avut nici un moment prilejul să ne îndoim de valoarea alegerii noastre."

≃PNT=tipul de partid corespunzător vremurilor actuale.

Partidul național-țărănesc realizează ,în linia mare a evoluției lui, **tipul de partid politic pe care noi îl socotim că corespunde structurii politice și sociale a vremurilor**

actuale. Organizarea **celor de voinici** [...]ne confirmă în această părere a noastră.[...]

Un partid care a avut puterea să stea 10 ani în opoziție [...]are tot dreptul de a fi considerat altceva decât o simplă ceată de existențe clientelare [...]

PNT a făcut din plin [...] dovada vitalității lui." (p.40-42)

7.)Mircea Vulcănescu , "Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut",

Ed.Humanitas, 1992

Vulcănescu /

/Perioada colaborării cu Maniu

-Autohtonism revoluționar

[1928-'29] " Nae Ionescu făcea politică din plin."[.....] Era director de ziar și-și **ațintise privirile asupra ascensiunii crescînde a popularității lui Maniu.**

Aștepta de la țărăniști să se despartă de formulele lor ideologice goale, de stînga, și, apropiindu-se de profesorul Iorga , **să se angajeze în direcția unui autohtonism revoluționar,** care **să scoată țara de pe făgașul pe care i-l croise, de aproape un secol, liberalismul ,** **readucînd România în matca dezvoltării ei firești.[....]**

()Maniu -șef de partid –șef de guvern

Din această vreme datează concepția politică a lui Nae privitoare la deosebirea ce trebuie să existe între **șeful partidului unic** de masse și **șeful guvernului creat de acest partid.**Teoria luase naștere în clipa în care **Maniu ceruse deputaților aleși pe listele PNT, "demisiile în alb"** **Nae a considerat decizia legitimă** și, pornind de la concepțiile **sorelliene** (despre care vorbise la Instiit.Social), deosebea regimurile parlamentare :de partide, de masse, de partid unic, de regim dictatorial-personal.

(p.55-57) (vezi fișier **Doctrine**)

Mircea Vulcănescu :Nae Ionescu, '28/29

8.) Mircea Eliade, "Memorii" 1907-1960,

Editura Humanitas, 1991, 1997

≃nov.'28.Euforia victoriei PNT

[Pamfil Șeicaru părăsește "Cuvîntul" și fondează "Curentul"]

Nae Ionescu, răspundere mai mare;

Mircea Eliade (sfîrșit studenție,)colabora de 2 ani la *Cuvîntul*;

[nov.'28] "**Iuliu Maniu a fost chemat să formeze guvernul.** Era ,într-un anumit fel , **"revoluția" pe care o ceruse și o pregătise Nae Ionescu prin "Cuvîntul".** **Redacția întreagă trăia euforia victoriei.**" (p.157)

Eliade (la 20 de ani) pleca în India(de unde se întoarce în dec.'31),la întoarcere găsim
gub.lorga ,în plin declin (p.218)
Eliade / '27-'28

9.)I.G.Duca -Declarație la Mesaj,28 dec.'28

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Viitorul", "Dimineața", 30 dec.'28)

#Dezbaterile la Mesaj- deraiate

"În tradiția parlamentară românească,**dezbaterile la Mesaj** trebuia să fie un prilej pentru **examinarea situației politice generale**, și pentru lămurirea **concepțiilor partidelor parlamentare** ,asupra problemelor la ordinea zilei."**În împrejurările de față** o asemenea cercetare și o asemenea lămurire, **ne par de prisos "**

▣PNL:opera sa

-Duca:PNL se înfățișează cu opera sa...

-Voci PNT :de mizerie !

-Duca:care a înscris în istoria țării , **întregirea neamului, votul obștesc, exproprierea, consolidarea și îndrumarea României întregite...**

-Voci PNT :consolidarea mizeriei !

-Duca:pe temeiul democrației sănătoase și al înfrățirii sociale."

#PNT:program de demolare

-Duca:"Iar PNT se înfățișează după 10 ani de opoziție sterilă, de învrăjbită între frați și de agitațiuni primejdioase , cu un program care , dacă ar fi să judecăm după Mesaj, cuprinde mai mult desființarea celor îndeplinite decât vestirea unor reforme noi."

▣PNL:conlucrare condiționată

-Duca:În asemenea condiții, "vă așteptăm la muncă " , și , **cu toate că trecutul PNT de "violente și negațiune" justifică legitime interogări, dacă va consacra eforturile sale "continuării unei opere constructive",va afla la PNL acea conlucrare de care vorbește Mesajul, iar dacă activitatea sa va avea un "caracter destructiv" , va avea împotriva hotărâtă a PNL.**(Aplauze PNL, ilaritate la PNT)

▣Puncte de consens:Coroana, Armata, politica externă

"Sunt totuși ,**trei puncte** în Mesajul regal,asupra cărora **toți românii trebuie să fie uniți** : **Coroana** (aplauze unanime) ,**armata** (aplauze unanime) și **politica externă** (aplauze unanime) .

Cu rezerva acestor trei puncte ,"**neavînd putința să ne solidarizăm nici cu programul, nici cu acțiunea actualului guvern și al actualelor majorități, reprezentanții PNL din Adunarea Deputaților se văd nevoiți să voteze împotriva Proiectului de Răspuns la Mesajul Tronului "**(aplauze PNL)

IGDuca

10.)Dr. Hans Otto Roth (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

(DAD,MO.4/'29 , șed. 28 dec.'28, p.91-92)

▣PNG:satisfacție ptr.autonomia administrativă anunțată

A expus în fața noastră întregul **program de guvernare al PNT.**

Satisfacția pentru **intenția guvernului de a reda județelor, orașelor , comunelor, acea "măsură de autonomie "** (pe care au avut-o înainte în Transilvania și Banat)și în alte domenii,care pregătește **educația cetățenească** a marilor mase în mod eficace.[.....]

HORoth/'28

▣PNG:satisfacție ptr.guvernul "Albei Iulia"

...Speranța reglementării statutului minorităților

Pînă azi, "nici o singură chestiune" din problema ,nu s-a regulat, în mod principial. Nu s-a stabilit :regimul întrebuintării limbilor ; contribuția Statului la la susținerea școlilor minoritare confesionale ;păstrarea drepturilor școlare avute înainte de 1919 (fiecare lege școlară ne-a restrîns mai mult) ;aplicarea nedreaptă a reformei agrare; ...PNG se bucură că astăzi guvernul este condus de "creatorii și garanții hotărîrilor de la Alba Iulia "cari au intenția să rezolve chestia minorităților ,în spiritul vremii. ...PG nu pretinde ,obligatoriu, reglementarea prin Lege.Lasă timp guvernului pentru a pregăti Legea minorităților ,în mod conștiincios.Va încerca el însăși înaintarea unui Proiect.Pînă atunci , va înainta un memoriu , cu cerințele imediate, care se pot rezolva prin decizii imediate.
/PG urează guvernului ,în toată sinceritatea ,timpul și liniștea pentru a găsi "o soluție dictată de spiritul de împăcaciune și dreptate."(Aplauze PNTJ și PNG)
H.O.Roth,28 dec.'28

11.)PC Andrei (PNTJ) Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.

(DAD, MO 20,28 ian.'29,p.400-406)

[LD:Este debutul parlamentar a lui Petre Andrei.Pentru tânărul prof.univ. și sociolog ,regimul votului universal introdus abia de 10 ani,era deja "ancien regime" și democrația începea abia cu venirea PNTJ la guvernare .
Continuând maniera cu care se comportase PNTJ în opoziție și în alegeri,el nu mai ajunge la carențele reale ale parlamentarismului românesc.
Deși sesiza trecător pericolul ce venea din partea curentelor extremiste (de stînga și dreapta),el își concentrează atacul împotriva PNL ,în care vede principalul inamic al democrației parlamentare.
Enunța corect funcția de control a parlamentului asupra executivului,dar nu observa derapajul cu care debuta guvernarea propriului partid -"demisiile în alb"-
În locul analizei politice de ținută,practică și el atacul personalizat,perpetuând acel "bâlc" penibil ,ce va secunda toate dezbaterile parlamentare .
Vezi pe larg la [fișier PNTJ](#)]

#Criza parlamentarismului .

S-a vorbit mult de "criza parlamentarismului ".
Numai PNTJ poate vorbi de sporirea prestigiului parlamentului.Paradoxal, s-a vorbit în Apus (unde criza este mai mică ,a fost o criză "de creștere ",nu de degenerare),dar nu s-a vorbit în România ,unde criza este acută, nici nu se poate vorbi de parlamentarism în ultimii zece ani).Acest lucru s-a întîmplat datorită vechiului regim, partidelor care au guvernat .Acest regim nu a avut nici un interes (teoretic și practic) să sporească prestigiul parlamentului.
-Leonte Moldovan (PNL):(se închină)
-P.A :Închinați-vă dle Moldovanu, faceți o cruce de pocăință.(aplauze)
-Leonte Moldovanu : Nu are onoarea să-l cunoască.A greșit, poate, de bună credință.Parlamentul trecut era superior .Îi recomandă să citească biblioteca parlamentului.Nu vrea să facă polemică .
-P.A : foarte bine face.E mai prudent !
-L.M : În parlamentul din 1919, de la Ateneu, nivelul era f. scăzut.PNL s-a străduit să-i ridice prestigiul, la nivelul de azi.
-P.A.: Parlament adevărat înseamnă alegeri libere,ori regimul vechi nu s-a bucurat de încrederea masselor,de popularitatea de care se bucură PNTJ
-M.Negură (PNL) :îl contorează .
-P.A :povestește un episod de la Vaslui, în care țărani i-au declarat că merg la întrunirile liberale de frică.Personalitățile , numai dacă reprezintă "un sistem" au valoare în politică.Cel mai bun ex este dr. Lupu, care , părăsind partidul !..
-I.Buzdugan (PTJ) : a fost ales în parlament 7 ani la rînd!
-P.A.: Biată țară care v-a ales deputat !PNTJ a fost votat pentru ideologia sa, nu pentru "personalități"
Andrei / '29

¶Prestigiul parlamentului.

[LD: pentru tânărul sociolog ,regimul votului universal de după 1919 , era deja "ancien regime" și democrația începea abia cu venirea PNTJ la guvernare .Continuând maniera cu care se comportase în alegeri,fără a ajunge la carențele reale ale parlamentarismului românesc,atacul la adversari ia locul analizei ,impunând un "bâlc" ce va secunda toate dezbaterele parlamentare .]

Regimul vechi n-a avut interes să susțină parlamentarismul ,nici teoretic nici practic."Singur PNTJ , și din p.d.v al ideologiei, și din p.d.v practic, al popularității pe care o are , singur acst partid era în stare să întroneze o viață parlamentară adevărată, [...] să arate străinătății că nu suntem o țară barbară, [...] că se poate întemeia și la noi , cu destulă persistentă și bunăvoință , un regim parlamentar adevărat, cinstit, care să impună tuturor. "

PNTJ consideră parlamentul "un loc de luptă " (doar este "copilul revoluției burgheze "!) ,în care **se ciocnesc și se soluționează** diferite concepțiuni ale diferitelor clase sociale , **pe cale pașnică.**Este un "teren pentru minimum de înțelegere " , pentru o conlucrare frățească. (asta ar fi trebuit să înțeleagă opoziția !)

[L.D. :ce ție nu-ți place , altuia nu face ! Cum și-a dus lupta parlamentară PNTJ , în opoziție ?Retrăgându-se din parlament, boicotându-l .Acum ar fi vrut " frățietate"!!!]

Andrei /'29

#Extremismul anti-parlamentar .

Parlamentarismul este atăcat atât de **extrema dreapta** conservatoare , cât și de **extrema stînga** revoluționară.Un conducător de stat, în 1925 , vorbea despre **<nebunia democrației și parlamntarismului >** , iarTrozki despre **<mascarada democrației și parlamentarismului . >**

Andrei /'29

▣Parlamentul=organ de control al guvernării

"Numai democrația autentică este convinsă de necesitatea " **compromisului politic "** , de cea **înțelegere** între reprezentanții claselor și concepțiilor diferite.

Pentru PNTJ parlamentul este "un organ de control al actelor guvernului "

Nu ca pentru vechiul regim(cînd era un "agent de execuție" al guvernului.)

-I.Buzdugan (PT) :[întreruperi la PNTJ] "Voți să fiți **corul barbarilor dinainte, cum ați fost în 1919 ?** "[...] " **apologetul PNTJ**" ..de cînd este un așa de mare **țărănist ?** și cum vor controla guvernul , care are **demisiile în alb** în buzunar ?!

[iese scandal, altercații, sgomot, apel la ordine]

-P.Andrei :În toate **regimurile democratice, parlamentarii informează poporul** (în cele absolutiste ,sunt tănuite) **despre actele guvernării .**

Ca o dovadă ,**majoritarii** pe care dvs îi numiți "bolșevici",au hotărît acordarea unor locuri pentru **opozanți,în Comisii.** Nu din generozitate,ci din concepția înaltă a parlamentarismului.D. **Vaida** a spus că , prin aceasta ,**se va ridica valoarea**

parlamentului la nivelul parlamentarismului englezesc.

-C.Stere : "Vorbesci f. bine .Spui ceea ce cred și eu. "

-P.A : acest lucru se va putea înfăptui cînd **liberalii** vor deveni mai "englezi" , **lupiștii** mai " înțelegători"

Petre Andrei ,28 ian.'29.

12.)Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) ,Declarația la Mesaj,28 dec. 1928

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28 ; "Dimineața", 28 dec.'29)

[LD:Cuvîntare ca o declarație ultimativă ,pigmentată cu aluzii și șantaj]

Ca și cînd hotărârea de la Alba Iulia ar fi fost a întregului popor român !

Ca și cînd această Hotărâre ar fi fost un "pact" între românii și maghiarii din Transilvania!

Ca și cînd Constituția României nu le-ar fi acordat toate drepturile

Ca și cînd ei,maghiarii,nu ar fi avut și alte deziderate (economice ,sociale ș.a)și nici opțiuni diversificate politice .

▣P.M.=reprezentantul întregii maghiarimi

Prin voturile obținute la alegeri, PM are dreptul să vorbească în numele "întregii maghiarimi din România".

...Realizarea hotărârilor de la Alba Iulia !

Cere și așteaptă de la legislație și guvern ,în interesul ungarilor și al Statului român, realizarea grabnică a "doleanțelor" care s-au adunat în cei 10 ani trecuți, realizarea Hotărârilor de la Alba Iulia și a dispozițiilor Tratatului de la Paris , adică drepturile ce se cuvin.

#PM: respinge Răspunsul la mesaj

...Cum acceptarea Răspunsului la mesaj ar însemna o "declarație de încredere politică" , declară că "nu este în stare " să-l primească.

Bethlen

13.)Mihai Ralea,Discurs la mesaj,29 dec.1928

(DAD,MO.5 ,șed. 29 dec.'28, p. 153- 156)

[L.D :**"Filipica" lui Ralea**, mostră de discurs demagogic -partizan.Fără argumente , fără analiză ,o cascadă de epitete și injurii contra PNL ,un "junimism" sui-generis, pe care el îl denumește "democrat " ,eu l-aș numi "marxism"mascat ,sau mai degrabă,un neo-conservatorism sui-generis al țărănismului Voi mai medita]]

()Maniu?:neo- junimist democrat .

"Cred că d. Iuliu Maniu (aplauze prelungite la PNȚ) nu este altceva decât continuatorul politicii acesteia junimiste ,cu mijloace democratice.

"Aș caracteriza pe dl Maniu ca pe un neo-junimist democrat fiindcă ,și astăzi , ca și atunci, se pune aceeași problemă / " forme fără fond" /să creiem la o serie de forme conținutul,la o serie de ipocrizii nota de sinceritate,la o serie de fantome ,corpuri vii,care să poată da fecunditatea de care are nevoie Statul român."

Ralea / '28

«Legislatura PNȚ?:grevată de "păcatele" regimului trecut

" [...] Viitorul legislației noastre este condițional de păcatele grele , care timp de 10 ani apasă pe nedrept pe umerii noștri .[...] viitorul este totdeauna plin de trecut și vom suporta pe nedrept greșelile dvs. [...]"

...mitul fecioarelor neprihănite în lupta cu balaurul

Prof Iorga a revărsat asupra PNȚ "un duș rece", că-l așteaptă "zile grele".

" [...] noi suntem aici , mulți care nu am împlinit încă 30 de ani și cari oferim tinerețea noastră , oricare vor fi aceste sacrificii , fiindcă [...] există în destinul tuturor societăților omenești, acest lucru curios că,întotdeauna tineretul este acela care ispășește greșelile trecutului ,există la popoarele orientale un mit curios ,care este și în basmele noastre ,există totdeauna un sacrificiu de neînțeles al tineretului.

Întotdeauna cînd o societate, un oraș , este amenințat de balaur, acestui balaur , ca să fie împăcat, îi trebuie vieți de fecioare neprihănite;

acest balaur este trecutul și fecioarele neprihănite , care se sacrifică, [...] suntem noi, tinerețea noastră, care nu vom țirgui viața și sîngele nostru ca să mergem mai departe."

/ [invocînd o expresie a lui Nietschze] : "[...] avem un trecut îndepărtat glorios, avem un trecut apropiat odios, dar sperăm că vor veni zilele de mîine, care vor fi nu numai primitoare ,dar reconfortante pentru lupta pe care o ducem astăzi cu îndărătnicia și fanatismul tinereții ." (aplauze prelungite, oratorul felicitat) (p. 155-156)

Mihai Ralea, 28 dec.'28

14.)dr.N.Lupu (PT) ,Discurs la mesaj, 29 dec.'28

(DAD,MO.5,șed. 29 dec.'28, p. 156- 158)

...punerea la punct a lui Ralea

Apreciindu-l pe Ralea, pentru talentul și cultura sa ,protestează cu toată energia pentru cuvintele < țara noastră are un apropiat odios și un trecut glorios > "Tinere coieg, nu uita că acest apropiat odios ne-a dat România întregită , reforma agrară și votul universal. (aplauze la opoziție)Eu înțeleg patima politică dar [...] aceste fapte se

cheamă glorios și sunt apanajul nostru ,al tuturor.[...]"

-Ralea :a făcut aluzie numai la **trecutul apropiat ,de după război**

Lupu /'28

#Dilema politică Lupu:

Va vota Răspunsul la mesaj.(aplauze PNȚ).

Situația sa este grea, pentru că **nu poate ataca pe colaboratorii săi de "ieri"** (nu ar fi nici etic, nici estetic, nici interes de stat,nici interes național)cu atât mai greu îi vine **să se atingă de majoritari**, în care vede **figuri "simpatice"**, cu care a luptat 10 ani de zile cot-la-cot , s-au jertfit , s-au sacrificat...pentru a aduce **PNȚ la guvern.**(ilaritate la PNȚ)

Pot **să rîdă neofiții**, dar nu cei ce au luptat alături de el (ilaritate la PNȚ)

Pe **unii actuali parlamentari** ,îi cunoaște că **au trecut prin 5 partide** , pînă acum.

Nu poate permite acestor neofiți să rîdă de trecutul lui.(cazul Ion Mitache, care în mai'28 , încă mai ridică în slăvi PNL, și acum este deputat PNȚ!)

-I.Mitache (ex PNL, actual PNȚ) :eu **urmez pe dl Argetoianu**, și n-o să-mi faci un cap de acuzare pentru asta

-Voce : (înșiră niște cuvinte aiuritoare!)

-Lupu : dacă **nu te pricepi** să faci spirite mai de seamă, **înghitele** în dta și nu le mai spune.[...] **ori taci ori te duci acasă [...]**

-Vocea :stau aici să mă distrez !

-Lupu : "Dute la Alhambra , nu aici . **Dacă ai venit la Cameră să te distrezi, ai greșit.**Pentru distracție locul se plătește,**aici ești plătit dta "** [.....]

Lupu /'28

Consens național:Coroana,armata,politica exrenă

/Subscrie din toată inima și **se bucură** că există **unanimitatea** tuturor partidelor în **sentimentul de lealitate** față de **Coroană** și **Regență**.

/Subscrie la cuvintele relative la **armată**.

/Subscrie la pasajul privind **politica externă**.

#Popularitatea în politică

PNȚ și-a luat **singur răspunderea** ,bazîndu-se pe **imensa sa popularitate**.Le urează **succes**.[.....]

"Die Maniu, popularitatea desigur , este un lucru minunat, popularitatea este un mijloc puternic pentru a-ți mări autoritatea în guvern ;**dar nu uitați un lucru că noi, aici, după război**, aș putea să spun că **nu avem partide, ci numai curente**.

...reflexul maselor rurale

"Organismul acesta mare **al masei rurale are un reflex minunat**.Să nu-l acuzăți, cum al acuză d.lorga, **de oportunism și înscriere în 7 partide**. **El își dă seama** de acest mare **<malheur social >**,de ceea ce vorbeam odinioară.

Că puterile poporului ,pentru a susține Statul, sunt secătuite și el caută , încercînd oameni și partide, o soluție și un leac , pentru a ieși din starea în care se află "

Popularitate ?!

A avut cineva mai mare decît generalul Averescu ?"Dar a fost pus la **proba focului** [...] **proba guvernării** și generalul **Averescu nu a rezistat."**

Dvs.,PNȚ sunteți acum la "proba focului" . Folosind o expresie a lui Mihalache, au ... mistria și cumpăna.(p. 158)

Dr.N.Lupu/'dec.28

15.)C.Krakalia (PNU/ PNȚ) ,Declarație la mesaj,29dec.'28

(DAD, MO.5/ '28 , șed. 28 dec.p. 92)

[LD: **atenție la precizările privind numele minorității : ruteni și (sau) ucrainenii**.

Atenție la faptul că PNȚ – a făcut alianță cu ucrainenii (ca și în Cadrilater ,cu bulgarii) numai pentru a lupta contra partidelor românești, fie ele liberal sau averescan

Atenție la poziția radicală a lui Krakalia ,care din "socialist" a devenit "țărănist"

Atenție la susținerea lui Iorga că el este un român rutenizat.

Nu știu care i-o fi fost soarta după '45]

Krakalia (PNȚ)/'28

#Suferințele ucrainenilor sub guvernările PNL și PP

" În numele populației ucrainene ,cari, în marea sa majoritate , **luptă în cadrul PNT**, de la înființarea lui , **pentru întronarea regimului democratic**,care ,pentru fidelitatea lui pentru acest partid,**a suferit ,din cauza guvernelor partidelor Liberal și Averescan , cea mai cruntă teroare**, încalcându-i -se din partea acestor guverne cele mai elementare drepturi omenești, am onoarea de a da următoarea **Declarație :**"

/Călăuza ucrainenilor :Hotărârea de la Alba Iulia !

[LD : atenție , nu declarația de unire de la Cernăuți! o mostră de "ajustare" politicianistă a istoriei , ca să fie pe placul lui Maniu !]

/"Călăuza populației ucrainene **a fost totdeauna hotărârile de la Alba Iulia** ,la înfăptuirea cărora am crezut întotdeauna ,hotărâri care pentru noi au constituit **singura speranță, într-un viitor apropiat mai bun.**"

"**Acum, când lanțurile sclaviei au căzut** ,cînd România este luminată de razele unui soare blînd și binefăcător, cînd ziua libertății a sosit pentru toți,**în numele populației ucrainene subjugate pînă acum, salut primul guvern democratic al României** și îi doresc **realizarea marilor lui idealuri** întru fericirea poporului român și izbăvirea poporului ucrainean,care cere drepturile ce i se cuvin."

Krakalia /1928

16.)N.Iorga(PND) , Discurs la mesaj, 29 dec. 1928

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[LD:**Iorga era singurul reprezentant în Cameră al PND** El a încheiat **cartel cu PP-Averescu** ,și declara că nu se rușina de înțelegerea onestă pe care a iscălit-o.

Printre candidații din partea PND: **Iorga** (Dolj, Putna,Ilfov ,Brăila) ,Ion Giuculescu(Muscel) ,**Munteanu-Râmnic**(Prahova) ,**Gh.Taşcă**(R.Sărat) ,D.Cihodariu (Fălțiceni) ,Vericeanu

(Fălciu) ,**N.Batzaria**(Caliacra).În celelalte județe, candidații PP ("Dimineața", 22 nov. 1928)

-De acord cu Răspunsul la mesaj

Cineva care a purtat lupta sa, care are ideile și sentimentele sale, **nu poate avea nimic contra punctelor din R.la mesaj :**

Regele-căruia îi datorăm unitatea națională; **bărbații de stat**- încrezători în destinele naționale ;**politica tradițională externă** de pace a României , conformă cu firea și interesele permanente ale țării ;**descentralizarea administrativă locală** - în care el crede- dar nu pe județe, ci pe regiuni naturale și formațiuni organice (aplauze PNT) .

-De acord cu legea ptr controlul averilor

"**Ca om fără avere**, în mijlocul unei societăți **unde averile se fac pe căi misterioase** (aplauze PNT),care transformă în cîțiva ani "un biet cenușar în mare bogătaș al țării românești ", capabil de a căpăta orice, chiar și un loc în parlament, **se bucură că va veni o lege care să prevadă sancțiuni severe pentru proasta mînuire a banului public.**

(aplauze PNT)

El este deprins cu **boieii cei vechi**, care dădeau din ce strîngeau, la biserici, spitale, caritate publică, școală...Dar acum **"i se dogorește obrazul de rușine"** că [probabil Bucurestiul?] în acest oraș **nu există o Bibliotecă publică**, dar pe străzi se ridică **palate făcute din jaful nerușinat**(aplauze PNT)

"Aici **nu avem a face cu cazuri izolate** , avem aface cu **o bandă organizată diabolic** (aplauze prelungite PNT) , făcînd în străinătate impresiunea că aceasta **e o țară de jaf**, pe cînd în realitate aceasta este **o țară care se lasă jefuită de aceia care trebuie să o servească** "(aplauze PNT)

Iorga / dec.'28

#Să se termine cu promisiunile demagogice !

"Fiindcă **eu am apucat vremuri** mai puțin iuți și mai puțin călduroase decît ale dvs, vremuri de acelea cînd **era pe aici și un partid conservator și trăia o tradiție istorică**, din care se inspira în mare parte viața țării noastre,**eu mă bucur - în partea conservatoare, nu în partea revoluționară a ființei mele** - mă bucur cînd întîlnesc

două pasagii[...]nu știu dacă vă va face aceeași plăcere ca partea întâia .

#Gata cu împrôpretări și exproprieri !

PNT făgăduște o continuare a împrôpretării prin **expropriere**.

"Trebuie să isprăvim cu iluziunea periculoasă că mai este ceva în țară de împărțit pentru scopuri de partid sau pentru rațiuni electorale. (Aplauze PNL)

Aceasta trebuie să i se spună neconținut vrednicului nostru țăran ;să-l învețe cineva că de azi înainte viitorul lui stă în mâinile lui ;că noi i-am dat ceea ce Dumnezeu ne-a dat nouă , singurul lucru ce-l aveam la îndemână, și că acum ,după aceasta, în loc să facem din bolta cerului ogoare pe pământ,trebuie să-l îndemnăm să fructifice pământul care i s-a dat în astfel de măsură încît să înceteze peregrinajul cărăușilor de astăzi, care omoară în mare parte adevărata , hrănitoarea și remunerătoarea agricultură."

lorga / dec. '28

#Rotativa este o mașină demodată

Rotativa a fost bună la vremea ei.El nu crede în virtuțile ei.Iluzia rotativei "comode" trebuie să o părăsească toată lumea.Nici țara , nici Regența, nu ar mai trebui să admită rotativa, este "o mașină demodată".

"Intrăm într-o epocă nouă, cu desăvîrșire modernă, viața aceasta nu poate fi cuprinsă într-o formulă veche,uzată, pe care să o dezgropăm din analele parlamentare și mai ales din analele politicianismului român."

#Nu există "partide tari "

PNT socotește că trebuie să fie rotativă,pentrucă s-ar fi dovedit că nu există decît două partide tari :PNT și PNL !

" [...] partidul nu există, marile partide nu există ,și pentru a păstra această iluzie a unui mare partid ,trebuie să se recurgă la toate artificiiile scrisului găzetăresc și la toate artificiiile retorice de Parlament,dovada e în faptul că pentru a avea dvs situațiuni atât de frumoase [...] [ați uzat] de legea electorală ."

#Popularitatea ?:trecătoare

A primit o carte frumoasă,cu lista aderenților PP din toate comunele.Pe unii i-a găsit, pe alții ,nu. (Mare ilaritate) "Și va veni vremea cînd și dvs [PNT] ,în organizațiile comunale,în alte împrejurări,îi veți căuta și nu-i veți găsi " (ilaritate)A făcut bine PNT că nu a tipărit o asemenea carte. (ilaritate)

Mai bine s-ar tipări o singură carte ,pentru toate partidele , și să se știe că, în cutare sat ,"omul mai vioi sub aspect electoral e cutare " ,și atunci ne ducem acolo, "cu popularitatea noastră, cu talentul nostru, cu mijloacele noastre "să vedem "cu cine rămîne cetățeanul nostru , care reprezintă conștiința politică a cutărui sat ." (ilaritate)

Popularitatea înseamnă încredere și speranță.

Ea este bună dar nu creiază "mărimea unui partid."

#Poporul își schimbă idolii

[LD:

Ca om onest,prevăzător,cu studiile sale,el spune :"**toate popularitățile** care s-au ridicat de pe la 1900 înainte,nu sunt decît **strigătele desperate** către o viață nouă **ale unui popor călcat îndelung în picioare ,care-și schimbă idolii neconținut**, fără să-și dea seama că Dumnezeu se găsește nu în noi , ci se găsește în el ,în însuși acest popor."

(Aplauze la PNT)

...popularitatea lui Averescu

A venit războiul, și după,"imensa popularitate" a generalului Averescu .El nu a făcut acele imense greșeli care dărîmă o popularitate.A guvernat în împrejurări în care au guvernat și alții."Popularitatea s-a dus .De ce ? "Pentru că în "avîntul națiunii" este o nerăbdare nesfirșită :<Nu mai tîrziu , acum să te văd ; a doua zi după biruință , trebuie să-mi dai viața cea nouă .>

...popularitatea PNT

Popularitatea lui Averescu s-a desfăcut și a mers la PNT."Sunteți beneficiarii acestei

popularității și **aveți o datorie de recunoștință față de poporul acesta. În genunchi** trebuie să stați înaintea lui. " Dar , **nici popularitatea nu face "partidul tare "** **S-ar părea** că reprezintă guvern și majoritate parlamentară, ceva "cu desăvârșire nou."

«Guvernul trebuie să atârne de Cameră

El crede că **guvernul trebuie să atârne de Cameră. (aplauze PNT)** ; acesta este **parlamentarismul adevărat** ;

pe PNT l-a voit nația; un guvern poate fi silit să plece, un parlament ,mai greu;

De ce crede PNT că pentru prima oară se întâmplă astfel ?!

[remember 1919 , vezi mai jos]

#Descurajare, lipsă de entuziasm

Fără îndoială, **PNT are o mai mare popularitate** (ca în 1919) **Masele pregătite, organizate** (nu ca în 1919)

"Dar **ceea ce era în sufletul oamenilor de atunci , acest lucru nu-l aveți.**

E ceva veșted în noi : în tot ce s-a petrecut în cei 10 ani a fost **o sfărîmare de credință, o descurajare de entuziasm, o slăbire a forțelor morale** ale acestei țări, la toți aceștia care erau împreună." [în 1919].

"**Putem pertracta** de acum înainte oricît : putem încheia **pacte** ; putem să facem

făgădueli ; putem să împărțim **mandate** și oricîte alte lucruri : **nu vom putea fi niciodată unde eram atunci "** [1919]

...ceasul 11 ptr PNT

"Este cesul al 11-lea al înțelepciunii dvs [PNT]. **Aveți printr-o minune** ceea ce stăpîniți în momentul de față. **Se așteaptă de la dvs.** lucruri pe cari , **dacă nu le veți îndeplini,** asupra niciunui partid **nu va cădea osînda mai grea ,decît osînda** care, în acest caz, **vă așteaptă pe dvs."**

Dacă își închipuie că **adeziunea călduroasă din Cameră , va fi în stare să-i sprijine în greșeli, va fi cea mai mare înșelare politică ;**

"Nu vă puneți alături de d-lor , căci **liberalii pot face toate greșelile , dar se vor ridica din morminte cele două mari umbre** cari au reprezentat în viața țării românești **momentele supremelor triumfuri** , și fie chiar în nevrednicia lor , ei vor fi ținuți sus de vrednicia morților care l-au precedat "

"Băgați de seamă ! Veniți la guvern cum a venit guvernul Blocului din noiembrie [1919]

[...] **Bunul dvs șef [Iuliu Maniu]** nu este o personalitate care să trăiască în sufletul fiecăruia dintre dvs, încît să vă crească oricui puterile.[...] **Băgați de seamă !** Sunt încă trei luni de zile [...] la **acele "ide" ale lui marte, cînd guvernele se prăbușesc.**[...]

minunea ați avut-o în mînă, egoismul v-a sfărîmat-o " (p. 128-129)

«Remember 1919:parlamentul perfect

...liberalii

PNL, după cîteva luni de guvernare, după război, **s-a retras.**

"Atunci cînd se isprăvise abia războiul și cînd ar fi fost ceasul de înțelegere împrejurul partidului liberal ,cînd el putea să facă una din cele mai mari opere -și atunci statuia omului de mare merit care a fost al doilea Ion Brătianu ,ar fi trebuit așezată pe un pedestal de trei ori mai ridicat decît al marelui său părinte-atunci ,în 1918, cînd s-a mîntuit războiul ,dvs, liberalii, ați fi putut , recurgînd la toate forțele vii ale țării , să întemeiați un mare minister național."

Avuseseră ,deja, **cîțiva ardeleni** ;era suficient un semn către **oricine ,și s-ar fi alăturat bucuros ,și nu s-ar fi făcut alegeri 4 ani ! Parlamentul** acela ar fi fost continuat de un altul, de **"uniune sacră ."** **Dar PNL nu a făcut astfel.**

...A urmat **guvernul generalilor** (fericit sau nu) care a făcut **alegeri .**

Alegerile au fost **o minunată exprimare a voinței țării.PNL avea 103 reprezentanți** (în partea stîngă a Ateneului) .El, **Iorga , era președintele Camerei, și l-a primit impresionant pe Toma Stelian** .Liberalii nu se puteau plînge.

...țărăniștii

...Dar au venit **"noii veniți"**, aparținînd **deosebitelor partide.**

El personal, **nu credea în marele viitor al PT** .l-a spus lui **Madgearu ,** care l-a invitat la nu

știu ce înțelegere <**ce înțelegere să am cu dvs ?!**>
Același lucru i l-a spus și lui **Mihalache**.

...ardelenii

Erau **ardeleni**, în f.mare număr, **cu suflet admirabil, pentru prima oară în parlamentul românesc**. Aduceau o viață nouă în București.

...iorghiștii

PND avea **30-40 de reprezentanți** în Cameră și Seant.

...bucovinenii

Erau **bucovinenii lui Nistor** (încă nu se așezaseră lângă liberali ;(**fi părea rău că acum, în 1928, nu este în Cameră** ;) cînd a trecut la liberali și-a cerut scuze lui Iorga , spunîndu-i < *trebuie să intru la liberali, altfel intră Dori Popovici /mare ilaritate / >*

...basarabeni

Era **partidul basarabean** (unul din ei [aluzie la **Inculeț**] ,după ce a căzut guvernul "Blocului", i-a spus că mai bine trece de partea liberalilor, de unde îi va aduce informații...)

...socialiștii

...minoritățile

Erau **socialiștii** , **minoritățile etnice** (regretă că a avut o atitudine de dezinteres față de aceștia, că i-a interpretat greșit, acum le prețuește aportul ce-l aduc la înalta cultură și deyv. Econom.soc.)

...averescanii

erau și **cîțiva averescani**

#Momentul pierdut

"Atunci[1919] a fost **momentul cel mare pentru națiunea românească** ,pe care **sufletele uscate nu l-au putut înțelege, oamenii încremeniți în trecut nu l-au putut ghici, și sfîntul moment a trecut fără înțelegere ."**
N.Iorga /29 dec.'28

17.)I.Pistiner(PSDR), Discurs la mesaj, 31 dec.'28

(DAD.MO.8/'29, șed. 31 dec.'28, p. 344-348)

[**L.D. gîndire rudimentară, formule marxist- gheriste "aplicate" ,ură pătimașă "de clasă", tendențiozitate de rea credință, contaminări cu lozinci din vocabularul bolșevic.]**
Pistiner /'28

#Lege electorală "fascistă "

Muncitorimea nu a putut să-și trimită reprezentanți în Parlament , **datorită legii electorale "fasciste"** ,făcute de liberali."Cînd liberalii au observat că ,**cu toate fraudele, cu toate violențele, votul universal începea să dea roade serioase**, atunci au venit cu **o lege nouă spre a da dictaturii lor o bază oarecum legală**, de a împiedica ,printr-o lege , ca votul universal să aibă un efect bun pentru România ."

Legea a împiedicat dezvoltarea normală a partidelor. Ea a scos la **"tribuna străzii"** nu numai **muncitorimea**, ci și **partidele mici**, ba și **PNT**, **silite să recurgă la întruniri publice pentru a răsturna guvernul.**

Pistiner / '28

▣Cartelul electoral PSD-PNT

Prin cartelul încheiat, **PSD** și-a asigurat **un număr de deputați** , corespunzător **numărului de voturi** din alegerile trecute. Dar **acest cartel** l-am făcut **nu numai din p.d.v. "tehnic"** (al legii fasciste), ci și din **considerații politice.**

▣ **Amoralitatea PNL**   ▣ **Banco -boierimea liberală**

▣ Militarismul liberal .   ▣ Imperialismul liberal.

#Socialiștii - țărăimea -Comuniștii

"Noi, în deosebire de comuniști, **nu avem o tactică care este dictată de la Moscova** pentru toate țările **și nu cerem ca fiecare partid** dintr-o țară să facă totdeauna **aceleași acte.**" "Noi care **avem o tactică** ,care **ține seama de împrejurările din fiecare țară**, știm foarte bine că **acuma în România ,țărăimea joacă alt rol** decât a jucat înainte de război , în țările din Apus.De aici rezultă că **tactica** noastră de acum trebuie să țină **seama de rolul țărănimii în România."**

▣Minorități.   ▣ Siguranța.▣Armata.   ▣ Capitalul străin

▣Muncitorimea.▣ Politica externă.

Pistiner,31 dec.'28

18.)D.Bogos (PNȚ-Basarabia),discurs la mesaj,18 ian.'29

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

▣Regimul PNȚ=regim parlamentar autentic

(Iuliu Maniu -simbolul adevăratei democrații

Nu știe unde ar fi dus lucrurile ,în această luptă,dacă **A-Tot-Puternicul nu i s-ar fi făcut milă de țara noastră ,și nu ajuta pe cel care , de 10 ani,este conducătorul democrației** , aducându-l la **putere.**

"Da, dlor, **tot ce a declarat Iuliu Maniu** în curs de zece ani ,inclusiv duelul avut cu Ion Brătianu, la 27 oct. în Cameră,**a fost considerat de basarabeni ,ca izvorâte din-un democratism sincer.**

Și credem că România calcă ,în sfârșit, astăzi, pe calea democratismului parlamentar, singurul asigurător al **libertăților cetățenești**, care la rîndul lor, singure, dau posibilitatea unui stat **să progreseze."**

-Nu democratism"țărănesc" , ci "parlamentar "

Ține să facă o rectificare : **PNȚ nu introduce un "democratism țărănesc" ,ci un "democratism parlamentar "**.

Dacă PNL pune la activul său **votul universal și exproprierea," PNȚ înscrie la activul său inaugurarea regimului parlamentar în România ."**

[L.D : ce miopie partizană! ce speculație politicianistă !]

-**Justin Stănescu** (PNL) :**a demisiilor în alb!...**(ilaritate)

-**M.Negură** (PNL) :**ce folos are țăranul basarabean din cuvîntarea lui ?**

-**D.Bogos:** consideră intervenția lor o **ofensă adusă Basarabiei**,10 ani "oropsită"și **"pălmuită" de regimul trecut** , încât îi îndeamnă să-și pună "cenușă în cap ".

(Aplauze la PNȚ) (p. 446)

D.Bogos, 18 ian.'29

19.)O.Goga (P.P-Averescu),Discurs la Mesaj,15 ian.1929

[DAD,MO 10 ,șed. 15 ian.'29, p . 371- 388.]

[**L.D** :Goga a vorbit oca 4 ore, a fost întrerupt neîncetat, i s-au reproșat greșelile din trecut,a fost apostrofat, etichetat.Nici el nu a rămas dator.

A reușit , totuși să-și dezvolte opiniile - vezi problemele **la P.P. -**

Ștefan Cicio Pop (președ. camerei PNȚ) , "a păzit " totuși cu strictețe respectarea Regulamentului Camerei ,punînd la ordine, inclusiv partizanii.Din acest p.d.v., a fost totdeauna un democrat exemplar.(Ex. : a cerut cu insistență ca D.G.Căpățîneanu (PNȚ) să-și ceară scuze pentru folosirea unor expresii "neparlamentare ")

Goga /'29

▣ PNL.(vezi la PNL) (polemică cu Duca)

▣Regionalismul PNȚ (vezi la PNȚ și Etică) (polemică cu Gafencu)

▣ Alianța PNȚ cu PSDR. (vezi la PNȚ și PSDR)(polemică cu Vaida)

▣ Izolaționismul PNȚ (vezi la PNȚ) (polemică cu Vaida)

▫Alianța PNTJ cu Partidul Evreesc.(Vezi la Evrei)

▫PP:parlamentarism

[LD:În cartel electoral cu PND-Iorga,PPa avut în alegeri capi de listă personalități de prestigiu ,cu experiență guvernamentală sau parlamentară :gral Averescu,gral Rășcanu, gral Coandă ;prof. I.Petrovici ,prof.PPNegulescu,prof.Emilian Antonescu;Gr.Trancu-Iași ,C.Garoflid,Gr.Filipescu;Cezar Papacostea ,Petre Papacostea, M.Manoilescu,O.Goga, Stan Ghițescu, Al.Spineanu,Tilică Ioanid,ș.a.]

O veche uzanță parlamentară impune ca,la dezbaterile la Mesaj ,**reprezentanții partidelor** să lămurească **doctrina partidului** lor,să fixeze **barierele dintre partide** și să examineze **situația politică**.Această uzanță este cu deosebire necesară atunci când se produce **schimbarea de regim**,când este o deosebire dintre "azi" și "ieri" .

El va vorbi în numele **PP**.Se va conforma uzanțelor parlamentare , ca **reprezentant al PP...**

-Voce PNTJ : **muribund!**

-O.G. : "al cărui credincios soldat am fost, sunt și voi fi

"Deseori î se strigă că PP a murit ! În fața unui mormînt nu se urlă !Clamoarea cu care este primit ,este**"certificatul" lui de existență politică "**

-Ionel Țăranu (PNTJ) : **Nu este vorba de un mort , ci de o stafie !**

-O.G.:Strigați, deci exist !

P.Andrei (PNTJ): sunt și morți care nu pot fi iertați.

O.G.:"Orice ploaie de invective personale veți rezezi asupra mea,o voi primi cu liniște , punîndu-mă sub protecția ideilor de imparțialitate cu cari d.Cicio Pop a ocupat fotoliul președințial.**Din libertatea ce veți acorda cuvîntului meu, va înțelege țara atmosfera de reală libertate din care au ieșit alegerile dv.**

-Voci PNTJ :**explicați mustul care fierbe! ,explicați barierele !Ai cerut voie dlui Duca ?**

#Abuzul (șantajul)PNTJcu Alba Iulia

Critică PNTJ că **invocă mereu Hotărîrea de la Alba Iulia.** (argumente)

"Eu în această concepție ,care a fost lansată atunci,**văd o concepție de Stat federativ , nu de Stat național.**"(Proteste , vociferări la PNTJ)

-VaidaVoevod :Intervenție -

[L.D : **invective , injurii la adresa lui Goga, dar nu contra argumente !]**

-**Al.Vaida -Voevod** (,PNTJ,ministr. Interne) :"[...] nu se poate ca **dta** să vii și, dintr-un ansamblu de hotărîri de la Alba Iulia ,**prin surprindre, sucind și răsucind lucrurile**, să le prezinți într-o **lumină falsă** ,și, în fața incintei,să creezi **o turburare a concepțiilor și noțiunilor.** " [...](**Vezi pe larg la fișier PNTJ**)

"Vorbești de **stat federativ**,[...] **Cine poate să te urmărească ?** [...] să scoți insinuări la adresa[...] **reprezentanței poporului român** de dincolo de munți, [...] **falsificînd adevărul istoric** [...]Eu știu **disprețul dtale față de popor**. [...]

-O.Goga : "L-am scris în patru volume de poezii.

-**Vaida:"Ai fost pe banca asta , ai avut o majoritate aleasă cu furtul de urne și baioneta** [...] **dta, care hulești Alba Iulia** [...] iar pe dta ca naționalist integrat , îngrijit de soarta viitorului acestui neam !? [...] **Comiți o nemodestie** [...] **hu suntem aleși cu baioneta , nici cu voturile ungurești** [...]

Cînd Goga era la guvern ,au avut o discuție.La întrebările lui,**Goga i-ar fi răspuns:**

<-De ce suprimi presa ?-"**Așa am poftă !**"-Dar Constituția ?-"**Constituția e bunul plac!"** >

#Infirmitățile democrației parlamentare românești

-Absența unui Rege-"**Unsul lui Dumnezeu** "

-**Goga:**Vorbînd despre **criza de adolescență** a poporului român,pe lîngă **dezorganizarea mulțimii** ,pe lîngă **compromiterea parlamentarismului**,a treia infirmitate a regimului politic în România este de **ordin "constituțional "** -monarhia.

"**Avem un rege minor** [...] **o autoritate împărțită în trei** ,niciodată nu va echivala cu **o autoritate** , care era încarnată în persoana unuia, care era și **unsul lui Dumnezeu** ."

(p. 383-384)

-Slăbirea particularismului de rasă

"Trebuie să reinstalăm în sufletele noastre **ideea națională** cu toate consecințele ei logice, trebuie să reînviem particularismul de rasă, ca o concepțiune care să fie **crezul nostru călăuzitor** în faptele noastre politice.[...]

Trebuie făcută o nouă scară a valorilor " [...]

Ne trebuie un nou crez, o radicală primenire a simțirii românești : **deea națională**.

"**Eu ași dori să căutăm să judecăm oamenii** cari cer cuvîntul în viața publică, după **numărul loturilor** pe cari le au în **cimitirile românești**:[...]

Aș dori [...] să cerem și **certificatul de naștere** a celui care vrea să aibă un cuvînt în treburile publice [...]"(Vezi pe larg la **fișier Naționalism**)

-Neantrenarea țărănimii și intelectualității

Politicește, întemeierea pe **clasa rurală și intelectuali**.

Această îndrumare nu o va da nici PNL (care este călăuzit de o concepție materialistă), **nici PNT** (contaminat de concepții internaționaliste), **această concepțiune se va realiza în partidul condus de generalul Averescu** " [.....]

-Emil Fagure(ziarist independent):intervenție

#Demisia lui Manoiilescu din PP

-**Fagure** :La 21 dec.'28 **M.Manoiilescu a demisionat** din partidul d-tale.[.....]

În scrisoarea adresată gralului Averescu, **MM condamnă politica pățimașă contra presei** , faptul că s-a pus în slujba unei **fobii personale**, și că a **împiedicat o benefică fuziune**. [cu PNT]"Ai făcut partidului **dtale proaste servicii ! [...]** **acțiunea dtale** a fost **baza impopularității partidului** .[...]**Pe urma acțiunii dtale**,de un an și jumătate, ca ministru de Intene ați **pățimit** ceea ce ați pățimit. [...]dvs. sunteți într-o **situație destul de tragică**, politicește.[...]**Ai crezut că în țara asta totul e de vânzare** .[...]

V-ați supărat că oficiosul partidului liberal a spus, în urma alegerilor,că sunteți **o ficțiune politică** .[...]**Nu știu ce vi s-a năzărit că d.Duca este piaza rea a partidului dvs."**

-**Goga** (răspunsuri ironice) :(uitîndu-se la Duca)**Ai spus așa !?**

(la celelalte remarci, exclamații) : Să fie sănătos! Depinde ! E grav!

Ne-ați ostracizat dvs![presa] Ai devenit apărătorul partidului meu

Nu mă înfricoșa așa! **Sunt înmormîntat! Sunt mort !**

(**Pe parcursul acestei scene : ilaritate rumoare exclamații,întreruperi**)

O.Goga , 15 ian.'29

*Notă Demisia lui Manoiilescu din P.P.,21 dec.'28

("Dimineața", 21, 22 dec. 1928) [**Vezi pe larg la fișier PP-Averescu**]

LD:"Îndreptarea" a explicat demisia ca fiind determinată de **căderea lui MM la alegeri** (Botoșani.)Prima știre a apărut în "Adevărul" .Din cercurile apropiate lui Manoiilescu, se spunea că motivul principal l-ar fi constituit faptul că **Averescu urma sugestiile lui Goga** .**Manoiilescu** se bucura de multe simpatii ,mai ales la tineretul partidului, fiind autorul eșafodajului legislativ și doctinar al PP.**Petrovici** ar fi spus (la Iași) că mulți sunt nemulțumiți de politica partidului, dar nu cu tendințe centrifuge.**Garoflid** a desmințit intenția de demisie din partid.**Averescu** ar fi răspuns demisiei printr-o scrisoare ,care n-a dat-o **publicității**.]

M.M.(fost subs.de stat în guv.Averescu) a transmis gr-lului Averescu **o scrisoare** :

<La capătul unei **lungi crize de conștiință** , vin cu regret să vă rog a mă considera **demisionat irevocabil din partidul poporului**.[.....] "**Cînd am intrat în partid** , la începutul anului 1922 , partidul se găsea **doborît de la guvern** ,într-o **situație morală și politică din cele mai grele**. **Eu mi-am pus totuși, toate iluziile în acest partid, am crezut cu tărie în el, am încercat să-i dau prin studiile și publicațiile mele o orientare doctrinară , care îi lipsea și - în sufletul meu îl idealizam**.[.....]

" **Cînd în aprilie 1926 , partidul poporului a fost adus la guvern**,am crezut că **sosise ceasul** , nu numai ca să împlinească **un program binefăcător de guvernare** , dar ca să **se afirme definitiv în fața țării ,ca un organism politic independent**.[...]**La aceste așteptări, cari erau și așteptările țării, partidul poporului n-a răspuns**.[...]**De atunci, partidul a bătut continuu aceeași cale,iar eu m-am găsit continuu , în partid, în situația**

unui răzvrătit.[...] " Cînd după căderea de la putere în iunie 1927 , s-a pornit acea furioasă și nedreaptă campanie împotriva noastră, noi am răspuns prin timiditate și prin toleranță [...]" Vă reamintiți că în cursul anului 1927 , v-am dat pentru prima oară demisia mea din partid.Știți cum din delicatețe față de dvs. am amînat actualizarea și publicarea acestei demisii și cum evenimentele survenite neașteptat - procesul politic care mi s-a deschis în octombrie - au întîrziat și mai mult clipa de lămuriri necesară. "Față de aceste continui diferențe de păreri , plecarea mea din partid nu este decît un act normal de cosecvență[.....]" >(Înșiră greșelile comise de partid, contrare opiniilor sale : politica de dependență ; politica absurdă și pătimașă contra presei ;part.în slujba unei fobii personale[Goga]; împiedicarea unei fuziuni benefice [PNȚ]

-Iosif Fischer (P.Evreesc), intervenție:

-Goga atacă Clubul parlamentar evreesc

Chestiune pesonală cu Goga,(continuare la discursul lui Goga)15 ian.'29

Constată că la discuțiile de la Mesaj, fiecare partid își caută un "adversar " cu care să se răfuiască. : PNL pe PNȚ ;PNȚ pe PNL ;

PP pe Clubul parlamentar evreesc . (ilaritate) (p. 384)

20.)V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final , 28 ian.'29

(DAD, MO.20, șe. 28ian.'29, p. 582- 590)

☞Consens parlamentar

Coroana, politica externă, armata.(p. 582) (vezi la respectivele)

Toncescu / '29

#Goga :săgeți veninoase, discuții străine de interesul național

Nu a arătat nici obiecțiunile la programul guv. PNȚ, nici doctrina partidului său.

A venit "cu un sac de săgeți veninoase" ,aruncate în dreapta și în stînga , conchizînd că actuala criză nu va putea fi îndreptată decît de oamenii generalului Averescu.(vezi la PP-Averescu)

" Goga a rupt partidul național din Ardeal,și a avut pretențiunea ca dînsul să dea afară din partid pe luptătorii vajnici cari au cucerit sufletul Ardealului,pe Iuliu Maniu, pe Vaida -Voevod și Ștefan Cicio Pop [...]

"Aceștia au rămas în partid, au venit în Vechiul Regat , și aici , sufletele românești s-au unit, iar ei sunt în fruntea celui mai puternic partid din România.

apoi, venind în regat, a dat peste personalitatea existentă a lui Averescu[...]

Începe cu el, nu pentru importanța partidului ,nici pentru "personalitatea " lui Goga

ci pentru că a lansat "trei infirmități" care ar caracteriza națiunea română.

(vezi la Etică, mentalități)

Cuvîntarea lui Goga a fost cu totul străină discuțiilor politice care preocupă guvernul , în căutarea soluțiilor pentru rezolvarea crizei în care se zbate țara.

#Duca:pretenții absurde

IGh.Duca a respins Răspunsul la mesaj, pe motiv că este programată o amplă revizuire legislativă "distructivă " , care "dărîmă."(vezi la Legislație)

Legislația liberală , în întregul ei,nu este intangibilă,este plină de greșeli, și dovedește cît de puțin serioasă este pretenția PNL,care se pretinde singurul partid de competență".

[LD : în acest moment ,grupul parlamentar PNL părăsește Parlamentul.

(Vezi la Etică, moravuri)

...Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! >

(p. 587-588)

"Cred că toată țara a primit cu un hohot de rîs , pretențiunea liberalilor că ,dacă noi ne atingem de politica lui economică , am face o operă negativă.

Brătianu susținea ca industria să fie astfel încurajată, încît să devină egală cu

agricultura . " Această politică a fost un rău ,căci în momentul cînd se transforma proprietatea noastră prin expropriere și trecea de la marea proprietate [...]la mica proprietate , [...] cînd noul proprietar de pămînt avea nevoie de numerar ,să poată să-și înființeze gospodăria lui și să fie în măsură a face o cultură intensivă cît mai bună, tocmai atunci d. Brătianu cerea să trecem capital de la agricultură la industrie." În loc să înființeze o bancă agrară , care să acorde împrumuturi noilor proprietari,cu dobînzii mici,Brătianu l-a îndrumat spre comerțul falimentar și industria parazită.

...Politica PNL față de capitalul străin.

În Programul PNL din 1921, liberalii afirmau că aceste mari lucrări voiau să le facă cu concursul frătesc al capitalului străin. Atunci cînd au ajuns la legiferare ,însă, au introdus în legile lor economice un astfel de regim pentru capitalul străin ,încît "era imposibil ca să vie acest capital ".

(Ex. art. 11 din Legea energiei, străinului i se făcea această invitație :< vino de colaborează frățește cu capitalul nostru [...] nu-ți dau decît 40 % ,iar 60 % țin pentru mine ;da însă, odată ce ai intrat,să știi că acțiunile sunt nominative și fără voia mea nu le poți trece la nimeni. >

Liberalii nu au fost de bună credință ,nu au fost nici naivi,ci ...au urmărit această politică mărturisită de însuși conducătorul partidului .

Rezultatul a fost cel știut : **n-a venit nici un capital străin**, lucrările nu s-au făcut, tot ce au promis a rămas pe hîrtie."Ați văzut dvs. vreo parte a acestei țări să se asemene cu Italia -cum promitea gral Moșoiu - adică cu o grădină irigată,cu canale navigabile, cu uzine electrice numeroase ?Ați văzut dvs. vreun țaran care să aibă tovarășul - pe care îl promitea Tancred Constantinescu - motorul electric cu curent ,venit de la vreo uzină electrică [...] ? "

"Tot ceea ce ați promis dvoastre **nu s-a realizat** , fiindcă era conceput absolut greșit.În această politică economică a partidului liberal au vrut să facă lucrări ce nu se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu /'29

«PNȚ :< Porți deschise!>

"De aceea ,la politica partidului liberal fundamental greșită,noi opunem în Proiectul de Răspuns la Mesaj, o altă politică,și , de sigur, aceasta va fi mult mai bună."

Noi, în Țara Românească , nu avem capitalul necesar și vom cere concursul frătesc al capitalului străin pe care îl vom primi într-adevăr frățește" (aplauze pe băncile PNȚ)

Toncescu /'29

#Guvernarea PNL= guvernare oligarhică

Pornea de la un articol al lui IG Duca din "Viitorul" ,în care acesta demonstra că PNL este un partid democratic.Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.

Au avut "o guvernare absolut oligarhică" , în sensul științific al cuvîntului,adică "guvernarea cîtorva" cari s-au sustras în administrația lor de la toate controalele (Curtea de conturi era cu controlul la anul 1916, deci de 12 ani nu făcuse nici un control!) și n-au avut să se teamă de nici un fel de sancțiune guvernînd "după bunul lor plac."

Au făcut numai alegeri violente, în cari au impus corpului electoral anumiți candidați, cari n-au fost aleși ,ci numiți ;au violat libertatea presei;au instituit starea de asediu etc.

...Scăderea prestigiului Parlamentului

Au scăzut prestigiul Parlamentului,nerăspunzînd la interpelări,neducînd la final nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele.[.....]

PNL este un partid bancar. A pus mîna pe Banca Națională și pe cele două Credite ,punînd astfel baza acelei "oculte liberale"

Vint. Brătianu, care este șeful atotputernic al acestei laturi bancare,este și șeful partidului, "și ceea ce vrea să facă , face cu partidul pentru bănci și cu băncile pentru partid."

Toncescu / '29

▫ PNT=adevăratul partid "liberal "

[LD Atenție !]

"Rezervele de nesecat ale neamului nostru au făcut ca **principiile pe cari le susținea Ion Brătianu ,la 1866,adică alegeri libere , parlamentarism, sancțiune, libertate ,aceleași principii să fie susținute astăzi de românul ardelean** ,președinte al Consiliului de Miniștri, **Iuliu Maniu."** (aplauze la majoritate) (p.590)
Toncescu '29

▫PNT și reprezentarea provinciilor.

/ **Majoritatea PNT reprezintă "întreaga națiune română"**, proporțional cu nr. de mandate. Sunt alți**ea ardeleni,regățeni, bucovineni, basarabeni, cîte mandate au aceste provincii și toți suntem "soldații unui ideal politic "** .

/Unii au pornit în **PȚ**; alții au venit din **Ardeal** , cu un vechi ideal românesc ;

Vaida -Maniu- Mihalache "au cucerit toate sufletele de bine din această țară ";

sunt și cei cari au luptat în rîndurile **P.Conservator Democrat** ,care au votat în

Constituanta de la Iași , votul universal și împrăștierea ;

/ "[...] suntem așa de **strîns uniți** încît putem fi comparați cu o **stîncă de granit**, [...]

venim să facem aici sacrificiul nostru de muncă pentru binele țării .[::]

" Încidem astăzi **prima decadă de la unirea din 1918** .

Bilanțul este dezastroos.Răspunderea o are , întreagă, PNL., pentru că acest partid a monopolizat conducerea țării și a împiedicat să se desfășoare , în mod normal, munca poporului românesc întregit ." (p. 590)

Toncescu / 28 ian '29

21.) Nichifor Crainic,"Zile albe,zile negre",Memorii (I)

Ed."Gîndirea",Bucur.1991 ,ed.Nedic Lemnaru

[LD: Nichifor Crainic deputat, ziarist "independent" , pe listele PNT]

Vezi **fișier Cultură, artă, presă**]

Crainic / '28-'29

▫Democrația "țărănistă"

[LD:se evidențiază rolul duplicitar-interesat al presei (pro-țărăniste sau pro-carliste sau naționalist-antisemită. Încrengătură complicată în care este foarte greu de navigat]

După **10 ani de opoziție,PNT ia cîrma** ,sub o regență pe care Crainic o numise **"racul,broasca și știuca"** .

/Maniu inovație: ziariști independenți în Parlament

"Iuliu Maniu a găsit cu cale ca în **parlamentul democrației** să invite și **cîțiva ziariști independenți**,care **au dat un concurs de presă partidului său crud încercat."**

Crainic susținuse pe ardeleni (contra liberalilor)și **pe țărăniști** (de la începuturile lor ,la rev."*Dacia*" și "*Cuvîntul*") Din momentul cînd mișcarea țărănistă și-a pierdut credința,

"devenind o anexă internaționalizată a băncii Blank " și-a pierdut încrederea în ei.

-Deputat în Parlamentul PNT

Iuliu Maniu,fără să-l întrebe,l-a pus pe listă la **P.Neamț**.El a refuzat.

Dar **la alegerile parțiale din Vlașca** (județul natal,el era din Bulbucata) **Maniu a**

insistat sentimental ,și **el a acceptat**,iar campania electorală i-a arătat cum este

"democrația pe teren" (vezi fișier Etică)

A fost ales cu o majoritate zdrobitoare,marele triumf al democrației !

"În parlament **eram coleg cu Rosenberg,Landau,Zipstein și alții,toți reprezentanți ai țărănilor**"(p. 208- 210)

Nichifor Crainic ,1929

22.)Mircea Vulcănescu ,"Nae Ionescu așa cum l-am cunoscut",

Ed.Humanitas,1992

Vulcănescu /

-NI :șef de partid / șef de guvern

[1928-'29] Nae Ionescu făcea politică din plin.

"Era director de ziar [Cuvântul] și-și ațintise privirile asupra ascensiunii crescînde a popularității lui Maniu. Din această vreme datează concepția politică a lui Nae privitoare la deosebirea ce trebuie să existe între seful partidului unic de masse și seful guvernului creat de acest partid. Teoria luase naștere în clipa în care Maniu ceruse deputaților aleși pe listele PNȚ, "demisiile în alb".

Nae a considerat decizia legitimă și, pornind de la concepțiile sorelliene (despre care vorbise la Institut. Social), deosebea regimurile parlamentare :

de partide, de masse, de partid unic, de regim dictatorial-personal.

Organul de informație al șefului (de guvern, de partid) este Parlamentul, tribuna și culisele și presa.

-NI:șefii parlamentari sunt de decor !

A fost specific că guvernele au căzut "la Palat", nici unul în Parlament. !

Spre deosebire de occident, unde președinții Camerei și Senatului, ai Comisiilor, erau arbitrii de fapt ai politici, în România ei sunt de decor, arbitru fiind regele, majordomii săi. Contra acestui sistem, practicat de liberali, era Nae Ionescu.

-NI:parlamentul la discreția partidului

venit la putere ca partid de masse, venit la putere pe valul unui "mit", Parlamentul era doar un decor, o fațadă. Accentul pe "informație" s-a pus pe partid- forța de legătură cu masele -care înlocuiește funcțiile esențiale ale parlamentului. Partidul își asumă controlul politic al întregului aparat de stat.

De aceea Nae considera necesare "demisiile " în alb.

-NI:regimul dictaturii personale

[LD:25 mart 2007. Recitind azi acest scurt extras îmi cade o "fisă" extrem de incitantă . Valabilă pentru orice regim dictatorial. Faptul că dictatorul își asumă informația și controlul execuției cu ajutorul poliției secrete-care preia funcția parlamentului sau a partidului -iar execuția este asumată de miniștri și funcționari , răspunzători numai în fața dictatorului . Din păcate , nu mai găsesc cartea ca să pătrund mai bine ideea]

Unde conducerea o are un singur om, informația și controlul execuției și-o asumă chiar dictatorul (Napoleon umbla deghizat ca să audă și să surprindă) și poliția secretă (care preia funcția parlamentului sau a partidului)

Rolul de execuție, și-l asumă anumiți funcționari, miniștrii cu subalternii lor, răspunzători numai în fața dictatorilor (un Richelieu, Fouché sau Talleyrand) (p.58-61)

Nae Ionescu / ' 28-38

1929.TRAVALIUL LEGISLATIV.1929

[Vezi fișier Legislație](#)

23.)16 iul.'29.Retragerea PNL din Parlament,

«Declarația lui Vintilă Brătianu,

la C.C.al PNL, 2 oct.'29

(BCS, Fond Saint-Georges, pachet XLV, dosar 3)

Retragerea PNL, din cauza Legii administrative , votate intempestiv de PNȚ.

V.B.a convocat CC al PNL, precizînd poziția PNL față de regimul PNȚ: retragerea din Parlament, demascarea acțiunii PNȚ

Guvernul Maniu. Legislatura PNT, Sesiunea II-a , 1929/ 1930

1.) Ștefan Cicio-Pop, reales președinte , Cameră , 15 nov. '29

(DAD, MO.1, șed. din 15 nov. '29, p. 5)

(La Senat, președinte prof. Ștefan Bratu, raportor C. Rădulescu - Motru

(D.S.MO.4, 30 nov. '29, p. 25)

Ștefan Cicio Pop , cu acest prilej , a ținut un mic **discurs** emoționant , considerînd că este **cea mai înaltă demnitate** pe care o oferă **reprezentanții națiunii**, o distincție extraordinară .

Cicio Pop / '29

-Neamul românesc=unitar sufletește

"V-ați manifestat atunci [nov.'28], poate , **dragostea pentru trecut** , petrecut în cinste , **în slujba neamului românesc**. (aplauze prelungite în Cameră) [...] astăzi este mai emoționat decît atunci , fiindcă și cu acest privilegiu **am putut constata** ceea ce atît de des am spus, **că neamul nostru românesc** - pe care dvs. îl reprezentați aici -

este mai unitar sufletește decît oricare altul din Europa , că **neamul** acesta a fost **creat de Dumnezeu ca să fie unul** , **indisolubil pentru totdeauna** (aplauze prelungite, strigăte de bravo)

-Îmbrățișarea Transilvaniei

Mai am încă rara fericire **să constat** că **sufletul pe care l-am adus cu mine** din robia de decenii , **a găsit ecou** în sufletele care au vibrat și l-au înțeles și că **am știut să transpalantez** din acest suflet al meu în al **fiecărui dintre d-voastre cîte o părticică și să fac să simțiți** , tot așa cum a simțit și țara noastră , **Transilvania , care a venit și v-a îmbrățișat cu toată dragostea pe d-voastre.**" (ovațiuni furtunoase, prelungite)

" Am avut fericirea , în decursul aproape a unui **an de colaborare frățească** , să mă pot convinge , odată mai mult în viața mea, că oricine se apropie cu **dragoste de acest neam** și de **reprezentanții lui, dragoste sinceră** [...]"

-Încredere în discernământul poporului

/ " [...] ați **dovedit o maturitate desăvîrșită**, consfințind astfel **principiul votului universal** și ați dat **dovada** cea mai strălucită că **poporul nostru știe să aleagă cu tot discernământul maturității sale politice** și că cine a pus în mîna sa **votul universal**, a înțeles **sufletul** acestui popor , a ascultat baterea **inimii** acestui popor [...]"

Cicio-Pop / dec. '29

2.) Comisiile parlamentare , 22 nov. '29

(DAD, MO.2, șed. din 22 nov. '29, p. 14-16)

[LD. Cele 9 comisii se alcătuiau prin tragere la sorți.

Extrag selectiv componența lor, pentru a indica "majoritatea", dar consemnez tot ce nu era PNT. Se poate lesne constata componența copleșitoare a PNT , urmată de componența disproporționată a minorităților . Explicație evidentă a faptului că legile au fost opera exclusivă a PNT .]

-Secțiunea I

Birtolon Aurel, Nec. Corodeanu, dr. Iuliu Coroianu, Eug. Crăciun, dr. Aurel Dobrescu,

Gh. Zane , D. Mezincescu, ș.a ș.a ;

Mircea Djuvara (PNL-1) ; Pamfil Șeicaru (ziarist independent) ;

Brandsch Rudolf, Conerth Artur, Iosef Fischer, Hirsch Hoffman, Iosif Willer (minorități)

-Secțiunea II

Virgil Cherciu, Romulus Dan, Sever Dan, Virgil Grossu, gral Ștefan Holban, Victor Hotăran, Teodor Iacobescu, Ion Mihalache, Eduard Mirto, preot Nic. Mischie, N. Penescu, Ion Buzdugan (PT-Lupu), Ion Flueraș, Eftimie Gherman (PSDR), Ion Clopoțel (Ziarist), Fritz Conert, Emeric Reiter (minorități)

-Secțiunea III

Petre Andrei, Nichifor Crainic, Ilie Lazăr, Titus Oroveanu, Ștefan Percec, Alex. Pohoată, Gh. Popp, Virgil Potîrcă, gral Mihail Racoviță, Vasile Rădulescu, Mihai Ralea, Cezar Spineanu, Mihail Șerban, ș.a.ș.a.; Victor Iamandi, Leonte Moldoveanu (PNL-1), I. Mirescu, Iacob Pistiner, Lotar Rădăceanu (PSDR)

-Secțiunea IV

Ion Beldie, Cornel Bianu, Ion Coltor, Grig. Gafencu, Nic. Ghiulea, Ion Isac, Ion Lugosianu, GGMironescu, Iuliu Moldovanu, Moise Nicoară, Ion Pelivan, N. Polizu-Micșunești, Șt. Cicio Pop, Mihai Popovici, gral I. Rășcanu, Teofil Sauciu Săveanu, Viorel V. Tilea, Al. Vaida-Voevod, ș.a.ș.a.; N. Iorga (PND), Șt. N. Graur (ziarist), Barabas Bela (minorități)

-Secțiunea V

Pantelimon Halippa, Aurel Leucuția, Virgil Madgearu, Iuliu Maniu, George Moroianu, Ioan Petrovici, Andrei Scobiola, ș.a.ș.a.; Mihai Negură (PNL-1), Stan Ghițescu (PP), I. M. Leon, (PT) Grigore Graur (ziarist), Grigori Andreiscu, Omer Vehbi Emil Havuz,

-Secțiunea VI

Poliearp Bețianu, Dimitrie Bogos, Victor Cădere, Const. Cesianu, M. Ghelmegeanu, V. P. Haneș, Voicu Nițescu, Augustin Popa, V. Rășcanu, Dinu Simian, C. Angelescu ș.a.ș.a.; Richard Franasovici (PNL-1), Octavian Goga, (PP); Alex. Lucian; (PSDR); Barabas Bela jr., Hans Beller, Gh. Bethlen, Hegedus Nandor, C. Krakalia, Laszlo Dezideriu. (minorități)

-Secțiunea VII :

Haralamb Ciocîlteu, Vlad Dimitriu, DR Ioanițescu, Pompiliu Ioanițescu, Ion Iovanache, C. Grecul Isopescu, Grig. Iunian, Aurel Lazăr, Costake Leanca, Vasile Lepădatu, Gh. Măcărescu, Ion Măgură, Șt. Mihăescu, Virgil Solomon, ș.a.ș.a.; Const. Banu, I. G. Duca (PNL-1), Cristel Ceaușoglu (PT); Teodor Roznovan (PSDR), Hans Heidrich, Iakabffy Elemer, Ion Josika, Paal Arpad (minorități)

-Secțiunea VIII :

V. P. Haneș, C. Hoiescu, Alex. Măță, Gr. I. Periețeanu, Marin Pițigoi, Ilie Rădulescu ș.a.ș.a.; I. Gh. Brătianu (PNL-2), Victor Slăvescu (PNL-1); dr. N. Lupu (PT) Iosif Jumanca (PSDR); C. Gongopol (ziarist); H. O. Roth, Teodor Fischer, Mihail Landau (minorități)

Secțiunea IX

Ion Codreanu, Emil Hațieganu, Nic. Ilieșiu M. Paleologu, Teodor Rocsin, Const. Stere, Vasile Toncescu, Ion Tăranu, I. Vișoianu, Aurel Vlad, ș.a.ș.a.; Vintilă Brătianu (PNL-1), Emil Fagure (ziarist), Francisc Krauter, Laar Francisc, (minorități)
Comisiile parlamentare

3.) Proiectul de Răspuns la mesaj, Cameră, 22 nov. '29

(DAD, MO 2, șed. 22 nov. '29, p. 10 - 13)

Raportor M. Ghelmegeanu

[L.D.: **Mesajul Regal** [programul guvernului] - la *fișier Guvern*

Lipsește din parlament: liberalii - Vintilă Brătianu, IG Duca, L. Moldoveanu, R. Franasovici, Vict. Slăvescu, V. Iamandi, M. Djuvara; lipsește și Gh. Brătianu (PNL-2) de la soc.-dem. Eft. Gherman; de la minorități: G. Bethlen, I. Fischer ș.a.; de la PP - Goga; de la PND - Iorga]

Răspuns la Mesaj
Înaltă Regență

[Solidaritate Guvern Maniu - Parlament]

Adunarea deputaților, strâns unită în jurul **Guvernului**, s-a legat ,la începutul legislaturii , **să deschidă o eră nouă în viața noastră de Stat.**

În preajma celei de **a doua sesiuni ordinare**, Adunarea Deputaților **constată** că ,printr-o muncă încordată ,**condițiile de căpetenie ale operei de consolidare administrativă , economică și financiară ,au fost stabilite potrivit principiilor** față de care Națiunea a arătat o încredere necurmată.(aplauze prelungite la PNȚ)

Această încredere susținând o operă de interes național , dorim ca în jurul ei să se grupeze toți fiii acestei Țări ,care în voința ei văd îndreptarul suprem al **acțiunii de Stat** . Cu această convingere,**Adunarea deputaților** este hotărâtă **a da întreg concursul său pentru realizarea reformelor privitoare la armată, justiție , instrucțiune publică, sănătate și muncă.**(aplauze prelungite la PNȚ)

Înaltă Regență,

[Armată-g-ral Cihoski]

În sufletele noastre **am păstrat totdeauna vie recunoștință** pe care o datorăm **armatei** care a fost **pavăza Țării în trecut,apărătoarea principiilor** din cari **a purces noul așezământ internațional și garanția noastră defensivă în viitor.**(aplauze la PNȚ)

Adunarea Deputaților va lucra cu toată **stăruința** ca **legiurile noastre militare** să corespundă **noilor condiții economice și experiențelor războiului.**

Vom aduce toate grija noastră ca **organizarea națiunii și a teritoriului** să răspundă scopului de apărare națională,dând o deosebită **atențiune** și lucrărilor de îmbunătățire a **condițiilor materiale și morale ale ofițerilor, trupelor, pensionarilor**(aplauze la PNȚ)

Înaltă Regență,

[Justiție-Grig.Iunian/Voicu Nițescu]

Adunarea Deputaților va continua cu hotărîre **opera** care să **garanteze o bună distribuire a justiției și o funcționare normală a magistraturii.**

Adunarea deputaților este pătrunsă de importanța acestei **opere**. Ea răspunde dorinței ei cele mai vii ,de a vedea **consolidarea unui Stat de drept** ,prin existența unei **magistraturi total independente** și mereu credincioasă **chemării sale de a veghea la aplicarea legilor.**(aplauze la PNȚ)

Vom da tot concursul Guvernului pentru asigurarea **independenței magistraturii și îmbunătățirea situației materiale** a întregului corp judecătoresc prin înaintări pe loc și acordarea gradațiilor.

Adunarea Deputaților voește ca în Statul Român **respectul legalității și drepturilor individuale să fie pe deplin asigurat.**

De aceea ,**Adunarea deputaților** va lucra cu toată rîvna la **legea Contenciosului administrativ** ,să completeze **mijloacele de apărare a drepturilor individuale** ,contra oricărui **eventual abuz** al organelor Statului ,**modificînd în legătură cu această reformă, legea Înaltei Curți de Casație și de Justiție.**(aplauze PNȚ)

Vom da tot concursul nostru Guvernului pentru discutarea și votarea **legilor de unificare legislativă** : codul **penal** și procedura penală , codul **comercial** , legea pentru reglementarea **filiațiunii nelegitime** , legea pentru acordarea **drepturilor civile femeii**, codul obligațiunilor și al **contractelor**, avînd convingerea că ele corespund **tehnicii legislative moderne** și necesităților vieții noastre sociale .

Înaltă Regență,

[Învățămînt-Nic.Costăchescu]

Adunarea Deputaților prețuește în gradul cel mai înalt importanța **operei de instrucțiune publică**,dezvoltarea societății românești și a **generațiilor tinere** cu osebire ,în afară de influențele **directivelor generale** care se impun pretutindeni fiecărei epoci,după determinismul necesităților ei proprii,are nevoie de îndrumarea sigură pe care o poate da **formarea unei elite intelectuale, ridicată din învățămîntul superior, pe temeiul unor criterii de selecțiune** ,severe, obiective și nedeviate de la aplicarea lor. Numai la lumina unei **culturi intense și variate ,națiunea va putea progresa** cu tot

idealismul și avîntul ,necesare marilor realizări sociale , ridicînd din mijlocul ei **conducătorii Statului** .[...]

Adunarea deputaților ,convinsă de toate aceste nevoi ,**va urmări** cu tot interesul alcătuirea **legii universităților** și a **învățămîntului superior aplicat** ,organizat în **școlile politehnice și arhitectură** , față de care organizarea **învățămîntului artistic** apare ca o **integrare firească** , corespunzînd **darurilor naturale ale rasei noastre** . "

(aplauze la PNȚ)

Înaltă Regență,

[Finanțe-Virgil Madgearu]

Adunarea Deputaților ia act cu **bucurie** că **stabilizarea monetară a reușit pe deplin** și că rezultatele încasărilor și cheltuelilor exercițiului în curs , îndreptătesc **Guvernul** a crede că **bugetul anului acesta va fi echilibrat**.

Adunarea Deputaților , este hotărîită să **sustină** , fără nici o abatere , **politica de cruțare a banului public** , drept **corectiv** absolut necesar **efortului fiscal cerut contribuabililor** ,ca urmare a **dezechilibrului financiar de anul trecut** .

Adunarea deputaților , ieșită din încrederea națiunii , este convinsă că a servit interesele **superioare ale Statului** ,cînd , **fără șovăire** ,și-a luat **greua răspundere de a cere Țării sacrificii noi** ,ca să se **îndrepte lipsurile** constatate **în trecut** și să se întărească **creditul Țării în afară**.[...]

[Agricultură- I.Mihalache]

[...] dezvoltarea agriculturii prin **legea comasării rurale** , organizarea **camerelor agricole** , organizarea **colonizărilor** și **asigurarea mutuală agricolă**.

[Industrie-Aurel Vlad/Ed.Mirto]

Guvernul se poate rezema pe concursul Adunării Deputaților ,care nu va **întîrzia să aprobe** **legea industrială** ,reglementarea **încurajării exportului** și **legea concurenței neleiale**.

Îndrumarea **producțiunii industriale** , **potrivit noilor tendințe de raționalizare** , este calea cea mai potrivită pentru dezvoltarea ei , cîștigînd în modul acesta **dreptul la încurajarea Statului** , **în concordanță cu respectarea intereselor agricole fundamentale** , față de configurația economică a țării noastre .

Înaltă Regență,

[Sănătate -Sever Dan/ Ion Răducanu]

Condițiile sanitare în care trăește poporul la noi , ne impune **datoria de a da o atențiune specială pentru organizarea sanitară** ,**asistența socială** ,**educația populară** , **combaterea alcoolismului** și dezvoltarea **asistenței spitalicești**.

Guvernul va găsi tot sprijinul necesar pentru desăvîrșirea unei opere de o deosebită importanță pentru **păstrarea energiei fizice , intelectualei și morale** a poporului nostru .

(aplauze PNȚ)

Înaltă Regență,

[Legislația muncitorească-Ion Răducanu]

Organizarea de stat , în rolul său firesc de **girare a intereselor generale** , capătă adevărata ei valoare cînd **impune îndatoriri** , prin care **cooperarea forțelor** , este menținută **pe temeiul dreptății sociale**.

În acest scop ,**Adunarea Deputaților** este convinsă că nu poate servi mai bine **interesul general de ordine și pace socială** decît organizînd **o colaborare armonioasă între capital și muncă**.

De aceea ,**vom examina și vota cu toată atențiunea legea Camerelor de muncitori** , a **jurisdicției profesionale** , a **asigurărilor sociale** , în ce privește administrarea lor , **sustinînd politica de realizări de construcții economice** ,**odată cu apărarea brațelor de muncă indigene**.

Ne facem astfel **o datorie** de a folosi învătămintele experienței cîștigate aiurea cu mari greutateți , pe cari le preîntîmpinăm , **recunoscînd în mersul unei evoluții liniștite aceia ce se datorește muncii și e dreptul să i se dea**.(aplauze PNȚ)

Înaltă Regență

[Politica externă-GGMironescu/]

România rămîne credincioasă **politicei de pace** , susținînd **integritatea tratatelor existente** și colaborează leal , sub auspiciile **Societății Națiunilor**, la dezvoltarea unei **siguranțe reciproce** în raporturile dintre State.

Adunarea Deputaților ia act cu vie mulțumire [...] reînnoirea tratatelor de alianță cu cehoslovacia și Iugoslavia [...] tratatul de arbitraj cu Polonia [...] conciliațiune și arbitraj cu SUA. (aplauze la PNT)

Înaltă Regență,

[Monarhia- Regența]

Cu aceste sentimente , **Adunarea deputaților aduce omagiul dragostei și devotamentului Coroanei Române.**

Înalta regență poate fi încredințată că **Adunarea Deputaților , în unire cu Guvernul , va veghea spre paza marilor interese ce ne sunt încredințate.**

Să trăiască regele Mihai I (ovațiuni prelungite)

Să trăiască Familia Regală !

Să trăiască membrii Înaltei Regențe !

(aplauze prelungite și îndelung repetate la PNT)

Raportor, Mihail Ghelmegeanu, 22 nov.'29

4.)I.G.Duca,Declarație (Congresul PNL,Orhei) 22?nov.'29

(Rev."Parlamentul românesc" , an III, nr.19, 23 nov.'29, p.239)

#Regimul PNT

"**Partidul național-țărănesc** a crezut de cuviință să **sărbătorească** prin întruniri în **toate județele această aniversare.Dreptul lor.**

Mă întreb **ce sărbătoresc ? Sărbătoresc oare mărirea impozitelor ?**

criza economică ? Eftinirea prețurilor cerealelor ? scăderea valorii titlurilor ?

dobînzile ridicate ? Acestea le sărbătoresc ?

Sau sărbătoresc **invenția demisiilor în alb** , menită să ridice atît de sus prestigiul

Parlamentului ?

Poate sărbătoresc **organizarea cetelor de voinici** chemate să asigure României **Întregite respectul libertății și grija legalității ?**

Cine știe - poate că sărbătoresc **buna administrație** ce va să vie ,sau **desființarea școlilor și posturilor de învățători , lipsa desăvîrșită a oricărei opere constructive , administrativă sau culturală ?**

Oare sărbătoresc **toate făgăduielile neîndeplinite și toate desilusiile** create?

Și acestea sunt atît de numeroase încît merită o sărbătorire , o mare și sgomotoasă sărbătorire "

" Sărbătoarea adevărată este pentru noi :

Un an de guvernare național-țărănească a dovedit ceea ce am susținut mereu că **acest partid** și-a creat **o popularitate trecătoare** printr-o **demagogie vinovată** și că , **adus la putere**, nu va face decît **dovada evidentă** ,dovadă strălucită a **nepriceperii sale organice."**

I.G.Duca / nov.'29

«Poziția PNL

"**Am avea tot dreptul să ne bucurăm că prevederile noastre s-au îndeplinit în totul și opinia publică se îndreaptă cu hotărîre spre partidul nostru.**

Din nefericire, **țara suferă**, țara este oprită în normala sa dezvoltare

și în **temeinica sa consolidare.**

De aceea **datoria noastră astăzi** , mai mult de cînd oricînd ,este ca **să trezim conștiința publică , s-o luminăm, să facem imposibile pe viitor asemenea amăgiri, asemenea rătăcirii**.[.....]

I.G.Duca /23 ?nov.'29

5.)Virgil Grossu (PNT) ,discurs la Mesaj, 26 nov.'29

(DAD, Mo. 3,șed. din 26nov.'29, p. 23- 24)

▣Parlamentarism- doctrine- partide.

[LD:Virgil Grossu se răfuește cu liberalii și averescanii ! Dar uită că moda "**boicotului parlamentar**" au introdus-o ei, **parlamentarii țărăniști și ardeleni** ,dela Constituinta din 1923 și până la venirea la putere]]

"Discuția la mesaj ,prilejuește totdeauna **dezbaterea doctrinelor politice,ce dau temei de existență partidelor.**

De aceea ,în țările occidentale, în cari parlamentarismul **nu reprezintă o formă politică grimată,ci funcțiunea vie** a unui sistem de convingeri reale,nu există dezbateri mai pasionate , mai animate , decât discuțiunile provocate la Mesaj.Cu alte cuvinte , de politica generală a guvernului."

Abandonul dezbaterilor de cele 2 partide, dovedesc că la noi ,**mecanismul vieții parlamentare nu funcționează** în ritmul ei normal.

Parlamentul ar fi fost, desigur, arena indicată încrucișării concepțiilor politice ale partidelor antagoniste;**la această tribună** ar fi trebuit să vină; **la această tribună** ar fi trebuit să se decidă superioritatea unei concepții și utilitatea ei ;

...Liberalii și averescanii preferă "strada" !

[LD: e culmea ! E impardonabil ! După tot scandalul și toată zarva pe care au făcut-o în anii opoziției , să dea lecții de civilitate parlamentară]

[PNȚ culege ce a semănat . Ca un bumerang, metoda folosită pentru a smulge puterea, în 1928,va fi folosită , acum ,și de partidele răsturnate . Atîta tot.

Boicotul parlamentar (uzitat în regimul austro-ungar) este "**instrumentul**" introdus de **ardeleni** în viața politică românească.]

Liberalii și averescanii au preferat strada, tribunei politice ,pentru a-și face **campania "de uzură "** contra partidului și guvernului,**contra regimului parlamentar și constituțional al țării**

▣Regimului democrat în România- în mâinile PNȚ

"În mâinile noastre stă în clipa de față **ființa regimului democrat în România.**

Printr-o operă de reparațiune socială, **să consolidăm regimul biruitor din decembrie 1928**, și apoi **să lăsăm istoriei nepărtinitoare ,să scrie cine a binemeritat de la țară :democrația sau reacțiunea "**(aplauze prelungite, îndelung repetate , la PNȚ)

[LD: și iată , eu scriu acum negru pe alb :nu contest teoriile și luptele PNȚ pentru democrație .Dar ele au fost distructive ,pătimașe, exclusiviste ,particulariste ,contribuind foarte mult la involuția democrației în România .Vezi la **Sistem de partide, și la Etică**]
Virg. Grossu '29

6.)Pompiliu Ionișescu (PNȚ) ,discurs la mesaj, 28,29 nov.'29

(DAD, MO.5 , șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

Vice-președ. Camerei, Emil Hațieganu .

(Începe discursul noaptea târziu, și-l continuă a doua zi)

Pompiliu Ionișescu / '29

▣iul.'28:"Parlamentul PNȚ" la sindicatul ziaristilor

[LD:O evocare (după părerea mea) ,rușinoasă ! O recunoaștere care confirmă opiniile mele despre **practica boicotului parlamentar** de către PNȚ .]

S-a încheiat **un an de guvernare**.Este bine să evocăm împrejurările.

În iulie 1928,la **Sindicatul ziaristilor**,**PNȚ își ținea ședințele Parlamentului**,care era **"adevărată Adunare națională "**,prezidată de Iuliu Maniu

(pe vremea aceea,**în Parlamentul liberal, se votau legile împrumutului !**)

...Moțiunea :

Atunci,Adunarea "națională " a votat o "**Moțiune**" ,în toate părțile ei "admirabilă " ,care a arătat prin **glasul șefului nostru,"voinea neclintită a țării "de a aduce la guvern PNȚ"**
< Adunarea constată că termenul acordat de factorul constituțional ,guvernului liberal, pentru realizarea împrumutului și a stabilizării ,a expirat ,fără ca obligația luată de guvern să fi fost împlinită.

Adunarea cere demiterea imediată a guvernului.Adunarea declară ca inadmisibil

și neconstituțional procedeu la care a recurs guvernul liberal [...] **lipsă de capacitate cit și lipsă de onestitate politică** [...] **ci păstrarea puterii**, cu prețul oricărui sacrificii pentru țară. >**PNT vorbea ca un "oracol"**, căci așa s-a întâmplat.

Pompiliu Ioanițescu / '29

#nov.'29:PNL,PP:Opoziție extraparlamentară

PNL și PP au părăsit parlamentul fără motive serioase.

Au plecat din cauza "superiorității" pe care o are PNT asupra tuturor. Au anunțat că vor duce lupta contra PNT, în afara Parlamentului. Ei nu fac altceva decât să ducă **campanii de calomnii**; speculează orice; și **nenorocitul de incident de la Lupeni** este acum prezentat **ca un act** din care se pot trage concluzii **contra guvernului!**

Pompiliu Ioanițescu / '29

-Să modificăm legea electorală!

"Trebuie să venim cu **modificarea** vechei legi electorale, lege nedreaptă; **făurită de liberali** [LD:de averescani], cu scopul de a falsifica rezultatele reale ale **alegerilor**." (aplauze prelungite la PNT)

Poate nu este clipa de a o face încă, pentru că **nu sunt alegeri apropiate**; **avem încă multă vreme** înaintea noastră, pînă la terminarea legislaturii acesteia, dar [...] **cred că avem datoria de a aduce această lege mai degrabă, a o vota**, pentru ca **să se vadă** și în această ordine de idei, **adevărata noastră dorință** de a face **sufragiul universal să corespundă menirii lui**, de a da poporului mijlocul să trimită în Parlament numai pe cei cari îi dorește într-adevăr țara. [...]

Pompiliu Ioanițescu / '29

#Imposibilitatea "torpilării" Parlamentului

"Nu este cu puțință **ca guvernul PNT** să nu mai continue conducerea țării, **cînd el conduce minunat de bine**, mult mai bine decît celelalte guverne, cînd are **încrederea întregii națiuni**. Cum am spus, **nici o torpilare a Guvernului și Parlamentului nu mai este posibilă**."

▣Control parlamentar asupra miniștrilor

[L.D. **Atenție!** se simt tensiuni în PNT, poate "aripile" vor ieși mai evident la iveală.

Nu mai este aceeași unanimitate entuziastă, sunt "semnale" derutante.]

Vrea să scoată în evidență, însă **"altceva"** : " [...] **reprezentanții din guvern** să fie întotdeauna **cei pe cari îi vrea majoritatea Parlamentului** ." (aplauze la PNT)

"Cea mai mică divergență între un ministru și Parlament, **fatal duce la căderea aceluși ministru**." Au avut **un asemenea caz**, **ministrul** Comunicațiilor [g-ral Alevra, înlocuit cu Voicu Nițescu, apoi cu Pan Halippa,], care, **neacceptînd răfuiala cu parlamentul a trebuit să plece**. " **S-a văzut atunci, puterea parlamentului și independența lui**. Se va continua, și pe viitor, aceeași conduită." (p. 89)

Pompiliu Ioanițescu '29

7.)Eugen Crăciun (PNT, Tulcea,), discurs la mesaj, 30 nov. 1929

(DAD, MO. 6, șed. din 30 nov.'29, p. 98- 102)

▣Atribut parlamentar:=dreptul de a vorbi

Între **atributele parlamentare** cel mai cu bunăvoință recunoscut - "**dreptul de a vorbi**". **Discuția la mesaj**, este un prilej binevenit pentru **"cuvîntări însuflețite și generoase"** în care **"se critică trecutul, se cercetează prezentul și se aruncă perspective pentru viitor."**

"Alături de această literatură de ocazie, **activitatea guvernelor își urmează cursul pe căi proprii**, însemnate cîteodată de dreptul nostru scris [Constituția], dar **însemnate**, de cele mai multe ori, de **masa** cu mult mai **impunătoare**, cu mult mai greu de violat, a **deprinderilor administrative**." (p. 98)

Crăciun / '29

▣Generațiile

[L.D. Mă interesează abordarea lui din p.d.v psihologic, poate găsesc în ea o **caracteristică a mentalităților românești** care , după **entuziasme euforice** și solidarități "naționale" , cade în **plictis** , apoi în **negare** , apoi în **contestare și uitare** . Presupun discursul lui patetic,ca fiind o **reacție "jignită"** ,dar "**politicoasă**", la... **nemulțumirile și criticile desconsiderante ale ardelenilor, basarabenilor, față de regăteni** ;ale "junilor" , **față de oamenii mai vîrstnici** ; ale neofiților ,**față de cei cu experiență**;ale noilor politicieni, **față de făuritori** ; ș.a.m.d.]

(Vezi la **Mentalități**)

La Mesajul de iarna trecută,colegul și prietenul **Ralea** vorbea "**în numele**" generației de **30 de ani** "El vrea să vorbească "nu ca reprezentant al generației de 40 " ci "**ca un om din această generație**". Vrea să explice , doar , " **timpuri și fapte** cari stau la baza alcătuirii **sufletești** cu care **a venit generația sa în politică.**"(p. 98)

Crăciun /'29

...regățeni-transilvăneni-basarabeni

(Vezi pe larg la **Mentalități, Moravuri**)

Domnii din Ardeal și dnii din Basarabia ,care asistă în această țară întregită la ceea ce s-a petrecut după război,trebuie să știe că "**în idealul nostru, în inima noastră, mai presus de orice** ,mai presus **de religie**,mai presus **de familie**,**am pus unirea** , am pus **unirea tuturor românilor** " (aplauze la PNT)

Mărturisește cu bună credință că înțelege dezamăgirea fraților din Basarabia și Ardeal, la prima lor cunoștință cu Regatul român ,în urma anilor de război.

" Dar , dlor, **simțim și nevoia** , **simțim și mîndria** să le spunem **că n-a fost totdeauna așa**. Aduceți-vă aminte de stările de dinainte de război .

România era o țară cuviincioasă ,care își câștigase cu munca de fiecare zi **locul ei în concertul popoarelor europene**.(p. 98)

Dar a venit **războiul** [...] A venit **unirea**.Ce ar fi putut să fie această **epocă de reînținerire** a tuturor nădejzilor neamului ,**moment unic, în care visul pe care îl credeam irealizabil , s-a împlinit**[L.D.: și cam aici se oprește toată nostalgia lui pentru trecut .Intră direct, în **critica oarbă și pătimasă** , de negare a primilor 10 ani ,și la vinovăția **PNL!**]Eug. Crăciun /'29

8.)Ion Petrovici (proaspăt PNT) , discurs la mesaj, 5 dec.'29

(DAD, MO. 8 ,șed. din 5 dec.'29, p. 166- 173)

LD:Fost membru al PP-Averescu;fost ministru al *Instrucțiunii publice* în gov.Averescu (1926-1927);Primit cu vii aplauze de către Parlamentul PNT .

Petrovici /' 29

«Psihoza "harțelor " parlamentare

Dialogul ceremonios dintre **Parlament și Coroană** (mesajul), **Parlament și Guvern** (Răspunsul la mesaj) a fost totdeauna "**un duel de principii și de încriminări politice** între diferite **partide și grupări** . [...] între **guvern cu majorități și opoziție** .

...boicotarea parlamentară PP și PNL

[LD:ei bine,ce valoare putea avea cuvântul unui personaj ce-și schimba"credițele" de la un an la altul ?!Dar și mai grav :cum se puteau bucura național-țărăniștii de judecățile unui personaj cu moralitate discutabilă ?]

...În sesiunea deschisă, s-a crezut că discuțiile la mesaj vor fi mai "neînsuflețite" , din cauza **boicotării parlamentului de către PNL și PP**.Unii și-au imaginat chiar că activitatea **sesiunii și ființa Parlamentului vor fi diminuate**.

Dar **prestigiul unui parlament nu trebuie măsurat cu "numărul harțelor"**.

De ce nu va fi în floare discuția?Pentru că lipsesc liberalii ! "

Perspectiva "sumbră" a discuției mesajului,prin absența liberală,este "**un caz de aceeași psihoză**, este aceeași **prejudecată** care pornește de la **un substrat sentimental** nu tocmai bărbătesc. ""Ei bine,nu,e cazul să zicem nu este indispensabil.**Ar fi fost pentru noi mare bucurie** ca reprezentanții partidului liberal să fie de față, **însă indispensabili, nu sunt** "

Petrovici /'29

...Opoziție există :

(I)Iorga !

Parlamentul are opoziție ,destul de bine reprezentată :

Iorga este opozant. Este drept că ,din partidul său,**a pătruns doar singur** .

Dar **dimensiunile personalității sale** sunt așa de mari ,încît dsa tîrăște în permanență **"o atmosferă de adeziune tacită și invizibilă "** încît cînd el vorbește ,
"ai impresia că nu ești niciodată singur."(apluze la PNȚ)

(L)lupu !

dr. Lupu este opozant . Această " căpetenie politică , pasionată, incisivă, necruțătoare".
Dsa **nu este singur**. Este înconjurat de **un număr de amici** (mai mulți decît averescanii)

(S)Social-democrați, minoritari !

Avem pe social -democrați ,foarte bine reprezentați ;

/ **Avem partidele "minoritare "** : maghiari, evrei, germani etc...

Avem deci " un lanț întreg de control politic care garantează dacă este nevoie ,
funcționarea normală acestui Parlament " (p. 166) (apluze PNȚ)

-Șeicaru :"**Avem și majorități independente**" (Ilaritate la PNȚ)

- **I.P:** El a citat **opозиția care ajută la guvernare , nu aceea care ar împiedica !**
(Ilaritate la PNȚ)

**Ca membru la majorității,el are datoria să contribuie la înlăturarea atacurilor
fundamentale din partea opoziției,ceea ce va și face** (p. 166-167)

I.Petrovici '29

9.)I.Vasilescu-Notara (PNȚ, Ilfov) , discurs la mesaj,10 dec.'29

(DAD, MO, 10 și 11 șed. din 10 -11 dec.'29, p.209- 210; 217)

#Retragerea opoziției din Parlament

[LD:se înșiră unul după altul național-țărăniștii să înfiereze retragerea liberalilor din
parlament ! **Câtă strâmbătate de judecată** într-un reproș valabil doar pentru altul, nu și
pentru tine.**Ce pretenție** să ceară celor loviți (îndurerați , îngrijorați , revoltați) să asiste
la dărâmarea operei lor legislative, administrative , acțiune care începuse să fie numită în
epocă "**furia târnăcopolui "**]

/Retragerea unui partid din Parlament, **înseamnă"o stare anormală "** în situația
generală politică. **Pretextele** exprimate de opoziție **-legea administrativă ; legea
jandarmeriei ; etc.-nu sunt valabile** (argumentează)

...urzeală contra Parlamentului

[LD:Intrigile se vor dovedi a fi fapte reale ,mișcări pe tabla de șah a sforărilor politice].
"Demisiile în alb" .cerute de Iuliu Maniu numai celor infideli PNȚ-ului , nu în principiu !]
Retragerea opoziției din parlament ,este **"o urzeală "contra Parlamentului**.
Se încearcă pe orice cale compromiterea sa:**campania contra demisiilor în alb ;**
intrigile între factorii constituționali ,la complectarea regentei ;intrigile între
parlamentari și guvern.

...lupta dintre "vechi " și "nou"

În realitate,se dă o luptă între vechiul sistem parlamentar și cel nou, inaugurat de PNȚ .
Vasilescu-Notara '29

10.)N.Ghiulea(PNȚ),interpelare:lupeni'29 ,12 dec'29

adresată ministrului Muncii [I.Răducanu] și ministrului de Interne [Vaida-Voevod],
(DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29, p. 252-264)

[L.D.: Ghiulea, PNȚ, stînga țărănistă, deputat de Cluj),
 Atenție! vorbește după discursurile lui **Madgearu și Maniu**, din aceeași zi ,
 față de **Declarația PNL**(care atăcase sever **politica guvernului Maniu**)
 Trebuie leagte cu acestea.]

[Cu o seară înainte ,la 11 dec.,dezbaterile în Cameră duraseră pînă la ora 24,
 și cf. Regulamentului , s-au întrerupt.

S-a anunțat ,pentru a doua zi, **5 interpelări** în chestiunea Lupenilor :
 N.Ghiulea, Emil Fagure, N.Bogdan, I.Fluerăș, Augustin Popa.]

-Șt.Cicio Pop : dă cuvîntul **deputatului Ghiulea**, să-și dezvolte **interpelarea**
 adresată ministrului **Muncii [I.Răducanu]** și ministrului de **Interne [Vaida-Voevod]**,
 în legătură cu **conflictul din 6 august 1929, la Lupeni**.
 Ghiulea / '29

▣**Sensul Interpelării :mărturisirea greșelii !**

Interpelarea lui nu este contra Guvernului(cu care el a fost solidar toată legislatura);
nu este o nemulțumire sau **animozitate "personală"**(pentru că el a fost folosit din plin și
 este mulțumit),ci"**este pur și simplu făcută pentru ca să putem mărturisi ,ca partid,**
că am greșit,că ne recunoaștem greșala,și să făgăduim repararea ei.
Trebuie să nu stăruim în rău [...]" (p. 253)

A crezut de datoria sa,să se pronunțe în **problema Lupenilor** ,în cunoștință de cauză,
în interesul superior al PNȚ, pentru ca **să nu vină cineva de la alt partid,să facă o**
imputare partidului și guvernului,
 Ghiulea /'29

-Parlamentul să-și dovedească independența !

[LD.atenție! ce introducere, ce aluzii,ce "pregătiri" , pentru a nu deranja guvernul și
 partidul ! Nu știu dacă din sinceritate sau ipocrizie !]

"A citit în **presă**, în unele **jurnale democratice**,că **"ridiculizau independența**
parlamentară" ;că somau pe președintele **Maniu "să intre în ordine"**,insultîndu-i
 sentimentul democratic, că ar putea înăbuși glasul Parlamentului !

"Ar fi curios ca într-o **țară democratică** și avînd la cîrmă **un partid democratic**,să fie
 cultivată **lingușirea**, astăzi,cînd **Mussolini**,îngrozit de **influența nefastă** pe care
lichelismul a avut-o asupra sufletul poporului italian,**protestează în Parlament,**
înfierînd lichelismul și cerînd o discuție liberă, cinstită și obiectivă."

"De aceea **nu trebuie să gîndească nimeni că un glas care are de spus ceva de**
conștiință , în interesul **neamului** , sau al **partidului său** ,**poate să fie împiedicat s-o**
facă ,aci, în acest Parlament ." (aplauze la PNȚ)

Ghiulea /'29

-PNȚsă-și respecte angajamentele !

[...]

"**Suntem datori să rezolvăm această problemă, fiindcă PNȚ și-a luat angajamentul**
 de onoare față de muncitorime **că-i va apăra interesele ;**
suntem datori față de **minerii care au venit la adunarea de la Alba Iulia** și cărora **le-**
am făgăduit că le vom face dreptate." [...]

" **Să ne mărturisim greșala,căci păcatul mărturisit este pe jumătate iertat.**
Nu greșala este condamnată, ci stăruința în ea.

Mărturisim că am greșit ,că nu am prevăzut în Mesaj făgăduința rezolvării problemei
muncii în mine, ceea ce datorăm muncitorilor.[...]"

-Iuliu Maniu,guvernul :să vie cu legislația minieră !

"Nu doresc altceva decît **o declarațiune din partea dlui primministru**,că dacă s-a omis
 această parte din Mesaj,**dsa, împreună cu întreg guvernul,sunt înduioșați** de soarta
 muncitorilor în mine,că sunt **preocupați** de îndreptarea soartei lor ,**și va prezenta în**
curînd în Parlament un **ciclu de legi care să rezolve complet și definitiv problema**
muncitorilor din mine **Această simplă făgăduință va fi deajuns pentru mîngîierea**
sufletelor celor ce suferă și răsărirea unui nou colț de speranță **ca robii din Valea Jiului,**
 din Anina,sau din Brad,să-și ducă munca mai departe (p. 264)

Aștept cu încredere răspunsul dlui Președinte al Consiliului "(aplauze la PNȚ)
 Ghiulea /Lupeni '29

11.) Costache Leanca (PNT), discurs la mesaj, 13 dec.'29

(PNT, unionist, țărănist, basarabean, deputat Bălți),
(DAD, MO. 13, șed. din 13 dec.'29, p.301- 304)

[L.D.: discursul integral -xerox. În calculator, dispersat problematic.]
Leanca/ ' 29

▪Funcția de control a Parlamentului

Importanța dezbaterilor la mesaj : **analiza guvernării , planul de lucru viitor.**
Este firesc ca toate **partidele și grupurile politice** să-și expună **programele și doctrinele** lor, **criticînd pe cele ale adversarilor** .

Prin această **confruntare, toate forțele politice colaborează la opera de guvernare.**
"Într-o viață parlamentară normală, atunci cînd partidele ar reprezenta conștient anumite interese sociale reale, **absența de la această discuțiune le-ar condamna pretenția de a veni la guvern"**

[LD: Aluzie evidentă la **absența PNL.** Din păcate, **eludează și el răspunderea PNT -fie PNR, fie PT - care au introdus această practică de boicot în viața parlamentară!**]

"Într-un **regim constituțional,** cu funcționare normală a **Parlamentului,** se presupune că **un partid nu poate veni la guvern** decît adus prin **voinea liberă a țării,** și este incontestabil că **tribuna parlamentară este o puternică armă,** de unde poți propaga **ideile și concepțiile** tale, de unde poți veni să desfășori **programul și soluțiile** tale față de anumite probleme pe cari **viața de Stat** le poate impune la un moment dat." (p. 301)

-Obiectivitate la "majoritari" și "opozanți"

[LD: o conștiință trezită parcă din euforia "victoriei" PNT , care ar trebui să pună pe gânduri .Din păcate , el nu a reușit să-și aplice lui această cerință]

Starea de lucruri, mentalitatea politică, care caracterizează viața noastră arlamentară, este **falsificarea permanentă a alegerilor, violentarea** corpului electoral, deseori cu complicitatea judecătorilor, pentru **răsturnarea voinei alegătorilor.**

Din această cauză, **se pierde noțiunea de obiectivitate,** ajungîndu-se la **"spectacolul"** ca **majoritarul să vadă totul "în roz", iar un opozant, numaidecît "în negru".** (p. 301)
Leancă /'29

▪Parlamentul PNT

Prezintă o altă înfățișare : "**noi nu suntem nici creațiunea unui filozof, nu suntem nici o psihoză bolnăvicioasă, nici o armată necuvîntătoare** pusă la dispoziția unui comandant. **Noi suntem exponenții masselor** largi ale poporului nostru, noi suntem desprinși din **viața reală a satelor,** rămînem în contact cu aceste sate, și din această cauză, **discursurile noastre,** firește, **nu vor fi așa frumoase** cum erau altădată ; **nu vor avea eleganța** discursurilor de odinioară.

Adesea prin discursurile noastre se simte **descrierea brutală a vieții reale** din satele noastre și nu cred că acest lucru poate slăbi cît de puțin autoritatea acestui guvern Dimpotrivă, eu cred că acest lucru îi mărește prestigiul.[...] **noi înlăturăm ipocrizia** aceea de altă dată și în discuțiile noastre **ne luăm o oarecare libertate.** (p. 301)

Leanca /'29

▪Să se aducă legislația promisă !

...legea minorităților

Să se facă **Legea privind minoritățile,** atît de mult amînată.

...legea electorală

[L.D. **Luciditate și previziune rarisimă, la național-țărăniști ! Se va confirma**]

Regretă **absența Legii electorale** din mesaj. Există această **mentalitate greșită** că această lege **trebuie să fie ultima operă legislativă a unui parlament,** dar este **"o adîncă greșală"** .O asemenea lege comportă lungi discuții, ridică dificultăți.

Chiar dacă nu se vota în această sesiune, ea trebuia începută.

#Încrederea țării se poate schimba !

"Amînarea ei este desigur o greșală ,fiindcă noi spunem că suntem aici expresiunea liberă a voinței acestei țări, dar această voință se poate schimba de azi pe mâine,și noi nu putem avea pretențiunea să zicem că am monopolizat încrederea țării pe 4 ani, căci se poate prea bine întîmpla ca această încredere să ne lipsească peste un an sau peste 3, după cum se poate întîmpla să o avem mult peste 4 ani.[...] nu este bine să se amîne această reformă electorală, era mai bine dacă o puteam rezolva cu un ceas mai devreme."

"Pentru ce ?Pentru că dacă am pune noi ipoteza că printr-o minune noi n-am avea timpul s-o votăm înainte de a pleca la guvern,credeți că ar fi bine, și că avem noi dreptul să trecem în opoziție înainte de a fi votat această lege și să lăsăm țara încăodată condamnată să facă alegeri după legea actuală electorală , pe care noi am condamnat-o și am spus că este o monstruozitate ? "

(aplauze la majoritarii PNT)

Leanca'29

12.)M.D.Ralea, (PNT, deputat Fălcu) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29 , p. 313- 317)

[L.D: discurs integral, xerox ; în calculator, dispersat problematic Ar fi bine să-l compari cu cel din 1928.Mai mult un pamflet ,decît un discurs parlamentar ;mai degrabă un discurs electoral ,decît o argumentare doctrinară;o revărsare de epitete și injurii , cu excese partizanale.Printre ele, mici "străluciri "doctrinare
Nu se referă la Parlament, la legiferare.]

Ralea / ' 29

▣ Parlamentul , Mesajul, Răspunsul.

Evocă imaginea "admirabilă" a primei sesiuni parlamentare din legislatura PNT, care emana un fluid de tinerețe, de viață,o frenezie creatoare, plină de nădejdi .

După 10 ani de opoziție, PNT venise la putere.

A trecut 1 an, și multe s-au schimbat: "un drumeț care face un drum lung și obositor, cînd a ajuns în vîrfurile colinei se oprește un moment dat și privește recules drumul făcut în urmă."Mesajul nou este unul de "bilanț".(p. 303) [.....]

▣ Dușmanii democrației.

(vezi pe larg la fișier PNT sau Doctrine)

Dușmanii PNT sunt mai mulți decît în 1928, pentru că victoria PNT a însemnat "victoria ideii de partid politic democrat și de democrație." (aplauze la PNT)

Cine sunt dușmanii democrației ? prezintă cîteva "portrete succinte" :

I "Burghezimea îmbuibată " care are "coșmarul, obsesia deposesiunii" ;

II "Snobii firești, oamenii delicați , snobii ideilor reacționare.[...] de aceea să-mi dați voie să privesc cu multă liniște sufletească pe acești snobi eleganți cum perorează la cafeneaua Capșa sau pe Calea Victoriei, să-i las la rolul lor monden ..."

III."Dezamăgiții, acei care au perindat rînd pe rînd toate partidele politice,caracterele capricioase care nu pot suporta disciplina colectivă,cari și-au epuizat nu atît conținutul lor doctrinelor politice,cît însăși stabilitatea lor de caracter."

"Toți aceștia, dezamăgiții ,snobii și burghezia îmbuibată , sunt cele trei tipuri care ne combat astăzi." (p. 314)

...Partidul Poporului - Averescu : "tirania"

(vezi la PP)

"În primul rînd, găsim partidul poporului care vrea o dictatură,Ceea ce ar putea să realizeze partidul poporului, ar fi tocmai tirania."

...Liga "Vlad Țepeș" - Filipescu:filodictatoriali

(vezi la P.C)

Este o grupare filo-dictatorială , în jurul dlui Filipescu, "un grup de diletanți care intră în portretul de adineaori al dezamăgiților (p. 315)

...Pro- corporatiștii

(vezi la **Corporatism**)

"Și d. Șeicaru, și d. Iorga, altădată d. Nae Ionescu, îmbrățișează direct **doctrina lui Charles Maurras** din Franța, decît doctrina d-lui Mussolini, doctrina aceea care **critică însăși** **ideea democratică.**"[.....]

-Pamfil Șeicaru:

▫Replică-polemică cu Ralea

...Iuliu Maniu pro-corporatist

(DAD,MO 14, șed. din 16 dec.'29, p. 325)

[L.D: **intervenție polemică pentru a arăta că Iuliu Maniu ar fi avut sau are opinii pro- corporatiste.** Faptul că, la un moment dat, **corporatismul a fost identificat cu fascismul mussolinian**, a făcut pe unii politicieni români să se "scuture" de această idee, chiar dacă, înainte, cochetau cu ea.]

"DI deputat Ralea, a căutat să pună un **accent elegant** (ca formă) și **documentat** (în conținut), stăruind asupra preconizării **organizațiunii corporative** a Statului, pârîndu-i-se o **"formulă bizară"**, ba oarecum **"stranie"**. Nu i-a răspuns imediat pentru că nu avea la el **o carte foarte esențială**, a d. prof. **Mihai Șerban**, cu o **prefață de Iuliu Maniu**, care cuprinde o **conferință** ținută de d-sa la Cercul de studii al PNR.

"DI Maniu, în prefață, spune că a însărcinat pe specialiștii săi cu realizarea acestor lucrări de incontestabilă importanță, adică să studieze organizarea modernă a Statului."

Care sunt concluziile d-lui Șerban? Citește: **<Parlamentarismul electiv, rezultat al revoluțiilor din veacul trecut, a fost necesar în prima linie, pentru înlăturarea puterii vizibile a claselor aristocratice naționale.[...] astăzi, pentru înfruntarea puterilor oculte**

, deci mult mai periculoase, a pan-capitalismului, cît și a ultrademocrației de după războiului mondial, - ambele și de colorit internațional pe deasupra - se impune tot atît de necesar instituirea unui Senat corporativ, alături de Cameră, în sistem electiv >

-Virgil Madgearu: Este altceva.

-**Șeicaru**: **<...Senat compus din delegații adevăraților reprezentanți de interese ai diferitelor clase producătoare, corporativ organizate .>**

-Virgil Madgearu: "Aceasta este altceva. La aceasta subscriu și eu".

-**Șeicaru**: "ce spune d. Maniu despre ideile d-lui Șerban?"

"[...] d. Șerban publicase în 1914 o carte interesantă despre reforma agrară.

D.Maniu, spune: **<Pe cît de interesante și de stranii păreau pe atunci ideile d-lui Șerban [...] tot atît de noi și de originale sunt și măsurile preconizate astăzi de d-sa în privința reorganizării vieții noastre rurale. Nu ne îndoim că ele vor găsi deplin răsunet și vor avea o influență binefăcătoare asupra organizării vieții economice și sociale românești .>**

"Deci **ideea Statului corporativ nu este așa de stranie și poate fi un corectiv al parlamentarismului**" (Mișcare, sgomot, vociferări la **PNȚ**)

-**M.D.Ralea**: d. Șeicaru face dintr-o discuție de idei, "un caz personal!". "Eu n-am vorbit de persoana dvs, ci numai de ideile dvs." [...] În al doilea rînd, **d-sa a vrut să-mi dovedească că ideile preconizate de mine n-ar fi adevărate**, fiindcă **"un onorabil coleg al meu a scris o broșură prefațată de d. Iuliu Maniu care nu se ocupă de conținutul ei, ci numai o patronează**, și aceasta - crede d. Șeicaru - ar dovedi că ideile mele pierd din adevăr. Or, noi am vorbit mereu de **libertatea de opinie în partidul nostru**. **D.Șerban are opiniile sale, eu le am pe ale mele.**"

-**dr Lupu**: "Dar șeful le are pe ale d. Șerban, aceasta este socoteala".

-**Ralea**: "Și chiar dacă ar fi așa, **d.Maniu nu s-a exprimat categoric.**"

-**dr Lupu**: Ba da (sgomot, întreruperi ...)

-**M.Ralea**:

▫Înapoi la Programul **PNȚ!**

"Această **ingrată mizerabilă democrație** este prezentată ca **avînd trei defecte** Și să facem noi **o asemenea experiență** numai ca **să satisfacem pe cîțiva literați** cari vor să dovedească în fiecare zi că sunt **la curent cu literatura sociologică a străinătății**

? "În Germania, după Bismarck, când P.S. era amenințat în tezele sale, s-a auzit un strigăt teribil: **<Înapoi la Marx. Zurück nach Marx! >**]

"Avem nevoie de o revenire la program și cer cu tot strigătul de disperare al unui partizan loial și ortodox, să revenim la acest program ca să-l înfăptuim așa cum se prezintă, să nu deviem de la el." (aplauze la PNȚ) [.....]

"Nu ar fi crimă mai teribilă - și nu este în sînul partidului nostru - decît defetismul. (aplauze PNȚ) Acești defetiști cari au pierdut astăzi speranța, să aibă cel puțin prudența și eleganța să tacă.

În caravanele de pelerini care merg la Meca, sunt pelerini care cad în pustiu și nisipul deșertului îi acoperă, fără să fi apucat să spună nici un cuvînt de blestem.

Noi să nu permitem defetismului să se întindă [...] și să ne aducem aminte de vorbele lui Goethe: **<Peste cadavre, înainte! >** (aplauze prelungite, ovații PNȚ)

Ralea/ 16 dec. '29

13.)dr.N.Lupu (PT,deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929

(DAD,MO.11, șed.din 11 dec.'29, p. 218-227)

[LD: voce particularizată în peisajul parlamentar PNȚ].Opozant prin "dezertarea" din PNL și colaborare cu PNL la guvernare ('27-'28) Lupu se manifestă ca un autentic "țărănist", amintindu-le începuturile, regretînd "abdicările", bucurîndu-se, parcă, de eșecuri, dar lăsînd totdeauna o "porțiță" de înțelegere.În fond, **Lupu a reprezentat**, atunci, pentru PNȚ, **șansa prezenței unui opozant mai comod** decît absenței liberali, mai apropiat decît socialiștii și minoritarii]

Lupu /'dec.'29

#Atmosferă parlamentară schimbată

"Anul trecut vă prezentați, majoritate și guvern, plini de elan, plini de entuziasm, avînd înaintea dvs.o operă mare, prin care vă propuneați să organizați totul [...]

ca spectator obiectiv și vechi tovarăș al dvs, îmi plăcea acest elan juvenil și această năzuință către ideal, singurele condițiuni creatoare în viață."

"Anul acesta, discuția la Adresă a mers mai greoi.Elanul vă lipsește. Se simte ceva imponderabil : că ați pierdut din puterea de vitalitate de anul trecut.

Discursurile multiple, searbăde și monotone, [...] această tribună pe care ar trebui să o respectăm mai mult, pentru că de aici au vorbit într-o vreme Carp, Delavrancea, Take Ionescu, și alții, dovedesc cu prisosință aceasta."

...Dn discursurile dr.Mezincescu [LD:lipsă xerox] și Petrovici (venit curînd în PNȚ), rezultă că există "puncte slabe", "cauze" care explică această schimbare, că există "îndoieli" ..

-Virg.Madgearu : "De obicei ,medicii [Aluzie dr Mezincescu și Lupu] pun diagnostice greșite în politică "

-Dr.Lupu :Nu școala sau diploma dau capacitatea de a guverna [...] nu este nevoie să fiți toți diplomați ai Academiei de comerț ca să puteți remedia starea economică a țării ."[.....]"Oricîte desmințiri ar da banca ministerială,oricît de înflăcărați ar fi juveniții dvoastră oratori,și juvenilul dvs.raportor, și oricît de mult optimism ați arăta dvs. în expresiuni, lumea și eu înțelegem că acestea sunt numai pentru fațadă , pentru că în sinea lucrurilor,dvs sunteți astăzi decepționați de guvernarea dvs.,și , mai mult, este decepționată țara."

-Virg.Madgearu : îl întrerupe, vrea să explice...

-Dr.Lupu :îl avertizează să nu-l mai întrerupă. "[...]discursul meu va apărea scris și nu voi să-i intercalez proza d-tale " (Ilaritate la PNȚ) (p. 218)

Lupu /'29

#Absența opoziției.

/" [...] absența opoziției din Parlament este un lucru regretabil.Asemenea act nu se întrebuinta înainte, în viața politică a României ,decît în momente foarte grele și foarte grave.Aceasta înseamnă [...] o întrerupere în mecanismul normal al funcționării vieții parlamentare .

..."Inovatorii ? PNR, ardelenii !

Este drept că trebuie să spunem că inovatorii în această materie se găsesc în rîndurile

dvs., căci **partidul național din Ardeal** este cel care **a practicat cel mai mult această tactică**. Deci :< **ale tale dintru ale tale**>."

Dacă la începutul vieții parlamentare de după război, "**îmbățați de fericire**", și-au permis "copilării și jocuri de astea", după 10 ani de zile..."**este o greșală**" **retragerea opoziției**, dar **nu este numai vina ei**. Explică :la legea administrativă.El de aceea s-a **retras temporar**, iar **ceilalți definitiv**.

-**Virg.Madgearu** : insistă să-i răspundă dacă de aceea s-au retras...

-**Dr.Lupu** : "**Nu-ți răspund** căci nu ești judecător de instrucție.**Ai acumulat o mulțime de roluri în țara asta** .Vrei să-l iei și pe al magistraturii ?" (ilaritate)

...Trebuia să rețineți opoziția în Parlament !

Trebuia să faceți totul **ca să rețineți opoziția în Parlament**.(p. 218-219)

Lupu /dec.'29

#Legiferomania PNT .

" Anul acesta anunțați, nici mai mult nici mai puțin, decât **o lege a armatei,8 legi la justiție** - Doamne Dumnezeule , **8 legi la justiție** ,mai ales **Casația**,nu știu ce are amicului **Iunian** [ministrul Justiției]cu ea.

Justiția are nevoie de legi ,dar are nevoie de **următoarea reformă: să se dea masei poporului o justiție rapidă și ieftină**, și aceasta nu o aveți ;[...]

Eu cunosc ceea ce este în țară , eu am fost în Ardeal și în Ardeal, în țara Hațegului, **nu se așteaptă o lege nici împotriva proprietății mari**, nici împotriva nimănui, **ci împotriva plocatarilor [avocaților]** [...]

"Se mai fac **9 legi** în agricultură, **3 legi** la instrucție, **3 legi** la industrie și comerț **dacă erai dta [Madgearu]** , făceai vreo **30** , nu numai **3 -8** la sănătate, **5** la muncă, în total **37 legi noi**. [...] **O adevărată legiferomanie** - dacă nu s-ar supăra **d.Manu** , crezînd că fac **aluzie la numele său** ."

-**M.Ralea** : "Rău calambur, dle doctor !"

-**Lupu**: "Dar nici **legile dvs. din trecut**, nici **cele de viitor**, nici activitatea dvs la guvern, **nu se ating de problemele ceasului de față** ,dvs. **legiferați alături cu realitatea** , **alături cu programul** partidului dvs, și de multe ori, chiar **împotriva programului d-voastră**."

Lupu/ dec.'29

14.)dr.Iacob Pistiner(PSD,deputat Cernăuți),discurs la mesaj,27 nov.'29

(DAD, MO 4, șed. din 27 nov.'29, p 43- 51)

[**L.D**.:gata cu cartelul,cu colaborarea **PNT-PSD.S-a încheiat "luna de miere"**;
PSD se pregătește pentru **preluarea puterii ,pentru revoluție ,pentru socialism.**]
[**LD** :ca și altă dată, Pistiner face confuzii doctrinare de tot felul,obsedat fiind doar de **lupta de clasă** .Principii de bază ale **mecanismelor democratice** - ca cel al separării puterilor în Stat - **îmbinat cu cel al majorității** par a nu-i fi cunoscute ;]

#Parlamentul "burghez" .

"[...] **libertățile politice** ,oricît de importante ar fi ele,**fără egalitate economică** , **n-au o valoare prea mare** .Înțelegem foarte bine că o societate ,care se bazează pe **clase** și deci și pe **lupta de clase**,**nu poate acorda egalitatea drepturilor**,așa cum noi o înțelegem."

-**Stăpânul parlamentului este Guvernul !**

"D-voastră însă **n-ați făcut nici măcar ceea ce putea face un guvern burghez**.

Ați vorbit foarte mult,mai ales cînd erați în opoziție, despre necesitatea înființării unui **adevărat regim parlamentar** ,însă ,deși poate că Parlamentul de astăzi are mai multă influență decît Parlamentul de atunci,**stăpînul Parlamentului a rămas guvernul**."

(protestări la **PNT**)

-**Pompiliu Ioanîtescu** : "**Vă înșelați**.S-afăcut dovada independenței parlamentului , căci a fost un ministru care a plecat pentrucă nu l-a voit Parlamentul :d.genearal Alevra."

-**Pistiner** :Guvernul decide ordinea zilei; **numește raportorii**, se amestecă la constituirea birourilor parlamentare...

-Petre Andrei : din vina partidelor opozante, nu s-a putut înlăptui acest deziderat.

▫ **Democrația = înțelegerea majorității cu minoritatea**

-Pistiner : " [...] **democrație nu înseamnă supunerea minorității unei majorități, ci înțelegerea majorității cu minoritatea** .Aceasta înseamnă democrație."

(aplauze la PSD)

- Pompiliu Ioanițescu : "Dacă nu mai este ciocnire de idei, atunci înseamnă că **nu mai este viață parlamentară** .Parlamentarismul se exclude." (p. 44-45)

Pistiner dec.'29

15.) **Iosif Jumanca** (PSD) ,discurs la mesaj, 11 dec.'29

(DAD. MO 11, șed. din 11 dec.'29. p. 228-238)

[Discurs integral xeroxat.În computer, dispersat problematic]

Jumanca /dec.'29

#Alegeri în circ. părăsite de opozanți!

Deși **legea electorală îi da dreptul, Guvernul nu îndrăznește să declare vacante** locurile părăsite de deputații opoziției și **să facă alegeri noi în respectivele circumscriptii**.

(Aplauze PSD).**Nu se poate admite ca un deputat**, trimis în Parlament de alegători, să participe la ședințe numai **când vrea el**.(p. 230)

16.) **N.Iorga** (PND,deputat Brăila;supleant la Dolj;),la mesaj, 9 dec.'29

(DAD, Mo.9,șed.din 9 dec.'29, p. 181-188)

[**L.D.**: discurs complet, xerox.În computer, dispersat problematic.

Ca și altădată, greu de sistematizat, de condensat.

De aceea ,voi reproduce pe larg fraza lui.Sublineri, paranteze,supratitluri, îmi aparțin.

Până în acea zi, **Iorga lipsise din Parlament**, dar nu făcea "boicotare"

Anunță o "**declarație**", în realitate,**ține un discurs**.

Eu consider **discursul programatic** - pe termen imediat și în perspectivă -

El îl va experimenta atât în **guvernarea de "tehnicieni"** , dar , și mai ales,în **regimul personal-dictatorial al lui Carol II.**]

Iorga / dec.'29

▫Pedagogie parlamentară.

" Era odată - și nu mă obosesc să o spun - în obiceiurile **Parlamentului** nostru ,**să se acorde cuvântul numai acelor persoane cari reprezentau un partid sau o direcție** , ori și acelora ,**prin excepție,pe cari conducerea unui partid îi credea necesari ca să apere partidul lor de un atac puternic** ,care nu putea să rămână nerelevat,din partea adversarilor.

...democrație anarhică

D-voastre sunteți pretutindeni o democrație ;sunteți o democrație și aici ,și oricine cere cuvântul, îl capătă,și oricine are voie să aleagă subiectul pe care-l tratează, și timpul asupra căruia trebuie să se întindă."

El nu va proceda ca tinerii săi colegi, **nu va rosti un discurs, ci va face o declarație** , ,luându-i acestei declarații doar "**caracterul pedant și ascuțit**" pe care-l are o declarație scrisă. **Declarațiile scrise se fac pe acasă**, se fac sub anumite sugestii și nu se potrivesc cu auditoriul". [aluzie evidentă la PNL]

Între cel ce vorbește și cel ce ascultă, "trebuie să se producă un schimb de puteri și de îndemnuri nevăzute".

"Iar eu prefer să mă adresez așa ,oricâtă deosebire ar fi între **concepția d-voastre, care este o concepție de partid și de club**, și între **concepția mea** ,care a fost de partid numai într-o mică măsură [**atenție LD !**] , și care **n-a fost niciodată de club**. Eu prefer s-o fac ,oricâtă deosebire ar fi între d-voastre, pe care **nu pot încerca să vă schimb decît numai într-o privință**, în privința aceia **dinăuntru**,de unde pleacă totul care **nu se vede**,dar se simte după o bucată de vreme ,și între concepția mea,oricît de mare ar fi această deosebire și **oricît aș fi dorit să nu existe această deosebire** ."

[LD:regret și insinuare a eșecului apropierei între PND și PNT]

"Dar cred că noi **suntem auziți și aiurea**. Fiindcă ni se pun **întrebări** la cari nu putem să răspundem prin presă , trebuie **să răspundem aici**."

▀Avantajul dezbaterii parlamentare

Nu tot ce se spune în presă trebuie adus în Parlament , dar sunt unele întrebări, la cari mai **bucuros răspund aici în Parlament** , **decît în presă**, pentru motivul foarte simplu că **în presă nu ai adversarul în față** , nu poți discuta cu **dînsul**, pe cînd ceea ce spui aici **în Parlament** ,oricînd poate fi atacat și este **posibilitatea unei discuții**."

...contactul uman

"Eu **țin la Parlament din convingere**. Dacă nu ași avea teoretic convingerea că parlamentul e necesar, **l-aș voi totuși**, din mai multe motive :

"Întîi ,oamenii se înrăesc cînd nu se văd, cînd nu se întîlnesc prin culoare, cînd nu-și întind mîna. Și chiar cînd nu au **prilejul să se certe** într-o odaie cofortabil capitonată cu catifea verde și avînd **lumină electrică pe socoteala Statului** și fiecare știind că este și **o mică diurnă** care împlînzește puțin instinctele sale. Va să zică măcar din acest punct de vedere , **este f. bine să ne întîlnim în acest Parlament**."

...evitarea conspirațiilor

"Un al doilea punct de vedere e că **prefer un discurs prost în Parlamnt, unei conspirații nereușite în afară de Parlament**. Discursul prost nu antrenează nici un fel de cheltueli extraordinare din partea Statului. El îl plătește tot așa ca și un discurs bun; diurna, aceeași pentru toată lumea. Dar în ce privește **conspirația nereușită**, aceasta aduce un întreg aparat de **judecată**, și **cheltueli**, o mulțime de bani. [...] o mulțime de **cerneală în gazete** "

...lentoarea lucrărilor

Sesiunile parlamentare :ca la noi, se apropie **Crăciunul**, se vor ocupa de **buget** ; apoi vine **vacanța parlamentară** ; apoi , după martie, vin **"prelungirile"** , pe timpul **căldurilor din mai-iunie** ("eu cred că ,mai mult decît demisiile în alb, **temperatura din mai sau din iunie este aceea care înăbușe orice fel de discuții** ")

"În Parlament , unde este și **multă violență** , unde sunt **interese** foarte puternice , sunt și **educații politice neisprăvite**, și sunt și **păcate omenești care viciază ideea** și, viciind ideea , se resimte cuvîntul, **se întrebuintează atîtea vorbe înafară de înțelesul lor obișnuit**."(p. 185)

Iorga / dec.'29

▀Încredere în instituția parlamentară

"Prin urmare, fiindcă a fost vorba de **anumite lucruri în presă** ,să-mi dați voie să discut pe scurt **dreptul meu de a vorbi unui Parlament** ,atunci cînd **unii oameni bine intenționați**,dar cari **nu m-au înțeles** ,**au crezut că sunt contra instituției parlamentare înseși**."

"Este o o vreme în care **se vîntură foarte multe idei** -se vîntură și **grîu curat** ,se aruncă în aer și **multă țărîță**,împreună cu **praful** care se unește de obicei cu **țărîța** ,și pe care **foarte mulți îl socotesc că aparține și el celei mai perfecte ideologii** .

Astfel e socotit de o bucată de vreme ca îndreptățit, elegant și folositor, să se atace instituția parlamentară în ea însăși."(p. 181)

Iorga / dec.'29

()Autoportret parlamentar.

[aluzii evidente la boicotul PNR și PT , sub liberali]

"Trebuie să **declar că n-am această părere**.Nu fiindcă sunt aici ,nu fiindcă sunteți **d-voastre parlamentari**,și deseori numai **parlamentari**, înaintea mea, nu de aceea o spun **Eu am obiceiul de a spune mai tare lucrurile care dor** mai mult pe cei care îi am înaintea mea.**Nu-mi este obiceiul de a cruța și a-mi potrivi mersul ideilor și forma de expresie** după persoanele de a căror aprobare sau dezaprobare aș avea nevoie. Dar toți cei care cunosc mai multe parlamente decît acesta, știu că **de cîte ori a fost vorba de păstrarea sau părăsirea Parlamentului** ,**eu am fost totdeauna pentru păstrarea lui**"

Iorga /dec.'29

▣Doctrină parlamentară - continuare -

[L.D: îmi imaginez gestică ce a însoțit discursul lui Iorga. Intonația. Arătatul cu degetul]
 "Cînd pe banca aceea se găseau oameni a căror talie nu o discut, dar ale căror tendințe erau evidente, deși nu le-au mărturisit niciodată, cînd de pe banca aceea bătea un vînt către dictatură, înaintea amatorilor de dictatură - fiindcă acolo era șeful, subșeful, iar pe bănci erau aderenții necondiționați ai șefului și subșefului [vizat PNL] - am spus că ar fi un foarte mare păcat și față de trecutul și față de viitorul acestui popor și față de însușirile poporului nostru, poporului acesta care dorește să-i spuie clar anumite lucruri, în loc să le închizi în sufletului tău, să le prefaci după aceea în acțiune periculoasă societății, am spus că ar fi păcat dacă s-ar desființa Parlamentul." (p.181)

-Parlament, nu revoluție, dictatură !

[L.D:Citește o dată și încă o dată. Încearcă să descifrezi șarada lui Iorga.
 Ce anume ascunde calamburul lui? Contrapune această profecție cu discursul său la lovitură de stat din 1938]

"Pentru ca să nu fie păstrat Parlamentul, ar trebui să se facă o revoluție, și de revoluție visează în România numai copiii, și revoluția o pot încerca în România numai inconștienții vrednici de milă și criminalii, care trebuie împiedicați.

(aplaude PNT)

Bună, rea, ordinea acum, noi o știm ce este; ce poate fi ordinea de după revoluție, aceasta nu mai știe nimeni.

"Și, fiindcă noi nu suntem cei dinții chemați, să zicem, a face o revoluție, ci au mai făcut-o și alții, eu, care sunt istoric, știu că foarte multe lucruri au ieșit din revoluție, dar contra revoluției, și nici un om nu iese din revoluție, potrivit cu ideile și cu felul de a se purta al oamenilor cari au făcut revoluția.

Prin urmare, fără revoluție, trebuie să ai Parlament." (p. 181-182)

Iorga / dec.'29

...Reformarea parlamentului ?

"Cum este alcătuit Parlamentul, firește că nu corespunde cu ideile pe cari nu le-am exprimat o singură dată. [corporatism] Poate că unele din ideile acestea să fie și ideile individuale ale unora din d-voastre [previziune: Ralea, Andrei, Ghelmegeanu, etc.] și eu nu mă măgulesc că vor putea să fie mai târziu și ideile unui întreg tineret, care însă va aștepta vremea ca să schimbe alcătuirea Parlamentului."

"Iată, Parlamentul se compune din Cameră și Senat. Să lăsăm Senatul.

Camera se alege potrivit cu sufragiul universal." (p. 182)

(vezi pe larg la [Regim electoral](#))

Iorga / dec.'29

#Țăranul român / votul universal.

(vezi pe larg la [Țărănism](#))

"Dar pe țăran, dacă l-ai întreba cineva, prin cine ar vrea să fie condus" el, țăranul, care nu știe de teoria noastră de egalitate, de votul anonim, de reprezentanții țării, de reprezentanții țării care au ieșit acum, au ieșit potrivit cu dispozițiunile dintr-un moment ale unui grup de oameni influențați, terorizați, ispitiți, zăpăciți, el îți va răspunde ce răspundea odinioară țăranul nostru [...] Satele noastre erau conduse odinioară de acei cari se chemau oameni "buni și bătrîni"; aceasta înseamnă că se alegeau oameni cu experiență; aceasta înseamnă că se alegeau oameni care erau în stare a face o faptă." [...]

"Așa cum s-a hotărît la noi votul universal și mai ales așa cum s-a cultivat, înrăindu-se din moment în moment, înveninîndu-se satele, făcîndu-se dintr-un țăran dușmanul altui țăran, pînă la lovire, ruinare și moarte, deslănțuirea acestei terori, a unei demagogii criminale, pe care toate partidele și-o împrumută, fiecare căutînd să meargă mai departe pe această cale fatală, se lovește înînsăși votușl universal."

"Sufragiul universal trebuia îngrijit de aproape, față de starea în care era țărănimea noastră, mai ales țărănimea din Vechiul Regat. Nu vorbesc de țărănimea din Basarabia, care era în starea de la 1812, și de aceia din Bucovina, care era potrivită cu porunca chesaro-crăiască [...] nu vorbesc de țărănimea din Ardeal, unde era o veche educațiune de luptători pentru drepturile națiunii, [și dacă dvs sunteți tari o parte din partidul care guvernează acum, în Ardeal [...] în puterea acestei discipline de mai

multe generații ,iar nu în puterea felului cum guvernați, și nu în puterea legilor pe care le-ați dat este acolo o admirabilă rîndială de vechi legionari , care își cunosc șefii din neam, care se despart foarte greu de acei pe lângă care au luptat.

"Dar aici, în Vechiul Regat, nu s-a făcut nimic pentru luminarea țărănimii. Pentru țaran, cînd este vorba de votul universal, cîntărește numai făgăduiala, cîntărește numai ispita, și în unele cazuri deplorabile, a cîntărit numai sabia și baioneta."

[Avertisment ! Cazuri cu privire la cari se deschide perspectiva de a le vedea repetîndu-se , ceea ce ar fi un dezastru și pentru cine ar încerca,și pentru cine nu mai e dispus să le sufere ."(p. 182)]

Iorga / dec.'29

▣Funcția parlamentară:majoritari /oposiție

" Care sunt deosebirile între partide în ce privește mijloacele și felul de a guverna ?

Sunt așa de slabe ! E mai mult pletoară de candidați la onoruri și situațiuni cari determină înmulțirea neconținută a partidelor , decît cine știe ce deosebiri esențiale. Intelectualii , trecînd peste aceste deosebiri [...]ar prefera să aleagă din toate listele pe acei oameni de ispravă ,cari oameni de ispravă ar putea fi utili pentru orice guvern."

"Guvernul poate să fie de partid ,dar opoziția ar fi una cuprinzînd notabilitățile naționale,și atunci fiți siguri că acea opoziție n-ar îndeplini rolul pe care îl îndeplinește azi, o parte din opoziție [PNL și PP] care crede că așteptînd nu în stradă , ci în locuri foarte bine capitonate ,unde se știe că bate de obicei vîntul puterii , își închipuie că îndeplinesc funcția imperioasă în care fiecare din noi e înzestrat de alegătorul său."

"Alegătorul ne poruncește să fim aici și să spunem ce-l frămîntă;alegătorul ne poruncește să îndeplinim cît este cu putință nevoile sale.(aplauze pe unele bănci ale PNT)"Nu vă compromiteți , vă rog. Banca ministerială nu mișcă " (Iaritate) (p. 182)

Iorga / dec.'29

...Partidele și legea electorală

(vezi pe larg la Regim electoral)

A auzit că sunt mai multe păreri.A auzit că se cere reformarea acestei legi.

"Sistemul mussolinian al legii " - silește orice partid să aibă organizații în toată țara! [...]

Iorga 'dec.'29

▣Parlament corporativ ?!

[LD: respinge eticheta "mussoliniană", dar dorește un "sfat" , format din organizații făcute "de la sine" , care nu pot fi altceva decît asociațiile profesionale.]

"În timpul din urmă s-a crezut că-mi umblă prin cap să întemeiez un Parlament corporativ.

...Corporatismul mussolinian

Mai întîi,parlamentul corporativ nu este fascism, cum am explicat și atunci cînd am fost întrerupt.Fascismul a fost o mișcare națională .Parlamentul corporativ ,și în general organizația corporativă din Italia ,sunt formațiuni mai tîrzii ale mentalității omului acela fecund în resurse,care este Mussolini."

...Corporatismul iorghist

" Eu cred un lucru, și aceasta o pot spune și acum,și aici :eu cred că ,alături de un Parlament ,în care fiecare este intrat pentru simpatiile individuale ,pe care un alegător le poate avea pentru dînsul,ar fi bine să se găsească , deocamdată, în formă consultativă o adunare în care reprezentanți ai deosebitelor organizații , ai deosebitelor forme organice ale societății noastre [...]

să avem, alături de parlamentul care votează, un parlament care exprimă dorințe, și Parlamentul acela nu-i nevoie să fie în Constituție."

Se poate crea oricînd un Sfat de felul acesta , care să dea direcții, și ar fi mult mai bine , decît să te găsești înaintea unei mulțimi anonime, să ai a face cu oameni grupați de aceleași nevoi, însuflețiți de același spirit, și cari pot să-ți fie cu adevărat folositori."

"Dar pînă atunci, cred că este mult mai bine, decît să aduni țărani cu căruțe sau fără căruțe și senatori călări (Iaritate) [aluzie la PP-Averescu] -este cineva care dorește să

repete cavalcada ? -și tot felul de **reprezentanți întîmplători** ai vieții politice , în loc să-i **aduni pe străzile Bucureștiului** [Aluzie la PNT] ,este mai bine să te adresezi unor **organizații făcute de la sine**,și în care se cuprinde **ceva și din suferințele** , din **înțelepciunea și voința** poporului."(p. 184)
Iorga / 9 dec.'29

17.)Pamfil Șeicaru(ziarist independent) ,discurs la mesaj, 10 dec.'29

(ziarist independent, pe lista PNT, deputat de Dolj),
(DAD, MO.10 , șed. din 10 dec.'29, p 202-209)

[L.D. Discursul integral, xeroxat ; în calculator, selectat și dispersat problematic.
În prima sesiune('28/ '29) nu cred că a vorbit la mesaj; a avut doar intervenții ;
Ține un discurs coerent, documentat, ușor detașat, "**neutru**" dar **loial PNT**, ' care
(culmea !) stîrnește reacții de "sensibilitate" la majoritari ,reacții de respingere la
adversari.Dar Șeicaru s-a străduit să explice cîteva aspecte delicate din politica
guvernului Maniu,să evidențieze "circumstanțele atenuante" ale eșecurilor.]
Șeicaru / dec.'29

■Atmosferă parlamentară.

În discuția la Mesaj se observă, de obicei ,două tonuri :de o parte, **tonul de accentuat optimism al majorității** ; de cealaltă parte, **tonul accentuat de pesimism al deputaților din opoziție**.Cum însă o bună parte din opoziție [PNL și PP] s-a retras de aici,n-a fost decît "**tonul de nemulțumire accentuată**" al PSD și "**tonul de nemulțumire foarte elegant înfățișată** " al PNMaghiar.

...majoritarii :ochelari trandafirii să vadă în roz

"**Excesul de optimism al majorității**,îmi amintește povestea unui biet grec care avea o capră ce refuza să mănînce paie - de nostalgia ierbii .Atunci grecul i-a pus caprei ochelari verzi, prin care paiele dobîndeau culoarea ierbii .Și așa a început capra să mănînce și paiele "]

"Cam aceasta este situația **oricărui guvern** ,**interesul lui este să pună mulțimii ochelari** -omului i-ar trebui niște ochelari trandafirii- **ca să vadă totul în roz.**" (p. 202)
Șeicaru / dec.'29

18.)Virgil Madgearu (ministr.Finanțe) ,răspuns la Interpelare,12 dec.'29

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)
Madgearu / '29

#"Răzvrătirea" PNL

[LD: rezultă că **PNL era îngrijorat de soarta instituțiilor de credit.**]

Maniu și Mihalache au primit în audiență delegația **Creditului Funciar Rural**, care și-a prezentat **doleanțele** , hotărîndu-se o comisie mixtă care să le studieze.

Spre mirarea guvernului, ziarul "Viitorul" a publicat un **Comunicat de "răzvrătire" împotriva Legii** (iul.'29) ,care ar fi fost îndreptată **contra Creditului Funciar Rural**.[.....]
PNL nu a respectat niciodată instituțiile create de adversari."

#Amenințările

[LD: unul din cele mai amenințătoare discursuri rostite de Madgearu la adresa PNL .
Furie? Frică ? Miza reformelor sale ?Cheia luptei pentru puterea economică?

Neputința și eșecul politicii sale economice ?

Din păcate, eu nu mă pot pronunța cu competență economică.

Dar, din p.d.v. politic, situația seamănă cu cea din toamna 1928, numai cu roluri inversate.Consider momentul o"Albă Iulia" în versiune liberală .]

"Să nu creadă dnii aceștia ,din **clubul disperaiilor din Calea Victoriei**(aplauze prelungite, bravo! la PNT)crezînd că dau impresia că vorbesc din anvon de biserică, că lumea românească a uitat de **era constanineșteană** [Tancred Constantinescu] ,care a fost **Țara Românească, era de ruină a vieții economice și sociale**.(aplauze prelungite ,bravo! la PNT)

...act de dușmănie contra țărănimii

"În lumina acestor considerațiuni și acestor fapte, **Comunicatul** pornit de la clubul din Calea Victoriei [în legătură cu instit. de credit] apare ca **un act de dușmănie îndreptat împotriva țărănimii .**" (aplauze prelungite, îndelung repetate la PNȚ).
PNL voia să țină **țărănimea** înlănțuită de **cămătăria liberală** ;ei urmărec **"să anarhizeze viața acestei țări"** ;este cel mai îndrăzneț **"îndemn la răzvrătire"**, care s-a auzit vreodată în țara românească ;**nici de la clubul socialist,nici de la clubul comunist,nu a pornit un "îndemn mai îndrăzneț de răzvrătire împotriva creditului țării ."**
 (aplauze prelungite la PNȚ)

...instigări,agitații,sabotaje

"Ieri au încercat să creeze **agitațiuni printre industriași**, zilnic **sabotează** activitatea industrială, **îndeamnă la grevă**, căutînd colaborări acolo unde nu ar trebui să le găsească niciodată.**Cei ce au urechi de auzit, să audă !"**
"Astăzi încearcă, dlor, să agite plugăria,că noi, prin **Legea circulației pămînturilor** între țărani improprietați, și **numai între țărani improprietați ,distrugem reforma agrară."** [...] sprijină toate acțiunile de ațîtare ale funcționării publice [.....]

...ațătarea capitaliștilor străini

"Dar **culmea gravității** o prezintă partea din Comunicat, privind **amenințarea capitaliștilor străini**.Ascultați dlor, căci vreau să immortalizez, în paginile *Monitorului Oficial* , această **declarație criminală: <Dealtfel o astfel de măsură este de natură să înșele și pe capitaliștii străini , cari, necunoscînd condițiile locale și caracterul special și național al reformei noastre agrare ,ar fi expuși la consecințele gravelor perturbări , pe cari le va dezlănțui încercarea de aplicare a unui asemenea regim . >**
 Ascultați domnilor ,**amenințarea directă a capitaliștilor străini**, că dacă vor plasa capitalul lor în creditul agricol , ei vor răzvrăti populația țării , pentruca să poarte consecințele capitaliștii străini ."
-Voci PNȚ: Rușine! Rușine!

...act necugetat, criminal

-V.M: "Este un **act de o necugetare și de o criminalitate**,necunoscute nici în literatura comunistă !" [vezi parantezele de mai jos, apoi revine, **concluziv**]
 "Prin urmare,**nu există nici un fel de scuză pentru acțiunea criminală pe care au făcut-o dnii din clubul disperaiților din calea Victoriei.[...]partidul liberal** prin această acțiune s-a așezat pe **o poziție opusă Statului**; s-a așezat **în dușmănie cu Statul**. [...] a ieșit din lege și **trebuie tratat ca un partid care s-a așezat în afară de lege."**
 (aplauze prelungite, bravo, la PNȚ)
"PNL își va clarifica poziția față de țară: **dacă se solidarizează cu șeful** , care a ajuns la această situație de șef , pentrucă i-a revenit rîndul prescris de **lista eredității** , stabilită de **mafia** acestei organizațiuni politice [**LD:atac oribil, incalificabil !**]lipsită de orice însușiri politice;dacă se solidarizează cu **actele acestea disperate ale șefului său**, atunci trebuie **să-i urmeze și soarta** Nu poate să existe un om care să se așeze deasupra unei țări.**Pe un asemenea om, țara trebuie să-l înfrîngă** "(p. 248)
 (aplauze prelungite, strigăte de bravo, la PNȚ)
 [**L.D.:e cere afișarea discursului, semn de omagiu.Cu asta își încheie discursul.**]
 Virg.Madgearu/,12 dec.'29

19.)Juliu Maniu (prim ministru):declarațiile PNL,12 dec.'29

Completare la discursul lui Madgearu, 12 dec.'29
 (DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29. p 248-251)

[**LD: discursul întreg, xerox.În calculator , dispersat problematic.Titlurile , sublinierile, colorarea, parantezele , îmi aparțin Vezi la fișier PNȚ și PNL**]

Maniu/'29

#Declarația PNL.

Încercarea criminală a PNL să distrugă acest credit **nu l-a "emoționat"**.
"Conștiința politică a acestei națiuni,**demnitătea de Stat**, [...]conștiința social-

economică a populației [...] nu vor lăsa pe acest partid liberal să distrugă realizările noastre de adevărată refacere a vieții economice a țării, a agriculturii și în special a țărănimii." (aplauze prelungite, repetate, ovații)

Nu se vor lăsa îngrijorați de "declarația prezumțioasă și pretențioasă" a PNL, care nu are "nicio bază juridică" și nici "o valoare politică". (ovații prelungite) (p. 249)

Maniu /'29

#Dictatura liberală.

"DI prof. Iorga, într-o strălucită cuvîntare rostită acum cîteva zile [vezi la] a arătat că, în realitate, de la război încoace, în țara noastră, a fost de fapt o dictatură, reprezentată și pusă în practică de guvernul partidului liberal." (aplauze prelungite)

"De fapt de cînd neamul nostru s-a închegat în mod fericit într-un singur Stat [1918], el a avut neorocul să fie istovit în puterile sale, să fie oprit în avîntul său, de această dictatură a partidului liberal, care, cum a spus d. prof. Iorga, s-a menținut la suprafață un an fără nici o mascare, în lipsa oricărui Parlament, iar după aceea s-a refugiat la spatele unor Parlamente factive, înghebate prin jandarmi, prin teroare, și cu desăvîrșita nesocotire a voinței naționale." (aplauze prelungite, ovații) (p. 250)

Maniu /'29

#Nelegitimitatea declarației PNL

Acum, vrea să continue această "dictatură ascunsă", "deghizată" pentru a distruge realizările guvernului PNȚ, vrînd să-și suprapună chiar din opoziție voința sa, "voinței națiunii", ascuzîndu-se după "formule goale". (p. 250)

PNL crede că "legile pe care le votăm și le aplicăm nu sunt obligatorii pentru această națiune și în deosebi nu sunt obligatorii pentru "măritul" partid liberal ?

Să vedem valoarea formală și puterea politică a partidului liberal, care stau la baza acestei pretențioase declarații.

...Parlament ilegal ?!

"Este ilegal acest Parlament ? A fost oare partidul liberal alungat de la putere în anul 1928, printr-o lovitură de stat sau printr-o revoluție ?

N-a fost partidul liberal alungat de la putere prin consecințele incapacității sale ... (aplauze prelungite, repetate, ovațiuni) recunoscute și formal prin demisiunea pe care guvernul său a prezentat-o în forma cea mai constituțională ?

(Ilaritate, aplauze prelungite)

Oare nu acest partid a dus țara la decadența morală, la criza politică și la dezastul financiar, în preajma căruia am stat, și nu a trebuit să recunoască însuș partidul liberal și guvernul ieșit din el, că nu a fost în stare să rezolve problemele urgente ale acestei țări ? Sigur că da." (aplauze prelungite, repetate, ovațiuni) (p. 250)

Maniu /'28

...Răzvrătirea PNL

"[...] Constatăm că partidul liberal nu are nici îndreptățirea formală, nici îndreptățirea morală, nici prestigiul politic, pentru a putea nega legalitatea și autoritatea morală a hotărîrilor Corpurilor noastre legiuitoare, nici să reclame impunerea voinței sale asupra țării, dusă la grea încercare chiar de el !" (aplauze prelungite, repetate, ovațiuni)

Aprobă cuvintele lui Madgearu, că nu este vorba decît de o "răzvrătire". Răzvrătirile pot fi :tragice, serioase, ridicole. A PNL este ridicolă; ridicolă chiar în tactice sa; sprijinită pe orgoliul său nemăsurat și pe o infimă minoritate;

"Este desigur foarte dureros că înțelepciunea scăzută a unor conducători de partid, duce un partid întreg la această stare tristă, partid care în 60 de ani a contribuit cu bine, cînd rău, dar totuși într-o măsură atît de hotărîtoare la dezvoltarea politică și națională a acestui neam."

Maniu /'29

...Rotativa ?!

-Maniu:Roagă pe deputații care au făcut comunicarea ... să fie liniștiți...

"Acest biet popor va putea și el, sărmanul, să se ferească și fără de înalta binecuvîntare a partidului liberal. (Ilaritate) Partidul liberal va trebui să vină pe arena luptelor politice "deschise și patriotice", să părăsească "întunerecul intrigilor"

sau să renunțe "să aibă cuvînt" în viața națiunii. "

-Iorga : "Frica vă face cumiști!" (Ilaritate) (p. 251)
Iuliu Maniu , 12 dec.'29

20.)Mihail Ghelmegeanu (PNȚ,raportor) Concluzii ,17 dec.'29

(deputat Ismail) (DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[LD : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Discurs inegal ca valoare doctrinară, caracteristic pentru o anume aroganță tinerească, etică politică îndoielnică față de adversari.Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,decît o **antiteză PNȚ-PNL** .

Chiar și atunci cînd polemizează cu opoziția prezentă în parlament :PSD, Iorga, Șeicaru, Willer, Lupu.Eludări neîntîmplătoare , ocoliri , neglijențe semnificative :frămîntările din PNȚ, Lupeni'29, politica externă, monarhia, legiferomania .

Accentul pe o argumentare metamorfozată : **PNȚ - partid de "centru", de "echilibru", de"arbitraj"**, între **stînga (PSD) și dreapta (PNL)** .

Regimul PNȚ: regim democratic : țărănism atenuat, agrarianism, industrialism, protecționism etc.]

Ghelmegeanu / dec.'29

▫Dezbaterile la Mesaj =tradiție parlamentară.

Discuția la mesaj,stăruie la noi în puterea unei **tradiții** (printre puținele tradiții!),a fost totdeauna un **prilej de a se examina opera de guvernare,raporturile dintre partide și ideologii** în lupta politică.**Discuția la mesaj**,într-o viață publică atît de agitată ,nelipsită uneori de laturi misterioase,înseamnă și "**un moment de reculegere** în care **omul politic** ,peste faptele mărunte, peste faptele cotidiene,**se poate ridica la înălțimea unei discuțiuni de idei**, pentru ca de acolo să-și dea seama mai bine de **opera îndeplinită și de liniile de evoluțiile în viitor.**" [.....]

▫Toleranța noului regim

Discuția la mesaj nu a fost lipsită de **note noi** În felul acesta ,**regimul de astăzi "a dovedit că înțelege să rupă cu metoda guvernelor trecute** ,pentru care **orice social-democrat era un comunist și orice minoritar un indezirabil"** (aplauze la PNȚ)
Ghelmegeanu / dec.'29

...PSD:vocea proletariatului

(Vezi pe larg la PSD)

"Ca un semn al vremurilor, **partidul social-democrat** a fost în măsură să-și exprime **punctul său de vedere** în întregime,să prezinte **o critică adeseori virulentă, deși de cele mai multe ori nedreaptă.**"

Chiar dacă **PSD** nu ar reprezenta cele **50.000 de voturi**, chiar dacă prin unii **conducători n-ar fi participat la Alba Iulia**, pentruca să ajute la împlinirea unui destin istoric," trebuie să considerăm ,**ca un cuvînt de laudă pentru regimul actual**, că **în sfîrșit ,proletariatul are** în această incintă **reprezentanți direcți și imediați** ai săi;acest **proletariat** care, oricare ar fi ideile sale, reprezintă **o realitate socială** ,fiindcă aduce o contribuție de seamă la **marele capital al muncii românești.**" (p. 355)

...D.**dr.Pistiner**, care știe simpatia pe care o am cu " tinereasca lui persoană ", s-a pus într-o situaie cam delicată.În tot discursul să **nu există o singură vorbă despre "interesele clasei muncitorești"**, în schimb, **critica sa este specific burgheză.**

[LD: ironia soartei ! etapele s-au scurtat, iar **Ghelmegeanu, nu Pistiner,a servit regimul comunist !**]

Fiind socialist, **Pistiner** și-a adus aminte de "**scurtarea etapelor de evoluție**" ,și ,socotind că PNȚ a luptat 10 ani în opoziție, **a bănuit "cu oarecare certitudine"** ,

că spre 1940 , va veni rîndul PSD să ajungă la guvern !" [...]

din **această iluzie a scurtării etapelor de evoluție,d-voastră să nu faceți mijloc de apăsare asupra clasei muncitoare** ,care nu poate incontinuu să rămînă **nici victima iluziilor,nici victima neînțelegerii d-voastre.**" (p. 358)

Ghelmegeanu / dec.'29

...Minoritățile:integralism elegant

Partidele minoritare și-au expus **doleanțele** lor, "cu un **integralism** pe care Camera l-a ascultat cu atenție, **nu atât pentru intențiile sale**, ci pentru **forma parlamentară** în care a știut să fie înfățișată." (p. 355)
Ghelmegeanu / dec.'29

...prof Iorga..

(vezi pe larg la PND-Iorga)

D.prof.Iorga ne-a vorbit "**mai puțin în numele unui partid politic**, și mai mult în numele **vechilor sale convingeri**, **potrivnice parlamentarismului de club**."

Cu d. profesor ne-am întâlnit deseori în acțiunea noastră politică.[...][...]

Și de data asta nu ne despart mari deosebiri de acțiunea politică a d-lui Iorga, căci, în definitiv, critica d-sale se reduce la **două lucruri :regimul politic al partidelor** trebuie să fie amendat prin **modul de recrutare al Parlamentului** și prin întregirea regimului parlamentar cu **o adunare economică**, reprezentnd interese profesionale."

...În ce privește "**sfatul economic**", amintește că **în proiectul de Constituție al PT,** se prevedea ca alături de **Camera** (aleasă prin sufragiu universal), să fie un "**sfat economic superior**" (cu toate breslele profesionale).

Nu este vina PNT și a lui Iorga și poate că "**în fața unui istoric sever** al vremurilor de mîine, **va fi vina noastră a tuturor**" că **Constituția s-a votat în condițiile știute** și **că va rămîne neschimbată un lung șir de ani**.(p. 355)

Ghelmegeanu /dec.'29

...PT-Lupu

/ PT a participat la dezbateri prin **întreruperile lui Buzdugan** (pe chestiunile minorităților) și prin chestiunile de "înaltă politică" ale dr.Lupu [...] (ilaritate la **PNT**)

-**Lupu** : "Te rog să nu dai față de mine **dovadă de ingratitudine** și să-ți aduci aminte că **dacă astăzi reprezinți Basarabia**, Basarabia care în 1926 n-a primit nici pe d. Virgil Madgearu, nici chiar pe d.Ralea, nici pe d.Mihalache **te-a primit pe d-ta**, care ai mers **sub aripa mea protectoare**,deși nici ghetele d-tale orange-fraise ,nici mănușile d-tale, nici educația d-tale ,**nu erau pe placul lor**.Te rog deci **să nu-mi adresezi mie ironii**, d-ta, și **să-mi fii recunoscător** pentru locul unde te-am pus " (ilaritate la **PNT**)

-**Ghelmegeanu** :în ce mă privește, vă rog să vă rezervați, pentru că vă anunț că nu sunt decît la **prima salvă**, și aceea trasă în aer, spre înștiințare ,(ilaritate)

-**Lupu** :**Dacă d-ta găsești ocaziunea ca la discția la Mesaj** să plasezi asemenea **ironii**,este cel puțin un **gest ușuratec** din partea d-tale. (sgomot, întreruperi la **PNT**)

Ghelmegeanu / dec.'29

...Pamfil Șeicaru

(Vezi pe larg la Presă)

În"vizita sa la partidele politice ,n-ar vrea să se oprească și la **Șeicaru**, deoarece el "**nu este de cealaltă parte a baricadei, deși este un independent .**" D-sa este într-o **situație "delicată"** : "este un **om de idei**, dar în același timp **director** de gazetă, și că tare **trebuie să țină cont de curentele de opinie publică**." Și atunci, d-sa se află în această situație:"**ca om de idei**, înclină spre corporatism, **dar, ca comerciant, este silit să tragă spre democrație**".[...]

-**Virg.Madgearu** : nu înțelege ce l-a supărat pe d.Fagure ! "**Proprietarul unei gazete este comerciant și d.Șeicaru este directorul unei gazete.**"

-**Cristel Ceaușoglu**: "**Gazetă căreia dvs îi datorati foarte mult !**"(Sgomot,întreruperi la **PNT**)

-**Lupu** : Numai comerciantul trebuie să țină cont de opinia publică !?Partidele și guvernul,nu ?! "De sigur **nu mai aveți nevoie acum de opinia publică, numai la alegeri aveți nevoie**" (sgomot,întreruperi la **PNT**)

-**Ghelmegeanu** : și Fagure este un reprezentant al presei.Știe ,probabil că,**Șeicaru**, **împreună cu Titeanu** (care a trecut la liberali) **proiectaseră** inaugurarea unui "**institut de studii corporative**" Atunci, d.**Șeicaru**, **ca director de gazetă**, a trebuit să țină seama de curentul de opinie publică, "**a tras storurile institutului corporatist pentru a deschide larg fereastra asupra luptei democratice**, pe care o dădea partidul nostru" Iată cum un **director de gazetă**, de multe ori, pentru a ține seama de nevoile întreprinderii lui,**în funcție de mișcări de opinie publică, trebuie să treacă peste**

ideile sale personale"(p. 356) [.....]

...Minorități .

(Vezi pe larg la Minorități și la PNM)

/ "[...] i s-a dat în această Cameră o largă extensiune ,pentru că d.Hegedus Nandor a avut marea abilitate de a prezenta problema minorităților sub forma unei chestiuni de dialectică și logică ,fapt care totdeauna are mare trecere într-o adunare de latini."

"Totuși, în chestiunile minoritare, în special în privința declarației partidului maghiar , aș vrea să atrag atenția secretarului acestui partid,că a întrebuințat o declarație bicefală,[.....]De prea multe ori , declarațiile minoritarilor, sunt "apolitice" .

"Într-adevăr, în toate declarațiunile partidului minoritar maghiar ,nu se vorbește decît de un singur lucru, de chestiunea minorităților.

Or, nu este de admis ca pe dvs., trăind în cuprinsul Statului român, să nu vă preocupe decît această chestiune.

Minoritatea maghiară nu are agricultori pe care să-i intereseze noua politică economică a guvernului ? Nu are clasă muncitorească ?

Își fixează atitudinea politică numai pe chestiunea minoritară, ceea ce face "să pătrundă în sufletele noastre amărăciunea că dvs.nu vă considerați aici decît închiși într-un fel de zid chinezesc ,pentru a vă sustrage de la toate celelalte chestiuni cari intereseze viața publică românească." (p. 365)

Ghelmegeanu /dec.'29

≡PNȚ:punct de raliere antiliberală

"Majoritatea a luat parte la dezbatere cu o stăruință care nu ar denota decît un singur lucru , că forțele comprimate atît de multă vreme au, în mod firesc, nevoie de o revărsare împotriva adversarilor,pe cari de data asta nu l-au avut din cauza golurilor,cari sunt în această incintă."

Amintește de " trecerea prin sabie a corporatismului", făcută de **Ralea**; judecarea social - democraților (mai sinceri acasă la ei decît în parlament) ,de **Petre Andrei** ; cuvîntarea eminentului orator **Petrovici** (care are și o altă valoare pentru PNȚ) (aplauze la PNȚ) [în acest moment în incintă intră **Iuliu Maniu**, întîmpinat cu ovații și aplauze prelungite] "Pentru noi,prezența d-lui Petrovici pe aceste bănci, este dovada cea mai bună că prestigiul partidului nostru este atît de sus ,încît el rămîne un punct de raliere al tuturor forțelor anti-liberale ,oriunde se găsesc și de oriunde vin." (aplauze la PNȚ)

Ghelmegeanu /dec.'29

#PNL:prudență/ sabotare / iresponsabilitate /

(vezi pe larg la **fișier PNL**)

"Cu note așa de variate în parlament ,nu-i va lua nimeni în nume de rău că "nu am băgat de seamă ,decît într-un tîrziu, că pe băncile acestei incinte , sunt și unele goluri"

"Un partid la guvern , desigur, n-are dreptul să sfideze pe nimeni [...]

De aceea, nu am să polemizez cu opoziția absentă."

Reamintește doar un lucru : "într-un an de zile, partidul liberal a izbutit să treacă prin trei etape .Cît a stat în Parlament, a făcut o politică de afirmare prudentă; cu părăsirea Parlamentului, a făcut un act de sabotare ;și cu atitudinea sa față de creditul agricol, a afirmat un act de iresponsabilitate politică " (aplauze la PNȚ)

"Eu înțeleg resentimentele pe cari partidele de opoziție absente , le au contra noastră.Dar cred că este de datoria oricărui partid politic să nu răsfrîngă acest resentiment al luptei politice , asupra însăși instituțiilor Statului, printre care pun, în primul rînd, Parlamentul.Era datoria PNL să rămînă în acest Parlament (p. 356)

[LD. : vezi și alte considerațiuni la adresa PNL vis-a- vis de regimul parlamentar, de sistemul de partide, de burghezia românească,de legislație,etc etc.]

"Statul a fost legat de soarta unui partid, care, prin jocul moravurilor de la noi, a devenit prizonierul unei familii, familia din ce în ce mai mult prizoniera unui om, iar omul [Vintilă Brătianu] , cu toate bunele sale intenții , a fost prizonierul unei concepțiuni economice , astăzi de o insuficiență notorie."(p. 357)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣Parlamentul-singura cale

[**Atenție LD: Culmea ! și el eludează faptul că PNL a introdus acest obicei în viața politică românească !**]

"[...] **Parlamentul este singura cale**, care poate să asigure societății o evoluție liniștită ,singura cale ,pe care se poate obține un minim de înțelegere între partide și între ideologiile politice pe cari le reprezintă [...]

El aparține țării și țara cere partidelor politice ca ele s-o servească aici.

Dacă **divergențele** între noi ,erau mari ,**să fi lovit în noi, nu să fi lovit în această instituție a parlamentului** ,cînd astăzi ,însuș **regimul partidelor politice** poate să fie **primejduit** și sunt semne cari trebuie să rețină profund atenția noastră." (p. 356)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣PNL:viziunea privind sistemul de partid .

(**vezi pe larg la Sistem de partid**)

"**A susține regimul partidelor politice** ,nu este numai o chestiune de logică și de dialectică,este ,în primul rînd,**o chestiune de psihologie a masselor** , raportată la momentul în care trăim.Sunt însă astăzi **semne că ici și colo se ivesc mișcări dictatoriale** , desigur **ridicole** , dar care **pot să-și aibă influența lor** ,într-o stare de mizerie economică ,în care ne aflăm în mod trecător.[...]

"Ceea ce este **mai grav**, chiar acolo, **în mijlocul satelor**,a pătruns **ideea ,că noi suntem ultimul partid** , de la care **se așteaptă o îndreptare** ,după experiența nenorocită a celor 10 ani de guvernare trecută. "

"Vă închipuiți , d-voastre, **ce s-ar întîmpla** dacă **partidul nostru nu ar putea să facă față așteptărilor** cari s-au pus în el ,ar fi , d-lor ,**o lichidare chiar a noțiunii de partid politic** , a rolului pe care partidele politice sunt chemate să-l joace **într-o viață constituțională.**" [...]

...exclusivismul PNL

"Deși suntem uniți de 10 ani, totuși dacă **România s-a mărit sub aspectul internațional** ,din punct de vedere **național** ,**ea a fost obligată să se ridice pe baza străină a exclusivismului partidului liberal.**

Încetul cu încetul, **soarta însăși a Statului a fost legată de soarta unui singur partid**, și nu cunosc **o primejdie mai mare** pentru viața unei națiuni , **decît acest exclusivism al unui partid politic** ,care crede că **el singur reprezintă națiunea**, că el singur înfățișează **toate interesele** unei societăți în plină mișcare și în plin progres.[...]

Încetul cu încetul **viața Statului a fost împinsă pe făgașul de dezvoltare al vieții unui singur partid , al partidului liberal.**"(p. 357)

Ghelmegeanu / dec.'29

...eliberarea statului de sub tiraniile de partid

"Contribuția pe care **partidul nostru a adus-o** , pentru **însănătoșirea regimului politic al partidelor**, este de **a fi emancipat cauza politică a Statului român de cauza economică a partidului liberal.**" [...] [...]

N-ar fi , d-lor deputați,**un păcat mai mare**, decît **ca acum să înlocuim exclusivismul liberal ,cu exclusivismul nostru politic** ,pentru a da acel mizer spectacol al **Statului**, care **trece ca pradă politică din mîna unui partid, în mîna celuilalt partid.** "

" **Statul** , într-un **regim politic al partidelor**, trebuie să rămînă **ferit de acapararea de sus, ca și de jos**, și aș invoca în acest sens vechea concepție juridică a **Statului -persoană morală - care simbolizează națiunea pe deasupra partidelor.**

Partidele să trăiască **prin ele însăși**, prin **puterea lor proprie**, prin **prestigiul ideilor lor**, iar **nu ca pînă acum agățate de puterile politice ale Statului și de avuția publică.**

Partidele politice să îndrumeze numai **viața de Stat** ,după nevoile fiecărei epoce, și potrivit **curentelor de opinie publică** și a voinței **scrutinelor libere.**" (p. 357)

Ghelmegeanu / dec.'29

...funcția socială a partidelor

(**Vezi pe larg la PNL**)

[**LD: interpretare "conservatoare"** , convertită sui-generis în **ideologie țărănistă.**]

Întregul regim al **partidelor** era în funcție de **modul cum PNL a înțeles să-și îndeplinească "funcțiunea socială".**Or , **partidul liberal** a înțeles că **bogăția sa** nu se

va ridica de la coarnele plugului ,ci de la ghișeele băncilor.

Din momentul acesta ,partidul liberal a făcut din întemeierea unei burghezii ,
însuși rostul politic al Statului român. [..]

...

Această burghezie nu a înțeles, că în România,drumul de dezvoltare al orașelor trece
pe la sate."

Ghelmegeanu / dec.'29

/Legea administrativă.

(Vezi la Legislație) (p. 357)

/Legea electorală.

(Vezi la Regim electoral)

Schimbarea legii electorale este în asentimentul întregii Camere. (p. 357)

/Legea ministerelor (și funcționarilor din regii) .

«Stat "agrar" -Stat "industrial"

(Vezi pe larg la Doctrine)

/Legea circulației bunurilor.

(Vezi pe larg la Economie și Țărănism)

«PNȚ= rol de arbitru între "stânga" socialistă și "dreapta " liberală

(Vezi pe larg la Țărănism și Sistem de partide)

...țărănism

[L.D: atenție.Poate cel mai clar și coerent exprimată, esența doctrinei țărăniste]

"De aceea , pînă atunci, cred că rostul partidului nostru este ca între stînga socialistă
și dreapta liberală, să păstreze un rol de arbitru ,înțelegînd la stînga sensul
problemei muncitorești ,iar la dreapta , oprind influențele devastatoare asupra
țărănimii,ale unui capitalism ,care pînă acum s-a arătat fără friu și fără scrupule."
(aplauze la PNȚ) (p. 362)

Ghelmegeanu /dec.'29

...industrie agrară

(Vezi pe larg la Doctrine)

[L.D: un p.d.v.mai realist, coerent, dar tocmai de asta, apropiat de doctrina liberală !]

La noi industria este întrucîtva privilegiată, fiind susținută ,din motive diferite,
și de socialiști (interesul mîinii de lucru) și de liberali (interesul consiliilor de
administrație) ."Între aceste două egoisme, pornite din motive diferite, partidul nostru
va trebui din nou să îndeplinească un rol de arbitru ,inaugurînd o politică
industrială , care să fie în acord cu condițiunile naturale de existență ale mediului în
care trăim.

Dacă am justificat orientarea noastră agricolă prin interesele industriei,

putem să justificăm însăși politica noastră industrială prin interesele agricole

[...](p. 362)

...protecționism -raționalizare.

(Vezi pe larg la Economie)

/ Dezvoltarea industriei în țara noastră, este condiționată de politica protecționistă.

"De aceea ,din p.d.v.al Statului ,tot rostul unei politici industriale ,se reduce la a ști ce
industrie merită protecțiunea Statului și mai ales cît o merită."

[L.D.Atenție!]"Ori ,d-lor, în politica noastră industrială pe care o inaugurăm acum,
nu se acordă protecțiunea ,decît numai pentru industriile care valorifică materiile
prime indigene ,agricole sau miniere ." [.....]

"Va să zică d-lor, raționalizarea industriei nu este o marotă a d-lui ministru Virgil
Madgearu ,[cum o calificase Mirescu]ci este singurul mijloc care poate să hotărască
care întreprinderi economice merită acest sacrificiu continuu , impus prin politica
protecționistă, consumatorilor." [-.....]

Ghelmegeanu / dec.'29

...legislație muncitorească.

(Vezi pe larg la Muncitorime)

[L.D: din nou pune accent pe **poziția "democratică" a PNT**, între **stînga socialistă și dreapta liberală**, dar argumentele sunt livrești și pătimase .]

-**Ghelmegeanu** : "Dacă vreți să judecați **opera partidului nostru** , vă rog să vă gîndiți că , **spre deosebire de partidul liberal**, noi nu ne-am afirmat în opoziție ca niște **demagogi** și la guvern ca niște **reacționari**, ci , între cele două **politici muncitorești posibile**,

una, a **individualismului liberal**, care recunoaște muncitorimii numai **dreptul de a fi liberă**, drept care de cele mai multe ori se transformă în **libertatea de a muri de foame** și între **politica socialistă** , care **neagă însăși principiile așezării capitaliste**, noi inaugurăm **politica democrată a statelor civilizate** , în materie muncitorească, care este cu atît mai **de preț** , cu cît se face de noi în mod nesilit " [.....]

Ghelmegeanu / dec.'29

Ghelmegeanu / dec.'29

....parlamentarism autohton

[L.D: și această problemă, prin prisma **poziției de "centru"** , de **"arbitru" a PNT**, între **"stînga"** și **"dreapta"**.)

"Se cere de la acest Parlament ,aducerea unei **note noi** în afirmarea sa,fiindcă se spune că dacă ,în definitiv, guvernul imprimă această notă nouă, în toate direcțiile activității sale, **este timpul ca și Parlamentul să aducă o notă nouă** în ce privește **modul de exercitare al controlului său** , atît asupra **puterii executive** , cît și în ce **privește inițiativa legiferantă**.

S-au dat **diferite răspunsuri** , s-au rostit **diverse formule**:

-Unii au spus : "**Guvernul face, Parlamentul și partidul ajută.**"

-Alții,o formulă mai "rebarbativă" : "**Guvernul face și Parlamentul trage**"

[Comparatie:parlamentarism occidental]

Un **parlamentarism** de tip "occidental" din unele țări,cu **hărțueli continue**,care la un an,la șase luni, uneori la lună, **provoacă demisia** unui ministru sau a întregului guvern, formînd **"majorități regrupate"** ,acest parlamentarism **reprezintă "o nostalgie"** , care , în actuala situație , **nu trebuie să fie realizată**

Să nu uităm că **viața nouă care se încheagă** ,este **încă șubredă** și **poate să sufere din cauza manifestărilor intempestive** ,a unui parlamentarism care ar trăi cu **mistica personalităților**,ce își fac o **carieră din a fi răsturnători de miniștri sau de guverne ."**

"Să lăsăm acest parlamentarism **pe seama marilor republici** ,cu imperii coloniale, cu forțe compensatorii a marilor republici ,**cari au tradiții bătrîne** în spatele lor, **tradiții care** din umbra secolelor ,**acopăr insuficiențelor prezentului** și dau **vieții politice un reazem neclintit**, astfel ca **Statul** să treacă cu bine peste toate crizele **hăului politicianist ."**

▣Parlamentarism PNT

"În situația de astăzi ,de la noi, **trebuie să creiem un parlametarism care să răspundă greutăților și nevoilor noastre proprii și aceste greutăți ,dlor deputați, sunt nenumărate.**"(iar vorbește de "moștenirea " lăsată de guvernarea liberală și de opera întreprinsă de guvernul PNT)

...arbitru între "stînga" și "dreapta"

"Pe de altă parte, **situația partidului nostru este destul de delicată** fiindcă suntem **un partid de echilibru social**, și partidele de echilibru social își îndeplinesc opera lor salutară pentru viața unui Stat , în mijlocul unor **mari poveri și a unor mari răspunderi**. Din ce în ce mai mult **va trebui să fim arbitru** între **stînga socialistă și dreapta liberală**, va trebui să stabilim și să **integrăm toate interesele în cadrul interesului general al Statului."**

...control și disciplină

"[...] nu putem să practicăm decît **parlamentarismul întemeiat pe o disciplină**

voluntară, care înseamnă a exercita un control, pentru ca guvernul să îndeplinească opera partidului, pentru ca opera înfăptuită să fie respectată de toți reprezentanții puterii executive, în gradele ierarhice pînă la cel din urmă, de toți acești reprezentanți cărora le este încredințată aplicarea operii de guvernămînt.

Cînd însă ne-am exercitat acest control - [...] credem că cu adevărat am practicat parlamentarismul [...] care respectă opera de guvernămînt, întrucît ea este întemeiată pe programul partidului și am întemeiat un parlamentarism demn, care nu are să-și reproșeze nimic, fiindcă este veghea continuă pentru îndeplinirea crezurilor, pe care le sevim cu toții." (aplauze prelungite la PNT) (p. 366)

Ghelmegeanu / dec.29

Regimul PNT

"Muncim cu toții, muncesc miniștrii, muncim noi ca parlamentari, și totuși din marele bine care se încearcă, mai puțin poate să ajungă la cei care suferă din cauza acelor trepte ierarhice [birocrăția] unde, firește, fiecare chestiune trebuie să vină cu referat, și să plece cu referat. Trebuie dar o voință aproape iacobină, ca să se împingă această administrație de a lucra într-un ritm mai tineresc, ca în modul acesta toată opera de guvernare să poată ajunge pînă acolo, jos, în mijlocul satelor." (aplauzela PNT)

Atenție LD!

"Guvernăm astăzi, de fapt, cu marele sprijin al puterii de așteptare a poporului nostru. Și care este omul politic care să poată preciza, pînă unde se poate întinde această răbdare și pînă unde se poate întinde această așteptare?" [...]

Ghelmegeanu / dec.'29

Rolul elitelor

"Un mare organism cum este partidul politic, nu poate să îndeplinească scopurile sale sociale, decît dintr-un serviciu reciproc, care are loc între cei care organizează masele populare, pentru a duce țara sus pe culmea realizărilor utile, și între aceia cari, reprezentînd elita intelectuală a unui partid, luminează căile viitorului și ale evoluțiunii.

Un partid cu răspunderea zilei de astăzi, ca al nostru, nu trebuie să tolereze nici anarhizarea cadrelor, nici anarhizarea personalităților, cu atît mai mult că din mijlocul nostru, nimeni nu se poate considera mai presus de partid, pentru că nimeni nu poate să aibă iluzia temerară că este mai presus de scopul național și de idealurile sociale pe care le urmărim cu toții.

Să ridicăm, însă, mai presus de noi, spiritul de jertfă, către care trebuie să tindem, pentru a ridica, într-o ascendență continuă, acest partid al nostru, născut din flacăra idealismului, păstrat prin puterea credinței și ridicat la locul de răspundere, prin triumful conștiinței cetățenești, pentru a apăra destinele neamului nostru." (aplauze prelungite la PNT) (p. 366)

Ghelmegeanu (raportor) / 17 dec.'29

21.) Voicu Nițescu (Ministru de Stat), discurs final, Cameră, 17 dec.'29

(DAD, MO.16, șed. din 17 dec.'29, p. 367-373)

[L.D : discurs integral, xeroxat, în calculator, dispersat problematic;

Parantezele, sublinierile, culorile, semnele ... îmi aparțin .

Vorbește în numele guvernului, trăgînd concluziile la dezbaterile la Mesaj.]

Nițescu / dec.'29

( ) ( ) Oratorii parlamentari

Discuțiile Parlamentului cu Coroana au durat 3 săptămîni, luînd cuvîntul : Ioan Patrovici, Ralea, Andrei, Mezincescu, Pompiliu Ioanițescu, Crăciun, M. Șerban, P. și V. Haneș, V. Tilea, Polizu - Micșunești, Ghelmegeanu ș.a. (de la PNT); reprezentanții PND [Iorga], P.T. [Lupu], PSD [Pistiner, Mirescu, Jumanca, Rădăceanu], PNMagh [Willer, Hegedus Nandor], PNGerm [H. Otto Roth], Club Evreesc [T. Fischer] și distinsul gazetar independent Șeicaru. El le va răspunde pe rînd, ca să nu fie supărare, deși i-ar fi răspuns mai întîi profesorului Iorga (*<a tout seigneur honneur >*) (p. 367)

Nițescu / dec.'29

▣Parlamentarismul PNT

[LD: una bună, una rea! La cea bună, **ipocrizie** ;la cea rea, **patimă**]

"Născocitor de idei și totdeauna îndrumător , d-sa [Iorga] a discutat în cuvîntarea d-sale , **ideea Parlamentului corporativ** , care ,ființînd **pe lângă parlamentul de azi** , ar urma < să exprime dorințe > și să dea îndrumări utile , folositoare **activității Parlamentului constituțional**.

...Parlament și parlamentarism actual

[LD:trufie ardelenescă subiectivă ,fără limită, fără rușine :pentru prima oară , viață parlamentară adevărată ! primul parlament adevărat !]

Părerii d-lui Iorga , care nu credem că la noi și în situația dată își poate găsi aplicarea, **noi îi opunem modest , dar hotărît credința noastră detotdeauna.**
Suntem aderenții Parlamentului așa cum se înfățișează în forma lui de azi și a parlamentarismului , neumbrit de nici o altă instituție coasimilată și lipsită de orice suport străin."

"Dealtcum se pare că **țara românească trăește pentru întîia oară o viață parlamentară pentru întîia oară noi avem cu adevărat un Parlament .**

Parlamentarismul a început să funcționeze în Statul român din decembrie anul trecut .[...]Instituția parlamentară va continua să ființeze spre binele acestei nații și acestei țări , pentru ca **un Parlament** care este ales prin libera voință a poporului , **este garanția și a ființei naționale a acestui popor și a democrației adevărate** și în sfîrșit și **a aceluia sincer și real control asupra faptelor și actelor regimului ."** (aplauze la **PNT**)(p. 371)

[Lui **Lupu**]: "**Parlamentul nostru continuă să-și păstreze însuflețirea și dragostea de muncă de anul trecut.Și am convingerea că acest Parlament va continua să stea zid în jurul regimului ,pentru a duce la bunul sfîrșit opera sa de guvernare."** aplauze la **PNT**) (p. 372) [amintind volumul mare de legi votate și cele ce urmau a fi dezătute în sesiunea a II-a]

" Iar pentru a face acestei **intense activități** , avem convingerea că **majoritățile parlamentare** vor căuta să păstreze și mai departe **solidaritatea** care le-a animat pînă acum."(p. 373)

Voicu Nițescu / dec.'29

1930.TRAVALIUL LEGISLATIV 1930

Vezi la fișiere Legislație

22.)1-4 mai '30.Congresul general PNL

(BCS, fond Saint-Georges, pachet XLV,ds.4 , fila 84- 104)

[LD: text integral, fișe de mîină, introdus în calculator.

Capitolele , dispersate problematic.Subtitluri,sublinieri, paranteze, semne, etc, îmi aparțin.

Atenție ! :document programatic , doctrinar,cu care **PNL lansează oficial bătălia pentru răstrurnarea de la guvern a PNT**,în simetrie (revanșă) cu acțiunea din primăvara '28 a PNT.Își fixează coerent și cuprinzător **toate țintele și mijloacele de luptă**; caracterizează (doctrinar și politic)**toate actele PNT** considerate ca dezastruoase, periculoase, distructive, eronate, nerealiste, nefondate.

Prin comparație cu programul PNT de guvernare, se pot determina **concepțiile comune** dar ,mai ales,**diferențele și divergențele** privind guvernarea României.

De la părăsirea guvernării , în nov.'28,cel mai consistent și amplu document.

Dacă numai peste o lună (6 iunie) nu se producea **Restaurția**, probabil că istoria românească ar fi înregistrat o altă evoluție .Dacă, dacă ...]

PNL / mai '30

▣Manifestul PNL

PNL este consecvent programelor sale naționale. Din nefericire, **opera sa a fost întreruptă printr-o politică nesocotită și experiențe primejdioase.** [PNȚ]
PNL / mai '30

-Monarhie constituțională.

[LD:vezi la **fișier Monarhie** culisele prin care s-a pregătit venirea lui Carol
Vezi cine au fost **autorii morali și înfăptuitorii restaurației** , pentru a stabili un **episod istoric nefast** în istoria României interbelice, indiferent de răsgândirile și regretele ulterioare, indiferent de explicațiile și schimbările de atitudine ce au urmat]

"PNL, reamintindu-și trecutul zbuciumat al neamului nostru , socotește regimul constituțional monarhic -prevăzut prin pactul nostru fundamental- ca cea mai bună pavază a continuității și a intereselor superioare ale statului și, recunoscător marilor regi - **Carol și Ferdinand -va lupta cu toată hotărârea împotriva tuturor** acelor care **ar încerca să zdruncine așezămîntul nostru constituțional."**

"Nădăduind că Înalta Regentă își va îndeplini menirea sa de **ocrotire a intereselor permanente ale Statului** în timpul minoratului Regelui Mihai , **PNL va da sprijinul său hotărît pentru a asigura normala funcționare a acestei instituții, căreia s-a încercat să i se aducă în ultimul timp grave știrbiri."**

...Respectarea voinței testamentare a Regelui Ferdinand

"Credință neclintită MSR Mihai I; respectarea neșovăelnică a voinței regelui Întregitor de neam ;[Ferdinand]"(f. 84)

PNL / mai '30

-Regim parlamentar, întemeiat pe vot obștesc

"Regimul parlamentar , întemeiat pe votul obștesc, rămîne, oricari ar fi tendințele trecătoare izvorîte din unele decepții sau din unele ambiții , singura garanție serioasă de propășire a societății moderne." (p. 84)

PNL / mai '30

-Revenirea la Legea administrativă din 1925

Prin **Legea administrativă** din 1925, **viața țării a fost unificată, ținîndu-se seama de : unitatea statului și descentralizarea serviciilor publice.** PNL va desființa **Legea administrativă actuală**, care nesocotește aceste două principii , altfel **România este amenințată să piardă caracterul de stat unitar național și caracterul democratic.**

PNL este hotărît potrivit ca, sub cuvînt de descentralizare, regionalismul și legiurile străine vechi să se restaureze, avînd tendințe destrămatoare și antinaționale."

(p. 85-86)

PNL / mai '30

-Votul universal ptr. femei

[LD:să fi fost aceasta o "restanță" inexplicabilă a deplinătății votului universal ?Nu !

Era ,în fond ,mentalitatea misoghină a epocii - nu numai în România.

Prevăzută în **Constituția '23**, măsura s-a tergiversat de la guvern la guvern.

De altfel, în pofida agitării problemei, o vor tergiversa și cele două guvernări național-țărăniști ('28-'31; '32-'33) , și cea liberală ('34-'37), fiind introdusă abia în **Constituția Carol II('38)**.]

PNL a înscris în Constituție dreptul de vot al femeii, ca o mare problemă a timpului nostru. Credincios spiritului Constituției, **îndreptînd unele greșeli săvîrșite, el va extinde aceste drepturi treptat**, convins de **rolul crescînd al femeilor în viața noastră socială, culturală, politică, națională.**"(f.87)

PNL / mai '30

▣"Prin noi înșine ! "

...Poziția față de capitalul străin.

PNL rămîne convins de justetea politicii sale de neatîrnare economică .

Politica PNL **nu implică nici o ostilitate față de capitalurile străine.** Din contra, PNL

recunoaște nevoia colaborării capitalurilor străine pentru punerea în valoare a bogățiilor țării."Dar...

...ocrotirea muncii, capitalului și inițiativei românești

Această participare să se facă **în condiții folositoare ambelor părți,ocotitoare pentru capitalul, munca și inițiativa românească.**

PNL este încredințat că,**după experiențele demagogice de astăzi, care au împiedicat venirea capitalurilor străine, cele serioase se vor convinge că, formele de colaborare de care poate dispune PNL, le oferă toate garanțiile pentru o sigură și remuneratorie activități, în cuprinsul României Întregite.**"(p.88)

PNL / mai '30

...Încurajarea industriei

Dezvoltarea industriei trebuie încurajată : ca un factor important al producției generale; ca un **debușeu pentru brațele disponibile** din agricultură; ca **mijloc de punere în valoare a bogățiilor**, inclusiv ale celor din agricultură.

Trebuie dat **mare atenție industriei legate de agricultură** , constituindu-se în **"complimentul ei firesc"** ,folosindu-se " condițiile speciale din țara noastră unde **industria nu se prezintă în antagonism cu agricultura"** .

...În materie de **petrol și combustibil**, de care depinde energia întregii economii și apărarea țării , trebuie **menținută** în cadrele nevoilor superioare ale României , **care a știut să o pună așa , înaintea multor state** (de mai bine de 20 de ani !) , **care astăzi urmează exemplul României.**

...Mare importanță trebuie dată **căilor de comunicație**: necesitatea normalizării situației CFR; regimul **drumurilor** revizuit , pentru a fi construite cf. tehnicii moderne ;

atenție **căilor de comunicație pe apă** - maritime și fluviale- amenajării porturilor ; atenție **transporturilor aeriene**, pentru nevoile economice și interesele de apărare .

...**Marile servicii publice nu pot fi înstrăinate**, pentru că de ele depinde independența economică și politică a Statului.**Poșta, telegraful, telefoanele**, prin importanța lor, **nu îngăduie să fie scoase din exploatarea și de sub controlul direct al Statului.**

...**Încercările de azi [PNT] de a concesiona aceste servicii unor corporații străine , vor găsi în PNL o energică atitudine de opunere ,hotărârea de a le înlătura , ca neconstituționale.**"(p. 89-90)

PNL / mai '30

...Ordine în finanțe

Reintroducerea ordinii financiare ;restabilirea **echilibrului bugetar** ;**economii serioase** **Desființarea regiilor comerciale [înființate de PNT]**,cu cheltueli inutile.

Revizuirea **impozitelor excesive** ; **suprimarea sporurilor cotelor de impozite [introduse de PNT]**;înlăturarea **abuzurilor fiscale** ."(p. 91)

PNL / mai'30

«Țărănismul PNL

România este o țară agricolă.Agricultura este principala ramură de producție.

Astăzi [1930] ea este într-o stare precară.

PNL, care a făcut împrăștierea , consideră ca o supremă a sa datorie, să consolideze mica proprietate .

...desființarea "legii Mihalache"

Legea circulației bunurilor ,menită să **distruge roadele reformei agrare**, este o **adevărată primejdie** socială, economică, națională.

Deci ea trebuie desființată fără întârziere.

...încurajarea agriculturii

Agricultura va fi încurajată prin : **cercetare științifică** a problemelor de sol și culturi ; **selecționarea și procurarea de cele mai bune semințe și rase** ;**educarea profesională** a plugarilor ;**învățămînt agricol aplicativ** ;**lege specială de încurajare a agriculturii** [....]

PNL / mai '30

...Cooperația .

Are în viața statelor moderne o mare importanță. **Munca și inițiativa PNL în ultimii 30 de ani**, în problema **cooperăției**, este astăzi **serios amenințată** [PNT]
Mișcarea cooperatistă trebuie restabilită în **drepturile și menirea ei**, ca un puternic instrument de **solidaritate socială și propășire economică**.
Menținerea principiilor inițiale, care au stat la baza mișcării, au aprobarea tuturor cooperătorilor conștienți, contribuind la **consolidarea celor două mari reforme: împrumutarea și votul universal**. (p. 95-96)

PNL / mai '30

-Culte

Prin **Constituție**, prin **Legea de organizare a Bisericii ortodoxe**, prin **Legea pentru regimul general al cultelor** [1928], **PNL a creat pentru toate confesiunile , regimul** care le îngăduie **libera lor dezvoltare**. [.....]

PNL va combate tendințele nenorocite de luptă confesională, ce se ivesc în unele părți, care nu pot decât zdruncina temelii morale ale Statului. (p. 98)

PNL / mai '30

-Regimul minorităților

"Problemele minoritare își vor găsi **adevărată și completa dezlegare** în înfăptuiri **conforme cu spiritul Constituției**, precum în încredere și bunăvoința tuturor, iar **nu în supralicității electorale**, în **proteste și reclamații** peste hotare sau **uneltiri din afară**."

PNL întinde minorităților o mână frățească și leală, și este sigur că ele nu se vor lăsa **ademenite de instigațiuni din afară** care dau loc la **uneltiri înăuntru**, **împotriva cărora PNL înțelege să reacționeze cu toată energia** " (p. 98)

PNL / mai '30

-Problema muncitorească .

"Într-**o țară săracă și cu o industrie în suferință**, soarta muncitorilor nu poate fi înfloritoare. De aceea , **problema muncitorească** este strâns **legată de o bună politică industrială**. Potrivit **idealului de solidaritate și înfrățire socială** care însuflețește întreaga lui **doctrină**, **PNL se va strădui să stabilească o cât mai armonică și intimă colaborare între capital și muncă** ." [.....] (p. 99)

PNL / mai '30

-Politica externă.

Politica de pace, cu apărarea hotărâtă a **drepturilor neamului, a suveranității, a integrității teritoriului**.

/ "**Intangibilitatea tratatelor de pace** este și trebuie să rămână **baza politicii noastre externe**" [.....]" **să se apere împotriva comunismului subversiv**.

"**Toate statele democratice** simt nevoia de a se apăra împotriva **influențelor subversive din afară , a comunismului**; cea mai mare energie se impune față de **o acțiune care**, pe lângă **primejdiile ei interne**, reprezintă și **tendențele de destrămare ale dușmanilor noștri din afară** ." (p. 102)

PNL / mai '30

-Apărarea națională.

"Dorința sinceră de pace a României, îi impune totuși datoria , față de situația geografică , și în mijlocul împrejurărilor internaționale de azi, ca să se îngrijească de apărarea națională."

PNL consideră principiul "națiunii armate", bază a sistemului nostru de apărare; Se va acorda o atenție deosebită **armatei , scut de apărare a patrimoniului național** ; (p. 102)

PNL / mai '30

▪Etică politică.

"**Restabilirea principiului de autoritate**, printr-o **legiferare chibzuită, de apărare cinstită a așezămintelor democratice**, de **purificare morală, de colaborare între toți bunii români, și de concordie socială**."

După situația creată de urmările războiului, în fața **dezordinii morale** produsă în ultimii doi ani [1928-1930] **o acțiune "de restabilire a echilibrului moral și de sancționare a actelor săvârșite în dauna intereselor obștești"** se impune "ca o necesitate primordială "pentru însănătoșirea și normalizarea vieții noastre publice."
România are nevoie de muncă, liniște, înfrățire.
PNL se va strădui să le asigure, pentruca **generația de astăzi să-și îndeplinească datoria : consolidarea definitivă a României întregite.** " (p. 104)
 Manifest -program PNL,4 mai 1930

23.)Camera și Senatul, în ziua sosirii lui Carol , la București,6 iunie '30

("Dimineața", 8 iunie'30)

[L.D.: parlamentul, în sesiune extraordinară, în plin proces legislativ .La ordinea de zi: *legea de organizare a corpului avocaților.La Senat, legea gazului metan]*

«Camera

Ședința se deschide la ora 10,15, sub reședinția lui Șt.Cicio Pop.
 Pe banca ministerială,N.Costăchescu și Voicu Nițescu.

...prelungirea sesiunii extraordinare

După amiaza, ședința a continuat, pe banca ministerială aflându-se și Iuliu Maniu.
Maniu a citit Mesajul regal de **prelungire a sesiunii extraordinare** pînă la 14 iunie, pentru a se putea dezbate și adopta legile propuse.

...incident anti/filo-semit

-A.C.Cuza , **intepelare** : despre **așa-zisele mișcări antisemite**.

Trebuie dezbătute, cunoscute cauzele ...

-Petre Andrei : trebuie fixată o zi pentru dezbaterea acestei probleme, pentrucă, **de cînd a intrat d.Cuza în Cameră**, chestiunea se aduce mereu , "potrivit sau nepotrivit ".[.....]

"fapte care nu ne fac cinste nici nouă ca stat civilizat și în același timp **ne fac un mare rău din punct de vedere economic și financiar**.[.....]

Șt.Cicio Pop: Sesiunea este extraordinară și este dedicată numai dezbaterii legilor.

...legea de organizare a avocaților .

Dupăamiaza, continuă discuțiile...Se votează :

-Proiectul de lege privind organizarea Ministerului de Finanțe (Madgearu)

- " " " " privind reducerea impozitului global cu 10%

- " " " " privind crearea caselor de economii ș.așa...

«Senat

La Senat, sub președinția lui Ștefan Bratu,**Madgearu a citit mesajul regal** de **prelungire a sesiunii extraordinare...**

și dezbate ... legea gazului metan..)

RESTAURAȚIA:8 iunie 1930

24.)Restaurația :8 iunie'30

("Dimineața" ,XXVI, nr. 8427, 10 iunie ' 30)

[Vezi pe larg la **fișier Guvern și Monarhie]**

-**Demisia gub.Maniu** ;formarea gub.G.G.Mironescu

-Anularea Legii din 4 ian.1926 (Senat și Cameră) ;

-Legea pentru Voievodul Mihai ;

-"Adunarea națională " ad-hoc.

-Proclamarea regelui Carol II ;
8 iunie'30 /

-Demisia gov.Manu ;

-Guv.G.G.Mironescu

...Camera

(Vezi pe larg , ceremonia, opiniile, la Monarhie)

...Pe la ora 8, încep să sosească **parlamentarii**, în costume de gală ;

galeria plină de public (bărbați și femei) ;

ziariștii transmit telefonic știri;

Diplomați în tribuna diplomatică apar miniștrii: Austriei, Ungariei, Iugoslaviei, Spaniei, nunțul papal etc.;

Postamentul tribunei este acoperit cu o draperie de catifea verde, **pe care va lua locul prințul Carol**;

...La început, doar **Iorga și Lupu** erau din partea opoziției, apoi au sosit **Averescu și Goga** ; Averescu se întreține cu dr.Lupu ; dintre socialiști, doar **Mirescu și Rădăceanu** ; la apariția lui **TH.Florescu**, se produce rumoare, deoarece , nefiind deputat, nu este primit **Manoilescu** , vesel, este primit cu aplauze; **Iunian**, este primit cu aplauze ; etc etc... deputații rămân la Patriarhie ; pe la ora 10, sosește **Iuliu Maniu**. Apoi **Madgearu** . **Manoilescu strânge semnături** pentru **proiectul de decret** care urma **sa-l declare pe regele Mihai, "voevod de Alba Iulia"** și i se va spune "**Măria Ta**" .

Ștefan Cicio Pop deschide ședința.

G.G.Mironescu : citește **decretele regale** (vezi cele de la Senat), se trimit la Comisia .

Pompiliu Ioanițescu (raportor la lege) : **Comisia , în unanimitate** (aplaude prelungite , îndelung repetate), **a acceptat acest proiect de lege , pentru a se repara "o mare nedreptate"** [...] Cel dintâi **votază Iorga**, urmat de **Maniu, Iunian, Madgearu** , apoi **Goga, H.Roth**, în aplauzele parlamentarilor. **Proiectul este votat cu 310 voturi.**

- PAUZĂ -

8 iun.'30

...Senatul.

...Senatorii pleacă pe bulevardul Academiei ; își fac apariția senatorii de drept ;

M.Poppovici (noul ministru de Interne !) este primit cu deosebită efuziune;

gral Prezan(are 70 de ani) ,fericit, întâmpinat cu aplauze ;

Ședința este condusă de **Șt.Bratu**.

...GGMironescu citește **Decretul pentru abrogarea art. 6 și 7 din Legea statutului familiei domnitoare**[.....]

...Se citește apoi **legea privind statutul regelui Mihai** : " Moștenitorul Tronului ia numele de **mare voevod de Alba-Iulia**" . Votul : **179 pentru; 1 contra .**

▣Proclamarea Regelui Carol II

[LD: nu intervin în text.Toate dubiile și posibilele comentarii, în paranteze drepte, cu roșu **Restaurația ,PNȚ a făcut-o**.În pofida celor câteva voturi nepenețiste.]

La ora 13,15 soneriile invită la reluarea ședinței.

La tribună, este instalat un **microfon de radio** ; fotografi ; un **aparat cinematografic**.

Lojile și culoarul tixite de lume;

Șt.Cicio Pop : membrii corpurilor legiuitoare , **întruniți în Adunare Națională, ca reprezentanță națională**, va decide asupra **prerogativelor regale, potrivit capitolului I , secțiunea II, din Constituție**.

-Grigore Iunian : cere cuvîntul (aplauze prelungite, repetate) în numele "**cîtorva sute de deputați și senatori**" [LD:???] , **pentru a supune votului următoarea hotărîre :**

"Corpurile legiuitoare, întrunite într-o singură Adunare, și constituite în reprezentanță națională [LD:???] , declară :

-Anularea Decretului 13 /5 ian.1926

<Constată anulată legea promulgată prin Inaltul Decret Regal no 13 , publicat în "Monitorul Oficial " 4 din 5 ianuarie 1926, [...]

-Desființarea Regenței

Declară de asemenea anulată legea promulgată prin Înaltul decret regal no 14 din 4 ianuarie 1926, publicat în "Monitorul Oficial" no.14 din 4 ianuarie 1926, prin care **Reprezentanța națională primește Regența numită de M.S.regele Ferdinand I.** În consecință, **pe temeiul art. 77 din Constituție, Reprezentațiunea Națională constată că succesiunea Tronului României se cuvine de drept A.S.R.principelui Carol, coborât direct și legitim în ordine de primogenitură bărbătească al regelui Ferdinand I.** > (aplauze, ovațiuni prelungite, strigăte de Trăiască regele Carol II !)

-G.G.Mironescu (Prim ministru, ministr. de Externe, ad-interim la Justiție) :
 "[...] **Față de propunerea d.Grigore Iunian [LD !?!] guvernul este de acord ca această propunere să se discute și parlamentul să hotărască cum va găsi de cuviință.** (Urmează declarațiile partidelor- **vezi la Sistem de partide și Monarhie**)
 (L:D:atenție , aprobarea parlamentarilor este uluitoare, chiar și atunci când se spun lucruri contradictorii .Vezi aplauzele la Iorga și Iunian.]

-Grigore Iunian (raportor la lege)

"Ca un omagiu adus simțămîntului acestei Adunări, [...] mă mărginesc a desprinde câteva constatări .[.....]

Noi,Adunările Naționale [LD !?!] întrunite **ca reprezentanță națională** avem mîndria să fi putut fi la acest loc de răspundere , în clipa în care **avem datoria să hotărîm asupra celui mai important act în viața politică de după război ;** Putem să fim **mîndri**, putem să fim **fericiți**, am răspuns și la un postulat al **conștiinței** noastre, **turburată adînc de necesitatea crudă în care ne-am găsit acum patru ani, să dăm votul nostru ca un omagiu adus voinței glorioșului și neuitatului Rege Ferdinand** [...] FII BINE VENIT,SĂ TRĂEȘTI MĂRIA TA, REGE CAROL AL II-LEA (aplaue furtunoase, strigăte de ura)

-G.G.Mironescu (prim-ministru) :

"Țara și neamul românesc **trec prin momente dramatice,dar și mărețe.**[...] Înfrăptuim un **capitol nou în viața neamului românesc**; intrăm în **făgașul normal**, de la care **o întocmire artificială ne-a îndepărtat** și **sperăm** că acest făgaș normal are să fie **spre fericirea neamului românesc.** **Guvernul asociindu-se la această operă**, în care vede salvarea țării ,cheamă **pronia cerească** asupra acestei noi îndrumări a neamului românesc și călăuzit de interesele mari ale Patriei [.....] **Patria înainte de toate ; interesele ei înaintea tuturor** .(aplauze prelungite) **Să pășim în curînd la ultimul act de formalitate** ,pentru realizarea a ceea ce am început să înfrăptuim , strigînd : trăiască românia, Trăiască Majestatea sa regele carol al II-lea!

8 iun.'30

≡Votarea legii.

Votați : 486Majoritatea necesară: 332 **Bile albe : 485; Bile negre : 1**

Ștefan Cicio Pop :

Proclamă pe regele Carol al II-lea ca rege al României.

- pauză 15 minute –

8 iunie 1930

Prințul Carol >> Regele Carol II

...Cotroceni >palatul regal > patriarhie

8iun'30, 15,30

-Depunerea jurământului.

-Șt.Cicio Pop : "Sunteți întruniți în Adunarea Națională pentru a primi jurământul MSR Carol al II-lea.(Întră regele Carol , însoțit de prințul Nicolae, însoțit de urale formidabile)
**"Corpurile legiuitoare întrunite în reprezentanță națională au hotărât că drepturile la Tronul României vi se cuvin Vouă, Majestate .
 Vă rog să depuneți jurământul."**(GGMironescu îi înmânează jurământul)
Regele Carol citește formula sacramentală , sărută crucea, iscălește jurământul
 (care se va depune la Arhivele statului).

▪Discursul regelui Carol.

(Vezi pe larg la *fișier Monarhie*)

"D-lor senatori.D-lor deputați, primirea atât de emoționantă ce mi-o faceți mă mișcă atât de adânc,căci **sunt fericit** de a putea resimți prin glasul domniilor-voastre sentimentele acelor cari v-au trimis aici și **de a constata** încă odată **legătura** sufletească ce m-a unit și mă va uni întotdeauna **cu poporul meu**.
"Jurământul ce l-am depus astăzi, **în fața reprezentanților națiunii**, depășește zidurile acestui locaș istoric și pentru sufletul meu devine un **legământ sfânt între mine-rege și poporul meu**.E un legământ luat **în fața aceluia atotputernic** ,de a fi părintele plin de grijă și de rîvnă al fiilor săi.

...Exilul, pribegia, adversarii

[L.D: nimic despre renunțările sale la tron,despre tinerețea sa aventuroasă !
 Din prima zi, Carol comite, astfel , un sperjur semnificativ, care-i va marca toată domnia .]
"Pribegia de mai bine de **patru ani**, departe de poporul în mijlocul căruia m-am născut și am fost crescut , **a fost silită de unii**, cari prin vorbele lor **au îndurerat sufletul** marelui vostru rege și **scumpului meu părinte** și cari **au avut de scop de a rupe legătura între mine și români**.
"Manifestația înălțătoare de astăzi dovedește vădit că **aceste încercări nu și-au atins scopul** și că **iubirea ce am dus** ,neclintită în sufletul meu, **față de România,este răsplătită** cu prisosință prin **dragostea ce mi-o arată națiunea prin reprezentanții săi**.
"Pășesc astăzi cu sufletul înălțat în mijlocul poporului meu și **cu o inimă în care s-a șters cea din urmă urmă de mîhnire** ,**chiar față de aceia cari au încercat prin acțiunea lor nechibzuită [!?!] să rupă legătura indisolubilă** între mine și tot ce simte românește.Urmînd pilda din scriptură, zic: **nu vreau moartea celor ce au greșit** , **ci întoarcerea lor la matca din care nimeni n-ar fi trebuit să iasă**.
Eu nu am venit să mă răzbun pe nimeni, ci cu inima caldă și iubitoare **să strîng într-un mănunchi** pe toți acei cari au **voința și puterea de a colabora** pentru propășirea patriei.[.....]

...Hotarele

" Eu am crescut în mijlocul vostru, **hrana mea sufletească** a fost hrana sufletului vostru, durerile voastre au fost **durerile mele**, idealurile neamului meu au fost **idealurile mele**.
 [LD Atenție! Parafrazată **Doina lui Eminescu ! Rolul armatei, accentuat. Integritatea hortarelor**, pe care în 1940 o va pierde ! Cine i-o fi făcut discursul ?]
 Nu pot -văzînd aci în fața mea întruniți **reprezentanții românilor de la Nistru pîn'la Tisa** , **din Hotin și pîn' la mare** , **din Boian la Vatra Dornii din Sătmar pînă'n Săcele**, și **de la Turnu'n Dorohoi**, să nu mă gîndesc cu nespuse evlavie la acei **opt sute de mii de morți** ,și la acei **luptători din Ardeal, Bucovina și Basarabia** cari ,prin sîngele lor, au închegat pentru totdeauna **unirea nației în granițele ei firești**.**Moștenirea aceasta sfîntă**, trebuie **s-o păstrăm**,ca cel mai sfînt odor și,întărit încă mai mult de către aceste jerfe, **sunt hotărît să mențin fără șovăire jurământul meu de a păzi neatinsă integritatea teritoriului național** .

...Familia regală.

[L.D: nici un cuvînt despre **regina Elena !Regina -mamă Maria** , se pare că ,în ziua sosirii lui Carol, a părăsit România, cu trenul.]
 / " D-lor senatori, d-lor deputați, mai am **o bucurie** pe care țin să v-o împărtășesc, bucuria cea mare care în clipele acestea de reîntoarcere îmi umple sufletul ; este **terminarea celui mai mare chin** ce l-am avut de îndurat în anii mei de pribegie ,

În sfârșit, **mi-am regăsit, scumpul meu fiu**, pe care îl **voi putea**, cu toată iubirea, **să-l cresc** în sentimentele ce au ilustrat pe strămoșii lui : dragostea nesfârșită de țară. / "[...] țin încă să aduc **mulțumirile mele iubitelui meu frate și tovarășilor săi din regență** cari în acest răstimp **au avut grijă de buna gospodărire a țării.**"

...Unitate în jurul Tronului

[LD: Partide? Parlament ? Democrație ? Constituție ?]

Greutățile, cari unora li se par de **neînălțurat**, vor putea , fără nici o îndoială, **să fie călcate în picioare** de o Românie unită și hotărâtă.

Nu vreau să pun la îndoială nici o clipă **patriotismul acelor cari**, prin poziția lor , **au datoria de a lucra la progresul țării.**

Și sunt convins că **toți, fără deosebire de opinie politică, credință și obârșie** , se vor întruni într-**un mănunchi în jurul tronului**, spre a **conlucra cu toții împreună** la așezarea țării noastre pe temelii cari să-i permită o dezvoltare și să-i asigure neclintit locul care-i e sortit să-l ocupe în consorțiul lumii civilizate.[...][...]

Români din patru unghiuri , uniți-vă în gânduri, uniți-vă în simțiri.

Înainte spre muncă ." (cu aceasta , încheie cuvântarea)

(după discurs, **Carol îl sărută pe Nicolae**)

Tot Cicio-Pop va încheia Adunarea.

Restaurația, Carol II / 8 iun.'30

25.)14 iun.'30.Revenirea lui Maniu în fruntea guvernului.

(" Dimineața", XXVI, nr. 8433, 16 iun.'30)

[LD:acțiunile acestea ale lui Maniu **-un pas înainte -un pas înapoi -altul lăturalnic ,altul înainte** -au primit diferite etichetări și explicații.Atunci și mai târziu :*înțelepciune -curaj-moralitate-principialitate-lașitate -machiavellism-iezuitism.*

Dincolo de toate ,există faptele :**în timpul guvernării sale, a fost readus pe tronul României regele Carol II .Parlamentul PNȚ a legitimat această restaurație .]**

CAMERĂ

-Declarația ministerială ;

-Precizări privind Restaurația ;

-Prelungirea sesiunii parlamentare;

Anunțarea legii sanitare;

Discursurile parlamentare, Cameră și Senat :

Iorga, Eug.Crăciun(PNȚ) ,Iacob Pistiner (PSD), Gh.Bethlen (PNM),Teodor Fischer(Club evreesc), I.M.Leon (PȚ),R.Brandsch (PNG),I.Grădișteanu (senator, PNL-1) , Sabbba Ștefănescu (senator PNȚ)Gyarfas (senator PNG)

a)Iuliu Maniu :

Maniu citește decretul -regal de **demisie a guvernului GGMironescu** ;

decretul -regal de **numire a guvernului Maniu.**

(*Vezi pe larg la **Monarhie și Guvern***)

▣Hotărârea Ad.Naționale

Adunarea națională care a proclamat de Rege al României pe Carol al II-lea (aplauze prelungite) nu a fost altceva decât **restabilirea unei continuități de drept,alterate și înlăturarea urmărilor unei greșeli politice**, care ar fi putut fi dezastroasă pentru țară, și dezvoltarea ei pașnică.(aplauze prelungite) [...]

Maniu / 14 iun.'30

▣Constituția și restaurația .

"MSR și-a spus părerea, dar a afirmat că se va supune voinței reprezentanței naționale, și a guvernului parlamentar.[...].

"nu avem decât să ne închinăm cu recunoștință , față de acest simț constituțional și parlamentar al Majestății Sale, care ne dă cele mai frumoase speranțe, în ce privește principiile pe baza cărora este hotărît să domnească [...]

Majestatea Sa a declarat de la început, că dorește să domnească respectînd așezămintele constituționale și în conformitate cu sistemul parlamentar constituțional." [...]

"Guvenul Majestății Sale care se prezintă astăzi înaintea domniilor voastre, numai în formă este unul nou, în fond este vechiu, reprezintă aceleași idei, aceleași principii, aceleași năzuințe politice, aceleași concepțiuni de Stat [...]

b)Nicolae Iorga :

-Maniu a pregătit reînțoarcerea Regelui

(Vezi pe larg la **Monarhie**)

A crezut că Maniu va prezenta un program de guvernare ;dar Maniu a făcut "istorie" ,a evenimentelor recente; a aflat, astfel, că **d.Maniu a pregătit venirea Regelui în țară !** ; Iorga / 14 iun.'30

«Guvern numit de rege,nu de partid!

(vezi pe larg la **fișier Guvern**)

[LD: Iorga este f. categoric:**dornța lui Carol de a stăpîni frâiele,era din prima zi]**

"Dar eu **mai recomandam** încă un lucru, recomandam ca **glorioasele noastre partide** -îmi pare rău că cuvîntul s-a luat în serios, eu declar că nu l-am luat în serios - să nu mai continue cu **exclusivitatea** lor de pînă acum.

Regele a dorit ca miniștrii Săi să nu fie ieșiți dintr-o consfătuire de partid,ci miniștrii , pe care îi vrea în adevăr,îi vrea unul cîte unul .

Nu cred că în trei zile să se fi schimbat părerea regelui.

A doua oară cînd L-am văzut ,**Regele își dădea seama că nu mai poate ce a vrut,** dar nu schimbase deloc punctul său de vedere,căci acesta este un punct de vedere permanent,și cine crede altfel, va avea un conflict și cine crede că va birui în acest conflict,va ieși zdrobit dintr'însul,pentrucă în jurul Regelui ,și nu în jurul oricărui partid,se găsește conștiința poporului român și chiar dorința naționalităților din această țară;în dosul Regelui ,și nu în dosul vieții de partid."

Iorga / iun.'30

#Guvern de partid- Maniu.

"Și atunci s-a alcătuit un minister de partid.[...]**V-ați sucit, v-ați învîrtit, și ați ajuns din nou la această formulă: hoi și ai noștri,cu programul nostru și cu ideologia noastră.**Ei bine, nu vreau să fiu profet de zile rele.:Nu va ajunge nici un partid ,pe baza asta, la satisfacerea opiniei publice ,la mulțumirea regelui ,și la lecuirea rănilor acestei țări."

-Iuliu Maniu (replică lui Iorga):

Recunaște că **Iorga n-a reprezentat niciodată "exclusivismul de partid"** .De cînd îl cunoaște, propovăduiește "ideea concentrării tuturor forțelor naționale"

Această constatare însă ,nu-l împiedică să respingă "respectuos", acuzația că PNT ar fi animat de "egoism de partid" în păstrarea puterii.

(evocă momente din trecutul partidului,cînd au fost animați de dorința unirii forțelor)

"Adevărat,Majestatea Sa a fost animată de la început, în mod firesc,de gîndul să adune toate curentele politice la o muncă rodnică , politică,în jurul său, un gînd părintesc, firesc,și o gîndire mare politică.

«Simțul constituțional,parlamentar,al MSR

Aceasta, însă,nu l-a împiedicat să dea dovadă ,de la primul moment,de simțul său constituțional și parlamentar,întru'cît a oferit partidului național-țărănesc să formeze guvernul."

c) Eugen Crăciun (în numele majorității PNT) :

MS Regele Carol II

" Regele Carol, principele de ieri, **prințul copilăriei și adolescenței noastre**, este **regele unei generații**, care a crescut cu dînsul, nu numai în cărțile de școală dar în glumele, în anecdotele, **în neuitații ani ai tinereții**, care călesc sufletele în **primii ani de conștiință**. În întâmplările vieții sale, **recunoaștem pornirile noastre vijelioase dar fără malițiozitate**, **de care n-avem poate dreptul să fim totdeauna mîndri**, dar în care putem vedea **clototul vieții vînjoase și calde**, din care vor izvorî creațiile unei **maturități rodnice**. (aplauze) **Domnia care începe, se confundă cu idealurile noastre, cu viața noastră însăși**. Așteptăm de la dînsa împlinirile care să ne dea dreptul, **regelui și nouă, să stăm cu cinste în cartea neamului.**" (aplauze)

Guvernul Maniu

" [...] **sarcina noului guvern este deosebit de grea**. Regăsim în el **figurile cele mai reprezentative ale partidului nostru**. (aplauze) [...] Vă dorim **spor la muncă pe linia cea dreaptă a convingerilor noastre comune, nedesmințite**" (aplauze prelungite)

d) Gh. Bethlen (PNM) :

-Sprijin condiționat

În numele partidului maghiar, **va sprijini noul guvern**, exprimîndu-și credința că **guvernul va soluționa problema minorităților**.

e) Iacob Pistiner (PSD) :

Guvernul Maniu = alt guvern!

Cu toate că **Maniu a declarat** că acest guvern este **același cu primul guvern Maniu**, **el consideră că guvernul este "cu totul altul"**, și că, chiar dacă este exponentul "majorității parlamentare", **asta nu înseamnă că PSD are încredere în noul guvern**. (iar vine cu cazuri de bătaie în armată !!) (Maniu îl pune la punct)

f) Teodor Fischer (club evreesc) :

-Restaurația -Regele

" Primul cuvînt rostit în numele **Clubului Parlamentar evreesc**, după actul măreț al adunării naționale din 8 iunie 1930, prin care **s-a stabilit adevărata ordine constituțională a regatului României**, în mod firesc nu poate fi decît relevarea faptului că **populația evreească** din adîncul inimii sale **a luat parte la bucuria și însuflețirea generală**, cu care întreaga țară a întâmpinat acest **mare și norocos eveniment din istoria României întregite**, precum și manifestarea reînnoită a sentimentelor de dragoste, de devotament și încredere [...]"

-Guvernul Maniu

Consideră ca o dovadă de "**strict constituționalism**" faptul că MSR, **respectînd parlamentul, a încredințat guvernul, d. Maniu**. Aceasta nu înseamnă că **Clubul evreesc** primește declarația guvernului fără **rezerve**. "Prea recentă este încă **amintirea acelor acte ale primului guvern Maniu**, care ne-au **desamăgit și ne-au sdruncinat încrederea** fără margini de care la început le-am arătat [...]. Ceea ce noi cerem în general acestui Guvern, nu este decît **să respecte cu mai multă strictețe programul PNT** și să se străduiască a realiza din acest program, și cu privire la minoritățile etnice, mai mult decît formațiunea anterioară."

...Măsuri represive eficace contra antisemitismului

...Reglementarea cetățeniei române

"În concret , **pretindem măsuri represive mai eficace** **contra raciei antisemitismului militant** [...] reglementarea nouă a **cetățeniei române**, [...]ș.a., **Numai condiționat de îndeplinirea acestor deziderate** [...]îi putem da încredere și îi putem da concurs. "

---

g)M.Leon (PT-Lupu) :

▫PT=opозиția legală a MSR

" **Partidul țărănesc** va continua în parlament să constituie **opозиția legală a Maiestății Sale Regelui și-și va exercita** , ca și în trecut,**acțiunea sa de control**, atât în ceea ce privește **legile**, cât și **activitatea administrativă a guvernului**" (aplauze)

---

h)Rudolf Brandsch (PNG) :

PNG va sprijini guvernul, dar cere soluționarea problemei minorităților.

SENAT

a)Iuliu Maniu

▫Programul noului guvern

(flancat de **minștrii Costăchescu, Mihalache, Iunian,Popovici, Madgearu**)
citește **programul și motivația** noului guvern; **explică eșuarea gov.de concentrare** ,

---

b)I.Grădișteanu (senator LANC?):

(face o **declarație** în mijlocul unor **vehemente proteste ale majorității**, care cer ca oratorul să se dea jos de la tribună)

#Guvernul Maniu =dărăpănători de stat,destrămători de țară

"După un intermezzo de câteva zile,în timpul căruia **foștul guvern a simulat o retragere**, vedem iarăși **pe banca ministerială aceleași persoane** care **au stîrnit indignarea generală** prin politica lor.Sunt aceiași **dărăpănători de stat și destrămători de țară**, care **au scoborît funcțiunile și demnitățile publice** la un nivel nemaipomenit în istoria României.

Sunt **aceiași** care, prin **vexacțiuni și inchizițiuni fiscale** nemaipomenite,**au jignit adînc toate breslele sociale** , pe de o parte, iar pe de alta, **printr-o risipă fără seamă, au ghiftuit pepartizani** , sfidînd mizeria publică.

Sunt **aceiași** care sunt **susținătorii dușmanilor neamului românesc** din toate părțile , din Bucovina, ca și din Cadrilater, din Basarabia, ca și din Ardeal,

Aceiași oameni, aceleași apucături.Nimic nou ! "

Guv.Maniu/ 14 iun.'30

26.)Frământări în PNL:poziția față de Restaurație, 9 iun.'30

("Dimineața ", 11 - 13 iun.'30)

[LD:lată **cine s-a opus , efectiv, revenirii prințului Carol pe Tron**.lată cine și-a asumat această **opозиție tranșantă**, care va costa enorm PNL, și ,prin asta ,evoluția regimului politic al țării .Mai departe ,începe drumul sinuos al acomodării,al compromisului,în fața faptului împlinit și al conjuncturilor succesive] (Vezi pe larg la **PNL -1**)

-Expunerea lui Vint.Brătianu în CC al PNL

Opiniile lui I.Inculeț, V.Sassu, Al.Lapedatu, I.Nistor, dr.C.Angelescu ,IGDuca.

-Excluderea lui George Brătianu.Demisii din PNL

-Declarațiile lui Gh Brătianu :PNL-2

-Vintilă Brătianu:

#Restaurația=pretext PNȚ de a-și prelungi guvernarea

(Vezi pe larg la **PNL -1**)

Scopul întrunirii CC,este de a hotărî **atitudinea care trebuie față de venirea prințului Carol și de proclamarea lui ca Rege al României.**

Prin aceasta ,s-a făcut **anularea testamentului și a organului instituit de regele Ferdinand- Regența.** Această anulare a fost provocată **numai de nevoia unui guvern detestat de opinia publică** și care a văzut în această acțiune **singura cale de a-și prelungi existența.** Chestia dinastiei, **n-a fost decât un pretext.**

...Renunțările la Tron ale prințului

Principele Carol a renunțat de bunăvoie la tron ; la Iași, după prima greșală, Ion Brătianu a rugat pe rege să-l ierte;la Sinaia, după a doua greșală, Ferdinand a spus că este mai întâi Rege, și apoi tată spunînd : **<craca putredă trebuie tăiată,spre a nu se primejdui pomul . >**

...Regența și-a călcat jurământul

Regența și-a asumat o mare vină, călcîndu-și jurământul;În acțiunea de aducere a prințului, a fost implicată și **o parte din armată;a fost greșala cîtorva , dar nu trebuie învinuită** pentru aceasta, **toată armata.**

...Restaurația =act politic abuziv , de dictatură

Restaurația de duminică , s-a făcut fără voința și participarea poporului , ca un act politic abuziv de dictatură . "

-Gh.Brătianu

≡Comunicat

(vezi pe larg la **PNL-2**)

#PNLse exclude din viața politică a țării

În urma unei consfături , s-a transmis :

"Prin **atitudinea luată în ajunul proclamării M.S.Regelui Carol II,partidul Național Liberal se excludea din viața politică a țării ,dacă nu reușea** să împiedice ceea ce nu dorea să se împlină. Prin contradicția în care se pune, în "**Viitorul**" cu data de ieri, între **reproducerea discursului regelui și redarea discuțiilor din Comitetul Executiv,** care consideră venirea regelui în țară drept o aventură ,**conducerea partidului se plasează în echivoc între protestare și tranzacție.**

Față de asemenea **șovăeli nedemne** de trecutul PNL,**tineretul liberal, care nu poate fi făcut răspunzător de trecut, întrucît a fost ostracizat se desolidarizează de conducerea partidului.**

În consecință,**neputînd consimți ca PNL să dezerteze de la grija partidului ,pentru a-și pierde vremea în polemici retrospective ,a hotărît, sub conducerea d-lui Gheorghe Brătianu,să dea o nouă orientare partidului liberal.**

#Descătușarea de sub robia lui Vintilă Brătianu !

Nu e vorba de o sciziune între tineri și bătrîni,ci de atragerea întregului partid și de descătușarea lui de sub robia d-lui Vintilă I.C.Brătianu. "

≡Apel către PNL

"Bunicul meu, **IonC.Brătianu, în fruntea partidului național liberal,a adus în țară pe Carol I,gloriosul întemeietor al regatului și dinastiei.**

Tatăl meu, **Ion I.C.Brătianu a fost sfetnicul fericit și credincios al marelui rege Ferdinand I** întregitorul de neam.

Astăzi, pe tronul României fiind regele Carol al II-lea , vă chem pe toți să veniți alături de mine ,să restabilim raporturile firești ale PNL cu

purtătorul Coroanei și al Dinastiei. În pragul unei noi domnii, care întruchipează năzuințele unei Românie întregite, în opera de unificare sufletească și consolidare a țării, numai o acțiune hotărâtă și leală poate dăstătuji liniștea de care are nevoie și putința unei vieți politice normale. Rostiți-vă cu energie credința și adevărul.

Veniți alături de mine, pentru ca să redăm țării și Coroanei, într-o operă înălțătoare de creațiune pozitivă, **puternicul sprijin al PNL**.

-T.H.Florescu:

LD: separat de Gh.Brătianu, și T.H.Florescu era asaltat de dizidenți liberali ;

El, ca ministru de Justiție, **refuzase la 4 ian.'26, să fie raportor** la legea de îndepărtare a lui Carol de la succesiune;

"Informații", **Carol îl chemase la 7 iun.'30 în audiență,** la Cotroceni ;

Pe 8 iun., la proclamarea lui Carol rege, TH Florescu nu fusese primit la Adunare, deoarece nu era deputat. După restaurație, devine f. activ.]

Sciziunea PNL/ 9-10 iun.'30

TRAVALIUL LEGISLATIV

Vezi fișier Legislație

27.) **Vint.Brătianu, "MEMORIU" prezentat CC al PNL la 23 sept.'30**

[**Atenție L.D. Cred că este ultimul document amplu al lui V.B. Ar putea fi considerat "testamentar". Peste 3 luni murea...**]

Partea I - analiza celor 2 ani de guvernare PNȚ.

(vezi fișier PNȚ)

Guv. Maniu **a depus jurământul pe regimul constituțional** stipulat la 4 ian.'26, pentru ca apoi să survină **lovitura de stat, și regenta să-și semneze propria dizolvare.**

Călcarea jurământului. (p.3)

II. Chestiunea financiară.

Guv. PNȚ a modificat delat început programul lăsat de PNL,

în contrazicere cu textul formal al Constituției:

a) A concesiionat monopolul chibritelor Casei Krueger, **inaugurând politica de înstrăinare a avuțiilor și instituțiilor statului.**

b) PNȚ a **căutat să atragă BNR în sfera intereselor de partid,** prin operațiunile stabilizării, ducând o politică greșită în toate domeniile bugetare și financiare, **compromițind efectele stabilizării.** O atare politică ne-a dus la **agravarea crizei generale și paralizarea producției,** sporindu-se **dependența externă,** și ea compromisă.

III. Chestiunea economică.

a) **Reforma agrară** concepută și realizată de PNL, urmată de toate guvernele în cei 10 ani, consacrată de Constituție, urma să fie terminată. **PNȚ, s-a apucat să revizuiască și să extindă reforma,** datorită promisiunilor demagogice din opoziție, provocând noi cereri, și turburări.

Cu legea pentru înstrăinarea bunurilor rurale, loturile vor fi **acaparate de minoritari** (în noile provincii), **distrugea în proprietățile neconsolidate** (în Vechiul Regat).

Această lege **compromite întreaga reformă agrară,** acceptată cu abnegație de proprietari, realizată cu mari sacrificii materiale de către stat.

b) Agricultură

Guv. PNȚ a abătut de la calea normală politica consolidării reformei agrare: /continuarea demagogiei și agitațiilor privind reforma

/distrugea mișcării cooperatiste, în interes de partid

/scumpirea tarifelor de transport CF

/slaba preocupare ptr. inv. profesional
 /semințe proaste ,în condiții oneroase
 /dezorganizarea sau distrugerea creditului agricol

Lipsa de seriozitate a guv. se vedește în **scrisorile ministrului Mihalache..**(pag.7-8)
B. Industria. În contradicție cu ce s-ar fi putut aștepta de la **un guvern în care are un rol preponderent elementul ardelenesc** -provincie cu cea mai dezvoltată industrie - întreaga lui acțiune **a primejduit grav această ramură de producție.**

Politica greșită a guv.PNȚ are mai multe explicații:

/înlăturarea sistematică a industr.naț .dela comenzile statului

/lovirea industr.naț. prin politica de credit impusă BNR și Creditului Industrial, pentru a satisface interese de partid.

/modificarea legii minelor, în detrimentul interesului național, asigurând controlul trusturilor străine asupra factorilor principali de energie.

/nesiguranța tarifului vamal, a transporturilor, ...

/dezorganizarea unor instituții ale statului ,cu promovarea în fruntea lor a unor persoane nepregătite ,partizani ptr. îmbogățire și căpătuiă.

/alungarea capitalului străin serios. (p.9-12)

IV. Apărarea națională și ordinea internă.

a) Armata și armamentul . (explică programul și realizările guv. PNL până în '28)

Actualul guv. a părăsit acest program:

Soluția națională a Reșiței și Cugirului, s-a transformat în **soluția Auschnit.** La Copșa Mică ,la Brașov, în conducere au fost puse persoane care n-au avut niciodată astfel de preocupări.

/Bugetul armatei pe 1930, a fost modificat în dauna armatei.

b) Comunismul.

PNȚ nu a înțeles adevăratul caracter al **comunismului** de la noi, pericolele la adresa unității naționale, și s-a aliat chiar electoral cu ei... (Fișier P.C.R.) (Anexa C) (p.14)

c) Chestiunea voinicilor

Organizarea oficială a **cetelor de voinici ,ca o armată de partid,** încurajează spiritul subversiv împotriva **autorităților legale ale statului.** Prezidate de însăși șeful de guvern, Maniu, și alți 2 miniștri, "voinicii" pot declanșa conflicte periculoase.

Sperăm ca Regele, ca șef al armatei ,nu va mai admite un asemenea regim ilegal și periculos .(Anexa D) .(p.15)

VII. Chestiunea administrativă

(p.17)

Reforma administrativă "izvorită dintr-o concepție nenorocită de regionalism".

Însăși autorii ei -**Maniu, Vaida** -au recunoscut public falimentul acestei reforme. (Anexa E)

X. Chestiunea ocrotirilor sociale și a sănătății.

(pag.20)

Acțiunea de destrămare a instituțiilor fundamentale ale Statului (p.21-23)

A. Viața parlamentară falsificată ,prin amăgirea țării (fișier Etică, Parlament)

B. Justiția, strîmbată din funcția ei normală, în interes de partid, prin imixțiuni nepermise, creeri de legi ad-hoc, numiri nejustificate.

C. Aparatul administrativ, prigoana împotriva salariaților de carieră, suprimarea statutului, numirea nechemaților, în interes de căpătuiă (vezi fișier Etică)

Partea II. PROGRAMUL DE REPARAȚIE NAȚIONALĂ

(pag.24-38)

I. Chestiunea constituțională

(p.24-28).....**vezi fișier Carol II**

Pentru respectarea **regimului democratic, constituțional monarhic,** împotriva **dictaturii sau regimului personal.**

Partea III. CONCLUZIUNI

(pag.36-37)

După examinarea **guvernării PNȚ** și **programul PNL** se pune întrebarea cum se poate aplica acest program?

/PNL trebuie să afirme că **nu acceptă soluții dictatoriale sau excepționale.**

/Numai prin **presiunea opiniei publice ,partidele politice trebuie să înțeleagă și să fie**

aduse la înțelegerea misiunii lor.

/PNL propune un **pogram comun de interes național:**

1)Menținerea și apărarea regimului monarhic constituțional.

2)Revenirea măsurilor ce tind să ducă la destrămarea României întregite.

3)Stăvilirea comunismului.

(Anexa C-vezi fișier PCR)

4)Consolidarea monetară și politică bugetară

5)Folosirea patrimoniului statului ..

6)Pregătirea apărării naționale

7)Funcționarea normală a justiției și administrației

8)Reparația morală.Sanționarea corupției și jafului.

Vintilă Brătianu / sept.'30

28.)Conferința XXVI-a interparlamentară, Londra, sept..'30

(rev."Parlamentul românesc" , an III, sept. 1930, p. 5-6)

▣Uniunea interparlamentară.

Înființată în 1888 , de 9 parlamentari englezi și 25 francezi.

Sediul la Geneva .

Între 1888-1914, 18 conferințe.

Congrese : Londra (1906), Bruxelles (1920), Copenhaga (1923), Berna (1924),

Washington (1925), Paris (1927), Berlin (1928), Londra (1930) ,

București (programat pentru 1931)

-1930.Conferința de la Londra , 1930

Au participat **32 delegații** parlamentare : 21 -SUA, 4-Australia , 1 -Austria , 24 -Belgia, 9-Bukgaria, 1 Canada, 11 Cehoslovacia, 1 Danzig, 29-Danemarca, 19-Egipt, 40-Franța, 7 Germania, 28-Ungaria, **36-România**etc etc..

▣Delegația parlamentară românească

20 deputați, 10 senatori, în frunte cu președinții Șt.Cicio-Pop și Tr.Bratu.

Au vorbit :

/ **Șt.Cicio Pop**: Politica internațională a României;

/ **M.Ralea** : Regimul parlamentar

/ **Viorel Tilea** : regimul minorităților

/ **Vespasian Pella** : Chestiunea securității

Spre sfârșitul Conferinței, **delegatul suedez Lindhagen**,sub influență germano-maghiară,

a depus un amendament cerând **rectificarea granițelor** (apropro de minoritari)

În numele delegației române, **VVHaneș** cere și **Conferința a respins propunerea.**

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 15 nov.1930/martie '31

A.Guvernul GGMironescu s-a instalat la 10 oct.'30.

[L.D: Majoritatea miniștrilor sunt țărăniști și regățeni;cîțiva ardeleni, sunt din cei devotați

Regelui Amănunte privind **retragerea lui Maniu** , **instalarea lui GG Mironescu** /

vezi la **fișier PNȚ** și **Guvern**]

▣Miniștri și portofolii

Mihai Popovici (Finanțe), **Ion Mihalache** (Interne),**Gr.Iunian** (Justiție,la 19 nov. va părăsi guvernul),**Virg.Madgearu** (Agricultură, Domenii),**N.Costăchescu** (Instrucție

publ., Culte), **Gral.N.Condeescu** (Armată),
Voicu Nițescu (Lucrări publice și comunicații, apoi trece la Justiție, la demisia lui Iunian)
I.Răducanu (la Lucrări publice , în locul lui Nițescu),
Mihai Manoilescu (Industrie și comerț , în locul lui Madgearu), **Emil Hațieganu** (Muncă,
sănătate, ocrotiri , în locul lui Răducanu) .
Secretar de stat **Pan Halippa**. Subsecretari de Stat (unii vor fi schimbați sau roțiți):
Armand Călinescu (în locul lui C.Angelescu), **VVTilea** (la președinție) ,
Gh.Popp (Instrucțiune publică)

1.) Deschiderea parlamentului, 15 nov. '30

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov. '30, p. 1-4)

[L.D: text integral, la Guvern ; xeroxat. În calculator, dispersat problematic.
Colorarea, sublinierile, parantezele , îmi aparțin.]

Participă: **Regele Carol, MS Mihai**, guvern, senatori, deputați.

/ Ședința este deschisă de **GGMironescu** (instalat la 10 oct. '30) .

/ Prezenți la apelul nominal, cca 277, absenți, cca 102 [numărătoare LD]

Absenți de marcă: **Iuliu Maniu, Vaida-Voevod, Petre Andrei, Ghiulea , I Pelivan** , ș.a.;

Vintilă Brătianu, IG Duca, Vict. Iamandi; mareșal Averescu , Oct. Goga;

, **Iosif Jumanca, Rădăceanu, Mirescu** ; majoritatea deputaților minoritari.

Regele Carol

«Mesajul Regal, "Fericit de a mă găsi în mijlocul Domniilor Voastre , țin să afirm din nou dorința și speranța Mea de a vedea conlu crând în mod armonic toate forțele vii ale națiunii

la consolidarea și neîncetata înălțare a patriei.

În continuarea operei de consolidare ce ați întreprins de la începutul Legislaturii, sunt de rezolvit probleme mari și grele [...]"

[G.G.Mironescu]

«Politica externă

[LD: prima oară cînd în mesaj se intră brusc în politică externă, datorită faptului că GGMironescu este și prim-ministru și ministr. de externe! !]

[Popovici, Madgearu, Manoilescu]

«Economia.

[Prima oară în document oficial cînd se numește starea de **criză economică**

Din păcate , la departamentele economice , sunt trei oameni atît de diferiți ca doctrină și politici economice, încât nici nu știu cum s-ar fi putut pune de acord: **liberalul Popovici, țărănistul Madgearu și corporatistul Manoilescu !]**

#Criza economică

"Problema capitală care urmează să vă preocupe este îmbunătățirea situațiunii economice a țării. (ovațiuni prelungite , îndelung repetate, la PNT)

O criză economică profundă apasă toate popoarele. Ea atinge toate ramurile de producțiune. **Industria este tot atît de lovită ca și agricultura.**

"Dar **România**, fiind **țară agricolă**, simte mai puternic criza în domeniul **agriculturii** , iar pe de altă parte , din cauza **lipsei de capitaluri, situația financiară s-a resimțit la noi mai adînc.** Scăderea vertiginoasă a prețurilor produselor agricole, agravată prin **taxele mari și măsurile de restricție** aplicate acestor produse de către **țările industriale** și prin urcarea exagerată a dobînzilor, **a creat la noi o stare împovărătoare.**

[Madgearu, Potârcă]

«Agricultură.

"În aceeași ordine de idei , Guvernul Meu **vă va propune legea de încurajare a agriculturii** , tinzînd a o îndruma către **o producție de calitate superioară, realizată în**

condițiuni mai raționale. (ovațiuni prelungite)

"Printre măsurile din a doua categorie , menite de a îmbunătăți direct economia privată și , indirect, economia Statului, Guvernul Meu vă va propune unele legi destinate să înfrângă scăderea prețului pe plan intern al cerealelor (ovațiuni prelungite) și să-l aducă la nivelul prețului mondial.

[Madgearu ? Iunian ? Popovici?]

-Conversiunea, Raționalizarea

" Pe de altă parte, Guvernul va supune Domniilor Voastre măsuri urgente de ajutorarea debitorilor agricoli (ovațiuni prelungite, strigăte repetate de bravo)

În acest scop, paralel cu inițiativele pentru aducerea din afară a capitalului necesar a instituțiilor de credit , Guvernul meu vă va prezenta un proiect de lege pentru înființarea unei instituțiuni bancare, menită să asigure regularea datoriilor ce apasă întreaga clasă a agricultorilor. (ovațiuni prelungite, bravo!)

" Această instituție va avea de scop a realiza soluții acceptate benevol de către debitori și creditori , îndeplinindu-și misiunea sa în cadrul principiilor sănătoase de respect al contractelor și cu ajutorul unei contribuții limitate a Statului.

(aplauze prelungite)

" Pentru ca creditul agricultorilor să fie așezat pe noi baze serioase și folositoare dezvoltării agriculturii , aceeași instituțiune bancară va contribui la raționalizarea exploatărilor agricole. (aplauze)

[Mihai Popovici]

-Stabilizarea financiară

[LD:începută de Madgearu , cum o va continua Popovici ?]

"Toate măsurile destinate a îmbunătăți situația economică urmează să fie realizate în cadrul programului financiar fixat cu ocaziunea stabilizării ,care trebuiește să fie executat și continuat cu fermitate. (aplauze)

"Concomitent cu diferitele măsuri , indicate mai sus, care în mod normal vor aduce scăderea dobânzilor, Guvernul vă va înfățișa o lege pentru înfrângerea cametei (Ovațiuni furtunoase, prelungite , strigăte repetate de bravo!)

Domnilor senatori,
Domnilor deputați ,

[Ion Mihalache , C.Angelescu, apoi Armand Călinescu]

▫Legea administrativă

[LD:începută de Vaida , cum o va continua Mihalache , cu ceva modificări ?!]

"Aplicarea legii administrative a arătat că principiile ei fundamentale corespund cerințelor de descentralizare ale Constituției. (aplauze prelungite)

Din experiența primului an de aplicare ,rezultă însă că este urgentă nevoie de o legiferare adecvată a finanțelor comunale și județene , precum și de oarecari modificări și adaptări ale legii administrative." (aplauze)

-Legea Poliției

" Însop de a permite selecționarea unui bun personal și o rațională activitate a acestuia . vi se vor propune unele modificări ale Legii Poliției "

[Gr.Iunian apoi Voicu Nițescu]

▫Justiție.

[L.D:atenție la "restanțe" Peste puțină vreme el va demisiona, în locul lui venind Voicu Nițescu]

"Veți avea, apoi, să examinați proiectul de lege pentru organizare judecătorească , menită a asigura independența totală a magistraturii și proiectele de legi ale contenciosului administrativ, precum și unele modificări ale legii de organizare a Înaltei Curți de Casație și alte legi pentru dobândirea și pierderea naționalității

române. (Aplauze prelungite)

" Asemenea , vi se va aduce în deliberare un **proiect de lege organizare a contenciosului** general al Statului și **proiectul de lege de unificare legislativă**, din care unele sunt deja depuse pe birourile Corpurilor Legiuitoare."

▣ Legiferare pe diverse domenii

[LD: de-a valma, restante și noi proiecte neargumentate]

"**Organizarea învățământului tehnic mediu** și reorganizarea Consiliului Tehnic Superior , **organizațiunea jurisdicțiunii profesionale** și a pregătirii profesionale și **modificarea**

legii vamale ,a **legii creditului județean și comunal** , vor forma obiectul deliberărilor Domniilor-voastre.

"Pentru a armoniza interesele administrațiilor de Stat cu acelea ale Economiei generale, un **proiect de lege relativ la furniturile publice** va fi supus deliberărilor Domniilor-Voastre.

" O nouă **lege asupra cumulului în funcțiunile publice** , **spre a înlătura cu desăvârșire cumulul**, e necesară. (ovațiuni, strigăte de bravo!) Ea va fi supusă spre examinare.

[Costăchescu,Ghiță Popp]

▣ Cultură națională.

[L.D:aspect inedit în acțiunea PNT]

"**Națiunea** noastră are, în părțile acesteia ale lumii , **o înaltă misiune culturală**.

Directivele acestei misiuni , care nu este îndreptată contra altor neamuri , ci tinde numai **la dezvoltarea geniului național**, pornesc de la **Universități**.

De aceea, prin **reorganizarea acestora**, trebuie să se înceapă **îndrumarea pe noi baze a activității noastre culturale**. Guvernul Meu vă va prezenta **proiectul de lege respectiv**." (aplauze)

[Costăchescu , Ghiță Popp]

▣ Biserica.

"Alături de școală, **Biserica a fost în tot trecutul nostru și a rămas păzitoarea naționalității noastre**. Ea merită recunoștința și dragostea noastră. (ovațiuni prelungite) Situațiunea financiară impune sacrificii , dar Guvernul Meu va avea grijă ca aceste sacrificii să nu slăbească **binefăcătoarea activitate a Bisericii și școlii**." (p.3)

[???

▣ Minoritățile.

" Deplina **bunăvoință și largul spirit de dreptate** de care a dat dovadă România pînă acum în **rezolvarea problemelor** privitoare la **minoritățile etnice și confesionale**, sunt **o garanție** că și **pe viitor acestea se vor bucura de toată sollicitudinea în cadrul așezămintelor noastre constituționale**." (aplauze prelungite)

[g-ral Condeescu]

▣ Armata.

" În istoria și tradiția națională a Statului nostru, **armata** s-a bucurat întotdeauna **de o deosebită grijă și dragoste** meritate pentru sacrificiile ei și pentru vitezele ei fapte de arme. (ovații furtunoase, prelungite, îndelung repetate)

" În toamna acestui an , continuînd firul tradiției noastre militare , **armata** noastră a executat **mari manevre regale** pe pămîntul scump al **Ardealului**.

Rezultatul acestor manevre, M-a umplut de bucurie. (ovațiuni prelungite)

▣ Apel la cooperare

"Importanța problemelor ce vor fi supuse deliberărilor Domniilor Voastre, și dificultățile mari ale situației economice, **impun colaborarea înțeleaptă a tuturor**.

(ovațiuni furtunoase, prelungite și repetate , bravo!)

"De aceea, **fac apel** la toți fiii buni ai Patriei, ca, **peste deosebirea de partid, să coopereze frățeste** la înlăturarea greutăților prin care trece țara.(ovațiuni prelungite)

*Domnilor senatori,
Domnilor Deputați,*

Convins că **Guvernul Meu** va găsi în **patriotismul Domniilor Voastre** tot sprijinul necesar pentru îndeplinirea grelei sarcini, vă urez muncă rodnică și invoc **binecuvântarea Celui-A-Tot-Puternic** asupra lucrărilor Domniilor Voastre "

(ovațiuni entuziaste,prelungite, urale, puternic repetate)

CAROL

Mesajul Regal, 15 nov.'30

2.)**Ștefan Cicio-Pop**,reales președintele Camerei,15 nov.'30

(DAD, MO, șed. din 15 nov.'30, p. 5)

Este ales prin aclamație.

[L.D:revenirea lui Carol a readus în parlament opoziția boicotantă;

Schimbare de ton față de opoziție :reconciliere!

Dar, în PNȚ,nu erau mulți ca Cicio Pop!]

Șt.Ciceo-Pop

▣ **Apel la iubire, colaborare,**

Este emoționat că este **reales pentru a treia oară**, cu unanimitate devoturi.

"**Mulțumesc tuturor, fără deosebire de partid,** și în mod sincer[...]

Salut și pe acei domni deputați care au dat urmare apelului Maiestății Sale Regelui, venind astăzi în mijlocul nostru, desigur nu numai ca să asiste la o manifestație înălțătoare ci ca **să ne dea mîna de ajutor, cu luminile lor, cu îndelungata lor experiență,** pentru ca în vremurile astea grele de încercări, **toți împreună** , să contribuim cu munca noastră cinstită la soluționarea problemelor grele care ne stau în față "(aplauze prelungite, unanime)

"Într-adevăr, începe **o eră nouă dar plină de mari greutăți.**

Noul rege, în elanul Său generos de a face tot binele țării, **dorește să ne vadă pe toți lucrînd la un loc** pentru binele și propășirea țării.

"**Dacă** vă veți gîndi și veți cumpăni situațiunea mondială de astăzi și, mai ales, dacă veți cumpăni **situațiunea de astăzi a României** atît de admirabil întregită,dar după sacrificii enorme,veți înțelege bine de ce **fac un apel călduros la toți să nu ne mai urîm, căci a venit vremea să ne și iubim.**(aplauze unanime)**Prea mult sînge s-a vărsat** pentru această unire, **prea multe jertfe s-au făcut,** pentruca **noi să ne mai permitem luxul de a ne certa** , atunci cînd ne stau în față probleme atît de grele, care cer o grabnică soluționare."(p. 5)

Șt.Cicio Pop / nov.'30

▣**Fanatic aderent al Parlamentarismului**

" **Dacă** suntem într-adevăr **aderenți convinși ai parlamentarismului** și dacă într-adevăr credem - și credința aceasta trebuie să fie fermă,în mintea oricărui dintre noi - că **plămînul adevărat al acestui Stat este Parlamentul,**atunci **datoria** noastră este să facem tot posibilul ca **poporul și întreg neamul să aibă toată încrederea în această instituțiune.**"(aplauze prelungite, repetate, unanime)[...]

De aici, **din Parlamentul acesta,** s-au auzit **voci generoase** în vremuri de grea încercare pentru provinciile care nu erau încă liberate.

...retro'1894:chestiunea românismului

Îmi aduc aminte cum a răscolit o lume întreagă **Parlamentul din 1894,**atunci **cînd s-a pus la ordinea zilei chestiunea românismului** , chestiune care n-a putut fi înlăturată de la ordinea zilei pînă cînd nu **a fost soluționată în întregime.**

De aici,**din acest Parlament,** a pornit în toată lumea **cuvîntul puternic și cald de frate,** de aici a răsunit **glasul puternic că românismul nu se lasă desființat și că frații se vor regăsi strînși la oaltă.** (aplauze putenice, îndelung repetate)

...apel la colaborare

Veți înțelege, dar, pentru ce **sunt un atît de fanatic aderent al instituției Parlamentarismului** și de ce port în inima mea un atît de puternic **cult pentru trecutul lui**. Vă rog, d-lor deputați, **să-mi dați mîna d-voastră de ajutor**, pentru că poate cred că puterile îmi sunt prea slabe și că prea mare ar fi micimea lor de aîntîmpina toate greutățile. **Vă rog să-mi dați mîna de ajutor**, ca acum **la începutul unui regim nou, cu toții la olaltă, cot la cot, să ne ajutăm** pentru a putea ieși cu bine din situațiuneagrea în care ne aflăm[...] **România** în aceste părți ale Orientului are de îndeplinit **o misiune mare**, misiunea de apărătoare a civilizației umane care o face **demnă** să ocupe un loc de frunte între popoarele civilizate ale lumii." (aplauze la **PNT**)
Cicio - Pop/ 15 nov.'30

3.)Nicolae Iorga, Intervenție, 18 nov.'30

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov.'30, p. 10-11)

[Intervenție integrală xerox.Sublinierile ,parantezele, supratitlurile , îmi aparțin.
Fără îndoială , **Iorga joacă rolul de "apostol"** al neamului,de multe ori avînd dreptate; sfătuind, muștrînd, sugerînd , insinuînd **critici** la adresa inutibilelor (pentru el)**partide** ,încercînd **să croiască treptele spre soclul** pe care se va ridica, **treptat,tînărul rege Carol .**]
Iorga / nov.'30

▣Răspunderile parlamentare

"Domnule președinte, d-lor deputați, **secretarul particular al Majestății Sale Regelui a venit și la mine**.Situațiunea mea era mult mai ușoară decît a oricui :eu **nu am ieșit niciodată din Parlament** (Ilaritate) fiindcă am credea că **nu suntem aici în funcție de noi**, suntem **în funcție de alegătorii** care ne-au trimis (aplauze la **PNT**)și de **nevoile țării** ,pe care le reprezentăm și **atunci cînd ieșim din Parlament** ,**avem datoria să depunem mandatul** pe care ni l-au încredințat alegătorii.**Eu n-am ieșit din Parlament nici cînd au ieșit reprezentanții partidului liberal și ai partidului poporului.**

...boicotul averescan(1929)

Și în ce privește pe **reprezentanții PP** , s-au ales împreună cu mine și cred că ei,înainte să fi întreat pe reprezentanții partidului liberal,aveau puțintel datoria să mă întrebe și pe mine (Aplauze, Ilaritate) Fiindcă un lucru este sigur : **d-lor nu s-au ales cu voturile partidului liberal**, dar întrebarea rămîne deschisă,dacă nu **s-au ales puțintel cu voturile mele** . (Ilaritate)

...boicotul național-țărănesc (1923)

"**N-am ieșit din parlament** nici atunci **cînd au ieșit reprezentanții majorității de astăzi** [PNT !],**care ,în momentul de față sunt cu Constituția** , la votarea căreia **n-au luat parte** ,pe cînd eu am luat parte, am căutat în măsura cunoștințelor și a puterilor mele să aduc oarecare îndreptări acestei **Constituții,care,o fi bună,nu o fi bună,este singura pe care o avem** pînă în momentul **cînd cine știe ce tenebroasă Constituție o ieși din întunecatul buzunar al cuiva care toată viața s-a jucat cu alcătuirea unei Constituții"**
[LD:aluzie la Stere ?premoniție pentru '38 ?]

▣Intențiile MSR Carol

[Atenție LD!]

"Dar mi se pare că **gestul** pe care l-a făcut M.S ,trimițînd pe secretarul Său particular,**nu s-a înțeles bine** .Faptul că **MS n-a trimis pe mareșalul Palatului,ci pe secretarul Său particular** ,faptul acesta este **o dovadă că MS n-a avut intenția de a recunoaște partidele** ca singur factor politic al poporului român.
Și aceasta **mai înseamnă** încă un lucru :că **MS nu părăsește sprijinul cel puternic pe care îl are** ,adică **națiunea română însăși**, **pentru a înlocui acest sprijin cu un sprijin mult mai șubred**, acela al partidelor politice.**Dacă MS dorește sprijinul partidelor politice**, care sunt cum sunt,nu are decît să trimeată a doua oară pe cel care reprezintă oficial pe MS.Pînă atunci, **MS n-a dat decît un sfat al Celui dintâi român**, către **alți români** .[...]**Maiestatea Sa a vorbit de înfrățire**.Maiestatea Sa trebuie să fie **părintele țării**.Natural,**noi** trebuie să fim **fii ai reprezentantului României**, noi trebuie să fim **frați între noi**.Expreia sentimentală **a făcut apel la sentimentele noastre** și sentimentele

noastre au răspuns [...] "(p. 10-11)
Iorga / nov.'30

#Îndemnul regelui s-a lovit de o stâncă!

"Dar înfrățirea presupune frați iar frații vorbesc bine unii de alții.

Și eu nu înțeleg cum se face o înfrățire atunci când, acum câteva zile, șeful unui partid, care nici n-a ascultat de îndemnul Maiestății Sale și nimeni din reprezentanții săi nu este aici-putea să declare că în Țara Românească există un singur om care are dreptul de a guverna, și acesta este el, șeful acelui partid. [Averescu]

Nimeni n-are dreptul de a guverna, nici atunci când ar avea cele mai puternice majorități [Maniu] fiindcă țara este într-un fel într-o zi și se poate să fie altfel a doua zi, și ar trebui s-o întrebăm în fiecare zi dacă nu s-a schimbat, potrivit cu ce facem noi-care poate fi foarte folositor țării și poate fi ceea ce se numește cu un cuvânt francezesc **gafă sau românesc pozna**: când am făcut anumite pozne - se poate întâmpla ca națiunea să ne fi regretat.

Nimeni nu are căderea de a spune că **dreptul său este exclusiv de a guverna Țara Românească**, căci în cazul acesta trebuie să-l avem rege, trebuie să schimbăm dinastia, ori de are copii ori de nu are. Prin urmare, **îndemnul acesta la înfrățire s-a lovit de o stâncă**. Mie mi-i frică cu aceste stânci care răsar în drum, ca îndemnul venit așa de sus, cu sentimente așa de bune, să nu se înece.

...Iată, duminică s-a ținut aici o întrunire [PNȚ]. Unul din miniștri [Madgearu!]

a făcut să cadă pe capul, din fericire neprezent acolo, al partidului liberal, astfel de acuzații, încât mă întreb cum, după un discurs ca acela pe care l-a ținut d. ministru al agriculturii, se mai poate vorbi de înfrățire?

Frăția aceasta eu cred că se poate, dar se poate în alte împrejurări. Se poate atunci când miniștrii ar înțelege un lucru: că atîta vreme cît sunt miniștri, [...] reprezintă pe Maiestatea Sa și, reprezentînd pe Regele, eu nu înțeleg să mă atace Regele, în numele unui partid. Eu sunt credincios al unui rege, și cînd vine ministrul regelui și-mi spune tot ce se poate spune mai rău despre mine și despre partidul meu, cum să interpretez apelul la înfrățire, mai ales după acest vehement atac?"

Iorga / nov.'30

▣"Frățietate" parlamentară

[...] putem să fim frați măcar aici în Parlament [...] Afară, la "Dacia" noi suntem adversari. [...] Aici în Parlament noi suntem colegi și colaboratori.

Și cînd se va înțelege lucrul acesta, d-le președinte, atunci această Cameră va oferi alt spectacol, decît acela pe care l-a oferit de atîta ori, și pe care este posibil să-l ofere mîine, dar pe care eu l-aș regreta.

Fiindcă nu este vremea de alegeri noi, care să tulbure toate pasiunile în această țară și să dea României un guvern de demagogi nebuni (aplauze la PNȚ) ci este vremea în care, cu ce avem, trebuie să ne băgăm mințile în cap și, anulînd și amintirile noastre și stăpînînd și sentimentele noastre, să facem să treacă țara pe un drum pe care niciodată pasiunile de partid nu-l vor deschide "(aplauze la PNȚ)

Iorga / 18 nov.'30

4.) IGH. Duca, Declarație la Mesaj, 18 nov.'30

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov.'30, p. 10)

[L.D.: exemplar xeroxat. În computer, dispersat problematic.

Revenire în parlament, după un an de boicotare.]

Duca / 18 nov.'30

▣Revenirea în Parlament = omagiu Coroanei.

"Dle președinte, d-lor deputați, în urma apelului Maiestății Sale Regelui, partidul național-liberal a hotărît ca reprezentanții săi să reintre în Parlament și să participe la desbateri. [...]

Duca / 18 nov.'30

...menține toate grijile și criticile

"PNL ține să declare și cu acest prilej că **menține în întregime toate grijile arătate în declarația de la retragerea din Parlament.** De altminteri ,**faptele petrecute** de atunci și pînă azi nu au putut din nefericire ,decît să i se întărească și mai mult în **credința sa** ,că **scăparea țării nu trebuie așteptată de la regimul reprezentat prin majoritatea și prin guvernul de azi.**[...] **PNL are conștiința că reprezintă simțămîntul obștesc al țării...**
-Gral Racoviță : Și aici e o greșală...

...cere o nouă consultare electorală

-IGDuca:" ...care ,de la retragerea din parlament a **răspuns neconținut la apelul său și care reclamă azi**, mai mult de cît de oricînd, **o nouă consultare națională**, pentru a-și putea exprima libera sa voință.

Călăuziți de aceste considerațiuni ,**reprezentanții partidului națioanl-liberal reintră în Parlament** și sunt convinși că-și îndeplinesc și acum **întreaga datorie față de țară și Coroană.**" (aplauze la PNL)

I.G.Duca / 18 nov.'30

5.)Gh.Brătianu (PNL -georgist) ,Declarație, 18nov.'30

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov. '30 , p.10)

[LD: în aceeași zi, **IGDuca citește Declarația PNL** de revenire în Parlament.Declarația sa poate fi percepută ca avînd **2 ținte - PNL și PNȚ** - și atunci , fiecare propoziție a lui **George Brătianu, este copios aplaudată de PNȚ !**

Parlamentul este în fața a **2 PNL** , fără să se spună ceva despre ruptură!]

Gh.Brătianu / nov.'30

▣Revenirea în Parlament

"În ziua de **6 noembrie** ,partidul național liberal ,**credincios tradițiilor sale monarhice și constituționale**,a hotărît **reintrarea în Parlament** a reprezentanților săi , spre a lua o parte activă la viața constituțională a țării.

"Aducînd la îndeplinire această hotărîre, **el constată cu deosebită mulțumire** că **răspunde în același timp dorinței Majestății Sale Regelui**,de a se ajunge la o normalizare a vieții politice ,contribuind la îndreptarea nevoilor grele de astăzi, prin soluțiile ce-și propune să realizeze.

"**Partidul național liberal** ,în acțiunea sa parlamentară ,nu se va mărgini numai la **controlul actelor guvernului**, ci va fi **ecoul vieții obștești** ,care **nu înțelege să mai tolereze slăbiciunile și să ierte greșelile** ,ce au dus țara în situația gravă de astăzi.

(Aplauze prelungitela PNȚ)

" În consecință, **partidul național liberal** va lupta cu toată energia pentru **schimbarea radicală a acestei situații și înlăturarea factorilor politici care au provocat-o"**

(aplauze prelungite la PNȚ)

Gh.Brătianu/ 18 nov.'30

6.)Răspuns la Mesaj,(raportor N.Polizu-Micșunești),20 nov.'30

(DAD. MO.4, șed. din 20 nov.'30, pag.29-31)

[LD: xeroxat integral ; dispersat problematic ;

Prin parafrazarea mesajului, aceeași impresie de improvizație, de nesiguranță

Nu se mai compară cu Răspunsurile din primele două sesiuni.]

....Uniunea sacră a tuturor forțelor

Sire ,

"Întreg poporul românesc își exprimă încăodată , prin aleșii săi, **nemărginita lui fericire de a revedea pe Maiestatea Voastră în mijlocul reprezentanților Națiunii -și așteaptă cu încredere** ca **apelul Maiestății Voastre la o conlucrare** a tuturor forțelor vii ale **Țării ,să devie o realitate**, pentru consolidarea și înălțarea Patriei.

"**Uniunea sacră a tuturor asemenea forțe**, care la alte popoare a dat rezultate așa de însemnate, fie în timpul războiului, fie la încheierea păcii sau în timpul refacerii de după război - **vor da desigur și la noi** , cel puțin de acum înainte, în clipele grele prin care trece țara, **aceleași rezultate rodnice.** " (p. 29)

Răspuns la mesaj / 20 nov.'30

▣ **Politica externă** [GGMironescu]

/Țeluri pacifice, respectarea tratatelor, conlucrare cu Societatea Națiunilor;
/ Sprijin pentru menținerea și întărirea relațiilor cu Marii Aliați, Mica Înțelegere, Polonia;
/ Aderarea la ideea unei legături federale între Statele europene
(jurisdicția obligatorie a Curții Permanente de la Haga)
/ Consacrarea măgulitoare a presigiului României la Ad.Societății Națiunilor [Titulescu]
Răspuns la Mesaj / 20 nov.'30

Criza economică.

" Suntem cu toții îngrijorați de grava criză economică în care se sbate Țara și care atinge toate ramurile ei de producțiune. Avem toată încrederea, încît privește aspectul mondial al acestei crize , în măsurile de îndreptare ce se proiecteaze , bazate pe o acțiune de cooperare internațională.

" Reducerile bugetare făcute într-un spirit de absolută obiectivitate și dreptate, sunt necesare -deși dureroase; de asemenea , o lege de încurajare a agriculturii în scopul raționalizării - sunt tot atîtea măsuri cari se impun pentru asanarea economiei generale a Statului și cărora le vom da neprecupețitul nostru sprijin." etc etc.[...]

" Desigur că toate aceste măsuri vor fi în așa fel legiferate, încît ele să nu atingă întru nimic creditul Țării și de aceea ele vor trebui adaptate programului financiar fixat cu ocazia stabilizării monetare și reglementate în așa fel încît reputația de cinstit platnic al românului și siguranța la cei ce tratează cu el, să nu fie atnsă." (p. 30)
Răspuns la mesaj / 20 nov.'30

▣ **Legislație** ▣ **Jistiție** ▣ **Școală** ▣ **Biserică** ▣ **Armată**

(parafrazare rezumată după Mesaj)
Răspuns la mesaj / 20 nov.'30

7.) **Al.Măță,(disidență PNT),discurs la mesaj, 25 nov.'30**

(Sfat parlamentar basarabean ,deputat de Bălți)

(DAD, MO.5, ședința din 25 nov.'30, p.44-57; MO 6, 26 nov.'30, p. 56-57)

[LD: xerox integral ; în calculator, dispersat problematic ; Sublinierile, parantezele, supratitlurile ,îmi aparțin Cu prilejul disidențelor, se spălau rufele în familie ! Altfel, nu am fi avut , noi, istoricii,"documente" pentru multe aspecte din viața partidelor !

Măță ,făcea parte din **grupul de basarabeni solidari cu C.Srtere** ,care se distanțase din partid (Vezi pe larg la **fișier PNT** sau **PTD-Stere**)

După ce a vorbit peste 2 ore, s-a declarat obosit, cerînd să continue a doua zi.

Un penețist l-a admonestat că discursul său costa ... 370.000 de lei.]

Măță / 25 nov.'30

...**Ritual parlamentar** .

"Discursul asupra răspunsului Camerii la Mesajul Tronului oferă **deputaților și grupărilor politice** posibilitatea de **a discuta programul guvernului.**

"În același timp, se face legătură **cu întregul program al partidului, cu acțiunea de executare a acestui program** în sesiunile precedente, **opunîndu-se de către partide și grupări adverse, soluțiunile și programele lor.**

"În practica noastră parlamentară aceasta se manifestă prin **alternarea la tribună a oratorilor guvernamentali și opoziționiști.**

"**Primii lăudînd cu orice chip, alții criticînd cu orice chip**, activitatea guvernului și a partidului de la putere."(p. 44)

Măță / 25 nov.'30

Dezacordul cu conducerea PNT

El nu va urma calea tradițională, pentru că fiind **parlamentar basarabean**, se simte dator să arate **motivele** care au determinat **atitudinea recentă de la Chișinău, de la hotel Metropol.**[...]

"Înțeleg , onorată Cameră, că **această chestiune** , în primul rînd , **ar fi trebuit** să fie aduse **în forul interior al partidului** și , numai cînd acolo ea nu poate fi bine

clarificată ,să fie adusă și în discuțiune publică ;dar cînd există un dezacord neconciliabil între conducerea partidului și o grupare parlamentară,această grupare parlamentară este datoare să aducă chestiunea în discuția parlamentului și a întregii opinii publice.[...]

Măță / nov.'30

#Demisiile în alb.

-Măță: "Ne-au mai spus că, în ce privește legea administrativă , se pun condiții și chiar că Regența colaborează la lege .Este de demnitatea unui Parlament să i se pună condițiuni și aceste condițiuni să fie primite ? " [...]

-Madgearu: Și pentru că aducea chestiuni de partid la tribuna Parlamentului:"dați-mi voie să fiu indiscret și să vă întreb de ce atunci cînd s-a votat, la congresul partidului nostru statutele partidului , în care erau prevăzute demisiile parlamentarilor, care sunt ,cum știți foarte bine, o măsură democratică, de ce nu v-ați ridicat contra acestei măsuri cuprinsă în statutele partidului nostru ? "

-Măță: " D-le ministru, niciodată nu am confundat statutele și drepturile conducerii de partid, cu drepturile Ministerului de Interne ,în ce privește demisiile în alb."

-Madgearu: "Ce legătură are Ministerul de Interne cu aceste demisii ? "

-Măță: "Fiindcă aceste demisii s-au cerut de către Ministerul de Interne ,ca să fim la dispoziția lui" (sgomot, întreruperi, la PNȚ)

-Madgearu: Dle deputat Măță,eu cred că nu este bine ca tot ce ați citit în"Viitorul" să le aduceți la tribuna parlamentului."

-Mihalache (Ministr. Interne) :"**Și necontrolate "**

-Madgearu:(explică episodul) : Madgearu lipsea din parlament ;Vaida (ministr. de Interne),în calitatea lui de vice-președinte al partidului, delegat de conducerea PNȚ, a cerut tuturor parlamentarilor să-și îndeplinească una din obligațiile prevăzute în statutele partidului."Înțeleg ca opozițiunea, care nu avea alte argumente contra Parlamentului

acesta, să fi găsit în aceste demisiuni, care se cheamă <demisiuni în alb>, un argument împotriva caracterului democratic al partidului nostru.Dar nu înțeleg ca dvs,care sunteți unul dintre aceia care ați colaborat la făurirea statutelor partidului nostru,să aduceți această chestiune așa de tardiv și în felul acesta așa de curios ,la tribuna Parlamentului" (aplauze la PNȚ)

-Măță: Această chestiune a fost discutată de mai multe ori ,și însuși Maniu a dat nu un răspuns, ci patru sau cinci , toate "insuficiente",și isuficient este și răspunsul de azi [...]

Măță / nov.'30

#Consfăturile majoritarilor.

-Măță:"Dar ce sunt, d-lor, caraghioasele și delicioasele consfătuiri ale majorităților, unde șeful vorbește 2-3 ore ,iar doi parlamentari din partea majorității îl susțin, iar majoritatea docilă e datoare să aplaude acest șef și quasi îputerniciți de a-i exprima completa afecțiune și supușenie față de ea ?

Oare aceasta înseamnă ridicarea parlamentarismului ?

-Halippa: la o astfel de consfătuire "caraghioasă", d.Stere l-a aprobat pe șef...

-M.Drăgan : De ce d. Măță nu a luat cuvîntul la aceste consfătuiri ? (p.45)

Măță / 'nov.'30

«Disensiuni:prestațiile parlamentare.

-Măță " [...] nici discuțiunile în Parlament nu erau de un nivel mai ridicat. Parlamentul era totdeauna transformat într-o adunare, cum am spus,docilă de aplaudatori ,care trebuiau să fie prinși de către prefect cu arcanul și aduși la București , cînd era vorba să se pună în mișcare mașina de votare .

(aplauze pe băncile partidului maghiar)

Dvs nu trebuie să vă simțiți ofențați ,eu nu vă ofensez pe dvs, căci dvs ați jucat întotdeauna un rol pasiv,cei activi au fost în altă parte(întreruperi la PNȚ) s-a văzut foarte curînd că este un sistem mai bun de votare al legilor, care s-a practicat de către guvernele și Parlametele anterioare și acest sistem făcea ca din 20-30 de deputați prezenți, să iasă 120-130 de voturi."

-Șt.Ciceo Pop: "Sub președinția cui s-a întîmplat aceasta?"

-Măță: "S-a întîmplat aci în Parlament și aceasta o afirmă și d. ministru Aurel Vlad, în interviewul dat "Adevărului"

-Madgearu : "[...] d.deputat Mătă , care afirmă că s-a întâmplat, **a fost complice la un act de imoralitate politică , pe care abia acum îl denunță.**"

-Mătă: "S-a făcut de alții, nu de mine"

-Șt.Cicio-Pop: Eu nu pot să polemizez cu oratorul ;**declar** însă că **în acest Parlament nu s-au întâmplat enormitățile pe care le-a spus d-sa.**(aplauze la PNT)

Cred că dacă **d-sa nu are alte argumente** ,aș dori mai întâi **să se lepede de considerațiuni josnice de partid** și numai după aceea să se încumeteze **să formuleze critici guvernării acestui partid**, și **să nu ne ocupe timpul** scurt de care dispunem, **făcând procesul conștiinței sale proprii "** (aplauze la PNT)

-Mihalache : roagă ca **oratorul să nu mai fie întrerupt**,pentru că dacă nu s-ar fi întâmplat "fatalitatea " [aluzie la cazul Stere] ,**d.Mătă ar fi lăudat guvernul**(p. 46)
Mătă / nov.'30

▣"Sfatul parlamentar basarabean "=for superior, "Curte de Casație"

[L.D: în fond, au urmat exemplul partidelor în care au activat !]

-Mătă:" Onorată Cameră, **Basarabia a fost foarte rău impresionată** de astfel de **consfătuiri** ale majorității și de asemenea **discuțiuni parlamentare.**

Și atunci **basarabenii s-au retras în căsuța lor ,formînd Sfatul parlamntar basarabean**,unde **aveau iluzia micului, dar adevăratului Parlament"**

-I.Iacovan : Dar diurna o luau de aici!... [.....]

-Mătă:[...] este un for superior al acestui partid, un fel de Curte de Casație a noastră, **este congresul general**, la care vom recurge.

"La acest congres general [...] acolo vom arăta care sunt nemulțumirile și neajunsurile conducerii și care este opera pozitivă a guvernului,nu al dvs. ,**să nu vă supărați**, fiindcă **dvs.jucați un rol pasiv și nu ați contribuit la această operă."**
Al.Mătă/ nov.'30

8).Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc) discurs la mesaj, 28 nov.'30

(DAD, MO. 8, ședința din 28 nov.'30, p. 97-102)

Intervenții polemice în discurs :**Virgil Madgearu, Virgil Solomon, Ilie Lazăr ; AC Cuza, M.Landau, Solomon Rosenberg .**

[LD:discurs integral xeroxat; în calculator, dispersat problematic;sublinieri,colorări, paranteze, îmi aparțin.

Marchează **deteriorarea platformei** pe care s-a bazat **alianța electorală dintre PNT și P.Evreesc** sionist, în 1928.De unde, în debutul discursului anunța că Clubul parlamentar evreesc **nu va vota Mesajul**,în final,**asigură guvernul de sprijin.**

În tot discursul,**T.Fischer** nu vorbește explicit despre **Garda de Fier**,ci doar despre **"manifestări antisemite "** ,sub guvernul **Maniu** (la Interne , **Vaida -Voevod.**)

Aceste "manifestări" și altele, vor duce însă la prima desființare a Gărzii,la 1 ian.'31, de gov.GGMironescu, avîndu-l la Interne pe Mihalache și subsecretar pe Călinescu]

▣ Mișcarea antisemită.

▣ Răspunderea guvernului PNT

Madgearu / Intervenție în discurs , nov.'30

▣ Libertatea , legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.

T.Fischer / nov.'30

▣ Internaționalizarea problemei evreești.

▣ Naționalism curat > < Xenofobie condamnabilă.

▣ Procesul de la Satu Mare

▣ " Cazul Borșa." - ▣ Manipularea problemei.

Virgil Madgearu /

▣ Agitații antisemite - ▣ Procesul de la Satu Mare - ▣ Puterea justiției.

T.Fischer / nov.'30

▣ Clubul parlamentar evreesc.

T.Fischer / nov.'30

#Mișcarea antisemită.

[LD: atenție la exagerările și procesele de intenție făcute , prin generalizări, guvernelor românești, națiunii române. **T. Fischer, ca lider sionist**, ar fi trebuit să aibă o atitudine echilibrată, neprovocatoare. Cît privește **Landau**, el este "**ACCuza-evreilor**" !]

"D-lor, oare se poate considera ca o **mânuire** în concordanță cu principiile egalității cetățenești a puterii de stat **față de noi, evreii din România** ,cînd **organizarea unei mișcări** [Garda ?LANC ?] care **tinde la nimicirea noastră și condamnabila ei propagandă**; ațîțitoare la o serie de delictе ,ba chiar și la crimele cele mai odioase ,nu numai că **este tolerată** ci direct este **chiar încurajată** de către anumite **organe ale autorităților** ?"Și atunci,întreb **care este deosebirea între conduita puterii de stat față de mișcarea antisemită sub fostele guverne ...**

-ACCuza :"**Rău ziceți <antisemit >**,trebuie să spuneți **<mișcarea națională creștină.>**

-Teodor Fischer : " D-lor deputați, nu există, trebuie să o repet, o deosebire esențială.**Din anul 1922, nestingherită și-a făcut nefastul joc în România , ura de rassă**, o rămășiță dintr-o epocă de barbarie a genului uman." [...]

-ACCuza : "Dar în Germania ce sunt acei **107 deputați anitesemiți din Reichsteig** ?

-T.Fischer : "**Este o boală generală internațională**"

-Cuza : "Provocată de atitudinea jidanilor și de **învățăturile criminale ale jidanilor**"

-T.Fischer : "**Suntem totdeauna gata ca, înaintea unui for științific ,să ne răfuim.**

[...] Eu cred că această onorată Cameră nu are timpul, în împrejurările actuale ,să asculte aici **doctrine** adunate din toate **cărțile obscure** care s-au scris" [...]

T.Fischer / nov.'30

...Răspunderea guvernului PNT

Virgil Madgearu (ministr.agricult.) :"**Deoarece ați ridicat acuzațiuni împotriva guvernului ,că ar fi tolerat și încurajat mișcări antisemite ,v-aș ruga d-le deputat ca să ne arătați în ce cazuri guvernul nu ar fi luat măsuri în cadrul Constituțiunii și legilor țării ?**"

-T.Fischer : "N-am afirmat că guvernul a încurajat mișcările antisemite ,însă **am susținut și susțin că unele organe ale autorităților au încurajat această mișcare.**

Cred că nu trebuie să vă aduc aminte detaliile , pentru că **întreaga presă** din țară , luni de-a rândul, **a arătat oameni cari au încurajat anumite dezordini și excese** și că **n-au fost trași la răspundere.**"

-Voce "**Cine a început ? D.Landau.**"

-Landau : "**Acela a fost preludiul agitațiunilor , pentru că guvernul le-a încurajat .**"

-T.Fischer : "D-lor deputați, eu am datoria , precum am accentuat,cu toată prietenia pe care am avut-o față de PNT, să spun **cum văd situațiunea astăzi ,după doi ani de cîrmuire național-țărănistă.** Vă rog să nu vă supărați dacă eu spun lucrurile pe șleau , așa cum le văd eu."

-Ilie Lazăr : "**Și cum d.Landau nu este în stare a face niciodată .**"

T.Fischer : "În cadrul acestei cuvîntări nu pot să arăt tot **materialul adunat** ;Dar sunt lucruri care **au fost trecute în revistă** ,în mai multe rînduri,**de întreaga presă** și care au fost **semnalate și aici**, la tribuna Camerei "

-Madgearu : "**Un singur lucru :aveți memoria scurtă.Uitați ce era cu 2 ani înainte ,iar recunoștința este o floare rară .**"

-T. Fischer : "**În acești 2 ani, noi am avut de suferit atîtea evenimente dureroase , încît nu pot să nu le relev acum ,cînd este de datoria mea să fiu interpretul opiniei populațiunii evreești din țară.**"

-Madgearu : "**Ele sunt datorate guvernului ?**"

-T.Fischer : "**Guvernul nu a luat măsurile energice** ,la care ar fi trebuit să se simtă obligat." [...]" Precum am zis, **din anul 1922** continuă **în mod nestingherit această mișcare**,nici unul din guverne nu a socotit că ar fi necesar să ia anumite **măsuri preventive**.Nu s-a făcut nimic pentru **suprimarea acestui desfrîu**,și în acești ani au bîntuit țara, tot așa ca și mai înainte.[...]

Toate aceste guverne au avut față de mișcarea antisemită o atitudine vagă, nehotărîtă,caracterizată printr-un **anumit echivoc**, la tot cazul au avut o atitudine care **a disprețuit principiul constituțional al egalității cetățenești**"

-Madgearu "**Cum asta d-le Fischer ?**"

-T.Fischer : " Dacă este **o mișcare care ațîță la delictе și la crime** , atunci eu cred că , în cazul acestei mișcări , trebuie luate din vreme **măsuri preventive** ,pentru a nu se produce roadele dezastruoase care s-au produs"

-Madgearu "**Precizați !**"

T.Fischer: "Am precizat în mai multe rânduri în această Cameră. Am adus **gazetele**, am arătat **întrunirile**, am semnalat din vreme **ce se pregătește**; și totuși **nu s-au luat măsurile preventive** cari ar fi fost propice pentru împiedicarea relelor ce au survenit."

Madgearu / Intervenție/nov.'30

▀ **Libertatea, legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.**

[LD:8 apr.2007. E prima zi de **Paște. Astă noapte am fost la înviere cu Val**, la mănăstirea Antim. Am discutat mult despre legendă-adevăr -controverse privind creștinismul...și am atins câteva subiecte "delicate" privind chestiunea antisemitismului. Printre altele, faptul că, și după 1989, la presiunea cercurilor evreești și filosemite, s-au introdus în legislația noastră există **prevderi discriminatorii pozitive** doar pentru acest gen de manifestări. Faptul că în virtutea lor, un partid, o gazetă, o persoană, poate fi taxată de "**șovinism -xenofobie -antisemitism**", dacă, în vreun fel sau altul, în abordarea unui subiect, este implicată evreimea.

Greutățile de a scrie (de fapt de a publica) obiectiv despre răpirea Basarabiei și Bucovinei (1940), despre războiul din Răsărit, despre Antonescu, despre comunizarea României, despre genocidul comunist. Dar dacă pentru mine, ca istoric, lucrurile sunt atât de dificil de descurcat, ce să înțeleagă un tânăr de 18 ani?

[LD, 2002. Atenție la argumentația lui Madgearu privind legalitate în materie de libertatea presei și întrunirilor, inclusiv a mișcărilor naționaliste; atenție la **pretenția la excepționalitate**, cerută de evrei. De ce? Va trebui să intri în profunzimea acestei mentalități. După ei, în România, era "legal" să fii și să te manifesti anti-orice: să fii antiliberal, anti-țărănist, să faci întruniri, marșuri, și chiar să răstorni guverne (cum a făcut, în 1928, PNȚ), dar antisemit, nu!

-Madgearu: "Dle doctor vă rog să-mi citați articolele din Constituție, din codul penal sau din orice altă lege, pe baza cărora am fi putut lua **măsuri preventive** referitor la **întruniri și publicații**. Dle deputat, eu am primit, după incidentele de la Borșa mi se pare, vizita unor **ziariști evrei din America** și **le-am explicat că, după Constituția noastră și după legile noastre, nu putem avea nici o acțiune preventivă**, în fața **nici unui fel de mișcare politică**. Dovada cea mai bună că **am avut exact aceeași atitudine**, este că **nu am luat nici o măsură nici contra presei, nici contra întrunirilor publice** ce s-au ținut în timpul guvernării noastre, **de toate grupările politice, de toate partidele**.

Cînd anumite curente, au încălcat, cînd au făcut anumite acțiuni prevăzute în cadrul articolelor din codul penal, **le-am trimis în justiție**. Cei pe care **justiția i-a găsit vinovați, i-a sancționat**; pe ceilalți i-a eliberat.

Credeți dvs că noi putem face mai mult decît ne permit legile țării?

Sau credeți dvs. că **noi putem să începem astăzi o acțiune de persecuție împotriva unei mișcări politice și miine împotriva alteia?**

Atunci ar trebui să suprimăm Constituția." (p. 99)

-Landau: "Acesta nu este o mișcare politică." Ex. cazul progromului de la Bălănceni, pentru că nu s-au luat măsuri la timp, nu s-a repartizat acolo un post de jandarmi.

-Madgearu: "Un post de jandarmi care a fost mutat dintr-un loc în altul, **credeți dvs că poate constitui o dovadă a lipsei de vigilență a guvernului?**" (p. 99)

T.Fischer /continuare /

▀ **Internaționalizarea problemei evreești.**

...**Naționalism curat**

...**Xenofobie condamnabilă.**

-Fischer: "Noi am așteptat și credeam că PNȚ, tocmai în spiritul programului său, va da dovada unei **voințe ferme ca să dea acestei probleme grave a vieții publice românești, o soluțiune cu adevărat constituțională și cu drept cuvînt patriotică**, pentru că **omisiunile** cu care s-au făcut vinovate în această privință guvernele precedente, **au cauzat acestei țări prejudicii incomensurabile.**"

-ACCuza: "Cunoaștem < **incomensurabile!** >

-Fischer :"Dlor deputați, că **partidul național-țărănesc va proceda astfel**,la începutul guvernării sale,nu a existat **nici un pic de îndoială** , nici la populația evreiască , și **nici în marea opinie publică mondială.S-a așteptat** că ,venind la cîrmă, **acest partid democratic va ști să aducă problemei în chestiune deslegarea justă ,recunoscînd** uzarea energiilor juvenile în serviciul **fetișului** reprezentat prin focul pustiitor al **urei de rassă**, în nici un caz nu poate fi considerată ca semnul îmbucurător al unei **metode salutare de educație civică** ,și că ,în consecință ,**să impună o muncă de îndrumare în stil mare** , care să sustragă sufletului tineretului academic **virusului xenofobiei** ,ce s-a îmbuibat, și să călăuzească această tinerime de la panta **naționalismului degenerat ,pe calea curatului, nobilului și umanitarului naționalism.** "Aceasta era ferma noastră convingere și **această convingere** a inspirat populației evreiești din țară un **sentiment de securitate , de stabilitate, a liniștii și ordinii publice.** Și cînd,prin **întîmplările jalnice** de anul trecut a guvernării PNT, **acest sentiment a fost distrus** , credem...

-Madgearu :" Precizați care întîmplări jalnice ?"

-T.Fischer: "**Au fost o serie întreagă .Borșa, Bălăceni, Bălți, Suceava "**

-Virgil Solomon :"Ce a fost acolo ?"

-T.Fischer:au fost foarte multe localități unde s-au produs **grave desordini și excese rușinoase"**

#Cazul Borșa

-Solomon :" Ce a fost la Borșa ? **Dvs susțineți că a fost incendiată Borșa ? "**

-T.Fischer :"**Eu nu susțin că a fost incendiată** ,însă în **opinia publică** din tot Maramureșul **este înrădăcinată convingerea că a fost incendiată."**

"Am fost la **procesul de la Satu Mare** și acolo am putut constata ,în mod dureros, cum s-au petrecut acele lucruri."

-ACCuza :"De aceasta să vorbiți, **nu să învinovați guvernul"** (aplauze la PNT)

-Landau :"De cînd sunteți **apărătorul guvernului ?"**

-Madgearu :"**Noi vă mulțumim pentru lealitatea dvs."**

-ACCuza :"**Ce căutați lealitate la jidani ? Aceasta nu există"** (Mare ilaritate)

[iar urmează schimb de "amabilități" , Landau-Cuza]

[urmează intervenția lui Madgearu , despre **libertatea presei și întrunirilor]**

...Procesul de la Satu Mare

-T. Fischer : Dar cu amintirea comunei Borșa nu la acesta [incendierea] am făcut aluzie ,

ci la **acel proces** care săptămîna trecută [nov.'30] s-a desfășurat în fața **tribunalului din Satu Mare** ,unde chiar **procurorul** a înșirat **o serie de fapte groaznice și a acuzat pe conducătorii populației de acolo** [de la Borșa] de cele ce s-au întîmplat .".....]

Ilie Lazăr /Intervenție :exagerări evreiești

#Provocări și exagerări evreiești

" Dle deputat Fischer, fiindcă a fost vorba de **incendiul de la Borșa**,să-mi permiteți și mie să intervin.Cred că **veți recunoaște și dvs. că întotdeauna am fost loial în ce privește atitudinea mea în legătură cu partidul dvs. în special** ...

-T.Fischer :"**Cu cea mai mare plăcere recunosc acest lucru în fața Camerei."**

-Ilie Lazăr : " ...și nu m-am sfiit niciodată , chiar înaintea d-lui deputat Cuza,să arăt **această prietenie** , de care mie personal nu-mi este deloc rușine ,**deoarece astăzi reprezintă în Maramureș cel puțin 37 % din voturile populației evreiești**

Dar nu este mai puțin adevărat că unele **provocări pornite din partea populațiunii evreiești**,în ce privește **presa** și în ce privește **defăimarea noastră în străinătate** , **denaturînd adevărul,au ajuns la culme și au exasperat populațiunea românească de acolo.**S-a ajuns acolo, domnule deputat Fischer, încît **noi, 82 de intelectuali din Maramureș**,prietenii cu dvs.,cu care împreună ați luptat zece ani de zile,**să trebuiască să protestăm prin telegrame energice ,împotriva denaturării adevărului .**

Așa s-a întîmplat,"**Ați adus d-voastră la Borșa**,după catastrofa de acolo,pe d.Abersohn de la **Liga Națiunilor**.Întîmplarea a făcut să fiu acolo în acel moment și să convoc o **adunare** de toată frumusețea,la care au venit **vreo 5.000 de oameni evrei și români**, unde **am expus cinstit și sincer tot ce a făcut, toate intențiunile bune**.

și tot ce vrea să facă guvernul nostru.

"Nu e mai puțin adevărat că **presa dvs., cu foarte multă răutate, a denaturat tot ce a fost acolo**, în legătură cu **cele petrecute la Borșa, și cu așa numitul incendiu de la sinagoga din Sighet.** **Întâmplarea a făcut să fiu la Sighet. A fost un incendiu pe un loc cît o pălărie,** și imediat toată **presa din Cehoslovacia, din Austria și din Germania,** a răspîndit știrea că **s-au incendiat sinagogile din Maramureș, și că s-ar fi omorît oameni.** Domnule deputat Fischer, vă întreb pe d-voastră: **toate acestea au contribuit, pot contribui, la raporturile normale, care trebuie să existe între noi? Da sau ba?** [.....]
 "Dați-mi voie atunci să **protestez împotriva acuzării aduse acestei populații din Borșa,** care, domnule deputat Fischer, o fi ea săracă și nenorocită, dar are o tradiție istorică de care este foarte mîndră. "Această populație, pe la 1700, a bătut pe tătari, sub conducerea preotului Șandor Lupu. **Acolo, fiecare țaran este nobil, și protestează prin glasul meu, împotriva acuzărilor d-voastră, că ar fi incendiat comuna Borșa!"**
S-a întîmplat acea catastrofă, pe care o regretăm foarte mult și, precum știi foarte bine, **Maiestatea Sa Regina este în fruntea acțiunii de colectare de ajutoare și noi facem tot ce se poate face. Vă rugăm însă și pe dvs., pentru liniștirea spiritelor, să puneți la punct pe acei gazetărași cari totdeauna toarnă petrol pe foc "** (aplauze la PNȚ)
 (p. 100) [.....]

Virgil Madgearu /intervenție/

#Prestația neloială a grupului parlamentar evreesc

-**Solomon Rosenberg** : "Ați protestat aci contra incidentelor provocate de Dănilă și Toth și alți vagabonzi, care veneau în Maramureș să facă agitații ?

-**Ilie Lazăr** : "Am protestat atunci și protestez și acum "

-**Rosenberg** : "Cum vă explicați această catastrofă, acele incidente din Maramureș, acele turburări la care s-au pretat indivizi, vagabonzi, cărora li s-a făcut acel proces ?

-**ACCuza** : "Studenții români nu sunt vagabonzi ; dvs sunteți vagabonzi."

-**Landau** : "Aceia nu sunt studenți, sunt vagabonzi"

-**Madgearu** : "Domnule Rosenberg, trebuie să protestez împotriva afirmației dumneavoastră că noi am stat impasibili față de agitatori antisemiți, și aceasta numai pentru că agitatorii antisemiți au fost, ca și alții, liberi să circule în această țară. Să nu uitați însă că, în momentul cînd acești agitatori au fost dovediți că ațîță la acte de rebeliune, ei au fost prinși și arestați." (aplauze la PNȚ)
Noi nu putem răspunde de sentințele ce le dă justiția în asemenea cazuri. Dacă justiția scoate pe cineva din cauză, noi, ca guvern, nu putem face absolut nimic. Justiția dă sentința înaintea căreia noi ne închinăm cu toții.

O dată ce justiția a scos pe cineva din cauză, **nu este drept să aduci acel caz înaintea Parlamentului,** să ridici împotriva guvernului acuzații de tolerare a agitațiilor.
Este o atitudine greșită, credeți-mă.

D-le Fischer, **d-ta știi** că timp de **10 ani ne-am ridicat împotriva tuturor ațîțărilor antisemite, și am vestejit toate acțiunile antisemite, care au fost cîteodată organizate de guverne, alte ori tolerate de guverne.**

"**Dta știi bine seriozitatea conducătorului fostului guvern** [Maniu] sub care s-au întîmplat incidentele, de care dta te sesizezi acum, cunoști foarte bine seriozitatea cu care în toate acțiunile sale a rezolvat acest lucru numai în interesul obștesc, ca să poți să conțești dta **buna credință** a șefului guvernului nostru, sub care s-au petrecut aceste incidente. Îi cunoașteți cu toții **mentalitatea civilizată și europeană, recunoscută nu numai aici în țară, ci și peste hotare.**" (aplauze prelungite la PNȚ)

"Iertați-mă, dle Fischer, că **acțiunea d-voastre, a deputaților evrei din Parlamentul nostru, este o acțiune greșită,** nu numai din p.d.v. al politicii pe care dvs o urmăriți.

D-voastre dezinformați opinia publică, care întotdeauna a fost împotriva ațîțărilor antisemite, și o descurajați de la atitudinea pe care a avut-o pînă astăzi.

Dacă **dvs, legîndu-vă de incidente trecătoare,** trageți concluzii asupra atitudinii pe care a luat-o guvernul în această chestiune, **mă îndoiesc, dacă veți găsi vreodată,** nu în Țara Românească, dar în orice țară din lume, **un guvern care să aibă atitudinea pe care am avut-o noi, în atmosfera în care am guvernat de doi ani.** (aplauze la PNȚ)

Acesta este adevărul și de aceea durerea d-voastre este mai mare. [...]

Atrag cu toată loialitatea atenția acestei atitudini greșite și vă declar că, în străinătate, nu ați putut face nici un rău...

-**T. Fischer** : "Nici nu a fost în intenția noastră să facem vreun rău"

-Madgearu : " Repet că **sunteți nedrepti și vă atrag în același timp atențiunea** că **nu în felul acesta veți avea ceva de câștigat.Eu am fost la Geneva , am luat contact cu cercuri internaționale evrești,** și vă pot spune că **toate știrile false cari s-au trimis peste graniță ,nu au impresionat** ,de oarece trăim în secolul rapidității știrilor și ,**ce e fals** , nu mai trăește a doua zi.

Eu fac un apel călduros la dvs. să renunțați la această atitudine și să aveți lealitatea să recunoașteți că,cu toate că am guvernat într-o ambianță economică și politică specială ,**am reușit să impunem prin tact și cu multe stăruințe , ordinea în țară.** Cunoașteți pe d.Maniu, fostul președinte de consiliu.Vă întreb , cum ați putea dvs. crede că ,**dacă ar fi fost adevărat ce susțineți ,d-sa ar fi putut privi aceste chestiuni cu sînge rece ?"** (apluaze la PNȚ) (p. 101) [.....]

T.Fischer / reluare /

«Clubul parlamentar evreesc.

" D-lor deputați, cred că și **noi, deputații evrei**, ca și ceilalți parlamentari ,**trebuie să fim purtătorii cuvîntului** opiniei publice din acele cercuri,pe care le formează **alegătorii noștri.**Și dacă noi,astăzi,**declaram că nu suntem mulțumiți cu atitudinea pe care a avut-o guvernul** în chestiunea mișcării și a agitațiunilor antisemite ,nu facem altceva ,decît **reproducem aici** , de la această tribună, ceea ce este **sentimentul general în cercurile evrești.**

"Iertați-mă ,d-le ministru [Madgearu] dvs puteți afirma că în atmosfera grea,în împrejurările politice și economice care au fost , guvernul a încercat să facă tot posibilul pentru a îmbunătăți situația în această privință; **dar dvs erați preocupat de alte lucruri și nu știți toate amănuntele care s-au petrecut în agitațiile antisemite.**

Căci **noi am făcut demersuri** la timp, noi am făcut tot posibilul pentru a preîntîmpina evenimentele care au survenit ulterior.

Nu am avut reușită ,numai din cauza unei anumite indolențe , **nu spun a celor suspuși**, probabil însă din cauza **conduitei unor organe subalterne.**

Iar în ce privește **știrile din presa mondială ,noi nu avem nici o vină.**De la această tribună am avut o dată ocazia să **resping aceste acuzațiuni la adresa noastră** și trebuie să susuștin și astăzi , în modul cel mai hotărît ,**că noi nu avem nimic comun cu acei cari țin să defăimeze țara.**Noi suntem aici pentru a semnală relele și a lupta ca ele să fie îndreptate și credem că ne facem o datorie patriotică."**[...] (p. 101**

T.Fischer / Virg.Madgearu / Ilie Lazăr/ ș.a.28 nov.'30

*Notă:Vaida-G de F

Al.Vaida -Voevod,Memorii, Retrospectiva interbelică,[1945]retro ' 29-40 vol III ,(Editura Dacia, Cluj-Napoca.

...Procesele legionarilor .

[LD :ori miopie politică ,ori rea credință ,ori optică ardelenescă în virtutea căreia tot ce ținea de instituțiile sau actele regătenilor ,trebuia pus sub semnul îndoielii. Chestiunea mi se pare cu atât mai tulburătoare ,cu cât aceste rânduri Vaida le scria după 1944,deci după ce văzuse cât de "**caricatural**" fusese misticismul legionar, sau ce "**farse copilărești**" jucaseră legionarii !Dar eu iau act de opinia unui important om politic și o înregistrez ca atare .]

"Cu **procesele contra membrilor "Arhanghelului Mihai "** (mai târziu : Legionari, Garda de Fier ,Totul pentru Țară - aceeași organizație în fond)**situația era mai variată .** Fiind **o dată deținuți** ,fixarea **dezbatelor se târăgăna** , știindu-se că , de obicei, - datorită pledoariilor avocaților -**jurații îi achitau pe acuzați .**

"**Preoțimea** , până și înalții arhieriei ,**le sfințeau steagurile** (mitropolitul primat Pimen)

Când,în 1929, ajunsei la Ministerul de Interne, primul dosar ce mi l-a prezentat Siguranța a fost cel al "**Arhanghelului Mihail**" .L-am citit noaptea, și am rămas cu impresia că **agenții Siguranței** erau mai mult conduși de **hiperzelul de a-și dovedi importanța**,decât membrii "**Arhanghelului**" ,de râvna ca să fie luați în serios ."

Tot **misticismul caricatural** m-a impresionat mai curând ca **o farsă copilărească decât ca o cutie** (trocalia) **a Pandorei , pentru liniștea țării.** [----]

Vaida / 1945 , retro' ' 30-'32

...Codreniștii în Parlament

[LD : iată **negru pe alb** - cum se spune - confirmarea acelei butade cum că Vaida ar fi fost "**nașul**" Gărzii. Naș parlamentar, în orice caz, a fost. Într-o vreme când PNTJ (la președinția căruia s-a și aflat o vreme, în '32,era la guvernare ;când el era prim-ministru etc etc)De fapt, de ce ar trebui condamnată atitudinea lui ? De ce nu i se poate acorda prezumția de bună intenție ?Când și cum s-ar putea trata acest capitol de istorie fără prejudecăți și fără contaminări ideologice ulterioare ?De ce să nu admitem că **un Vaida** (în '32) , un **Maniu** (în '37) **chiar au încercat să îndrume Garda pe un drum mai normal ?]**

"Totuși am reușit să o scot la cale cu " Arhanghelul Mihail " ,prin 1930 -1932

În alegeri, se bucurau și ei de deplină libertate .Mai mult -**dorind ca ei să intre în Cameră - prefectii aveau instrucțiuni de a evita, nu numai conflicte cu candidații lor , ci , fără să știu eu oficial , să mai primească pe alocuri și niște subsidii modeste .**

"La tribună și în incinta Camerei ,omul nu poate parada cu mistcisme : (cal alb , săculeț cu pământ sfânt al țării etc etc).

Selecția se desăvârșește repede în mod automat .

M-am pomenit cu 4 deputați arhangheliști, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu

Procesele verbale ale ședințelor Camerei fac dovada **inofensivei lor activități** , datorită **atât lipsei unei pregătiri suficiente , cât și talentului submediocru de care dispuneau .**

"Neavând talent oratoric ,CZCodreanu se ferea să țină vreodată vreun discurs.

El se mulțumea să citească **textul unei interpelări** , pe care **o anunța** , dar pe care **o făcea uitată , nemaidezvoltând-o .**Totdeauna făcea impresia că e indispus.

Moros și monosilab ,nu încălzea și nu atrăgea prin felul individualității lui ."

Stelecu era un sprintenel ,care dispunea de **o volubilitate mare a cuvântului** și vioiciune în expunere ,**simțindu-se acasă la tribună .** < **Noi studenții suntem factor conducător în stat** > exclamă el odată în cursul unei vorbiri , **provocând aplauze de ilaritate din partea incintei și participând chiar dânsul la râsete .**

Ceialți membri ai "Arhanghelului Mihail" din Cameră erau și mai insignifianți.

9.)Garda de Fier

LD: completează

10.)I.Nicolau (PNTJ-tineret), discurs la mesaj, 3 dec.'30

(deputat de Bacău, avocat)

(DAD, MO. 12, ședința din 12 dec.'30, p. 158-162)

[LD: discurs integral xerox.În calculator,dispersat problematic.

Vorbește după discursul fulminant al lui Gafencu (vezi **la politică externă**),mărturisindu-și lipsa de experiență , datorată vârstei și pregătirii Pe mine mă interesează opiniile lui,tocmai pentru că nu este un "consacrat" ,**Dar...**atenție la nuanță ! Așa cum **Mătă** a vorbit ca "**pion**" al lui Stere,eu simt că **Nicolau** vorbește ca "**pion**" al lui Mihalache.Dar nu pot dovedi...]

...Modestie parlamentară.

A ascultat cuvîntarea plină de talent a lui Gafencu ;îi vafi greu să atragă atenția auditoriului, deoarece nici vârsta, nici cunoștințele,nu-i vor permite ...

Dacă Gafencu s-a urcat cu oarecare jenă la tribună, și și-a mărturisit această jenă la tribună,cu atât mai mult simte el această jenă :**"eu care n-am ocupat ca d-sa înalte demnități în stat** ,și cu atât mai mult cu cît **d-sa este un om de cultură generală** ,iar în politica țării și în partid ,**este o valoare consacrată.**"El va vorbi doar de politica internă, de relațiile dintre partide și de raporturile cu factorii constituționali.

Nicolau / dec.'30

/PSD-

"Este drept,în timp de opoziție **am dus lupte foarte grele , alături de socialiști;**

ei au fost colaboratori în acele lupte electorale memorabile și de sigur ar fi urît din partea noastră o nerecunoaștere a meritelor lor, prin faptul că ne-au fost tovarăși electorali în vremuri foarte grele.

"Astăzi, evident, relațiunile dintre noi și PSD [...] relațiuni de dușmănie, dar colaborarea politică încetînd, noi cerem de la social-democrați colaborarea lor în privința legislațiunii care vine în discuția parlamentului." [...]

Nicolau / dec.'30

/Partidul Poporului.

Partidul poporului, care, pînă în prezent, "n-a binevoit să se prezinte în incinta Camerei, răspunzînd apalului Regal. Partidul Poporului reprezentat atît de minuscul în actualul Parlament, are pretenția de a fi un partid de guvernămînt" [.....]

Nicolau / dec.'30

/PNL

[LD: atenție la nuanță! Confirmare a ideii "rotativei" dorite a se pune în mișcare]

"Partidul liberal este singurul partid bine organizat și cu care, într-adevăr, se poate discuta dela egal la egal, pentru că PNL a fost singurul care a putut să i se opui, în timpul opoziției, și partidul liberal este singurul cu care vom avea de luptat de astăzi înainte."

Nicolau / dec.'30

/PT-dr Lupu.

"[...] partidul țărănesc al d-lui dr. Lupu, sau cum i se zice partid țărănesc sadea, a fost sau este în mare parte, prin luptele din trecut, înrudit cu noi. Este desigur regertabil că d. dr Lupu nu se găsește cu amicii săi, mulți-puțini, în mijlocul nostru."

Nicolau / dec.'30

/"Sfatul parlamentar basarabean"

Cred însă că conducătorii grupului basarabean [...] au instanță supremă de apel, congresul partidului, care desigur își va spune cuvîntul său în această chestiune.

Pînă atunci... (p. 161) (îndeamnă la colaborare legislativă, etc etc.)

«Legislația

Mesajul Tronului anunță o legislație de vremuri excepționale, care impun măsuri excepționale. "N-au trăit alte guverne vremurile noastre [criza economică], și, de aceea, trebuie să ne bucurăm din partea opiniei publice de un tratament special, fiindcă noi sprijinim o guvernare cu totul specială."

Declar că voi vota proiectul de Răspuns la Mesaj" (aplauze la PNL)

I. Nicolau / dec.'30

11.) Gh. Brătianu (PNL-georgist deputat lași), 5 dec.'30

(DAD, MO. nr. 14, șed. din 5 dec.'30, p. 187-190)

[L:D :discurs integral xeroxat. În computer, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin.

În Parlament exista o încordată așteptare, pentru a se anunța ruptura PNL.

El ține tot discursul, fără a anunța ruptura, ignorînd total prezența în parlament al grupului parlamentar PNL]

G. Brătianu / dec.'30

«Mesajul Regal/Răspunsul la mesaj.

[LD: o foarte simplă tactică de a face cuvenitele precizări doctrinare !]

"Die președinte, d-lor deputați, discuția la Mesaj capătă în anul acesta un caracter deosebit. Ea era altădată prilejul unor expuneri largi de teorii și doctrine ale partidelor politice, dintre care unele au rămas clasice în anele desbaterilor noastre parlamentare. Socotim însă că vremurile sunt prea grele, pentru a putea continua aceeaș tradiție, a unor timpuri de liniște și de belșug." (p. 188)

Gh. Brătianu / dec.'30

▪Consens .

/Biserica,/Armata,/Politica externă,/Minorități /

"Nu mă voi ocupa de aceste chestiuni mari și permanente ale vieții de stat , decît pentru a afirma , din nou, cu toată tăria, **nevoia unei înțelegeri depline și sincere între toate partidele politice** ,spre a așeza pe o temelie sigură **stabilitatea și continuitatea dezvoltării viitoare a României** ." (p. 188)

Gh.Brătianu / dec.'30

...Rolul opoziției:control și critică fecunde

"[...] în noua orientare ce vrem să o afirmăm în politica noastră ,**rolul opoziției în locul ei firesc din Parlament, nu este acela al unei vrăjmășii sterile,ci al unui control neadormit și a unei critici pozitive și fecunde.**" (aplauze la PNT)

"Peste interesele și socotelile unui politicianism învechit, socot că datoria noastră de astăzi **este cuprinsă într-un singur cuvînt : restaurație.**"

Gh.Brătianu / dec.'30

12.)Nicolae Iorga (PND) ,om politic, memorialist , istoric , 1930/1931

a)Discurs la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 191- 197)

[LD:lorga="calul troian" al regelui Carol în Parlament

Discurs integral xeroxat. Păstrez citate masive ;în computer,dispersat problematic, deși operația s-a dovedit foarte grea.Supratitlurile,sublinierile, parantezele,distanțarea proprozițiilor , îmi aparțin

Camera era arhiplină pentru că toată lumea se aștepta la izbucnirea "spectacolului" dintre cele două partide liberale .

Ori, Gh.Brătianu a ținut discursul ;liberalii ceilalți au tăcut și scandalul nu a izbucnit !

Iorga face un autentic act de pedagogie politică ;este, pe rînd, optimist și tragic,ironic și sarcastic,sfătos și patetic,aluziv și direct,sincer și viclean,amenințător și aparent dezinteresat.Domină adunarea,trimite semnale regelui, partidelor,jucîndu-și perfect rolul de apostol , pentru ca , în final, să -și lanseze formula :

guvern de concentrare ,sub conducerea MSR Carol II]

Iorga / dec.'30

▪"Opoziția"lui Iorga =caracter deosebit

"Dle președinte,onorată Cameră,**intenția mea era să vorbesc după ce s-ar fi închis discuția** ,adică aș fi cerut cuvîntul **la procesul verbal** și, în dispoziția de spirit, în care fusesem adus prin cele dintîi cuvîntări de aici ,nu-mi rămînea decît **să fac o scurtă declarație** și aș fi avut și avantajul **de a auzi și ceea ce pînă acum nu a eșit de pe buzele unei părți a opoziției.**

"Cum **opoziția aceasta nu este nici de aceeaș origină, nici de aceeaș natură, nici cu acelaș scop,ca opoziția pe care o fac eu** ,care este **opoziție nu împotriva unor oameni ,nu în vederea venirii la putere** ,ci este **opoziția împotriva anumitor ideologii** ,pe care eu le judec greșite și fatale în aplicarea lor,este o **opoziție împotriva unor anumite metode,care s-au dovedit fără folos pentru nație** și este **opoziția împotriva unei atmosfere morale** pe care ,pînă acum,**nici un guvern nu a izbutit să o înlătore ;**

cum deci **opoziția mea are un caracter cu totul deosebit ,ar fi fost bine, așa credeam eu, ca părerile mele să fie exprimate la sfîrșit,**și chiar sărînd peste acea formalitate a închiderii discuției."[.....]

"Dar ,în sfîrșit, eu țin de la început să spun că deși **vă prețuesc foarte mult pe fiecare dintre dvs în parteși în măsura timpului în care am avut ocazia să constat meritul ,deși vă prețuesc foarte mult și în parte și în total ,eu nu am îndeplinit un act de uzurpațiune**adică să-mi atribui,prin **luarea cuvîntului într-un moment în care nu eram așteptat ,un public care nu era pentru mine** ,și mai ales un public de tribune ,care ,

publicul acesta de tribune ,nu l-am adunat eu."

...în așteptarea "scandalului" liberal

"Niciodată nu poate să știe cineva de ce o anume atmosferă îl îndeamnă a tăcea și o altă atmosferă impune a vorbi. Nu caut să profit de marele număr de deputați -neobișnuit de mare număr- care a venit să asiste la un spectacol pe care nu l-au avut ,adică ciocnirea între un partid liberal și celălalt.(Ilaritate)

" D-voastră nu ați venit, fără îndoială , pentru foarte interesantul discurs ,pe care l-a ținut,cu tinerețea sa atât de lipsită de greșeli și atât de plină de încredere în noile realizări ideologice ,colegul nostru d.Brătianu.

D-voastră ați venit pentru o mare luptă și lupta aceasta nu s-a dat.(Ilaritate)

Acesta este adevărul,de ce nu l-am spune ?"

Iorga /

...Martor la patru generații

"Dar eu am crezut că în momentul când, după anumite certuri de familie,se vorbește clar, sincer, și cald despre marile interese ale țării ,este bine ca după un tânăr , care vorbește ,așa cum vorbește generația lui,să vorbească și unul bătrîn."

"Când cineva are câteva luni de zile pînă la 60 de ani,cronologic măcar, este un bătrîn; în orice caz,sunt un om al altei generații decît generația care este așa de larg ,uneori așa de zgomotos reprezentată ,și este bine ca și un om bătrîn ,care a cunoscut și alte timpuri ,care își dă seama mai mult ca nouă zecimi din d-voastră ,la ce puțin pot servi ideile abstracte și cele mai frumoase fraze ,este bine ca un bătrîn ,vorbînd din durerile a patru generații ale acestei țări ,să ia cuvîntul."

"Eu sunt de vreo treizeci de ani ,aproape necurmat, afară de două înșelăciuni electorale - nu vă pot spune sub cine și nu păstrez nici o rancună - sunt de vreo treizeci de ani neconținut aci.Mulți oameni am văzut, și multe făgădueli am auzit,la multe dușmăanii am fost martor, și înaintea mea s-au înecat multe corăbii , multe corăbii vechi, care aveau o mare reputație , și uneori și cite o corabie nouă,în trăinicia căreia fabricantul avea ceva mai multă încredere decît trebuia ."

"Din toate aceste motive , eu am luat cuvîntul astăzi."(p. 191)

(abordează toate direcțiile, toate punctele vieții politice interne)

Iorga / dec.'30

/PNȚ.

"Cine mă cunoaște, cine m-a auzit -și poate m-a auzit de prea multe ori, cel puțin de două generații -știe foarte bine că specialitatea mea nu este de a face opoziție românească Dealtminteri, chiar dacă aceasta ar fi specialitatea mea ,ar fi inutil,fiindcă d-voastră, ca un mare partid ,ați avut grija aceasta,de a vă procura în același timp opoziția d-voastră. [lupiștii, steriștii] D-voastre singuri vă faceți cacofonia care vă place .(Ilaritate)

Și, prin urmare , atunci cînd sunteți aproape ispitiți să vă credeți prea tari ,imediat răsare cineva din mijlocul d-voastre, ca să arate cît sunteți de slabi.[...]

"Ei bine,dvoastre,pînă la eutarchia economică,ați realizat un fel de eutarchie în acest sens,că nu aveți nevoie de opozițe."

/Dorința MSR:parlament viu

"Suveranul a invitat în adevăr opoziția să se întoarcă în Parlament,pentrucă Suveranul, om tânăr și viu, dorește un Parlament ,dacă nu cu totul tânăr, după doi ani de zile - Parlamentele au o anume vîrstă a lor,după patru ani mor de bătrînețe -cel puțin un Parlament viu.

Dar dacă ar fi știut Suveranul că opoziția se poate face prin propriile d-voastre mijloace ,atunci desigur nu ar fi rugat pe d. mareșal Averescu ,care a zăbovit puțintel -[...]" Dar, în schimb, Maiestatea Sa a rugat partidul liberal numărul 1 să vină în Parlament și partidul liberal numărul 1, văzînd că există partidul liberal numărul 2 , în Parlament,s-a grăbit să adauge imediat și prezența sa aici .[.....]

▫ Pedagogie politică :pesimism / optimism -concluzii -

"Prin urmare,eu opozițe nu vreau să fac ;este un lucru pe care mă voi feri a-l face

astăzi , căci **acest lucru este să adaugi la pesimismul neînțeleș și neîntemeiat și ucigător**, de care este cuprinsă această Țară." [...]

"Eu vorbesc ceva mai mult ,cu credința că , **din această cuvîntare a mea**, o să iasă în Cameră și în țară **o suflare proaspătă de încredere , o însănătoșire morală.**(aplauze)

"Și atunci,cînd **societatea noastră este așa**, cînd **oamenii aceștia neînțeleși sunt în stare să se și înțeleagă ,să se iubească și să lucreze împreună**,căci poate nu există alt popor la care să te adresezi la omul cel mai sărac,cel mai puțin trecut prin școli, și să nu poți simți dacă are inimă,dacă este un camarad al tău.[...]

Și **o astfel de societate vrednică , solidară , această societate este de natură să inspire optimism.**Și chiar dacă s-ar întîmpla odată să piară statul român , eu nu m-aș fi descurajat [...]

Iorga / dec.'30

...Solidaritate >concordie >consens >

[LD:urmează un gradual și patetic îndemn la solidaritate,concordie,consens ...]

"Popoarele nu mor decît atunci **cînd sufletul dintr-însele moare** și e păcat de Dumnezeu să omorîm ,**pentru a ne juca de-a soluțiunile economice și financiare** , să omorîm încrederea poporului nostru " (aplauze prelungite)

....politică rea ,făcută de oameni buni ,într-o țară bună

[LD:inspirat, patetic,încearcă să netezească asperitățile , lăudând poporul și clasa politică

"D-lor e foarte drept ,**multe lucruri nu merg bine** și atîta **lume așteaptă** cu înfrigurare **să se schimbe ceva** - și cînd zice să se schimbe ceva ,nădăjduște să se poată schimba prin minune, totul -dar **dacă lucrurile nu merg așa de bine** cum așteptăm noi și cum dorește țara întregă ,**aceasta se datorește unei politici rele** pe care **au făcut-o oamenii buni, într-o țară bună.**Aceasta este definiția :

politică rea , făcută de oameni buni , într-o țară bună ,

și aceasta este mult mai asigurător decît o **politică bună**, făcută cu **oameni răi** și într-o **țară rea."**

«Guvern regal de concentrare!

[LD: ajungând la sfârșitul pledoariei ,îndeamnă la realism și muncă și anunță formula "magică" care urma să ferească țara: guvern de concentrare .NU este o surpriză, nu este o noutate ,nu este o inconsecvență ,din partea lui.De data asta prin introducerea cuvîntului "**regal**",el dă un sens nou formulei]

"Și cîtă nevoie este **să ajungem pe pămînt într-un ceas de război economic**

cum este acesta.**Să ne coborîm într-o singură tranșee și,sub conducerea șefului acestui stat**,care în tinerețea lui **are nevoie încă de sfatul onest al oricărui român onest,să trecem de primejdia de astăzi** ,**să ne așezăm din nou în fruntea popoarelor pe cari odinioară le-am condus** și cari astăzi,**ducînd o altă viață politică au ajuns a ne întrece.**Aceasta v-o doresc."

#Previziune-sfat-avertisment

"Și doresc încă un lucru.**Dacă aceasta nu se va face** ,dacă **pentru meschine certuri de partid**,cari sunt în fond **rezultatul urilor și invidiilor personale** -și sunt **cîțiva oameni cari învirt la spatele d-voastre mașina** în care vi se **macină tot sufletul, tot timpul și tot sporul** -dacă d-voastre **ați rămîne închiși în aceste bănci**,gata să cadă asupra capului d-voastre,**eu doresc să nu am motive** pentru a mă bucura, **acuzîndu-vă, ci să mă găsesc în starea sufletească a omului care vrea să vă spună numai că ați greșit și care se oferă să vă ajute să reparați** cu toți **greșelile** pe care pînă acum **le-ați făcut neconținut ."** (aplauze prelungite la PNT !)

N.Iorga / 5 dec.'30

b)Nicolae Iorga,[...]Supt trei regi,1932

"România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI,Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național."**București,1932**

#Maniu -Carol

Pentru Maniu ,**întoarcerea Prințului nu putea fi decât o mare piedică** în calea recii ambiții [...] Prefera să discute doar cu ministr.de finanțe,Popovici.**Vaida** la Interne nu conta; **Mihalache** cu grupul lui de "radicalii rurali"**(Iunian,Mirto)**,doreau o contrabalansare a ardelenilor ,se simțeau concurați doar de "carlistul" **Manoilescu**; **/Carol II (8 iun.'30)** ,de fapt,dorea **guvern Mihalache,s-a izbit din prima zi de dificultățile creerii unui guvern "național"**Prezan, pe care ar fi dorit să-l aibă (rezistența lui Vintilă, nesinceritatea lui Maniu) și **I-a reinstalat pe Maniu** ,dar guvernul era condamnat la "vegetare".În guvern,**Iunian și Manoilescu** se considerau "**oamenii regelui**", "Se adăugi **neapăratul conflict** între **șeful Statului și șeful "revoluției"** Dacă **regele** consimțise să accepte program și metode de la iacobinii la cîrmă,el,foarte **sensibil la demnitatea Coroanei sale și deprins a se gîndi la regime de autoritate,de un singur om** -și se vedea **el însuși în acest rol decisiv** -nu putea să admită această **încremeneală dominatoare în fața sa"**

c)N.Iorga,Doi ani de restaurație, 1932

"DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut,Vălenii de Munte,iunie 1932

[LD:carte scrisă cu năduf,după debarcarea dela guvern.voi intercala la fișele precedente,eventualele lucruri deosebite.]

Iorga /'10 iun.'30

≡Guv.Maniu =Dorința regală amânată

La prima audiență,(8 iun.)regele i-a mărturisit intenția :**guvern de concentrare,condus de cineva care să nu fie șef de partid**.La 10 iunie,nu mai este vorba de asta,**ci de ... confirmarea lui Maniu**.Cel care nu invitase pe prințul exilat ,care-l întâmpinase cu toate rezervele ,puțin merge pînă la arestare **e din nou stăpîn pe situație**.

Regimul dinaintea restaurației s-a reinstalat

Deosebirea :**ardelenii sunt mai puternici,în dauna auxiliarilor din armata lui Mihalache**,iar vechii tachiști ,"la colț".

Vechiul marasm s-a întins peste apele politice.Nimic nu s-a schimbat.Nimic nu se va schimba.Afacerile continuă.

"Lumea s-a potolit:**resignarea orientală dă o înfățișare de bună cuviință deziluziei**."

Iorga /:oct.'30

≡Guvern G.G.Mironescu=întărirea pro-carliștilor

(p.21-22)

Nemuțumit de guv.Maniu,regele îi spune lui Iorga că intenționează să aducă pe **Mironescu**."Om **cult și bogat,de maniere moldovenești alese,profesor** la Facultatea de drept din București,fost **amic a luiTake Ionescu,venit prin fuziune la d.Maniu** și rămas ,la desfacerea de mine ,în lotul ,mai promițător, al acestuia ,e un om de **resurse încă nebănuite ;fără pretenții**,știe să lucreze cu acel **instinct al realităților**,care nu se pot ignora și nu trebuie bruscate ,natural la acest **urmaș de răzeși vaslueni**,care **știe mult mai multe decât <șeful> său ardelean** , și se poate strecura acolo unde acesta ,**nemeșul bihorean**,se lovește de piatră cu **o frunte mai tare și decât piatra** ." Regele îi spunea "**cuconul Jorj**",fiind om de intimitate,plăcut regelui.

În guvernul său vor fi **Manoilescu,Hațieganu** pro-carliști .)

Iorga/ dec.'30

...Descompletarea majorității parlamentare

(p.26-28)

/Manoilescu anunță "o lovitură" ;**Iunian** demisionează;**Mirto** se ridică contra lui Voicu Nițescu; "**trădătorul Stere**" își ține discursul economic;**camerele se descomplectează de parlamentari**

Bugetul se votează la 23 dec.,cu deputați aduși de poliție în automobile! ;

"Regimul este evident muribund,dar din motive pe care nu le înțeleg,el e lăsat să-și prelungească agonia."

...agonia regimului PNT

/Primul an de restaurație se mîntuie în sărăcie,tristeță și lipsă de încredere în viitor.

...se apropie "lichidarea " regimului PNT...

..Mihalache (14 febr.'31) subliniază greutatea situației, cerînd ajutorul adversarilor;

Gafencu se ridică contra soluției "personalităților".

Manoilescu spune că nu au cu ce plăti salariile; **monstruosul împrumut** (votat în martie), legîndu-ne pe multă vreme cu cătușele de fier ale finanței universale; **legea administrativă**, de o descentralizare "sovietică" (ieșită din mintea fanatică a omului dela Soroca) întîmpină piedici. /Manoilescu demisionează la 4 apr.'31

GGMironescu (după sfatul lui Iorga) își dă demisia.

La orizont, se profilează iar figura lui Titulescu, pentru "guvern de concentrare."
(va pleca ,fără rezultat)

Iorga / 'apr.31

13.) M.D. Ralea (PNT), discurs la mesaj , 8 dec. '30

(DAD, MO 15, ședința din 8 dec.'30, p. 206- 210)

[LD: discurs integral xerox; în calculator, dispersat problematic.

Supratitlurile, sublinierile, parantezele, colorarea, îmi aparțin]

Ralea / dec.'30

«Legitimitatea parlamentului

"D-le președinte, d-lor deputați, în **condițiile de astăzi** ale vieții economice , **cînd mizeria bate la ușa tuturor , cînd mulțimea pe stradă așteaptă înfrigurată o soluțiune practică și imediată , discuția la Mesaj** ar putea fi considerată , cu drept cuvînt, ca **inutilă**, ca o **vorbărie**, care se prelungește fără efect practic și poate chiar ca o **vorbărie colorată de un ușor cinism.**"

"Pe de altă parte , cum în **discuțiile publice** , din ce în ce mai interesante, apare ca evidentă o **încîlnare a unei părți a opiniei publice pentru a contesta** însăși **legitimitatea acestui Parlament**, îmi veți da voie mie, care **cred încă în rostul ideologiei și al discuțiunilor teoretice , să apăr existența și ființa noastră**, împins oarecum de un instinct de conservare, **care ne cere să arătăm mai departe rostul nostru aici.**"

«Situația forțelor sociale

[LD: vezi pe larg la **Sistem de partid** -sau la **PNT**]

"D-lor deputați, o **discuție la Mesaj** este în acelaș timp **un bilanț și un program.**

Îmi veți da voie, de data asta , să **nu discut programul.**[...] Voi discuta însă altceva:

voi discuta o anumită situațiune a forțelor sociale în momentul de față , situațiune care **plasează pe fiecare la locul lui și care arată anumite indicațiuni , pentru conducătorii partidelor politice, pe viitor.**" (p. 206-207)

Ralea / 8 dec.'30

14.) N. Șeitan (PNT, deputat de Ilfov), discurs la mesaj, 8 dec. '30

(țărănist, fiu de țăran)

(DAD, MO.15, șed, din 8 dec.'30 , p. 219-220)

[LD :Discurs integral xeroxat; în aceeași zi cu Ralea (la care incinta a fost plină)

Îl înregistrez pentru a exemplifica un fenomen de **snobism politic, monden** :golirea sălii , în funcție de oratori. Nu știu cine era Șeitan. În momentul cînd își începe discursul , în incintă mai erau vreo 4 deputați, iar el, spune că **va vorbi către ei și către presă** ; Policarp Bețianu îi atrage atenția despre situația penibilă de a vorbi la scaunele goale, dar el , pe care **îl simt umilit** , ca un automat, își rostește omagiul față de MSR ; recunoștința față de armată și eroii ei; **evocă viața țăranilor din trecut** **-vezi un pasaj la Tărănism** -și **reformele ce s-au făcut pentru el** ,după 1918 ; această scenă se termină cînd C.Iosipescu-Grecul (vicepreședintele Camerii) ridică ședința, Camera nefiind în număr...]

N.Șeitan / dec.'30

15.) Costache Leanca (PNȚ-sterist), discurs la Mesaj, 8 dec.'30

(Sfat parlamentar basarabean-sterist, deputat Bălți),
(DAD, MO.15, ședința din 8 dec.'30, p. 210- 219)

[LD: discurs integral xeroxat; în calculator ,dispersat problematic.Sublinieri, supratitluri, paranteze etc.îmi aparțin.Vorbește după Ralea.Nici el,nu "**rupe pisica**", se menține în echivoc,și tot așa de clar :**Stere era cheia**.Se mai adaugă ,ca fundal, frustrările Basarabiei.]

Leanca / 8 dec.'30

#"Complex de inferioritate basarabean"

"Dle președinte, d-lor deputați, îmi dau seama de **situația inferioară în care sunt pus**, fiind **silit să vorbesc** de la această tribună ,după ce ați ascultat cuvântul talentat al unui distins coleg de-al nostru , al unui distins om de cultură,al d-lui deputat **Ralea**.

#Suspendarea raporturilor cu conducerea PNȚ

" Dar ,dlor deputați,mă găsesc într-o **situație inferioară** și dintr-o altă considerație.
Eu fac parte dintr-un grup care a **suspendat raporturile cu conducerea partidului național-țărănesc**.Și fiindcă la noi **este o mentalitate nenorocită** [text neclar] [...] **trebuie să laude guvernul și opoziția să-l atace** [...] mă aflu în această situație inferioară.
"Totuși, **voi încerca să fac o excepție** de la această regulă, chiar cu riscul de a vă produce o deziluzie, **să mă țin la înălțimea unei obiectivități de la care să putem discuta liniștiți problemele care ne frământă zilele de astăzi.**" (p.10-11)

*Notă. Congresul PNȚ -Bălți, declarațiile lui C.Stere ,Moțiunea,15 iun.'30

("Dimineața", XXVI, nr. 8435, 18iun.'30)

În sala teatrului"Unirea" din Bălți , **congresul județean PNȚ**. Au participat numeroși delegați din oraș și județ. Au rostit cuvântări d-nii **Leanca, Mătă, Sfeclă, Bocancea** ș.a. Apoi a luat cuvântul **Stere**.[.....]

Stere / 15 iun.'30

()Iuliu Maniu

El,Stere a luptat mereu pentru îmbunătățirea situației în Basarabia.**Din această cauză a fost înlăturat din partid** ,pentru că **Maniu nu poate suferi oamenii de caracter** ; **Maniu vrea să fie stăpîn pe partid și pe țară** ;de aceea a procedat așa cum se știe și cu Regența, și cu partidul, și cu el. **El ,Stere , va continua lupta**[....]

«**Moțiunea Congresului PNȚ**, Bălți, 15 iun.'30

Costache Leanca :

" **Congresul partidului național-țărănesc** din jud.Bălți, întrunit în ziua de 15 iunie1930 în orașul Bălți - după ce a ascultat **expunerea d-lui prof.C .Stere**, asupra cauzelor **demisiunii sale forțate din partid**,a votat cu **unanimitate de voturi** următoarea **rezoluție**:

Leanca / 8 dec.'30

16.)I.Gh Pardos (PNȚ, deputat de Prahova),Interpelare,8 dec.'30

Adresată ministr. Industriei, Manoilescu (DAD, MO 15, șed. din 8 dec.'30, p. 206)

[LD : din păcate , nu am documente care să ateste participarea înConsiliile de administrație ale oamenilor politici ! Nu știu ce soartă a avut interpelarea luiPardos, dar semnalez episodul pentru a arăta cum , teoretic măcar,se putea face contolul parlamentar al guvernării !]

Pardos / dec.'30

«Consiliile de administrație la Regii și Case autonome.

"Dle președinte, d-lor deputați,am cerut de10 zile lista completă a tuturor**Consiliilor de administrație a Regiilor și Caselor autonome**.

Biroul Camerei a înaintat chiar de la 1 decembrie ,o **Adresă** către Ministerul Finanțelor , Cu nr. 287, o **Adresă** către Ministerul Industriei și comerțului și așa mai departe ,**la toate ministerele** de care depind Regiile autonome și Casele autonome.

...De ce nu răspunde ministerul ?

"**Constat cu regret că**, deși aceste Regii nu trebuie să caute prea mult ca să descopere cari sunt membrii Consiliilor lor de administrație, și, evident, că nu ar avea nevoie de prea mult timp, să cunoască și atotputernicia acestora, totuși **nu mi s-au remis dosarele cerute**, de care am nevoie pentru discutarea bugetului.

"Vă rog, deci, să **aplicați regulamentul** și să faceți din nou cunoașteți d-lor **miniștri**, să trimită Parlamentului datele cerute, **pentru că nu de florile mărilor venim aici. Iar dacă facem un control, trebuie să-l facem, serios și cinstit, bazat pe cifre.**

...Dreptul de control al Parlamentului

Eu aș putea să mă inițiez în chestiune și pe altă cale dar poate că **nu aș fi informat cinstit, și n-aș vrea**, cînd voi veni în fața Parlamentului, să discut anumite situațiuni create de Regiile autonome, în mod nebazat sau să fiu descoperit cu un neadevăr. Aș vrea, deci, ca **datele cerute să fie confirmate de guvern, ca să pot discuta numai strict, în limita adevărului.** "Dacă, însă, **guvernul se teme** să dea aceste date, pentru că, știu eu, **ar vrea să le ascundă** sau nu ar vrea să le dea din alte motive -mie, ca **deputat, trebuie totuși să mi le pună la dispoziție**, pentru că **legea îmi dă acest control** și **vreau să-l fac cu tot dinandinsul, și cu toată bunăcredința**, în fața Parlamentului, la discuția bugetului. Vă rog de a interveni din nou pe lîngă guvern" (aplauze pe cîteva bănci)

M. Manoilescu :

-Dările de seamă

[LD: Prin *legea bugetară și legea comercializării*, regiile autonome (publice, mixte sau concesiuni) erau obligate să prezinte dări de seamă care trebuiau cercetate de parlamentari]

-**I. Mihalache** (ministr. Interne) : "Întîrzierea se datorește numai **biurocratismului nostru**"

-**DR Ioanidescu** : "**Dvs trebuie să luați măsuri. Nu este nimic de ascuns.** Să ni se trimită darea de seamă a regiilor autonome, **așa cum le obligă legea bugetară**"

-**M. Manoilescu** (ministr. Industriilor) : "Darea de seamă este deja alcătuită.

Este o lucrare extrem de voluminoasă și amănunțită a **gestiunilor tuturor regiilor publice și mixte și chiar a concesiunilor, așa cum obligă legea comercializării.** Cu această dare de seamă cred că **veți fi pe deplin satisfăcut**, căci acolo **veți găsi toate amănunțele** asupra tuturor chestiunilor cari v-ar putea interesa, nu numai asupra administrațiunii."

-**I. Gh Pardos** : "Dorim să avem cît mai curînd această dare de seamă și totdeodată **să știm pe baza căror calități au fost numiți membrii în Consiliul de administrație**".

(aplauze pe băncile opoziției !)

I. Gh. Pardos / 8 dec.'30

17.) Constantin Stere (PNȚ-disidență), la mesaj, 9 dec.'30

(Sfat parlamentar basarabean, deputat Cetatea Albă),

(DAD, MO 16, ședința din 9 dec.'30, p. 227-232)

[Discurs integral xeroxat. În calculator, dispersat problematic. Sublinieri, supratitluri, paranteze, colorare, îmi aparțin. Vorbește după ce Măță și Leanca pregătiseră dar nu oficiaseră ruperea grupului din PNȚ. Nici Stere nu o face.

Ba sporește echivocul, misterele și, pentru mine, neînțelegerea.]

Stere / dec.'30

▣ **Tradiția parlamentară**

(conduce ședința D. Manu, vicepreședinte)

"Die președinte, d-lor deputați, **în atmosfera vremurilor pe care le trăim**, vă mărturisesc că simt o dorință de neînvinș de a urma **tradițiunea discuțiunilor la Mesaj.**

"**Critici și polemici violente**, cu cît mai **acerbe** cu atît mai **lipsite de obiectivitate, bilanțuri factice pentru trecut** și **perspective decepționante pentru viitor,**

reclamații și hărțueli, adesea deopotrivă **lipsite de sinceritate și seriozitate**, toate acestea pot, în vremuri normale, avea **farmecul jocurilor gladiatorice**, care fascinează și

aprend galeriile în arenele luptelor de tauri sau ale matchurilor sportive dar, în fond, prezintă prea puțin interes și sunt și mai puțin utile, fie pentru lămurirea unei situațiuni, fie pentru aprofundarea problemelor de guvernământ."(p.227)

[Stere se consideră, la un moment dat, cel mai vechi parlamentar din Camera românească ; se uită în Cameră și nu mai vede pe nimeni din generația sa...]

-**ACCuza** : Eu nu vreau să mă compar cu d-ta, dar sunt cel mai vechi.

-**Stere** : Dle prof., d-ta nu ai făcut parte din prima Cameră din care am făcut parte eu

-**Cuza** : "Aș fi vrut să nu fi făcut parte nici din această Cameră, în care ai intrat d-ta

--**Stere** : Vor avea grijă alegătorii din Camera viitoare

-**Cuza** : Vom vedea dacă în alegerile viitoare, alegătorii te vor mai trimite în Cameră, să vorbești în numele Basarbiei.

-**Stere** : Mai puțin decât cu oricine am ispita de a rupe lănci cu d.Cuza. (p. 230)

Stere / dec.'30

18.)dr.Nicolae Lupu (PȚ), discurs la mesaj, 12 dec.'30

DAD, MO 19, ședința din 12 dec.'30, p. 276- 284)

[LD: discurs integral,xerox ; în calculator, dispersat problematic; Supratitluri, sublinieri, paranteze, îmi aparțin.

Dr.Lupu este, acum, mai în largul lui decât în 1928 ! Este cel mai dur discurs.

Multe din afirmații sunt adevărate. Pretinde că vorbește pentru rege și țară.

Jubilează răutăcios, parșiv, demagog, la situația critică în care este guvernul și PNȚ.

Dar nici din Guvern, nici din Parlament, nu-l mai contreză nimeni , de calibru.]

Lupu / dec.'30

#Parlamentarismul în decădere

[Ședința este condusă de vice-președ. I.Gr. Periețeanu.

Oare nici Cicio Pop nu mai vine ?!)

-**Lupu**:În discuțiile la Adresă, se obișnuiește a se da o luptă de idei...

-**ACCuza** :Cînd sunt idei ! între opoziție și majoritate, între opoziție și guvern .

-**Lupu**:"Noul premier [GGMironescu] a declarat într-una din ședințele trecute ale Camerei că în toată viața sa a fugit de luptă și nu i-a plăcut lupta.Nu acesta este temperamentul meu ;mie toată viața mi-a plăcut lupta, și ea a fost elementul meu.Dar, pentru luptă trebuie partener." De data aceasta , cu surprindere trebuie să constat că pentru prima oară în viața politică , de 12 ani de la război încoace, nu am partener ! "

Lupu / dec.'30

#Majoritatea PNȚ în derivă

"Majoritatea ? Doamne ! Cine o mai cunoaște ?

În primele ședințe ale Camerei,trei lideri ai ei s-au ridicat ,în frunte cu onoratul meu amic ,fostul ministru Petrovici,DRIoanățescu și alții ,ca să combată guvernul.

"Împărțită și sfîrșită între naționali, deoparte, țărăniști, de alta,basarabenii ,de alta, basarabenii între ei -ați fost doar ieri aici martori ,cînd d.Leanca vorbea în numele unui grup independent basarabeian, atacat de alți basarabeni de cealaltă parte ,deși cu toții au fost pe aceeași listă ,și a declarat că face parte dintr-un grup independent în afara partidului ,iar prietenii săi, din același grup, s-au declarat că este în lăuntru partidului - majoritatea , în asemenea condiții și așa de fărîmițată ,prezintă aspectul unui adevărat turn al lui Babel ,și vă spun că nu este un partener care-mi trebuie mie."(p. 276)

"Mai mult,ați ajuns să nu vă mai cunoașteți între d-voastre.

Eri ,d.ministru Madgearu ,lovit de un atac subit de amnezie (Ilaritate) ,uitase cum cheamă pe d.deputat Pardos, cu care atîta vreme am dus atîtea lupte împreună, iar la rîndul său,d.Pardos, lovit și el de un atac subit de amnezie,vorbea de d. ministru al nu știu cărui departament - la care departament mai sunteți acum, dle Madgearu ? - (ilaritate) și îl trata cum îl tratează ziarul "Universul" ,zicîndu-i d.ministru al Industriei [...]"

Lupu / dec.'30

▣Răspundere în fața alegătorilor

" Veți înțelege că am dreptate ,cînd spun că nu am cu cine sta de vorbă.

Și drept să vă spun,eram să mă mulțumesc să vin la această tribună ,ba poate să-l deleg pe d.Leon - ca să fac plăcere d-lui Madgearu -să citească o declarație.

"Însă mi-am amintit că , în afară de Parlament și de guvern, **exponenții politici** ai vieții publice a țării **sunt datori** întotdeauna , dar mai ales astăzi, **să vină și** de la această tribună, **să-și spună părerile lor , soluțiunile lor**, și să dea, **pentru țara care așteaptă înfrigurată, măcar un cuvânt de alinare, dacă nu altceva.**

" Pentru aceea ,pentru a-mi face această sacră datorie, m-am prezentat aici.

Și dacă nu vorbesc pentru Parlament , să nu vă supărați , voi vorbi pentru Coroană și pentru țară."

-Gr.Gafencu : "Dar avem dreptul să ascultăm."?

-Lupu **"Aveți dreptul** și, mai mult, **aceia dintre dvs. cari vă integrați în sufletul națiunii**

- și sunteți mulți - **aveți dreptul la toată simpatia mea."** (p. 276)

Lupu /12 dec.'30

19.) **A.C.Cuza** (LANC)discurs la mesaj, 13, 15 dec.'30

(deputat de Roman, alegeri parțiale) ,

(DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p. 297-310)

[LD: discurs integral xeroxat; introdus total în computer , dispersat problematic.

Sublinieri, paranteze, supratitluri, colorări, îmi aparțin

Poate fi considerat **mesajul lui "testamentar", total.**

Evreii -constituie **ținta** predilectă. **Antisemitism istoric, rasist, religios, naționalist, politic, cultural, economic, psihic-obsesiv** .Articulat doctrinar, enunțat dar nu argumentat. Toate problemele, abordate **de la , prin** sau ajungând **la evrei.**

Exponent (?)sau **inspirator** (?) al clișeeilor care alcătuiau substratul ideologic al antisemitismului românesc.

Vorbește peste 4 ore; ședința ține peste 7 ore, pentru că este întrerupt, apostrofat, contrat, încît poate constitui și o mostră de felul cum **el** ("bătrînul obsedat" și "iresponsabil") și **curentul cuzist** ("boală de tinerețe", fenomen "haotic" marginal, necaracteristic) erau tratați , în epocă , de politicieni.]

ACCuza / 13 dec.'30

▣Atmosferă parlamentară.

[LD: ilaritate și superficialitate ; bășcălie și eludare ; reacții spontane , în loc de riposte argumentate ignorare a unui curent existent ; amestec de ipocrizie și lașitate ;]

-**ACCuza**:"D-lor deputați, **fatalitatea mă urmărește.** Vă rog să priviți un om , urmărit de fatalitate, care sunt eu. Această fatalitate se dovedește :eu astăzi , vorbesc într-o zi de **sîmbătă** (mare ilaritate)...

-**M.Vasilescu** : "Este și **ziua lui Iuda** și este și **13** "

-**ACCuza** : ...și într-o zi de 13. Încît venind, de la această tribună, sub aceste auspicii , vă puteți aștepta să nu pot cucerii simpatia dvs....

-**Voce PNȚ** : " Ai și cucerit-o! "

-**ACCuza** :...așa precum recomandă Quintilianus la opera lui "Despre arta oratorică" că se impune ca să captezi bunăvoința auditoriului. **Nu mă aștept să captez buna d-voastră voință."**

-**C. Angelescu** : "O aveți pe-a dlui Madgearu "

-**ACCuza** : " Și iarăși fatalitatea mă face ca să fiu obligat - de ce fatalitate, veți vedea - să fiu **obligat ca să mă pronunț în chestiunea crizei generale** care bîntuie nația românească ,întrucît tot fatalitatea voește ,ca să fiu **singurul care reprezintă** , în această onorată Adunare, **Liga Apărării Național Creștine.**

-**I.Mirescu (PSD)** : "Adică **bîta.**" (p. 297-298)

[LD: provocator, sicîitor, agasant , îl întrerupe mereu pe Cuza)

Cuza / dec.'30

#Răspunsul la mesaj: deasupra relităților

"Ca reprezentant al LANC, îmi va permite distinsul nostru raportor [Polizu-Micșunești] să spun că **proiectul d-sale de Răspuns la Mesaj, nu e nici la înălțimea evenimentelor în curs, și nici la înălțimea problemelor** care ni se pun să fie rezolvate.

[LD: **perfect adevărat !**]

"M-aș servi de o imagină , ca să caracterizez acest Raport : **e ca o pasăre de mare** - să-i

zicem **albatros** -care plutește pe deasupra valurilor , ale căror vîrfuri le atinge ușor cu vîrful aripilor sale, dar care **nu se preocupă , nu cunoaște , adîncimea apelor.**

-Voce : "Ca să nu se înece! " ... (ilaritate)

-Cuza : "Trece pe deasupra ...

-Voce : "O pasăre scafandră"

-Cuza : "și nu intră în cercetarea problemelor care ni se impun.

Care sunt , d-lor evenimente , și care sunt aceste probleme ? " (298)

[Enunță **5 probleme** - monarhică , jidănească , revizuirea tratatelor ,economică și politică

- pe care le va dezvolta prin prisma doctrinei cuziste.- vezi la problemele respective]

Cuza / dec.'30

▣Discursul parlamentar

[LD:ACCuza era decanul de vîrstă parlamentară .Era un lider de opinie prezent în arena politică , dinainte de război (alături de Iorga în PND) , și de după război (LANC)

.Fusese prof. universitar la Iași , etc etc Era teoretician al antisemitismului românesc.

Dar , la fel ca **antisemitismul popular- vulgar românesc** ,și reacțiile **evreilor aflători în parlament,erau pur afective ,injurioase, interjecții și clișee.**

Episodul relatat, poate fi o mostră :de ce țin evreii cu orice preț să-l provoace, indiferent de ce spune ?De ce au un ton total lipsit de deferență ,față de vîrsta, profesia și prestigiul său parlamentar ?]

-Cuza: " Ce ni se impune nouă , în momentul de față ? **Ni se impune** un lucru foarte simplu:**să nu ținem "discursuri"** .**De ce ?Pentru că discursul** , prin natura lui - căci voi vorbi și de alte discursuri , neobișnuite -**falsifică realitățile."**

-Armand Călinescu (subsecretar la Interne) :"**Aceasta se întîmplă."**

-Cuza : " Realitatea trebuie să fie arătată în toată claritatea ei.**Discursul** se adresează **sentimentului** ,discursul **mărește sau micșorează proporția personalității.**[...] cînd zic discurs, mă raportez la discursurile d-voastră.[...]Ce este un discurs ? Să-l definim.

Un discurs este haina de sărbătoare a cuvîntului inspirat ...

-M.Landau (club parlam.evresc) :"**Pe cine ai plagiat ?"**

-Cuza:pe care **simțirea superioară o îmbracă în momente solemne ,slujind la altarul adevărului.**D-lor ,mă uit în această incintă și fără să vă fac absolut nici o critică și nici să vă desconsider ,îmi sunteți cu toții foarte dragi, vă consider , însă , numai ca material experimental al tezelor pe care le susțin și **privindu-vă pe d-voastre , zic:**

nici unul dintre dvs. nu sunteți capabili , începînd cu reprezentanții băncii ministeriale, **să țineți un discurs."** (mare ilaritate) Fără supărare.Eu nu găsesc decît pe cineva în această Cameră și, desigur, că nu mă va bănuși nimeni de slăbiciune critică în această privință, nici de slăbiciunea simpatiilor mele, din motive subiective.

Obiectiv vorbind, eu nu găsesc în această Cameră **decît o singură personalitate capabilă să țină un discurs**, și acea personalitate **este d.profesor Nicolae Iorga."**

(aplauze la PNT)

-Solomon Rosenberg :"Te pui bine cu toată lumea ; întîi cu d.raportor,și acum cu d.profesor Iorga."

-ACCuza :"Jidani nu intră în calculele mele ,cînd este vorba de discurs .(mare ilaritate)

-Rosenberg :"**Critici și spui numai minciuni. "**

-ACCuza :"Dle președinte, **puneți-mă vă rog la adăpostul întreruperilor lui**

Rosenberg,din fundul sălii .Prostiile acestea eu nu le ascult"(p. 299)

Cuza / dec.'30

...Episod parlamentar cuzist .

[Vorbise **2 ore și jumătate** , ședința fusese însă mult mai lungă."**Majoritarii "**voiau , însă, să-i mai asculte părerile.Aceasta mă face pe mine să cred că ...plutea , totuși, o undă de simpatie Era sîmbătă seara ,13 dec.'30]

-Toncescu : Îi atrage atenția că timpul i s-a epuizat.Îi mai dă 10 minute.

-C.Leanca (sterist) :"**D.Cuza trebuie să fie privilegiat.Sunt de părere să-l lăsăm pînă la sfîrșit, chiar dacă ar trebui să stăm și două și trei ore."**

-Ed.Mirto (PNT) :"Vorbește un fost **profesor de economie politică.**Avem cu toții nevoie **să cunoaștem părerile sale privitoare la criza actuală și deci, vă rugăm,dle președinte, să faceți excepție față de d.Cuza și să-i acordați timp peste termenul prevăzut de regulament."**

-Madgearu : "Să termine, însă, în astă seară."

-Mirto : " În același timp, rugăm pe d.Cuza să treacă la chestiunile de ordin economic.

-Toncescu : consultă adunarea [...]

-Armand Călinescu : Cu toate acestea, cred că nu trebuie să ne emoționăm , chiar dacă s-ar da prilejul d-lui Cuza să continue , pentru că d-sa întotdeauna se aranjează astfel ca să ajungă niciodată la punctul 4 și 5 " (Ilaritate)

-Cuza : Mulțumește pentru că i se îngăduie să-și continue discursul.

"Cu problema jidănească am teminat . (stigate de bravo, ilaritate)

Mai rămîne problema tratatelor, problema economică și problema politică.

Nu știu dacă credeți dvs. că aceste chestiuni se pot trata la sfîrșitul unei ședințe , cînd mai am atît de mult de dezvoltat ? Probabil că **voiți a mă sinucide , a se sinucide și stenografii și a vă sinucide și dvs.**, cari sunteți oboșiți.

Prin urmare, dacă doriți **eu voi vorbi [...]** luni .

-Voci : "Nu , acum !" (protestări)

-D.Manu (preia conducerea ședinței) : **"D.Cuza are cuvîntul în continuare** Noi i-am făcut favoarea [...] Dacă d-sa nu continuă, socotim că a renunțat la cuvînt. "

-Cuza : " Dacă zici Sfinția Ta , că este așa, atunci este bine. **Eu nu admit ca să continui astă seară [...]** să continui luni. "

-Madgearu : " Vă atrag atențiunea că astăzi suntem în 13 decembrie, că **comisiunea bugetară studiază bugetul** și cel mai tîrziu marți ,să zicem miercuri, **trebuie să înceapă discuția generală a bugetului** ; altfel, nu se va putea vota înainte de Crăciun.

Abuzul acesta , ca în două ore și jumătate , d.Cuza să nu poată termina discursul său la Mesaj, **nu se poate admite.** Dacă acest abuz este admis, eu previn Camera că **discuția la Mesaj trebuie întreruptă și continuată după sărbători.**"

-Manu .propune cîteva minute pauză.

-Mirto: îl întrebă pe Cuza dacă mai are mult de vorbit.

-Manu: îi propune să anunțe o interpelare cu tema neterminată

(**discuția se prelungește tot așa , Cuza spune că mai are ; Manu îl somează să încheie ; pînă la urmă, Cuza continuă.**) (p. 311)

Cuza / dec.'30

...Episod parlamentar cuzist

-Petre Andrei : "Nu faceți și dvs. parte din neamul românesc ? "

-Cuza : " Lasă-mă d-le, nu mă mai întrerupe, **pentru că nu ești bun de nimic.**"

-Petre Andrei : **"Te rog să fii convîncos și dacă nu poți să vorbești convîncos, să nu mai pîngărești tribuna."**

-Cuza : "Dta mi-ai vorbit convîncos ?"

-Andrei : "Ca fost profesor universitar , **să ai bunul simț** să nu ceri respectul cînd nu-meriți . "

-Cuza : " D-ta nu meriți nici o considerație" (sgomot, întreruperi)

-Andrei : **"Să vorbești convîncos** , pentru că nu ești între copiii ale căror capete le zăpăcești d-ta. Nu-ți este permis să spui **aberațiuni de asemenea factură** ,care sunt **demne de un creier obtuz și ajuns la adînci bătrînețe ."**

Cuza : "Recunoaște că **d-ta ești bătrîn înainte de vreme.**" (sgomot, întreruperi)

[.....]

Cuza / dec.'30

...Episod parlamentar : posteritatea !

[Problema economică].

Madgearu îi propune să dezvolte chestiunea la dezbateră bugetului; Mirto îi sugerează că atunci vor fi și mai mulți deputați ;

-Cuza : **"Puțin îmi pasă mie de deputați ; eu vorbesc ca să spun ceea ce cred eu că este necesar să spun, și care va rămîne înregistrat în Monitorul Oficial.** Cei ce vor dori să știe ce am spus eu, vor citi în Monitorul Oficial Dar eu nu pot să întrerup cuvîntarea mea.

-Manu (vice-președ. Camerei) : "Dle deputat , vă rog să vă limitați și să vă concentrați gîndirea pentru că **aveți 3 ore și jumătate** de cînd vorbiți..

-Cuza : "Așa este, dar **sunt 5 probleme**" (ilaritate)

-Manu : "[...] d. deputat nu trebuie să ajungă **în situația preotului care predică prea lung și toată lumea a ieșit din biserică**, iar la urmă **a ieșit și paznicul** dîndu-i în mîna cheia , spunîndu-i să poftască cînd va termina , **să închiză biserica.**" (ilaritate)

-Cuza : "[...] Eu trec liniștit înainte și **dvs. sunteți liberi** să mai stați să mă ascultați , sau să plecați. **Domnii stenografi rămîn să înregistreze ce vorbesc eu.**" (ilaritate)

[.....]" Dar, d-lor deputați, dacă cel puțin ,după această perspectivă a vânzării României - căci este vorba de vânzarea ei - am putea să spunem că s-a făcut fericirea nației românești.Nici atîta nu se face.Am avea atunci o țară stăpînită de bancherii jidani ,cu experți și cu conducători străini în toate părțile , iar elementul românesc redus la starea de iloție , de robie către capitalul jidănesc internațional." (p. 316)

LD : Ședința s-a terminat la ora 21, 25, iar Cuza ... promite că va continua luni...

Atenție ! Nu știu dacă a continuat, nu am xerox, dar nici nu mai revin la Dezbateri ...

Ar fi urmat partea a V-a (problema politică, guvernarea) , anunțată de el la început.

Este cel mai lung discurs parlamentar găsit de mine.]

A.C.Cuza / 13 dec.'30

Continuarea discursului la mesaj, 15 dec.'30

Memoriul LANC , către Carol, din 20 sept.'30

(DAD, MO.20, ședința din 15 dec.'30, p.326-341)

[LD:**Camera era exasperată.**Cuza jubilează ,este glumeț,este provocator, se simte sigur pe el, cu aluzii cînd ironice, cînd acide, cînd șantajiste.

Motivul pentru care Camera rabdă : poate nădejdea că va critica mai ales PNL, sau dorința de a avea o "voce opozantă" , sau propriile turburări din PNȚ,sau absența ardelenilor de marcă ,sau gîndul că va exista o "voce antisemită" tranșantă ;

Eu cred că mai degrabă este o **sugestie regală** : citirea **Memoriului LANC**

(20 sept.'30) în parlament , ca un sondaj , pentru a vedea reacția partidelor ,

Carol fiind interesat în anihilarea **regimului guvernării prin partide,și creșterea puterilor regale.**În pofida apelului lui Madgearu și al altora , de a nu i se mai îngădui să blocheze lucrările **lui Cuza i se dă cuvîntul în continuare.**]

Cuza / dec.'30

▀ **Atmosferă parlamentară.**

[Ședința este condusă de **Ștefan Cicio Pop**, absent o vreme...]

-ACCuza:" D-lor președinți, dlor deputați, în continuarea cuvîntării mele,vin la această tribună ,**stăpînit de o sinceră emoție**, nu pentru azi,ci **pentru ieri**,nu pentru mine,ci **pentru d.voastră.**Ați trecut printr-o mare primejdie .[...]Primejdia de a-mi fi **întrerupt cuvîntarea mea.** (Mare ilaritate) Cauza ?**Intervenția d-lui ministru Madgearu** ca să ceară d-lui președinte ,părintele Manu,ca să comită grava greșală , **de a-mi întrerupe cuvîntarea**,cf art. 39 din Regulament,care spune că cineva nu are dreptul ca să vorbească mai mult de **două ore.**"

-Madgearu : "Ați vorbit **3 ore și jumătate** "

-Cuza : "Da, dar **erau 5 probleme** pe care le tratam. (Mare ilaritate)[...]A fost un moment cînd am coborît de la tribună, și mi-am zis :să-i las să comită această greșală [...] fiindcă dvs era să subordonați Regulamentului,făcut pentru împrejurări ordinare,**discuțiile extraordinare** asupra unor **evenimente extraordinare** ,pentru care nu se pot determina cuvîntările cu ceasul.**Birjarii merg cu ceasul**,oamenii care discută ,nu discută cu ceasul

...Moment politic excepțional

"**O nouă domnie** a intervenit în condiții excepționale.**Frămîntări** de război [...]în vederea

revizuirii tratatelor , cum se zice - pentru a preveni războiul."**O stare economică din cele mai grave**, disperată,la care desigur ați contribuit d-voastră, partidele, în cea mai mare parte ."

Răzvrătirea partidelor împotriva Coroanei -căci ,evident, este o răzvrătire a partidelor, îndeosebi a Partidului național liberal împotriva Coroanei, [...]

"Toate acestea dvs.**ați fi vrut să le rezum în cele două ceasuri parlamentare** ale dvs., prevăzute pentru discuțiile obișnuite în Parlament ?

"**Regulamentul ?**[...] cînd am un complex de probleme și trebuie să le cercetez pe fiecare sistematic,a-**mi pune cele două ore prevăzute de regulament, este suprem ridicol.** Dar eu sunt un om generos.Ori de cîte ori vād pe **părintele Manu** , îmi aduc aminte de Evanghelie (ilaritate)[.....]

Părintele Manu este,**în materie de parlamentarism , un prunc, adică este cu totul nevinovat ."**

-D.Manu : Dacă se numără după anii efectivi, atunci eu **sunt mai vechi parlamentar** "

-Cuza :" Nu este vorba să fii mai mult în Parlament, dar este să **știi învāța ceva în**

parlament." (ilaritate) Și atunci ajungînd la **ora 10 noaptea**, m-au ținut aici, ca să mă silească a mă sinucide, adică **să aleg între sinucidere**, pentru datoria pe care trebuia să mi-o fac și **părăsirea tribunei**. M-am coborît de la tribună, și mi-am zis: am să-i las cu lovitura aceasta, ca să se știe că [...] **președintele acestei Adunări democratice să-mi întrerupă cuvîntarea**. Și voiam să vă las cu lovitura aceasta. [...] și cum s-ar fi prezentat marele ministru, **d. Madgearu, consilier al Tronului, față de MSRegele, care ne-a invitat pe toți să conlucrăm armonic** la soluționarea problemelor grave, care apasă asupra acestei țări?

Aș fi vrut să-l văd pe d. ministru Madgearu explicînd MSRegelui, că mi-a întrerupt cuvîntarea din cauza celor două ore prevăzute în Regulament art.39. Repet: este suprem de ridicol! [...] **Trec peste acest incident și revin la dezvoltarea cuvîntării mele.**" (p. 325-326) [...]

Cuza / dec.'30

V. Problema politică și partidele.

[Pînă la asta, a vorbit, iarăși, aproape 1 oră. Este din nou admonestat, ironizat ...]

"Am zis și repet: noi nu vorbim ca birjarii, cu ceasul. **Noi ne dezvoltăm punctele noastre de vedere**, cari sunt interesante, spre a fi cunoscute de țară și de **MSRegele**. **Eu răspund cu munca și cu truda mea înaltei chemări a MSRegelui**, care a apelat la noi toți ca să contribuim cu ceva la luminarea situației aceasta nenorocite a țării" [...] [...]

Cuza / dec.'30

■ Memoriul LANC, 20 sept.'30

[LD: Sublinierile, colorarea, parantezele, îmi aparțin. Indiferent de vulnerabilitatea unor opinii cuziste, este fără îndoială, **un document serios, coerent, argumentat**, care - cred eu - va fi inspirat **tendențele și tentațiile tînărului rege Carol**, multe din tezele lui Cuza găsindu-și aplicări în **regimul instaurat în 1938**]

-Criza parlamentară :

Guvernarea de pînă acum, e făcută pe drept **răspunzătoare de toate aceste dezastre**, cerîndu-se **înlăturarea ei**. **Orice guvern, e privit cu dispreț.**

Parlamentul apare ca o **instituție**, în cazul cel mai bun, **inutilă**, care **costă prea mult**. **Compromițindu-se astfel regimul parlamentar și clasa conducătoare** în principiile lor. [...]

"Căci **guvernul de partid**, astfel format, o dată stăpîn pe administrația țării, vine apoi și **siluește corpul electoral**, impunîndu-i să aleagă alți membri ai partidului, ca **< reprezentanți ai națiunii >**, formînd **Adunările Legiuitoare**, **a căror misiune constituțională era să controleze guvernul !**

Așa dar : **partidul guvernează și tot partidul se controlează pe sine.**

"Această falsificare, de către partide, a textului și spiritului Constituției, înlătură dar și controlul Regelui, și controlul Corpurilor legiuitoare, care este esențial regimului parlamentar. [...]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

-Formule de guvernare

[LD: eu cred că **Memoriul** acesta departe de a fi al LANC, ca sugestie făcută regelui, mai degrabă este **"opera" unui nucleu ad-hoc**, format din inamicii sistemului, sub directă **inspirație a lui Carol**, menit să sondeze reacția **partidelor**, a **opinie publice**, a **personalităților**, ș.a.]

a) Guvern corporativ?

" Ar fi ca guvernul să nu aibă la bază **< Parlamentul ales de națiune >** - adică, în practică ca guvernele de partid -ci să se aleagă **deputați de către diferiții profesioniști**, agricultori, industriași, comercianți, profesioniști liberi, cari să **constituie un Parlament tehnic, cu un guvern corespunzător.**

Acest sistem de guvernare, mai întîi, **este numai o simplă iluzie**. Căci **politica partidelor s-ar strămuta** atunci în aceste **corporații**, cu aceleași rezultate, de **intrigi și de fărîmițări**, care le-ar dezorienta [...]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

b) Guvern constituțional, numit de Rege?

"**Miniștrii ,numiți de Rege**, guvernul învestit cu răspundere, fiecare pentru administrația sa, sub conducerea unui **Președinte** al Consiliului, **numit tot de Rege**.

Corpurile legiuitoare, de data asta **liber alese**, pentru că nimeni nu va avea putința și interesul să violenteze voința alegătorilor, [...] **vor controla cinstit și obiectiv activitatea guvernului**. **Regele** rămânând **inviolabil, în rolul Său constituțional**. [...] Cuza / Memoriul LANC/ sept.'30

...**Guvern numit de rege**

S-a zis : <Un guvern , format din persoane care **n-au sprijinul partidelor politice ,nu va putea triumfa în alegerile generale** ,decît invocînd autoritatea Regelui.>

"Dar tocmai în aceasta constă **superioritatea formulei noastre** cu înlăturarea partidelor , ca organe de guvernare directă ,**că guvernele nu vor face alegerile**.

...**Alegeri făcute de partide**

Alegerile le vor face partidele. **Corpul electoral va fi liber de orice presiune** din partea guvernului , a cărui existență nereprezentînd un partid, față de celelalte, **nu depinde de < triumful în alegeri >**.

...**Parlament=expresie a voinței națiunii**

Adunările legiuitoare ,formate astfel, cu reprezentanții partidelor, liber aleși,vor fi **expresia adevărată a națiunii** , arătînd tendințele ei.

Nimeni deci nu va putea invoca în alegeri < autoritatea regelui > care nu poate fi servit decît tocmai prin libertatea electorală cea mai desăvîrșită ,a tuturor, ca Regele să poată cunoaște voința națiunii , necesară unei adevărate guvernări democratice .[.....]

S-a zis : <**Parlamentele astfel formate, în afară de guvernele de partid,ar organiza "obstrucția" și ar face orice guvernare imposibilă.**>

"Dar <obstrucție> pe ce, cu cine ?

O asemenea <obstrucție>,nu ar fi organizată , în cazul cel mai rău, **decît de actualele partide, înlăturate de la guvern**.Ele vor întîmpina în Adunări , rezistența celorlalte organizații politice.Cum ar fi, de pildă, și Liga Apărării Național Creștine.Iar **Adunările <obstrucționiste>** , vor avea corectivul în **dizolvarea** ce li se poate aplica oricînd, trimițînd pe <obstrucționiști> în fața corpului electoral,de la care nu se știe cum ar ieși, față de **resentimentul adînc al opiniei publice , împotriva partidelor."**

«**Concluzie :**

Astfel,**Regele va fi Rege, nu instrument în mîna partidelor.**

Parlamentul va fi parlament, **nu parodie.**

Partidele vor fi partide,**nu bande."**

ACCuza / dec.'30

20.)Moartea lui Vintilă Brătianu ,23 dec.'30;

(rev." Parlamentul românesc", nr.33, 31 dec.'30, p.12-13)

[LD: **născut în 1870.Moare la 60 de ani .Poate cu acest prilej să abordezi această țară sufletească a românilor ,de a recunoaște meritele unor personalități, după ce mor!**
Cazul lui Vintilă Brătianu este emblematic !]

A murit de un accident vascular, și este înmormîntat acasă, la **Mihăești**.

Șocol l-a avut pe marginea șoselei, în fața automobilului.

Lia Brătianu (soția ?) refuză funeraliile naționale.

Faimoasa sa lozincă , cu care va intra în istorie : < **Prin noi înșine!** >

«**Omagiul Camerei**

-GGMironescu :" Doliul familiei Brătianu și al PNL, **este doliul țării "**

-Ștefan Cicio Pop:" Vintilă Brătianu se desface de PNL și trece în Istoria neamului românesc.**El este al nostru, al tuturor"**

-Mihai Popovici : " **Iubirea de neam și grija pentru ziua de mîine a neamului,vibra în toate fibrele ființei sale.** "

-Iorga : "În paharul de otravă pe care l-a băut Vintilă Brătianu, eu n-am coborât nici o picătură"

-IGDuca : " El a putut fi hulit în viață mai mult decât orice alt om politic, dar cei mai înverșunați adversari ai săi nu l-au putut precupeți niciodată respectul "

▫Omagiul Senatului

Rostesc omagii : **Tr.Bratu** (președ.Senat), **GGMironescu** (prim.ministru), IPSS Mitropolitul **Miron Cristea**, în numele bisericii ortodoxe, IPSSI **Al.Cisar** , în numele bisericii romano-catolice, Rabin-șef **I Niemerower**, în numele cultului mozaic, **C.Rădulescu-Motru** , în numele majorității PNȚ, **Mareșal Al.Averescu**, în numele P.P: " *A fost de o moralitate fără prihană. Sclav al datoriei, întreaga lui energie a fost închinată exclusiv patriei*"
I.Bianu , în numele Academiei Române, **C.Argetoianu** și **dr.C.Angelescu** , în numele PNL Ședința se suspendă 5 minute, în semn de doliu.

Constant Georgescu :

▫Vintilă Brătianu parlamentar

(Consant Georgescu , evocare ,rev."Parlamentul românesc", 18 ian.'31)

Marele om de stat a fost ales prima oară în parlament în 1903, la 36 de ani, după ce câștigase o vastă experiență în treburile publice : **dir.la RMS** și secretar gral la **Ministerul de Finanțe**.

A intrat tîrziu în viața politică, convins că Parlamentul, care făurește legile, trebuie să aibă parlamentari cu solide cunoștințe. **Convins democrat**, el considera Parlamentul ca o incintă de muncă serioasă, pentru promovarea intereselor obștești; pentru el, **mandatul parlamentar era un sacerdoțiu, iar tribuna un amvon**, de unde se propovăduiește numai **adevărul**, se lucrează cu **demnitare**, se legiferează cu **competență**.

Discursurile sale, aveau factura unor conferințe.

Nu a fost un mare orator și debater parlamentar. Pomenea mereu de **timiditatea** sa și de neîncrederea sa în darul vorbitor. Apărea la tribună, **modest**, în contrast cu **patima și înverșunarea pe care o punea în scris**.

Deși nu era orator, **discursurile sale fiind profund studiate** , interesau într-un grad înalt. **Nu a declanșat entuziasme, dar ramîn posterității prin adevărurile** ce conțin, prin **aforismele politice** enunțate, și **gîndirea** ce cuprind în ele.

De aceea, colecționarea discursurilor sale va fi o operă instructivă pentru generațiile viitoare. Avea replica ușoară ; întreruperile nu-l derutau;

"Omagiile ce s-au adus memoriei sale în ambele Corpuri Legiuitoare, **au fost suprema satisfacție ce a putut avea sufletul său drept și profund democrat** , care va plana **neîncetat asupra dezbaterilor parlamentului român**. "

Jean .Th.Florescu

-Pe locul lui Vintilă

(PNL-1, gruparea "**Omul liber**", deputat Ilfov) , 19 ian.'31

(DAD, MO 28, ședința din 19 ian.'31, p. 654)

[LD: este de remarcat că "**avansarea**" rapidă a lui **JTh Florescu** pe locul lui Vintilă Brătianu, convenea , din motive diferite, Regelui și PNȚ. Eu nu prea am multe documente despre membrii și acțiunea "**Omului liber**", dar ea a fost mult speculată , avînd tentă anti-Brătienistă, antiPNL-1]

"Die președinte, dlor deputați, prin dispariția regretatului bărbat de stat **Vintilă Brătianu**, **patriot înflăcărat și harnic muncitor în ogorul național**, onoratul birou al Camerei, în conformitate cu *Legea electorală*, **a binevoit să mă declare deputat de Ilfov**. [...]

în deputatul ce intră astăzi în parlament, veți avea **un leal adversar** ;

leal adversar care **va aproba toate actele folositoare țării** ce veți săvîrși (**aplauze la PNȚ**)și **va critica** cu obiectivitate și cu energie , trot ce conștiința sa va socoti că nu cadrează cu interesele binelui obștesc." (p. 654)

Vintilă Brătianu /moartea /23 dec.'30

21.) **Semnalări parlamentare ,nov.-dec'30**

Prima parte a sesiunii: 15 nov.- 22dec.'30

Vacanța parlamentară a Crăciunului.

Reluarea lucrărilor: 19 ian.'30

Închiderea sesiunii : 1 apr.'31

Dizolvarea parlamentului PNȚ(lorga :mesaj regal) : 30 apr.'30

Întrebări, interpelări , episoade .

(exemple)

-I.Petrovici (PNȚ) :politica școlară și culturală

a ministrului Instrucțiunii ,în legătură suprimarea unor școli .

(DAD,MO.12, 3 dec.'30, p. 162)

-Cristel Ceaușoglu (PT-Lupu) :executarea contractului Sewart

(DAD,MO.12, 3 dec.'30, p. 162)

-Preot Florea Drăghici (PNȚ) :prețul grîului și al pîinii

(ibidem)

-Omagiul mareșalului Jofre, la dispariție , 19 ian.'30

-Declarația-omagiu lui Vintilă Brătianu, la dispariție.

TH Florescu intră în Cameră ca supleant - 19 ian.'30

-Cristel Ceaușoglu (PT-Lupu) : de ce a fost confiscat ziarului "Ordinea "

(DAD, MO. 28, șed. 19 ian.'30, p. 654)

-Lothar Rădăceanu (PSD) : dosarul cu greva de la Buhuși , iunie 1930.

(ibidem)

TRAVALIUL LEGISLATIV

Vezi fișier Legislație

22.)Gr.Gafencu , "Însemnări politice",1929-1939 ,

Ed.Humanitas.1991(Ed.Stelian Neagoe)

[LD:n. la 30 ian.1892, **Gafencu avea 38 de ani**

Nu dau aici discursul lui în parlament-axat pe politică externă.Vezi la...

Dau câteva fragmente din memoriile lui ,din care se poate urmări evoluția **tineretului intelectual țărănist** ,de "bună credință" ,la care **democratismul, parlamentarismul, partidismul**,făceau parte din "zestrea" lor formativ-intelectuală (influența Occidentului, a cărții).Felul cum **au trăit și simțit ei** realitățile românești contemporane, și ,în context, **prestația partidului** în care au crezut- conducători, programe, conjuncturi ; **traectoria** unora - cît ,cum și de ce - de la credința în **misiunea istorică a PNȚ** , în **democratismul intransigent al lui Maniu**,la **regimul dictatorial al lui Carol** :

"cazul Gafencu ."Și prin aceste cazuri , locul și rolul **PNT**, în eșuarea democrației românești.Vezi pe larg la **fișier PNT**]

Gafencu / '30

...1930:Restaurația.

Factorii care pregătesc restaurația :

Carlismul nehotărît ,șovăelnic,în stare latentă ,la Maniu explicabil prin:

eșecul regenței "docile" ;scăparea generalilor și armatei de sub

autoritatea civilă;adversitatea liberalilor.

De aceea ,**pasivitatea binevoitoare față de propaganda carlistă.**

...Anticarlismul lui Maniu :primejdia unui element nou,nestatotornic,jurăminte

călcate,certuri de familie.(p.15-16)

"Carlismul" lui Iunian nu seamănă cu a lui Manoiilescu (credință profitabilă),

cu al lui Nae (oportunism doctrinar și mistic),**cu al lui Filipescu** (pornire naivă și

înverșunată),**ci cu dorința de a închide calea dorinței lui Maniu,de a deveni**

președinte de republică!(cf confidenței lui Iunian)

8 iunie '30. **Carol își reia locul:"**cu consimțămîntul **guvernului**,cu aprobarea

entuziasmată a **parlamentului**,**dar fără ajutorul partidelor.**[...]

răsplătește prietenii dar lovește partidele. [...]

Maniu e îndepărtat,Averescu nesocotit,Vintilă turtit. " (p.17)

Gafencu / '30-'31

...1931.Guv. Mironescu

[1 ian.'31] Față de reorganizarea PNL (Duca) ,**se impune și reorganizarea PNT.**

Trebuie un șef, nu guvern de "căpătuială",prezidat de un berbec,sau mai degrabă de o

oaie.În "Argus",el a scris că **PNT are o guvernare de 2 ani, și 2 luni fără șef**

(cu **Maniu** plimbîndu-se în Prater și Riviera,cu **Mihalache** ascunzîndu-se de orice

răspundere,și "preafericitul" **Mironescu**)[.....]

[30 ian.'31] (ziua lui Gaf. are 39 de ani .) Lipsa de atitudine a guv.fățã de greutățile

economice și politice,**"Partidul cînd s-a despărțit de șef,a renunțat în același timp**

la program și la tradiție.Zimbetul slugarnic al lui Mironescu a fost,de trei luni de

zile,singurul nostru program. La orice poruncă de sus,**guvernul s-a supus.** [...]

grija de a rămîne la putere ,în orice condiție,și cu prețul oricăror umilinți,a întunecat

toate ambițiile și toate credințele echipei noastre ministeriale. [...]" (p.58-59)

▀Tineretul PNT

[7 febr.'31] Acasă la Gafencu,

Întrunire de "**amici politici**" :Andrei, Ghelmegeanu,

Graur,Paleologu,Moldovan,Crișan,Aug.Popa.Ralea și Eug.Crăciun n-au putut veni.

-**Gafencu** le explică motivul convocării :[.....]

-**Ghelmegeanu** :unitatea partidului e esențială.[.....]

-**Crișan** :rolul "**chemăriștilor**" (intelectuali ardeleni,grupați în jurul ziarului

"Chemarea" ,Cluj):Maniu "va trăi și va muri"cu ideea unității partidului,iar ardelenii îl

urmează.

-**Graur:garanția unității** este legătura dintre **Maniu și Mihalache.**

-**Andrei** :insistă asupra **neînțelegerilor din partid**,mai ales a **basarabenilor.**

După el,**PNT** cuprinde **5 grupuri:maniștii, mihalachiștii, iunianiștii, steriștii și**

oportuniștii.Guvernul Mironescu guvernează cu ultimii.

-**Gafencu** concluzionează :[.....]El spune că **nu urmărește răsturnarea guvernului,nici**

nu poate,nici n-ar servi la nimic,dar trebuie risipite confuziile.[.....]

[13 febr.'31]Acasă la Gafencu

Andrei,Ralea,Ghelmegeanu,Moldovan,

Aug.Popa,Virgil Solomon ,Graur ș.a.Se reiau discuțiile :

-**dr.Virgil Solomon** :**critică sever guvernarea Mironescu** ,care **slăbește prestigiul**

partidului ,înălăturarea lui **Maniu din viața politică nu este posibilă și nici**

folositoare:trebuie așteptată reîntorcerea lui Maniu, care le-a cerut **supunere**

necondiționată față de guvern.

-**Ralea,Ghelmegeanu și Andrei**,mai puțin optimiști.**Ralea** insistă asupra **intențiilor**

regale de a ajunge la un "guvern personal".Nici unul din ei nu vede posibilă clarificarea,pînă la **reîntoarcerea lui Maniu**.

-Gafencu :[...]și eu am promis dlui Maniu să rabd și să tac,totuși simt **necesitatea** ,printr-o manifestare de energie și credință,**să tulbur convingerea falsă dar generală** ,

că partidul a abdicat dela orișice program și demnitate și este ,ca și guvernul care îl reprezintă,**o unealtă docilă de execuție,o unealtă** care ,în aceste zile ,**pregătește calea unei alte unelte și mai docile ,dar cu mult mai puțin inofensivă "**

Voia să facă o interpelare în parlament,în acest sens,dar ceilalți s-au opus, considerînd-o inoportună și primejdioasă.

...Au hotărît **aducerea la cunoștința lui Mihalache și a lui Vaida**

a frămîntărilor lor.(p.89 - 91)

Gafencu / 15 febr.'31

[15 febr.'31] Gafencu și Andrei la Mihalache.

Mihalache: < Exact ! Dar ce să facem?Să grăbim retragerea? Să lăsăm pe rege să se lupte singur cu greutățile? Să-l aruncăm noi în brațele dictaturii[...]

care poate să-i fie fatală? Și ce se întîmplă cu țara dacă dispare regele? [...]

Sînt democrat și parlamentar convins -sînt credincios partidului -,dar cred că **sunt anumite situații în care nu trebuie să punem mereu înainte lozinca**

parlamentarismului și democrației.[...]am adresat un călduros **apel către Maniu,să vie cît mai repede.** >

Gafencu și Andrei,pledează pentru partide puternice,de rezistență ,contra tendințelor de autoritarism.

Mihalache nu-i contrazice,dar pare **dominat de dorința de a acoperi pe rege,de a-l menaja,avînd în vedere contribuția sa la reîntoarcerea sa."**

Gafencu / 17 febr.'31

[17 febr.'31] Gafencu la Vaida

(7 ore, acasă ,la Cluj)

Vaida bine dispus,odihnit,cu un zîmbet de resemnare și răbdare(care nu ar putea dăinui la București!),face ordine în bibliotecă,în cărți și arhivă.[.....]

Gafencu îi explică dorințele grupului și dorința ca Maniu să se reîntoarcă mai curînd în țară.

-Vaida îi explică viziunea sa :"O expunere lungă,foarte lungă,după felul său,presărată de **observații juste,de idei originale**,dar care nu se ridică decît foarte anevoios ,prin mii de amănunte inutile,spre concluzii cam vagi. "[.....]

Rezultatele politice ale vizitei sale : Vaida crede că **Maniu nu se va grăbi cu**

întoarcerea, și-a măsurat bine timpul, pentru a vedea ce vrea în străinătate și a nu vedea ce se întîmplă în țară.**Apelurile îi vor întări doar convingerea despre necesitatea**

absenței sale !O manifestare de unitate a partidului și de dragoste față de

șef,asta ,da ! (p.89- 96)

Gafencu / [1930 -'31] **Nae Ionescu** (Vezi fișier Etica)

Gafencu / [1931] **Titulescu** (vezi fișier Etica)

Gafencu / 26 martie '31

[26 martie'31] Consfătuire la Gafencu

obișnuită cu **amicii parlamentari** : Andrei,Ghelmegeanu,Graur,Badea,Solomon, Aug.Popa,Penescu ,în legătură cu eventualitatea formării unui **gouv.Titulescu** .

...Se știe că Maniu este pentru gouv.Titulescu,cu majorit.PNT,că este contra gouv. de concentrare ;Iunian și alți miniștri țărăniști,agreează un gouv.de concentrare ;

Mihalache și Madgearu nu vor să se opună regelui ;

Aceste opțiuni,se manifestă și în consfătuirea lor :

/ ardelenii și Penescu pentru exclusivism de partid ;

/ Lugoșianu și Crișan sunt pentru formulă de concentrare

/ Ghelmegeanu,Andrei,Badea,apără teza contrarie...

Cuvîntul hotărîtor îl va avea Maniu...(p.129-130)

[LD: va urma gouv.lorga -Argetoianu !

Consfătuirile acestea , se pare , s-au întrerupt]

...Realizarea parțială a democrației țărăniște.

(Atenție L.D. ! face o detaliată analiză a relațiilor dintre fruntașii țărăniști și naționali; face splendide portrete caracterologice, fizionomii, cultură, maniere, episoade și evoluție politică lui **Maniu**, **Vaida**, **Popovici**, **Mironescu**, **Titulescu**, **Iunian**, cu care a lucrat. Revedi, la nevoie, cartea)

[Balcic, iulie'31] "**Sfârșitul regimului democratic**" [bilanțul unui an]

Eroul anului scurs a fost **Carol**. **Regimului PNT s-a prăbușit** din pricina unei prea slabe **Regențe**. **Restaurația** nu a făcut decât să grăbească această prăbușire.

Tinărul rege a dorit să exercite o **influență directă** asupra cîrmuirii și să **experimenteze unele teorii și metode preferate**.

Pentru a se impune, **democrația a luptat 10 ani** și a fost nevoită să ajungă **pe pragul unei revoluții**, întrunirea dela **Alba Iulia**.

"Revoluționar", **PNT nu a fost decît în 1928**, la **Alba Iulia**, singurul **episod "vijelios"** în lupta pentru democrație și legalitate, **care a dovedit** că **massele erau mult mai la "stînga" decît partidul**.

Odată venit la putere, **PNT și-a urmat programul legalist**.

Nae Ionescu are dreptate cînd susține că **excesul de legalism și teama de spirit revoluționar, au dezamăgit masele**.

Guvernul PNT "a reușit să împlinească partea burghezo -capitalistă din programul său, [...] nu a dus, în schimb, la împlinirea părții țărănești."

(detaliază și dă ex. de slăbiciune, de inconsecvențe, de ezitări)

"PNT a fost lipsit de hotărîre și de curaj. A inaugurat [...] un regim democratic

(p.182-187)

S-a mai adăugat **criza economică**, care a complicat și mai tare...

La restaurație, **PNT era uzat de 2 ani de guvernare**, cu **popularitatea măcinată**, mult exagerată de adversari.

Carol s-a arătat mult mai înțelept! Pentru a-și consolida situația, nu s-a sfiit să numească **oameni de încredere în posturile importante**: la Siguranță, Poliție, Jandarmerie, Armată.

Partidele, funcționăria, armata, au fost reduse la tăcere. (p.187-188)

Pintre cauzele care **au slăbit regimul PNT**, au fost și **neînțelegerile dintre fruntașii partidului**.

Maniu a avut deseori o situație din cele mai grele, între **elementele afît de deosebire** care au alcătuit primul guvern democratic. "**Deosebiri de caracter, deosebiri de creștere și de formație sufletească** deosebiri de **concepție politică**.

Țărăniștii aduceau cu ei o **ideologie de stînga**, călîtă cu focul luptei lungi și aprige de opoziție, un **spirit vioi, îndrăzneț, dornic de schimbări și de prefaceri**...

Obișnuiți, prin tradiție și creștere politică, să reprezinte întreg românismul de peste munți, fără deosebire, nici culoare politică, **Partidul Național** cuprindea **curențe potrivnice**,

dela o **ideologie** vecină cu **socialismul** lui Flueraș și al muncitorilor din Valea Jiului, pînă la **"conservatismul social"** al lui Aurel Vlad. (vezi cartea p.195-233)

Gr.Gafencu / 1930.1931

23.). Dizolvarea Parlamentului PNT, 1 mai .1931

("Dimineața", 2 mai 1931 "Parlamentul românesc" 13.14, mai'31)

1.Deschiderea și dizolvarea parlamentului PNT,30 aprilie 1931.

(DAD, MO nr.1, șed. din 30 apr.'31, p. 1-4)

[LD:vezi in extenso la **fișier Guvern**]

La ora 12, **d prof. Iorga**, împreună cu întregul guvern, intră în sala de ședință, unde sunt întruniți **senatorii și deputații**.

Ședința este prezidată de **Șt.Cicio Pop**, asistat de cîțiva deputați și senatori.

Iorga dă citire următorului

«**Mesajului regal nr.1** :

"Domnilor senatori,dlor deputați,

După **demisia prezentată de d.GGMironescu**, Ministeriul pe care l-am unit la capătul

sforțurilor Mele de a realiza **uniunea națională**, față de grelele probleme financiare și economice cari se pot birui numai **prin solidaritate întregii națiuni**, dorește a înfățișa în cuprinsul însuși a Parlamentului care sunt intențiile și metodele sale. Pentru acest scop, **Eu declar sesiunea extraordinară a Parlamenului deschisă.**

Carol ."

...Se anunță reluarea **ședințelor despărțite**, pentru după amiaza .

Nicolae Iorga

...La reluare, Iorga ține două discursuri , în Cameră și în Senat , apoi **Mesajul regal** de dizolvare

«Cameră

...Sesiunea este deschisă de Iorga.

La Cameră , **prezenți 277 deputați** ; lipsesc , printre alții: Armd.Călinescu, Halippa, Iunian, GGMironescu, M.Popovici, Virg.Solomon, Vaida Voevod,deput.soc-dem, mulți minoritari ;

«Senat

/La Senat, **prezenți 126 senatori**;

«Mesajul regal nr.2

care anunță **dizolvarea parlamentului și anunțarea alegerilor generale**
Parlamentul / 30 apr.'31

***Notă:Dizolvările**

Sub Constituția 1866, **Camera** era aleasă pe 4 sesiuni iar **Senatul** pe 8ani ,cu reînnoirea , pe jumătate, din 4 în 4ani.**Nu existau senatori de drept** , afară de preoți ortodocși. Cu toate acestea, **mai toate parlamentele au fost dizolvate înainte de termen**, adică la venirea fiecărui guvern.

În Anglia,Franța, Belgia, parlamentele precedează guvernele ,adică din sînul lor se numesc guvernele.

La noi, guvernele precedează parlamentele ,și astfel organizează alegerile.

Dizolvarea este o prerogativă regală.

#Dizolvarea Parlamentului PNȚ

Decretul de dizolvare a Parlamentului naț.-țărăn. a fost publicat în M.O. din 30 apr.'31.

Pe 1 mai 1931 ,**Parlamentul a fost dizolvat utilizîndu-se o grabă și o metodă**

necunoscută încă.Dacă urma să fie dizolvat, **de ce s-a mai convocat ?**

Și dacă Iorga a citit lungul program guvernamental,

de ce nu s-a dat cuvîntul nimănui ?!

Oricum, începutul guvernării Iorga pornea sub auspicii ciudate

---